İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ANABİLİM DALI

KORE SAVAŞINA KATILAN TÜRK BİRLİKLERİ

DOKTORA TEZİ

Mehmet Savcı
2902080004

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi H. Cevahir KAYAM

İSTANBUL 2018

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA

TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı **: Mehmet SAVCI** Numarası: **2902080004**

Anabilim/Bilim Dalı:**Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi** Danışman:**Dr.Öğr.Üyesi. H.Cevahir KAYAM**

Tez Savunma Tarihi **: 29/05/2018** Tez Savunma Saati **: 14:00**

Tez Başlığı **:" KORE SAVAŞINA KATILAN TÜRK BİRLİKLERİ"**

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin **50. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DR.ÖĞR.ÜYESİ.H.CEVAHİR KAYAM (Danışman)		Kabul
2- PROF.DR.MUSTAFA AYDIN		Kabul
3-DOÇ.DR.BÜLENT BAKAR (Marm Üniv.)		Kabul
4-DOÇ.DR.CAN ERDEM (Mar. Üniv.)		Kabul
5-DR.ÖĞR.ÜYESİ. ŞAMİL ÜNSAL		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-SAFİYE KIRANLAR(Sakarya Fen.Ede.Fak.)		
2-DOÇ.DR.SERKAN TUNA		

YEMİN

"Doktora tezi olarak sunduğum KORE SAVAŞINA KATILAN TÜRK BİRLİKLERİ adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğundan, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım."

29/05/2018

Mehmet Savcı

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10195341
Yazar Adı / Soyadı	MEHMET SAVCI
T.C.Kimlik No	30166826732
Telefon	5524970799
E-Posta	mehmetsavci@yahoo.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Kore Savaşına Katılan Türk Birlikleri
Tezin Tercümesi	Turkish Troops Which Paticipated Korean War
Konu	Tarih = History ; Türk İnkılap Tarihi = History of Turkish Revolution ; Uluslararası İlişkiler = International Relations
Üniversite	İstanbul Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Anabilim Dalı	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı
Tez Türü	Doktora
Yılı	2018
Sayfa	253
Tez Danışmanları	DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN CEVAHİR KAYAM
Dizin Terimleri	Türk tarihi=Turkish history ; Türk inkılap tarihi=Turkish revolution history ; Cumhuriyet tarihi=Republic history ; Türkiye tarihi= ; İnkılap tarihi=Revolution history ; Savunma ve askeri işbirliği=Military deference collaboration
Önerilen Dizin Terimleri	

24.06.2018

İmza:.....

ÖZET

Kore Yarımadası, Güneydoğu Asya'da stratejik öneme sahip bir bölge olup dağlık bir çıkıntı biçiminde Sarı Deniz ve Japon Denizini ayırıp Japonya'ya uzanmaktadır. Yarımada 2. Dünya Savaşından sonra SSCB, ABD ve İngiltere liderlerince toplanan Yalta Konferansında (4 – 11 Şubat 1945) nüfuz bölgelerinden birine dâhil edilemeyen bir ülkedir. Böylelikle yarımada ABD ile SSCB arasında güç mücadelesine sahne olmuştur. Bu mücadele yarımadada 38. paralel sınır olmak üzere iki hükümetin kurulmasına açmıştır.

Kore Yarımadasının güneyinde 15 Ağustos 1948'de Kore Cumhuriyeti, kuzeyinde 12 Eylül 1948'de Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti kurulmuş, 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin taarruzu ile savaş başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti de Kore Savaşına Birleşmiş Milletlerin çağrısı ile 30 Haziran 1950 günü bir tugay büyüklüğünde birlik göndereceğini bildirmiştir. Farklı birliklerden askeri personel İskenderun'a sevk edilmiş, ilk kafile 25 Eylül 1950'de olmak üzere Kore'ye harekete başlamıştır.

1'inci Türk Tugayı yarımadanın güneyindeki Pusan Limanından karaya çıkmış ve kısa bir eğitimle Amerikan silahlarına intibak ettikten sonra muharebe görevi almıştır.

1'inci Türk Tugayı Kuzey taarruzlarının yarımadanın güneyinde Pusan şehrinde durdurulması ve BM Ordusu tarafından Han nehrine kadar Kuzey Ordularının atılması safhasına kadar muharebede kalmış, 8 Eylül 1951'den itibaren yarımadadan ayrılarak yerini 2'nci Türk Tugayına bırakmıştır.

2, 3 ve 4'üncü Tugaylar 10 Haziran 1954 tarihine kadar Kore'de sıcak savaşa devam etmiş, bu tarihten itibaren 9 Temmuz 1970'e kadar azalan büyüklükte birliklerle yarımadada Türk varlığı devam etmiştir.

4 yıl boyunca bilfiil savaşta bulunan Türk birliklerinden 234 asker esir düşmüş, tamamı ateşkesten sonra özgürlüklerine kavuşmuştur. Savaş boyunca ve muharebe meydanından ayrıldıktan sonra ölen yaralılarla birlikte 1005 Türk askeri hayatını kaybetmiştir.

ABSTRACT

Korean Peninsula divides Yellow Sea and Japan Sea; and reaches to Japan as a mountainous ridge. The peninsula is not included in any region of authorities along Yalta Conference assembled by USA, USSR and Great Britain after WW2.

Because of the power struggle between USA and USSR in the South of the peninsula in 15th August 1948 Korean Republic, in the North of the peninsula in 12th September 1948, Democratic People's Republic of Korea was founded. Between these two governments, the war started in 25th June 1950 with attack of North Korea.

Turkish Republic declared to contribute the war with a unit of brigade in 30th June 1950 by invitation of United Nations. The first convoy moved off in 25th September 1950 from İskenderun.

The First Turkish Brigade served in the Korean War between stopping the Northern attack in Pusan, southern edge of the peninsula and swiping Northers Units to the Han river. Than left the peninsula in 8th September 1951 and handed over to 2nd Turkish Brigade.

2nd, 3rd and 4th Brigades served in the Korean War till 10th June 1954 at shooting conflict. After that 4th Brigade handed over to smaller units and Turkish units served until 9th July 1970 with decreasing size of units.

Along 4 years 234 soldier captive as POW from the fighting units, all got freedom after the armistice. All along the war and afterwards including the wounded soldiers that dead along the treatment totally 1.005 Turkish soldier dead in the Korean War.

İÇİNDEKİLER

ÖZET v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

ÖNSÖZ xii

TABLO VE ŞEKİLLER xiv

KISALTMALAR xv

GİRİŞ 1

GİRİŞ

A. KORE YARIMADASININ COĞRAFİ DURUMU 5

B. KORE'NİN TARİHİ 9

C. KORE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU VE STRATEJİK ÖNEMİ 11

D. KORE'DE SAVAŞ İLANINA KADAR DURUM 12

1. Dünyada Savaşa Kadar Yaşanan Gelişmeler 12

2. İki Ülkenin Askeri ve Siyasi Durumu 15

E. SAVAŞIN TÜRKİYE VE DÜNYA İÇİN ÖNEMİ 19

I. BÖLÜM

KORE SAVAŞINA KATILAN BİRLİKLERİN TEŞKİLİ, EĞİTİMİ VE YERLEŞTİRİLMESİ

A. BİRLİKLERİN TEŞKİLİ 24

1. Savaşa Katılma Kararı 24

2. Birliklerin Oluşturulması 28

3. Askerlere Yönelik Fikri Hazırlık Faaliyetleri 29

4. Birliklerin Denetlenmesi 30

5. Birliğin Sevkine Yönelik Hazırlıklar 32

B. SAVAŞIN BAŞLANGICINDAN İTİBAREN SİYASİ PARTİLERİN VE KAMUOYUNUN KORE SAVAŞINA YAKLAŞIMI 34

C. HÜKÜMETİN ELEŞTİRİLERE CEVABI VE MUHALEFETİN TEPKİSİ 41

D. HALKIN GÖNDERİLEN ASKERİ BİRLİĞE İLGİSİ 42

E. BİRLİKLERİN EĞİTİMİ 45

1. Eğitim Planları ve Amerikan Müşavir Heyeti 45

2. Birliklerin Eğitim Çalışmaları ve Sınıf Okullarında Eğitim Görmeleri 46

3. Silah ve Teçhizat 47

4. Personel 49

5. Sağlık ve Moral 50

6. Yurt Dışında Görev Alacak Birlik Personeli İçin Alınan Tedbirler 51

7. Gönderilen Türk Birliğinin İsmi 52

F. BİRLİKLERİN KORE'YE SEVK EDİLMESİ 52

1. Tugayın İskenderun'a Demir Yolu ile Sevki 52

2. Deniz İntikali Hazırlıkları 54

3. Personelin Gemilere Bindirilmesi ve Yolculuğa Başlanması 56

4. Kore'de Bir İrtibat Heyeti Görevlendirilmesi 58

5. Gemilerle Yapılan İntikal 58

6. Türk Tugayının Kore'ye Varışı 60

G. KORE'DE MUHAREBE İÇİN TEŞKİLATLANMA 62

1. Birliklerin Amerikan Silah ve Muhabere Sistemleri ile Teçhiz Edilmesi 62

2. Türk Tugayının Kore'de İlk Günleri 64

3. Tugay Birliklerinin Yeniden Teşkilatlanması 66

II. BÖLÜM

BİRİNCİ TÜRK TUGAYININ MUHAREBELERİ

A. TÜRK BİRLİKLERİ GÖREV ALMAYA BAŞLIYOR 69

B. TÜRK TUGAYININ İLK MUHAREBE GÖREVİNİN SONUÇLARI VE CEPHEYE İNTİKALİ 73

C. İLK KAYIPLARLA TÜRKİYE'DE YAŞANAN SİYASİ GELİŞMELER VE TÜRK TUGAYININ CEPHEDE ALDIĞI YENİ MUHAREBE GÖREVLERİ 75

D. KOMÜNİST ÇİN ORDULARININ MUHAREBEYE ETKİSİ 76

E. KUNURİ MUHAREBELERİ 77

1. İlk Çatışmalar 81

F. WAWON MUHAREBESİ (28 KASIM 1950) 82

G. TÜRK TUGAYI'NIN GERİYE ÇEKİLME ÇABASI 85

H. SİNNİMNİ MUHAREBESİ (29 KASIM 1950) 87

İ. PONGMYONGNİ (KAECHON) MUHAREBESİ 90

J. KUNURİ VE SUCHON BOĞAZI MUHAREBELERİ 92

K. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BİRLİKLERİNİN GERİ ÇEKİLİŞİ 95

L. KUNURİ MUHAREBELERİNİN SONUÇLARI 96

M. TÜRK TUGAYININ YARIMADANIN BATISINDAKİ YENİ GÖREVİ 98

N. ÇİN VE KUZEY KORE ORDULARI GENEL TAARRUZU 100

O. KUMYANGJANGNİ MUHAREBESİ VE İLERİ HAREKÂT 102

P. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TAARRUZU VE CEPHE HATTININ HAN NEHRİNE TAŞINMASI 108

R. HAN NEHRİNİN GEÇİLMESİ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORDUSUNUN TAARRUZA DEVAMI 120

S. BİRİNCİ TÜRK TUGAYINI DESTEKLEYEN TAKVİYE BİRLİK 122

T. HANTAN NEHRİNİN GEÇİLMESİ 124

U. SAVUNMA MUHAREBELERİ VE TAARRUZ ÇABALARI 130

V. KARŞILIKLI TAARRUZLAR VE ATEŞKES ÇABALARI 138

Y. TÜRKİYE'NİN NATO ÜYELİĞİNDE SAVAŞIN ROLÜ 144

Z. BM ORDUSUNUN KUZEYE İLERLEYİŞİ 146

AA. 1'İNCİ TÜRK TUGAYININ TÜRKİYE'YE DÖNÜŞÜ VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMELER 153

BB. ABD'NİN DEVAM EDEN SAVAŞTAKİ ROLÜ 154

CC. ATEŞKES GÖRÜŞMELERİ 154

DD. TÜRK TUGAYININ KAYIPLARI 158

EE. BİRİNCİ TÜRK TUGAYININ KORE'DE BULUNDUĞU DÖNEMDE KAMUOYUNUN SAVAŞA YAKLAŞIMI 159

III. BÖLÜM

DİĞER TÜRK BİRLİKLERİ VE PSİKOLOJİK HAREKÂT

A. 2'NCİ TÜRK TUGAYI 167

1. Mevzi Muharebeleri 168

2. 2'nci Türk Tugayının Kayıpları ve Türkiye'ye Dönüşü 172

B. 3'ÜNCÜ TÜRK TUGAYI 174

1. Uzayan Savaş 174

2. Tugayın Ödüllendirilmesi ve ABD Başkanlık Seçimi 175

3. Üçüncü Tugayın İlk Muharebeleri 175

4. Vegas, Doğu Berlin, Batı Berlin, Elko ve Karsan Muharebeleri 177

5. Karşılıklı Taarruzlar 179

6. Cephe Hattını Ele Geçirme Çabaları 181

C. 4'ÜNCÜ TÜRK TUGAYI 189

D. ATEŞKES VE SAVAŞ ESİRLERİ ANLAŞMALARI 190

E. DİĞER TÜRK ASKERİ BİRLİKLERİ VE 2'NCİ TÜRK TUGAYINDAN İTİBAREN KAMUOYUNUN BİRLİKLERE İLGİSİ 192

F. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE MENSUP ÜLKELERİN BİRLİK MEVCUTLARI 196

G. KORE SAVAŞINDA TÜRK ZAYİATLARI 197

H. PSİKOLOJİK HAREKÂT, TÜRK ESİRLER VE ESİR DEĞİŞİMLERİ 200

1. Birleşmiş Milletler Ordusunun Keşif Yöntemleri 203

2. Esir Kampları ve Propaganda 204

SONUÇ 208

KAYNAKÇA 216

EK - 1 KORE SAVAŞINDA ŞEHİT OLAN TÜRK ASKERLERİ 222

ÖZGEÇMİŞ 253

ÖNSÖZ

Kore Savaşı 2. Dünya Savaşından sonra gerçekleşen ilk büyük savaştır. Savaşın sonuçlarının ABD tarafından desteklenen Güney Kore için de SSCB tarafından desteklenen Kuzey Kore için de olumlu olduğu söylenemez. Çünkü savaş 38. paralel olarak belirlenen sınırda başlamış ve bitmiştir. Bu açıdan kendine özgü bir savaş olmuş, sonuçları açısından ülkelerce hatırlanmasını gerektirecek bir durum olmadığından olsa gerek unutulan savaş olarak anılmıştır.

Bu savaşa Türkiye Cumhuriyeti'nin katılışı ABD'nin oluşturduğu kampa girme çabasıyla gerçekleşmiştir. Böylelikle Anadolu'dan binlerce kilometre öteye giden Türk askeri 1005 askerin hayatını kaybedeceği bir mücadelede yerini almıştır. ABD'den sonra en büyük katılımı gerçekleştiren Türkiye Cumhuriyeti savaşa ortalama birer yıl muharebe sahasında kalan 4 tugayla katılmış, 1970 yılına kadar da Kore'de azalan miktarlarda asker bulundurmaya devam etmiştir.

Bu tezde savaşın genel seyri içerisinde Türkiye'nin asker gönderme kararı, birliklerin hazırlanması, muharebede aldıkları görevler ve zayiatlar ve askerlere savaş esnasında ve esarette uygulanan psikolojik harekât anlatılmaya çalışılmıştır. Tez çalışmasında kronolojik sıra takip edilmiş, açıklamalarda neden – sonuç ilişkisi kurulabilmesi için bazı bölümlerde geriye dönüşler yapılmıştır.

"Kore Savaşına Katılan Türk Birlikleri" konulu tezin temel kaynaklarını MSB Arşivi, Genelkurmay ATASE Arşivi ve Genelkurmay Harp Tarihi Dairesi tarafından savaştan hemen sonra kaleme alınan kitaplar oluşturmaktadır. Bu kaynaklar savaşa katılanların hatıraları, savaş hakkındaki kitaplar, süreli yayınlar ve diğer arşivlerden temin edilen belgelerle desteklenmiştir. Genelkurmay ATASE Arşivindeki Kore Savaşı ile ilgili belgelerden sınırlı düzeyde de olsa başka tezlerde faydalanılmış olmasına rağmen MSB Arşivindeki belgelerden faydalanılmış bir akademik bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır.

Tez çalışmasının Giriş bölümünde Kore yarımadası hakkında bilgi verilmekte, savaş öncesindeki gelişmelerle Kuzey ve Güney Kore'nin savaş öncesi durumu anlatılmaktadır.

1. bölümde Türkiye Cumhuriyeti tarafından yarımadaya gönderilecek birliklerin oluşturulması, savaşa hazırlanması ve savaş alanına gönderilmesine ayrılmıştır. Bu bölümde birlik personelinin toplanması ve ABD tarafından sağlanan imkânlarla muharebeye hazırlanması üzerinde özellikle durulmuştur.

Kore'de en çok kayba uğrayan ve savaşın en kanlı günlerinde cephede bulunan 1'inci Türk Tugayının muharebeleri 2. bölümde ele alınmıştır. 1'inci Türk Tugayı Kuzey taarruzlarının en güçlü döneminde savaşa girmiş ve BM Ordusunu imhadan

kurtarmıştır. Bu bölümde kronolojik akış içerisinde ABD ve Türkiye başta olmak üzere savaşa katılan ülkelerin iç siyasi olayları da ele alınmaya çalışılmıştır. Türkiye'nin NATO üyeliği ile ABD ve SSCB etrafında kamplaşmanın yoğunlaşması dönemin dikkat çeken ayrıntılarıdır.

2, 3 ve 4'üncü Türk Tugaylarının muharebeleri 3. bölümde ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca ateşkes görüşmeleri, esirlerin durumu, esir değişimleri ve savaşta uygulanan psikolojik harekât üzerinde durulmuştur.

Tezin sonuna arşiv belgelerinin incelenmesi neticesinde oluşturulan savaşta hayatını kaybeden Türk askerlerinin listesi eklenmiştir.

Kore Savaşına katılan Türk birliklerini incelemeye çalıştığım bu çalışmada bana yol gösteren tez danışmanım Yrd.Doç.Dr. Hüseyin Cevahir Kayam'a, ATASE Arşivlerinde belgeler üzerindeki tasnif çalışması başlamadan hemen önce Kore Savaşı ile ilgili belgeleri incelememe önayak olan tarih öğretmenim Sn. Suat Akgül'e, MSB Arşiv Müdürlüğünde çalışma yapabilmem için daha önce bilimsel araştırmalar için bir altyapı hazırlanmamış olmasına rağmen çalışmalarımı destekleyen Müdürlük Personeline, MSB Arşivinde bana kılavuzluk eden Arşiv Uzmanı Sn. Ali Alan'a, tezin hazırlık aşamalarında isabetli eleştirilerini benimle paylaşarak çalışmamın kalitesini yükselten Tez İzleme Kurulunun sayın üyeleri Prof.Dr. Mustafa Aydın'a ve Yrd.Doç.Dr. Şamil Ünsal ile tez çalışmasının her aşamasında benden desteğini esirgemeyen sevgili eşim Nergis Savcı'ya teşekkürü bir borç bilirim.

TABLO VE ŞEKİLLER

TABLOLAR:

Tablo 2.1: Birinci Türk Tugayının Cepheye Taşıdığı Malzeme Listesi : 74
Tablo 2.2: 26 Şubat 1951 Tarihi İtibariyle Ülkelerin BM Kuvvetine Katılımları : 119
Tablo 3.1: 4'üncü Türk Tugayından Sonra Kore'de Bulunan Türk Birlikleri : 194
Tablo 3.2: Kore Savaşında 1,2,3 ve 4'üncü Türk Tugaylarının Personel Durumu : 199

ŞEKİLLER:

Şekil 1 Güney Doğu Asya'da Kore Yarımadası : 5
Şekil 2 Kore Yarımadasının Karayolu Ağı : 8
Şekil 2.1: Türk Tugayının BM Kuruluşundaki Yerini Gösterir Kuruluş Şeması : 68
Şekil 2.2 Kunuri Muharebelerini Gösterir Harita : 78
Şekil 2.3: Wavon Muharebesi : 84
Şekil 2.4: Birleşmiş Milletler Birliklerinin Muharebedeki Yerlerini Gösterir Harita : 108
Şekil 2.5: Ateşkes Görüşmesinde Görüşülen Askersiz Alanlar : 157
Şekil 3.3 Kuzey Kore'de Bulunan Esir Kampları : 192
Şekil 3.4 Örnek Bir Psikolojik Harp Broşürü (BM). : 202
Şekil 3.5 Örnek Bir Psikolojik Harp Broşürü (Kuzey Kore) : 203

KISALTMALAR

A.e.: Aynı eser

A.g.a.: Adı geçen arşiv

A.g.e.: Adı geçen eser

A.g.m: Adı geçen makale

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

A.k.t.: Aktaran

BCA: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Bkz.: Bakınız

BM: Birleşmiş Milletler

Bşk.: Başkan

C.: Cilt

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

Çev.: Çeviren

D.: Daire

DP: Demokrat Parti

Ed.: Editör

Gnkur.: Genelkurmay

MSB: Millî Savunma Bakanlığı

NATO: Kuzey Atlantik Paktı (North Atlantic Treaty Organization)

s.: sayfa

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

vd.: Ve diğerleri

Yay.: Yayınları

Y.y.: Yüz yıl

GİRİŞ

1950'li yıllar, dünya çapında bir kutuplaşmanın yaşandığı, ülkelerin dış politikalarını ve güvenliklerini Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri çevresindeki uluslararası organizasyonlara emanet ettikleri yıllardır. Dünyadaki iki kutuplu kamplaşma içerisinde, tüm hedeflerini uluslararası organizasyonlarda yer almak üzerine belirleyen Türkiye Cumhuriyeti'nin yurt dışında icra edilen bir askerî harekâta muharip birliklerle katılmasının askeri boyutları bu çalışmada ortaya konulmaya çalışılmıştır.

"Kore Savaşına Katılan Türk Birlikleri" konulu tezin hazırlanmasında amaç savaşta görev alan birlikleri, oluşturulmalarını ve Türk birliklerinin Kore'de aldıkları görevleri incelemektir. Tezde Türkiye'ye dönen son Türk askerine kadar Türk askeri gücünün analizi yapılmıştır.

Tez, 30 Haziran 1950 günü Türk Hükümetinin Kore'ye asker gönderilmesine yönelik aldığı karardan başlayarak Türk birliklerinin teşkilini, Kore'ye sevk edilmelerini, savaşta aldıkları görevleri ve savaş bittikten sonra da Kore yarımadasından son Türk askerinin ayrılması ve anavatana dönüşüne kadar yaşanan süreci kapsamaktadır. Bu sürecin daha iyi anlaşılabilmesini sağlamak maksadıyla Giriş bölümünde Kore'nin tarihi ve yarımadanın coğrafi özellikleri de ortaya konulacaktır.

Kore savaşı üzerine bugüne kadar yapılan çalışmaları sosyoloji, halkla ilişkiler, gazetecilik tezleri; uluslararası ilişkiler tezleri ve tarih tezleri olmak üzere üç başlıkta toplayabiliriz. Sosyoloji, halkla ilişkiler ve gazetecilik tezleri konuyu; kamuoyu oluşturma ve basın yansımaları açısından değerlendirmiştir.[1] Uluslararası ilişkiler ana

[1] Gazi Doğan, **"Kamuoyunda Kore Savaşı"**, Ankara, 2004, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

bilim dalında yapılan veya bu anabilim dalında yapılmasa da çeşitli üniversitelerde ve çeşitli bilim dallarında Kore Savaşını uluslararası ilişkiler açısından inceleyen tezler konuyu; Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşmiş Milletler eksenlerinde incelemiş ve savaş durumunu uluslararası bir problemin savaşla çözümü olarak nitelemiştir.[2] Bu yaklaşım tarzı savaşın Türk halkı tarafından algılanışını ve o günün değer yargılarında savaşın yansımalarını değerlendirmeyi imkânsız kılmaktadır.

Kore Savaşını inceleyen tezlerde diğer grup ise savaşı tarihsel açıdan ele alan ve çoğunluğu tarih bölümlerinde yapılan yüksek lisans tezleridir. Tarih tezlerinin yaklaşımı, olayları kronolojik bir sırayla ele almak ve sebep sonuç ilişkileriyle tarihsel süreci incelemektir. Bu tezlerde savaşa girilen ortam ve savaşın gelişimi hakkında bilgi almak mümkün olsa da Kore Savaşına katılan Türk birliklerinin teşkilini ilk aşamadan itibaren ayrıntılı olarak öğrenmek mümkün olmamaktadır. Ayrıca bahse konu tezlerde dikkat çeken bir başka husus da savaş döneminde görev alan askeri birliklerin yazışmalarının ve raporlarının bulunduğu Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı arşivi ile Millî Savunma Bakanlığı Arşivinden faydalanılmamış olmasıdır.[3]

Bunların yanında Kore Savaşı üzerine biri kitap olarak yayımlanmış iki doktora tezi bulunmaktadır.[4] Bu tezlerde ve Gnkur. ATASE Bşk. lığı tarafından Kore Savaşı

Jin Heouk Oh, **"Kore Gazilerinin, Kore ve Kore Savaşı Hakkındaki Kişisel Anıları Üzerine Antropolojik Bir Yaklaşım"**, Ankara, 2002, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Himmet Gündüz, **"Türkiye Basınında Kore Savaşı"**, İstanbul, 2001, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; vd.

[2] Elif Yeneroğlu, **"Kore Savaşı'ndan Körfez Savaşı'na Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları Üzerine Bir Çalışma (1950-1991)"**, Ankara, 1998, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Mehmet Sedat Erkan, **"Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Kore Savaşı, Önemi, Öncesi ve Sonrası İle İlgili Değerlendirme"**, Ankara, 2009, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Hee-chul Lee, **"Türkiye-Kore İlişkileri (1950-1960)",** Ankara, 1988, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özlem Demirel, **"Türkiye'nin Kore Savaşına Katılma Kararının Analizi"**, Ankara, 1990, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. vd.

[3] Cüneyt Güven, **"Sebep ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye"**, Denizli, 2007, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Himmet Hakan Özateş, **"Türk Basınında Kore Savaşı (1950-1952)"**, Ankara, 2010, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. vd.

[4] Ali Denizli, **"Kore Harbinde Türk Tugayları"**, Ankara, 1992, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi. Aynı isimle yayımlanmıştır.

Mehmet Sedat Erkan, **A.e.**.

üzerine yayımlanan çalışmada[5] Gnkur. ATASE Arşivinden faydalanılmış, MSB Arşivinden ise faydalanılmamıştır.

Özetle Kore Savaşı üzerine yapılan birçok akademik çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin gönderdiği birlikler ve gidiş hikâyeleri kronolojik sırayla ve askeri veya uluslararası ilişkiler açısından irdelenmiştir. Bu tezin oluşturulmasının amacı askeri kaynaklardan elde edilen bilgilerle savaşa katılan Türk birliklerini teşkilinden itibaren incelemek, katıldıkları muharebeleri ve muharebeler sonrasında aldıkları caydırıcı görevleri irdelemek, birliklerin personel yönetimini şimdiye kadar ortaya konulmamış sayısal verilerle ortaya koymaktır. Tezi özgün kılacak önemli unsurlar MSB Arşivinden faydalanılması, muharebelerin Gnkur. ATASE Arşivindeki raporlarla gün gün irdelenmesi ile diğer belgeler, günlük gazeteler ve ikinci el kaynaklarla savaşa kamuoyunun yaklaşımını anlaşılabilmesidir.

Kore Savaşı üzerine bu tez çalışmasının yapılmasının ve özellikle Kore Savaşı konusunun seçilmesinin en önemli nedenlerinden biri daha önce yapılan tezlerin ve makalelerin hiçbirinde Millî Savunma Bakanlığı arşivlerinden geniş çaplı olarak yararlanamamış olmasıdır. Bu çalışmada birliklerin oluşturulma sürecini ve her bir birliğin yapısı MSB arşivlerinden incelenmeye çalışılmıştır. MSB arşivi şimdiye kadar net olarak ortaya konulamayan personel temin ve yönetimi konularını ortaya koymayı sağlayacaktır.

Bu tez çalışmasında temel hedef, araştırmada birincil kaynaklardan daha fazla faydalanılarak Kore Savaşı ile ilgili özgün bir çalışma ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle, bu konuda yayınlanmış kitap ve akademik çalışmaların yanında MSB arşiv belgeleri, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi belgeleri, ATASE Arşivleri, TBMM zabıtları ve dönemin gazeteleri incelenerek çalışma tamamlanmıştır.

Kore Savaşını Türk ve Amerikan basınında inceleyen tezler bulunmakla birlikte bu tezler basın taraması düzeyinde ve yüksek lisans seviyesinde tezler olduğundan bu tezde daha kapsamlı basın taraması da teze dâhil edilerek tezin zenginleşmesi sağlanmıştır. Ayrıca Amerikan Kongresinin ve Birleşmiş Milletler

[5] **Kore'de Türk Muharebeleri**, Ankara, Gnkur. ATASE D.Bşk.lığı Yay., 2012.

Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyinin savaşa yönelik aldığı kararlar da teze ışık tutmuştur.

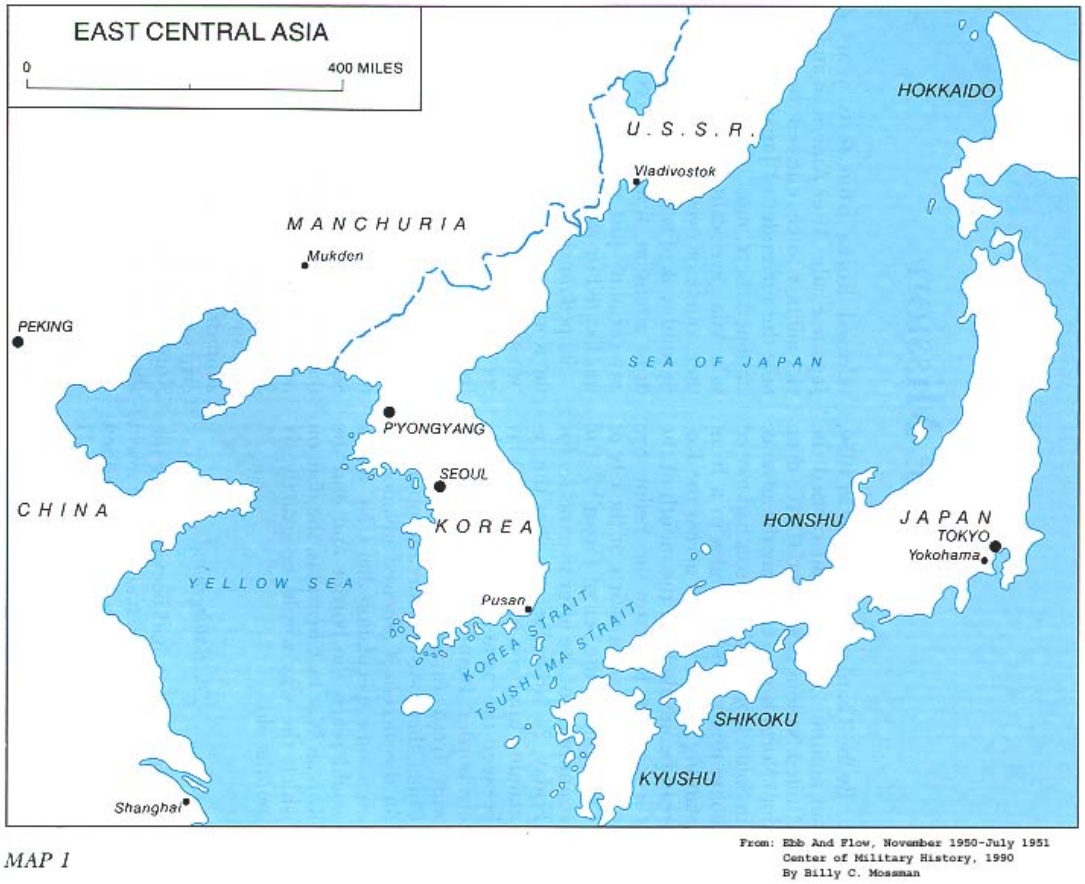
Bunlarla birlikte, o dönem içinde olayları bizzat yaşamış kişilerin aynı tarihlerde ve daha sonra ele aldıkları temel kaynak niteliğindeki kitapları ile bu konu hakkında yazılmış diğer eserlere ve çeşitli kaynaklar üzerinde yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda yazılan kitap ve makalelere dayanılarak, çalışma zenginleştirilmiştir.

Öte yandan, yukarıda belirtmeye çalıştığımız literatür taraması ve üzerinde yapılan çalışmalar esnasında, arşiv belgeleri ile basında yer alan haberler ve bunlarla kitaplarda yer alan bilgiler arasında farklılıklar gözlemlenmiş ise yeri geldikçe bunlar hem metin içinde hem de dipnotlarda belirtilmeye çalışılmıştır. ATASE Arşivi ve MSB Arşivi belgeleri tarandıktan sonra savaşın akışı içinde belgelerle netleştirilemeyen noktalar için Kore Savaşı konusunda ana kaynaklardan biri olan "Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)" isimli kitaptan faydalanılmıştır. Bu kitap aynı isimle 1956 yılında Genelkurmay Harp Dairesi tarafından yayınlanan kitabın güncel bir Türkçe ve haritalarla zenginleştirilen yeni bir basımıdır. 2012 yılında birinci baskısı yapılan ve Genelkurmay ATASE Başkanlığı tarafından yayınlanan "Kore'de Türk Muharebeleri" isimli kitap ise 1959 yılında yayınlanan "Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953) Özet" isimli kitabın arşiv belgeleriyle zenginleştirilmiş yeni bir basımıdır. Ayrıca, konunun bütünlüğünü bozmamak ve daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla bir takım ek bilgiler de yine dipnotlarda belirtilmiştir.

Kore Savaşı en geniş anlamıyla Doğu-Batı mücadelesi, daha dar bir çerçeveden bakılacak olursa da Kuzey ve Güney Kore yönetimlerinin bir güç mücadelesi olarak kendini gösteren bir savaştır. Bu savaşın nedenlerini ve sonuçlarını anlamak ancak cereyan ettiği ortamı ve tarihi geçmişini tanımakla mümkün olabilecektir.

A. KORE YARIMADASININ COĞRAFİ DURUMU:

34-43. paraleller ile 124-130. meridyenler arasında bulunan Kore Yarımadası, doğuda Japon Denizi, batıda Sarı Deniz ve güneyde Kore'yi Japonya'dan ayıran Kore Boğazı ile çevrilidir. Kuzeyde karadan Komünist Çin ve Sovyetler Birliği ile komşudur. Aşağıdaki harita Kore Yarımadasının konumunu göstermektedir.

Şekil 1 Güney Doğu Asya'da Kore Yarımadası[6]

Kore yarımadasının, bütün olarak kuzey – güney istikametinde uzunluğu 800-960 km. doğu – batı istikametinde genişliği 200-400 km.dir. Yüzölçümü 220.675 km^2dir. Bunun 127.080 km^2si Kuzey Kore'de, 93.595 km^2si Güney Kore'dedir. [7]

[6] www.koreanwar.org/korean_war_maps_results/South_eastern_asia_2012, (çevrimiçi), 02.010.2014.

[7] Ki-Suk Lee ve Hae Un Rii, **Geography In Korea,** 1985, s. 26.

Kore yarımadasının 1 Temmuz 1953 itibariyle nüfusu 30.500.000 idi. Bunun 21.375.000'i Güney Koreli, 9.125.000'i ise Kuzey Koreliydi.

Bütün yarımadada nüfusun en yoğun olduğu yerler güney ve güneybatı bölgelerdir. Yarımadada kilometrekare başına 139 kişi düşmekteydi. Bu oran Güney Kore'de 229 kişiyken Kuzey Kore'de 72 kişiydi. [8]

Kore yarımadası aslında büyük bir dağ kütlesidir. Ortalama yüksekliği 2.500 metrenin üstündedir. Yarımadanın dağ silsilesi Mançurya sınırındaki Paektu San'dan başlar ve yarımadanın doğu sahiline yakın biçimde devam ederek güneye doğru uzanır. Fazla dik olmayan dağ yamaçları fundalık ve otlarla kaplıdır. Bölgede tekerlekli araçlar, nehir vadileri boyunca her mevsimde hareket edebilirler. Kışın ve sonbaharda, kısmen vadiler dışındaki düzlüklerde ve tepelerde de askerî harekât kolaylıkla yapılır. Yağmur mevsimi olan yazın, tekerlekli araçlar için yollar dışında askerî harekât oldukça güçtür.[9]

Kore yarımadası boyunca 640 km.lik batı kıyıları, Batı Kore nehirlerinin orta ve aşağı yatakları tarafından sulanmaktadır. Genel olarak başlıca nehirler ve bu nehirlerin vadilerini ayıran tepeler, güneybatı doğrultusunda uzanır. Batı kıyıları bölgesi, kıyı düzlüklerinden, nehir ovalarından, tepelerden ve hepsinin gerisindeki dağlardan ibarettir.

Kore'de akarsular oldukça fazladır. Yarımadada toplam dokuz adet nehir bulunmaktadır. Doğu kıyılarına yakın olanlar hariç bütün nehirler etraflarını su altında bırakırlar. Büyük nehirlerin genişliği denize döküldükleri yerlerde 6,5 km.ye kadar genişler. Derinlikler yukarı kısımlarda 60-90 cm. aşağılarda 180-270 cm.dir. Yağmur mevsiminde nehirler çok çabuk taşar ve birçok askerî harekâta engel teşkil ederler.

Kuzey Kore'de nehirler senenin üç-dört ayında, yarımadanın ortasında ise iki-üç ayında donarlar. Kore Savaşında batı düzlüklerinde donan nehirlerden geçiş mümkün olabilmiştir.

[8] Pow-Key Sohn, **The History of Korea,** Seoul, 1982, s. 41.
[9] earth.google.com\zoomeastfar.aspx, 22.06.2011.

Kore iklimi genel karakteristik olarak sert bir iklimdir. Özellikle kuzeyde kışlar serttir. Kış aylarında kuzeye fazlaca kar yağar. Yaz ayları ise sıcak ve nemlidir. Gece ile gündüz arasındaki sıcaklık farkı mevsim geçişlerinde 20ºC'yi bulur. Genel olarak askerî harekât için ekim ayından mart ayına kadar olan zaman oldukça elverişlidir. Buna karşılık yazları çok yağmur yağdığından zemin yer yer geçişe imkân vermez. Yazın çıkan tayfunların hızı 190 km/saati bulur. [10]

Kore'de 1. Dünya Savaşından önce her mevsimde geçişe açık bir yol şebekesi mevcut değilken Japon işgali süresince Kore Savaşında da etkin olarak kullanılan yol şebekesi yapılmıştır. Japonların ülkeden çekilmelerinden sonra yol kaplamalarının zayıf olması ve yollara bakım yapılmaması sebebiyle harekât esnasında kullanılan yollar kötü durumda kalmıştır. Kore'de demir yolları da Japonlar tarafından 1904'ten itibaren yapılmaya başlanmıştır.[11] Aşağıdaki harita yarımadanın karayolu ağını göstermektedir.

[10] Lee ve Rii, **A.g.e.,** 1985, s. 61.

[11] K**ore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)**, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1975, s. 39.

MAP 2

From: Ebb And Flow, November 1950-July 1951
Center of Military History, 1990
By Billy C. Mossman

Şekil 2 Kore Yarımadasının Karayolu Ağı[12]

[12] www.mapsofworld.com/South_kores/, (çevrimiçi),07.11.2014.

B. KORE'NİN TARİHİ

Doğu Asya'da, Mançurya'dan denize doğru ileriye uzanmış dağlık Kore yarımadasının tarihine göz atacak olursak, bu yarımadanın tarih boyunca Asya ile Japonya arasında bir savaş bölgesi olduğunu görürüz.

Kore yarımadasında medeniyet en az Çin medeniyeti kadar eskidir. Kore kabilelerini birleştiren Tangoon, Kore yarımadasında ilk devleti kurmuş ve kurduğu devlete de "sabah serinliği" anlamına gelen "Chosen" ismini vermiştir. Bu ilk devletin kurulması tam aydınlatılamamış olmasına rağmen yaklaşık M.Ö. 2300 ile 1200 yılları arasına rastlamaktadır. Kore ismi de buradan gelmektedir. Kore'de ilk çağ sonlarına kadar Korai, Paik-Tiyei ve Sinlo olmak üzere üç krallık hüküm sürmüştür.

Orta çağda Çin akınları ile birlikte Kore halkı birleşerek kendi topraklarını savunmak durumunda kalmıştır. 7. yy başlarında bu akınlar devam ederken Japonlar bazı Kore ailelerine yardım bahanesiyle yarımadaya çıkmıştır. Japon müdahalesini bertaraf eden Çinliler 668'den itibaren bütün Kore'ye hâkim olmuştur. Sinlo Krallığı yönetiminde ülke Çin egemenliğinde yönetilirken 10. yy.da isyan eden halk Wang sülalesinin, 1392'den Japon istilasının yaşandığı 1910'a kadar da Li sülalesinin egemenliğinde yönetilmiştir.[13]

1910 yılına kadar yarımadadaki güç mücadelelerine bakıldığında tıpkı Kore Savaşında olduğu gibi mücadelenin Çin ve Japonya merkezli güç odakları arasında geçtiği görülebilir. Bu gerçek ışığında Kore yarımadasının jeopolitik öneminin sürekli bir savaş hali doğurduğunu söylemek doğru olur.

1904-1905 Rus Japon savaşı bölgede siyasi dengeleri değiştiren en önemli savaş olmuştur. Japonlar Kore'nin egemenliğini ellerinde bulundururken Rusya'nın Mançurya'da egemen olması Japonları endişelendiriyordu. Çünkü Ruslar Çin egemenliğindeki Mançurya'dan çıkmak bir yana siyasi nüfuzlarını giderek güçlendirmekteydi. Bu durum içerisinde Japon donanması 8-9 Şubat 1904'te Port Arthur limanına taarruz etti ve iki Rus kruvazörünü torpilledi. Japon orduları kolayca

[13] Fahir Armaoğlu, **20. yy. Siyasi Tarih (1914-1995),** İstanbul, Alkım Yayınları, 2010, s. 154.

Kore'ye çıkarak Mançurya'ya yürüdüler. On dokuz aylık bir savaştan sonra Rusya 5 Eylül 1905'te Portsmouth Anlaşmasını imzalamak zorunda kaldı. [14]

Kore 6. yy.dan beri kendi halkı tarafından yönetilmiş bir ülke değildir. M.Ö. 57– M.S. 935 yılları arasında hüküm süren Silla Krallığı 6. Yy.dan itibaren Çin etkisine girmiştir. Çin, ardından Japonya ve 9. yy.dan sonra da Rusya Kore'nin yönetiminde söz sahibi olmuşlardır.[15] Bu devletlerin yanında 2. Dünya Savaşının etkin aktörlerinden olan ABD ve İngiltere bu savaş döneminde bölge ile ilgilenmişlerdir.

2. Dünya Savaşı içinde Kore, ilk defa bir problem sahası olarak Kahire Konferansında ele alınmıştır. Kahire Konferansı, ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt, İngiltere Başbakanı Winston Curchill ve Çin Cumhuriyeti Başkanı Çan Kay Şek'in katılımıyla 22- 26 Kasım 1943 tarihlerinde toplanmıştır. 1 Aralık 1943'te yayınlanan konferans bildirgesinin Kore ile ilgili maddesinde: "Kore halkının içinde bulunduğu tutsaklığı yakından bilen üç büyük devlet (ABD, İngiltere ve Çin) Kore'nin vakti geldiğinde özgürlük ve bağımsızlığına kavuşturulmasına karar vermişlerdir" denilmektedir. Bu beyan 1914 tarihli Atlantik Beyannamesi ve 1919'da Kore için ilan olunan Wilson Prensipleri ile de paralellik arz etmektedir.[16]

2. Dünya Savaşı sırasında ABD, Sovyetler Birliği ile ortak hareketle Kore'nin egemenliğini sağlamayı bir amaç edinmiş ve savaş sonunda da Mançurya ve Çin'deki Japon ordularını teslim aldığı gibi Kore'deki Japon ordusunu da teslim almak üzere planlar yapmıştır. Japon ordusundan yarımadanın teslim alınması esnasında Sovyetler Birliği'nin tüm bu toprakları işgal etmesini önlemek için ABD iki ordunun paylaşım sınırı olarak 38. Paralelin belirlenmesini istemiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi iki devlet bu aşamaya kadar ortak hareket ederken Kore Savaşının en belirleyici sınırı olan 38. Paralel Amerikan ve Sovyet nüfuz alanlarının ayrılması vesilesiyle ortaya konulmuş olmaktaydı.

[14] **A.e,** s. 159.
[15] https://www.britannica.com/place/Korea, (çevrimiçi), 12.07.2017.
[16] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)**, s. 19.

C. KORE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU VE STRATEJİK ÖNEMİ

Savaşta önemli rol oynayan yarımadanın jeopolitik konumunu da bu bağlamda yeniden tanımak gerekir. Kore, Doğu Asya'ya yönelen geçiş yollarının kesişim noktası durumundadır. Mançurya ve Sovyetler Birliğinden gelen ana kara yolları Kore'de toplanır. Bu noktadan Asya kıtası içine uzanan demir yoları da Kore'den dağılır. Kore, 20. yy.dan çok önce yakın komşuları Çin, Japonya ve 19. yy.ın ikinci yarısında Rus Çarlığının da Uzak Doğu'da yer almasından itibaren Rus Çarlığı arasında anlaşmazlık, çatışma ve silahlı çarpışmaların kaynağı olan bir alandır. Bu silahlı çarpışmaların da temel nedeni Kore'nin jeopolitik önemidir.

Giriş bölümünün başından beri dikkati çekmeye çalıştığımız üzere çok eskiden beri Kore, Asya kıtası ile Japonya adası arasında bir kara köprüsü niteliğindedir. Japonya'nın askeri ve ticari merkezleri, Kore'de üslenecek hafif bombardıman uçaklarının bile etki alanı içine girmektedir. Sovyetler Birliği yönetiminde birleşik bir Kore, silahsız Japonya'yı ve Çin kıyılarını egemenliği altına alabilir. Komünizmin bütün Kore'yi elde etmek istemesinin bir nedeni de budur.[17] Mançurya ve Sovyetler Birliğinden gelen başlıca kara yolları Kore'de birleşir. Kore, kuzey ve orta Asya'nın önemli merkezlerine giden demir yollarının başlangıç yeridir. Bu bakımdan Kore, Mançurya ve Çin'i ele geçirmek isteyecek olan Japonya için ilk önce elde edilmesi gereken bir bölgedir. Asya kıtasının büyük elektrik enerji kaynaklarından biri de o dönem için Kuzey Kore'de bulunmaktadır. Asya kıtasını etkisi altına almak isteyen bir güç için de Pasifik yaklaşma istikameti üzerinde Kore yarımadası ile birlikte çeşitli takımadalar bulunmaktadır. Kamçata yarımadasından itibaren Kuril Dağları, Japon Adaları, Ruyku Adaları, Formoza ve Filipin Adaları ile birlikte Kore yarımadası Kore savaşında Birleşmiş Milletler ordusunun yaklaştığı gibi Pasifikten Asya'ya yaklaşmak için bir basamak şeklindedir.[18] ABD'nin en büyük deniz üslerinden biri bu dönemde Japonya'da bulunmaktadır. Bu üs yardımıyla İkinci Dünya Savaşından sonra bölgenin

[17] **A.e**, s. 41.
[18] Ali Denizli, **Kore Harbinde Türk Tugayları**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994, s. 5.

kontrolünü sağlamış olan ABD bu üssün tehlikeye girmemesi ve SSCB'nin yayılmasının önlenmesi için Kore Yarımadasını stratejik önemde görmektedir.

Dünya stratejisinde bu kuşak adalar, Doğu Asya savunmasının ileri karakolları ve Doğu Asya'ya girişilecek saldırılarda üs teşkil edecek niteliktedir.

2. Dünya Savaşında da Kore'nin stratejik önemi güç odaklarının bu bölgede milliyetçilik ve self determinasyon kavramlarını körüklemelerine yol açmıştır.

D. KORE'DE SAVAŞ İLANINA KADAR DURUM

1. Dünyada Savaşa Kadar Yaşanan Gelişmeler

Batı Pasifik'te ve Kuzeydoğu Asya'da çıkarları olan dünya siyasetini belirleyici devletlerin politikalarında, Kore'yi hasımlarına ve rakiplerine bırakmamak, çok önemli bir yer tutmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı, Müttefiklerin ve onlarla işbirliği yapan Sovyetler Birliği'nin üstünlüğü ile bittiği andan itibaren, yukarıda önemi kısaca belirtilen Kore, birinci planda uluslararası bir sorun olarak, ABD ve Birleşmiş Milletlerin görüşme ve anlaşmalarında yer almaya başlamıştır. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi Japonya'nın askeri ve ticari merkezleri, Kore'de üslenecek hafif bombardıman uçaklarının bile menzili içinde kalmaktadır. Sovyetler Birliğinin donanmasını Kore kıyılarında konuşlandırabilmesi bu hava gücünü bir de deniz gücüyle desteklemesi anlamına gelmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere, Kore'nin geçmişte ve zamanımızda önem kazanması bu koca yarımadanın doğal kaynaklarının zenginliğinden çok Batı Pasifik kıyılarında çıkarları olan büyük devletlerin politikalarında zorunlu bir unsur olmasından ileri gelmektedir. [19]

[19] Turgut Sunalp, **Kore Harbi,** İstanbul, 1954, s.43.

İkinci Dünya Savaşından sonra en hafif tabirle yayılmacı olarak nitelendirilebilecek olan Hitler Almanya'sı dünya siyasetinde etkinliğini kaybetmiştir. 4 Şubat 1945-11 Şubat 1945 tarihleri arasında toplanan Yalta Konferansında SSCB, ABD ve İngiltere liderleri Polonya topraklarının el değiştirmesi, Almanya'nın bölünmesi ve SSCB'nin Japon İmparatorluğuna savaş ilan etmesini görüşmüştür. Bunun yanında Sovyetler Birliğinin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin nüfuz alanları üç büyükler olarak nitelenen Amerika, Sovyetler ve İngiltere arasında mutabakata bağlanmıştır. Yalta Konferansında görüşmeler açıklanmamış olsa da Kore Yarımadasında 38'inci paralelin Sovyetler ve Amerika arasında bir etki alanı sınırı olarak kararlaştırıldığı açıktır. Bu nedenle savaşa kadar yarımadadaki Kuzey-Güney ayrımı Amerika'nın da kabul ettiği hatta desteklediği bir durumdur. ABD ve SSCB arasında nüfuz alanlarına bölüşülen dünya üzerinde Kore Yarımadası her iki devletçe de elde edilmek istenmiştir ki anlaşmazlık bir savaş durumuna dönüşmüştür.

Bu meselenin Birleşmiş Milletlerce ele alındığı 1947 yılından itibaren her iki Kore'nin birleştirilerek özgür ve demokratik bir Kore devleti meydana getirilmesi Birleşmiş Milletlerin başlıca amacı olmuştur. Bu amaç her ne kadar ABD tarafından BM üye devletlerine empoze edilmiş olsa da BM Güvenlik Konseyi kararı 9 kabul, 1 çekimser oyla alınmıştır. Sovyetler Birliği BM üyesi olmasına rağmen BM'nin Kore ile ilgili kararlarına karşı çıkmıştır. Bu nedenle o günlerde açıkça belirtilmese de BM'in ABD politikaları paralelinde kararlar aldığı açıktır. İki Kore'yi Amerika'nın istediği şekilde birleştirmek için Kore'de kendilerini Komünizm ideolojisini benimsemedikleri için özgür milletler olarak adlandıran BM üyelerinin üç yıl (25 Haziran 1950 – 27 Temmuz 1953) boyunca verdikleri mücadele ve Birleşmiş Milletler teşkilatında harcanan çabalar sonuç vermemiştir. En son Kore mütarekesinden (27 Temmuz 1953) sonra Cenevre siyasi konferansının (26 Nisan 1954 – 15 Haziran 1954) çalışmaları da olumlu bir sonuç vermemiş ve Kore, dört yıl boyunca dünya politikasının odağı haline geldiği halde birleşmesi söz konusu olmamıştır. Birleşmiş Milletlerde durumun

çözülememesinin nedenini Sovyetlerle anlaşmadan karar alınmaya çalışılması ve bu kararın en çok Amerika'nın politikalarına uygun olmasında aramak gerekir. [20]

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 82 sayılı kararı savaşta BM'in tavrını gösteren ilk karardır. 25 Haziran 1950 günü alınan kararda Güney Kore'ye Kuzey Kore tarafından düzenlenen saldırı kınanmıştır. BM Güvenlik Konseyinin kararı alındığı sırada konseyin daimî üyeleri ABD, SSCB, İngiltere, Fransa ve Çin, geçici üyeleri Küba, Ekvador, Mısır, Hindistan, Norveç ve Yugoslavya idi. Karara Yugoslavya çekimser kalmış, SSCB oylamaya katılmamış, diğer üyeler ise kararı onaylayan oy kullanmışlardır. Karardan sonra Sovyet Rusya'nın BM Güvenlik Konseyinde alınan kararların daimî üyelerce onaylanması gerektiği yönünde itirazları olmuş fakat daimî üyelerin veto hakları bulunduğundan SSCB'nin oylamaya katılmaması kararın yayınlanmasını engellememiştir.

Bununla beraber Birleşmiş Milletlerin Kore'de gelişen savaşa müdahale etmesi, Kuzey Kore saldırısını birçok ileri ve geri hareketlerden sonra 25 Haziran 1950'de başladığı bölgede durdurması ve Güney Kore'nin anlaşmaya varılmadan işgal edilmesinin önlenmesi azımsanacak bir sonuç değildir.

Kore savaşının ABD safında yer alıp bu eksende kararlar alınmasını sağlayan BM ülkeleri açısından kazançları sadece Güney Kore'yi saflarında tutmaktan ibaret değildir. Bu savaş dünya politik anlayışında esaslı bir değişiklik de yaratmış bulunmaktadır. Kore'de ilk defa olarak dünya barışını korumak davasıyla ortaya çıkan Birleşmiş Milletler kendi bayrağı altında bir ordu kurmuş ve uluslararası bir dava uğruna birçok ülkenin askerini savaşa dâhil etmiştir. Kore'de muharebe etmek için birlik gönderen uluslardan çoğu o sıralarda Kuzey Kore ve Komünist Çin'in doğrudan doğruya tehdidi altında bile değildiler. Fakat bu uluslardan her biri ayrı bir oranda olmak üzere Birleşmiş Milletlerin Kore'de Güney Kore için oluşturduğu askeri güce katkıda bulundular. Bu devletler BM'in ortaya koyduğu mücadelenin her bağımsız ulusun benzer tehditlerle karşılaşması durumunda kendilerini tehditten korumak

[20] Callum A. Mac Donald, **Korea: The War Before Vietnam,** Comperative American Studies – University of Warwick, Londra, 1986, s. 18.

amacıyla yeniden oluşturulabileceğini bilmek istiyorlardı. Bu suretle uluslararası bir sigorta olarak gördükleri BM ordusuna katkıda bulundular.

Ülkelere iki kutuplu dünyada bir emniyet güvencesi olarak tanıtılan Birleşmiş Milletler ordusu, soğuk savaş döneminde SSCB ile ABD arasındaki ikinci mücadele olan Vietnam Savaşında da toparlanmaya çalışılmış fakat bu savaşta Kore kadar ilgi görmemiştir. Bu savaş için BM kararı alınmamıştır. Nitekim Vietnam Savaşı SSCB tarafından desteklenen Kuzey Vietnam'ın zaferi ile sonuçlanmıştır. Vietnam örneğinden hareketle ABD'nin askeri müdahalelerini meşrulaştırmak için BM kararlarını kullandığını söyleyebiliriz.[21] Bunun yanında ABD'nin savaşı BM gündemine taşıması ve BM üye ülkelerinin de önemle üzerinde durulmasının sebeplerinden biri ABD'nin Ulusal Güvenlik Konseyi 68 sayılı Raporunda "*1954"e gelindiğinde Sovyetlerin atom bombası stokları, bu bombaları atma kapasitesiyle birlikte, A.B.D' ye öldürücü bir saldırı düzenlemeye yetecek bir seviyeye ulaşacaktır"* ifadesinin bulunmasıdır.[22]

2. İki Ülkenin Askeri ve Siyasi Durumu

Savaş ilanından önceki dönem Kore için savaşın habercisi olabilecek bir nitelikte kutuplaşma ile geçmiştir. Amerika 1945'de Kore'ye asker çıkararak yarımadanın güneyinde askeri bir idare kurmuştur. Sovyetler Birliği ise Kuzey Kore'de 8 Mayıs 1946'da geçici komünist hükümetin yönetimi ele geçirmesini desteklemiştir. Zaten Kuzey Kore'ye Sovyet kuvvetlerinin girdiği 12 Ağustos 1945 günü Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti resmen kurulmuştu. Hükümetin başına Kim Du-Bong getirilmişti. Daha önce Japonya'ya karşı gizli direnme hareketini yönetenlerden ve 2. Dünya Savaşında

[21] William Stueck, **The Road To Confrontation,** The University of North Carolina Press, Greensboro, 1981, s. 85.

[22] Nurullah Haşimi, **"Türkiye'nin Kore Savaşı'na Katılmasının Siyasi Nedenleri ve Sonuçları"**, Batman, 2014, Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.67.

Sovyet ordusunda görev yapmış olan Kim İl-Sung da başbakanlık görevini almıştır. Kim İl-Sung aynı zamanda Kuzey Kore Ordularının başkomutanı olmuştur.

Sovyetlerin bundan sonra Kore'de yaptıkları, Kuzey Kore'nin Güneyden ayrılmasına doğru gidildiğini açıkça göstermektedir. Kuzeyde komünist bir yönetim kurulmuş, Sovyetlerin kontrolünde öteden beri Japonlara karşı gizli direnişte bulunan sol eğilimli Kore örgütlerinin ve 2. Dünya Savaşı içinde Sovyet ordusu içinde savaşmış olan Korelilerin etrafında komünist bir Kore ordusunun kurulmasına ve süratle geliştirilmesine çalışılmıştır. Kuzey Kore'de Sovyetlerin 38. Paralel kuzeyinde sıkı bir gizlilik içinde yaptıkları faaliyetler ortaya çıktıkça bütün diğer ülkeler savaş başlayacağı endişesiyle kaygılanmışlardır.[23]

Amerika Birleşik Devletleri etkisi altına aldığı devletlerde mali gücü ve savaş yardımları ile nüfuz alanı yaratmaya çalışmıştır. Bu çabasını Birleşmiş Milletler nezdinde alınan kararlarla desteklemeye çalışmıştır. Sovyetlerin, Amerikalıların aksine kendi egemenliklerini yerleştirmek yerine Komünizm ideolojisini Kore'de yerleştirmeleri, savaş sırasında Kuzey Kore'yi bütünleştirici ve manevi olarak güçlendirici bir etki yaratmıştır.

Kore sorunu olarak nitelendirilen durum ABD ve SSCB'nin yarımadaya asker çıkarması ile başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonunda iki ülkenin anlaşarak giriştikleri bu paylaşım ilerleyen yıllarda bu iki ülkenin menfaatlerinin çatışması sonucu probleme dönüşmüştür. Her ne kadar Kuzey ve Güney Kore'de bulunan halk bu iki ülkeyi desteklese de savaşa varan bir kutuplaşma yerli halkın hiçbir zaman istemeyeceği bir sonuçtur. Güney ve Kuzey Kore'de askeri ve baskıcı iki hükümetin yönetimi devralmasıyla Kore sorununda ikinci aşamaya geçilmiştir. Amerika, önce Kore sorununu müttefikler arası konuşmalarla çözmeye çalışmış, bundan başarı sağlayamayınca sorunu Birleşmiş Milletlere götürmüştür. Görüldüğü gibi, 1945'te Kore'nin Japon egemenliğinden çıkarken ikiye ayrılması bu ülkeyi komünist ve antikomünist kutuplar arasında çetin bir çatışma alanı haline sokmuştur.

[23] **Armaoğlu**, s. 683.

2. Dünya Savaşından sonra ABD ve SSCB tarafından işgal edilip yerel yöneticilere teslim edilmiş olan Kore Yarımadasının güneyinde Kore Cumhuriyeti (15 Ağustos 1948), kuzeyinde Kore Demokratik Halk Cumhuriyetinin (12 Eylül 1948) kurulmasından sonra 25 Haziran 1950'de kuzeyin taarruzu ile savaş başlamıştır. Hem ABD'nin hem de SSCB'nin nüfuz alanına sokmak istediği yarımadada karşılıklı silahlanmanın bir şekilde savaşla sonuçlanacağı tahmin edilmiştir. Fakat her iki ülke de yarımada üzerindeki etkinliklerinden vazgeçmeyince baskın tarzında bir taarruzla savaşı başlatan Kuzey Kore olmuştur. Amerika, Kore sorununu Birleşmiş Milletler nezdinde bir karar aldırarak çözmek istemiştir fakat kendi nüfuzunu artıracak bir kararın Sovyetlerin de üyesi bulunduğu BM güvenlik Konseyinden çıkması beklenemezdi.

Savaşın başlamasıyla bir taraftan Birleşmiş Milletler bir taraftan da Çin orduları savaş alanına girmiştir.[24] Güney ve Kuzey Kore ordularının güçlerini, aldıkları takviyeleri hesaba katmadan ortaya koyacak olursak: 1950 yılı Haziran ayı itibariyle Güney Kore Kara Kuvvetleri altı piyade tümeninden ibaretti. Bu tümenler çoğu batıda olmak üzere, sınırda tertiplenmiş durumda idi. Sınırda tertiplenen birliklerin dışındaki tüm yurt içi birlikleri gerillalarla mücadele halindeydi. Kuzey ve Güney Kore'nin ayrılmasından itibaren başlayan gerilla mücadelesi savaşta da çok etkili olacak şekilde devam etmiştir.

Deniz Kuvvetleri küçük bir filo büyüklüğündeydi. Kuvvetin tamamı hafif harp gemisi ve yardımcı gemilerden oluşmaktaydı. Silahlı Kuvvetlerin mevcudu 100.000 kişiydi. Ayrıca 50.000 kişilik bir polis kuvveti de vardı ve bu kuvvetler 15 Temmuz 1950 tarihinde Birleşmiş Milletler Komutanlığı emrine verilmişti.

Güney Kore Silahlı Kuvvetleri Japonlardan ele geçirilen silah ve malzemeden başka ABD'nin Güney Kore'yi boşaltırken bıraktığı silah, cephane, malzeme, eşya ve ilaçla donatılmıştır. Fakat ordu tank, uçak ve teknik araçlar bakımından çok zayıftı. Bu orduya çoğu Japon ordusunda çalışmış genç subaylar komuta ediyordu. Bir Güney Kore tümeni, 2500-3000 kişilik mevcuduyla yaklaşık bir Kuzey Kore alayı

[24] Mim Kemal Öke, **Unutulan Savaşın Kronolojisi (1950-53),** İstanbul, 1990, s. 84.

kuvvetindeydi. Zayıf Güney Kore ordusu, taarruza yönelik eğitimli ve silahça üstün Kuzey Kore ordusuna karşı koyacak kuvvette değildi.

Kore Demokratik Halk Cumhuriyetinin kurulmasına öncülük eden Sovyetler, 38. paralelin kuzeyinde Kuzey Kore ordusunun teşkil edilmesine başlamıştır. Aynı anda 38. Paralelden ABD askerlerinin kuzeye geçişi de kapatılmıştır. Kuzey Kore Kara Kuvvetleri savaş başlarken on üç tümen ile 105. Zırhlı Tümen ve bir tank alayından (73 tank) ibaretti. Hava Kuvvetlerinde yüzden fazla uçak, Donanmasında ise 32 parça harp gemisi ve yardımcı gemi bulunmaktaydı. Bu silahlı kuvvetlerin subay ve erlerinin çoğu Güney Kore'de olduğu gibi Japon ordusunda askerlik yapmış veya Sovyet yardımı ile Japonları Çin topraklarından çıkarmış olan Çin komünist ordusunda görev almış komünistlerdi. Bu mücadele sırasında Sovyet topraklarına sığınmış veya Sibirya'da komünist kamplarında yetiştirilmiş ve 2. Dünya Savaşında Sovyet ordularında çalışmış pek çok Kuzey Koreli ile komünist Güney Koreliler de vardı. İlk defa askere alınan acemi erler ordunun esasını teşkil ediyordu.[25]

Kuzey Kore komünist ordusunun Rus yapısı tanklar, piyade silahları ve uçaklarla kurulmuş olması, Sovyet desteğinin en iyi göstergesidir. Güney Kore kuvvetleri savaşın başladığı gün Rus toplarıyla, Rus T-34 hafif tanklarıyla, pervaneli YAK tipi avcı uçaklarıyla karşılaşmıştı.[26]

Kuzey Kore ordusunun harekât planı, Birleşmiş Milletler kuvvetleri 38. paralele yerleşemeden, zayıf Güney Kore ordusunu muharebe dışı bırakarak Kore'yi tamamen işgal etmekti. Fakat bu sonuca ulaşmak için gerekli askeri potansiyel tam olarak oluşturulmamış ve kuvvetler kuvvet üstünlüğü yaratacak şekilde mevzilenmemişti. Taarruz planında Güney Kore'nin süratle ezilerek geçilmesi ana plan olarak belirlenmişti. Seoul – Pusan ana yolu istikametinde Hijonggbu – Suwon – Taejon – Taegu asıl taarruz istikameti olarak belirlendi. Güney Kore kuvvetlerinin Pusan'dan ülke dışına itilmesi son hedefti.

Güney Kore ordusu kuruluşundan itibaren gelişebilecek bir savaş durumuna yönelik herhangi bir harp planına sahip değildi. Ordu, sınır ihlallerini önlemek

[25] Thomas X. Hammes, **Forgotten Warriors**, University Press of Kansas, 2010, s.29.
[26] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)**, s. 47-49.

maksadıyla daha çok batı sahillerine yakın olmak üzere düzlükleri kapatacak şekilde tertiplenmişti. Güney Kore hazırlıksız ve savunmasız bir biçimde Kuzey Kore'nin güçlü taarruzuna maruz kaldı. Kuzey Kore'nin askeri gücünün analizi karşısında 1949'dan itibaren Kuzey Kore saldırısına karşı çeşitli planlar hazırlandıysa da bunları hazırlayan yetişmiş komutanlar olmadığı için planlar yetersizdi. Hazırlanan harp planları cepheye dahi yayınlanmadı. Güney Kore'nin kuruluşunda etkili olan Amerika'nın bir savaş durumunda kendilerine yardımda bulunacağını ümit eden yetkililer ordularını da Amerikan subaylarının emredeceği yerde kullanma niyetindeydiler.[27]

Kore Savaşında da Birleşmiş Milletler ordusu, en emniyetli geçiş noktası olan Japon adalarına üslenmiş, sonra da bu noktadan Kore Yarımadasına güney çıkarması yapmıştır. Zaten Japonya da tarih boyunca Kore'ye imparatorluğunun doğal bir parçası ve Asya'da bir iskelesi gözüyle bakmıştır.[28]

E. SAVAŞIN TÜRKİYE VE DÜNYA İÇİN ÖNEMİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin de kutuplaşan dünyada ortak güvenlik ortamı oluşması ve ABD'ne yakın kampta bulunarak NATO üyesi olmak amacıyla Birleşmiş Milletler çerçevesi içinde bir tugay ile katıldığı Kore muharebelerinin taşıdığı önem büyüktür. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Kore Cumhuriyeti'ne yapılan saldırıyı püskürtmek ve bu bölgede devletlerarası barışı ve güvenliği tekrar kurmak için Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin Kore Cumhuriyeti'ne gereken yardımı sağlamalarını salık veren 28 Haziran 1950 tarihli telgrafına şöyle cevap vermiştir:

"*Mr.Trygve Lie, BM Genel Sekreteri*

[27] Sunalp, s.55.
[28] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)**, s. 54.

BM Paktından doğan taahhütlerine ve Güvenlik Konseyi'nin kararlarına uymayı bir vecibe bilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Kore hakkındaki yardım talebini mütezammın 15 Temmuz 1950 tarihli telgrafınızı bu zihniyet içinde ve itina ile tetkik etmiştir. Cumhuriyet Hükümeti bu tetkik neticesinde mezkûr kararları dünyanın şimdiki şartları içinde umumi barış hizmetinde müessir ve fiili bir şekilde icra mevkiine vazetmekteki lüzum ve ehemmiyeti müdrik olarak, Kore'de hizmet etmek üzere 4500 mevcutlu silâhlı bir Türk savaş birliğini Birleşmiş Milletler emrine vermeye karar vermiştir"[29]

Diğer taraftan Başbakan Adnan Menderes de 28 Temmuz 1950'de bir basın toplantısında, Kore meselesi ve Türkiye'nin bir tugayla bu savaşa katılması hakkındaki hükümet görüşünü şu şekilde açıklamıştı: *"... Hükümetimizin almış olduğu karar, bir harp kararı değildir. Barışı koruma girişim ve kararıdır. Kanımızca, bizim gibi diğer hürriyetsever ulusların bu yolda alacakları kararlarla saldırılar önlenebilir ve dünya barışı korunabilir. Esasen Birleşmiş Milletler idealini benimsemiş olmak da bu esasa inanmış olmak demektir. Her devletin ayrı ayrı ve tek başına harcayacağı çabalarla sulhun korunabileceğine, diğer ulusları tehdit eden felaketlerde kendi başına çaresini aramak suretiyle kurtulma çarelerinin bulunabileceğine bel bağlamasıdır ki, İkinci Dünya Harbinin görülmemiş ve felaketli ve acıklı olaylarına yol açmıştır."* [30]

Kore savaşı, BM genel sekreterliği tarafından diğer üye devletlere hür ve demokratik bir devletin (Güney Kore) yapılan Komünist saldırısına karşı savunulması olarak lanse edilmiştir. Bu savaş, Birleşmiş Milletlerce verilen bir karar sonucunda ortak komuta altında girişilen ilk askeri harekettir. Bu harekâtın başarısı yanında değişik ülkelerin çeşitli çapta katkıyla bir BM ordusu oluşturması BM'in uluslararası ortamda kabul gören bir üstünlüğü ve inandırıcılığı olduğunun göstergesidir. Bununla beraber Birleşmiş Milletler teşkilatı, silahlı çatışma yoluna girmeden önce, Kore'de barışı korumak ve kan dökülmesini önlemek için elinden gelen bütün gayreti sarf etmiş, bu çabalar üye devletlerce de yakından takip edilmiştir.

[29] "Hür Milletleri Biz De Destekliyoruz", **Milliyet,** 1 Temmuz 1950, s.1.
[30] **Ayın Tarihi**, Temmuz 1950, Sayı:200, s. 69.

10 Haziran 1950 günü BM Kore Komisyonu, iki Kore arasındaki ilişkileri düzeltmek amacıyla, Kuzey Kore temsilcileriyle 38. paralel üzerinde buluştu. Kuzey Kore'nin anlaşma çağrılarına olumsuz yanıt vermesi, görüşme önerilerini reddetmesi üzerine Birleşmiş Milletler örgütü Kore içinden bazı gruplarla irtibata geçerek iki Kore halkını yapılacak seçimlerle birleştirmek çarelerini aramıştır. Her iki Kore hükümetine de duyurulmayan bu çabalar da sonuçsuz kalmış fakat Birleşmiş Milletlerin bu konuda harcadığı çaba barış yolunda ortaya konulan kararlılığı göstermek açısından önemli bir adım olmuştur. Bu son girişimler de sonuçsuz kalınca kalan tek yol savaş olacaktır.[31]

Savaşın başka bir yönü de ABD ve SSCB etrafında kutuplaşan devletlerin toprak kazanma yöntemi ile nüfuz sağlama girişimlerini engellemiş olmasıdır. Sovyetler Birliği ve Komünist Çin'in kışkırtmasıyla harekete geçen Kuzey Kore'nin Güney Kore Cumhuriyeti'ni istilası karşısında Birleşmiş Milletler'in Kore'de ortak silahlı müdahaleye karar vermesi, Güney Kore Cumhuriyeti'ni ortak Komünist kuvvetler (önce üstün Kuzey Kore, dört ay sonra da Kızıl Çin) karşısında kurtarmıştır. Bu durumdan Komünist kanat savaşla toprak kazanarak kritik bölgelerin kontrol edilemeyeceğini anlamıştır. Aynı şekilde ABD cephesi de Komünist ülkelerin hiç de güçsüz bir orduya sahip olmadıklarını, teknolojik üstünlüğü elde tutsalar da Komünist ülkelerle girişilecek bir toprak mücadelesinin bu ülkelerin ortak hareketleri sonucu kolaylıkla kazanılamayacağını anlamıştır.

Bir Üçüncü Dünya Harbine yol açmadan Kore'de Komünist saldırısının durdurularak iki kesim arasındaki sınırın tekrar 38. paralele çekilmesi, Birleşmiş Milletlerin bir başarısı olarak açıklanmaya değer bir önem taşımaktadır. Çünkü savaşın ilk günlerinde atom bombası kullanılması bile gündeme gelmiştir.[32] Kore harbinin diğer özellikleri de Kuzey Korelilerin gerilla yöntemlerini ve gece muharebelerini uygulamada çok başarılı olmaları sonucunda Birleşmiş Milletler ordusunca girişilen ortak harekât neticesinde, yepyeni bir harp tipi olarak "bölgesel harp" şeklinin ortaya çıkmış bulunmasıdır.

---

[31] **Armaoğlu**, s. 455.

[32] Himmet Hakan Özateş, **"Türk Basınında Kore Savaşı (1950-1952)"**, Ankara, 2010, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.97.

Yalta Konferansından itibaren ABD gibi Sovyetler Birliğinin de dünya egemenliği hedefi olduğu açıktır. Bu nedenle Komünist Çin'in Kore savaşına açıktan açığa katılmasını desteklemiştir. Bunun yanında Komünist Çin Cumhuriyeti'nin Kore'ye düzenli ordularla yaptığı gerçek bir kuvvet takviyesi dünya kamuoyunda tepkilerden çekinildiği için gönüllü kuvvetlerin desteği şeklinde gösterilmiştir.[33] Bu algı operasyonunun Sovyet Rusya'nın henüz batılı devletlerle bir üçüncü dünya savaşına hazır olmamasından kaynaklandığını görmek doğru olur. Sovyet Rusya'nın desteklediği ülkelerle birlikte sıcak savaştan kaçınmasının nedeni henüz ABD ile çıkarlarının savaşacak düzeyde çatışmaması veya birbirlerinin gücünü sınamaktan kaçınmaları olabilir. Komünizm ideolojisi altında birleşen bu devletlerin kapitalist grubu oluşturan BM üye devletleri üzerinde gözle görünür bir üstünlük elde edebilme ihtimali dahi bir birlik oluşturmalarına hizmet ederdi kuşkusuz. Fakat bunu göze alamadıkları için olsa gerek savaş boyunca Kuzey Kore'yi desteklemekle kalmışlardır.

Savaştan sonra Kore'de çarpışmalara, geçici bir mütarekeyle son verilmiş olmakla beraber Birleşmiş Milletler her an bir çatışma başlayacağı düşüncesini üyelerine göz önünde bulundurtmuştur. Bu düşüncenin esas sahibi Amerika'dır. Bu düşünceyle Komünist tehdidi hep canlı tutmuştur. Savaştan sonra çok uzun bir süre BM askeri birliklerinin yarımadada kalması da bu yüzdendir. BM bir politika olarak Uzak Doğudaki, Orta Doğudaki ve Avrupa'daki üyelerini tehdit eden tehlikenin büsbütün ortadan kalkmış olmadığına inandırmıştır.

Kore Savaşı, önce sayıca üstün Kuzey Kore'nin baskını ile başlamış ve hazırlıksız zayıf mevcutlu Güney Kore Cumhuriyeti kuvvetleri parça parça yetişen Birleşmiş Milletler silahlı kuvvetlerinin yardımı ve Birleşmiş Milletler hava ve deniz egemenliğiyle Kore'den büsbütün atılmaktan kurtulmuşlardır. Bir buçuk aylık bir savunma ve hazırlıktan sonra Birleşmiş Milletler orduları, Pusan bölgesinden Yalu boylarına kadar ulaşmışlardır. Birleşmiş Milletler orduları, üstün sayıdaki Komünist Çin ordularının, insan kaybını hiçe sayan arka arkaya taarruzları karşısında, buhranlı ve tehlikeli duruma düşmekle beraber, modern orduların gerçek kuvvetini teşkil eden

[33] Serdar Analı, **"Kore Savaşı Sürecinde Siyasal Halkla İlişkiler ve Kamuoyu Oluşturma"**, İzmir, 2014, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.67.

soyut ve somut üstünlükler sayesinde yok edilememişler ve Han nehri gerisine kadar çekildikten sonra tekrar karşı taarruza geçmişlerdir. Fakat iki taraf arasındaki kuvvet dengesi, taarruzu 38. Paralel bölgesinden daha ileri götürmeye olanak bırakmamıştır. Kore harbi, 1951 sonunda mütareke anlaşmasına kadar bir buçuk yıl mevzi harbi halinde devam etmiştir.

I. BÖLÜM

KORE SAVAŞINA KATILAN BİRLİKLERİN TEŞKİLİ, EĞİTİMİ VE YERLEŞTİRİLMESİ

A. BİRLİKLERİN TEŞKİLİ

1. Savaşa Katılma Kararı

Kuzey ve Güney Kore arasındaki gerginliğin en üst seviyeye ulaşması neticesinde ilk hamleyi yapan taraf Kuzey Kore olmuştur. Kuzey Kore taarruzu 25 Haziran 1950 tarihinde aniden başlayarak güneye doğru hızla ilerlemiştir. Birleşmiş Milletler tarafından görüşme çağrıları yapılsa da Kuzey Kore hükümeti çağrılara cevap vermemiştir. Bunun sonucunda giriş bölümünde belirtildiği gibi BM konseyi tarafından tüm üye ülkelere 28 Haziran 1950 tarihinde bir telgraf çekilerek, Kore'de gelişen durum kısaca açıklanmış, Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin BM Güvenlik Konseyinin kararlarını müspet bir biçimde destekleyip destekleyemeyeceklerine yönelik cevap istenmiştir.[1] Türk Hükümeti bu telgrafa 30 Haziran 1950 tarihinde cevap vermiştir. Cevapta BM'nin kararlarına en içten duygularla uyulacağı belirtilerek: *"Birleşmiş Milletler üyesi olarak kabul etmiş bulunduğu taahhütlerin mevcut hükümler içinde ve büyük bir içtenlikle yerine getirmeye hazır olduğunu"* bildirmiştir.[2] Bu karar TBMM'de alınan bir karar değildir. Bakanlar kurulunca Birleşmiş Milletlerin çağrısına uyulması yönünde bir karar alınmıştır. Alınan Bakanlar Kurulu kararı derhal BM'ye telgrafla bildirilmiştir. Kararın TBMM'ne açıklanması

[1] Cablegram S/1518 Dated:28 June 1950, **Offical Document System of United Nations,** (Çevrimiçi), documents.un.org, 02 Nisan 2013.

[2] "Hür Milletleri Biz De Destekliyoruz", **Milliyet,** 1 Temmuz 1950, s.1.

kısa bir süre sonradır. BM'den gelen telgrafla başlayan sürecin karar mekanizması Demokrat Parti hükümeti tarafından bağımsız olarak işletilmiştir.[3]

Türk hükümetinin aldığı bu kararla Türkiye, Amerika'dan sonra Kore'ye silahlı bir kara kuvveti gönderme kararı alan ikinci devlet olmuştur. Türkiye'nin o anki şartları içinde gönderdiği bu kuvvet, gerçekten de hatırı sayılır bir kuvvettir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kore'ye asker göndermeye karar vermesi ve çok kısa bir sürede bu kararın bildirilmesi dikkat çekicidir. Türk Ordusu 1922 yılından Kore Savaşına kadarki dönemde savaşmamıştır.

Kore'ye gönderilmesi kararlaştırılan Türk Tugayı, Genelkurmay Başkanlığı'nın 3 Ağustos 1950 tarihli kararı ile Ankara'da kurulmuştur. Türk Hükümetince bir piyade alayı ve bir topçu taburundan oluşan 4500 kişilik bir birlik gönderilmesine karar verilmiş olmasına rağmen, sonradan bu birlik, Amerikalı uzmanların da tavsiyesiyle Genelkurmay Başkanlığınca tugay niteliğinde bir kuvvet haline getirilmiştir[4].

Bu Tugay, bir komutanlık karargâhı ile üç piyade taburlu 241. Piyade Alayı'ndan teşkil edilmişti. Ayrıca tugay bünyesinde üç bataryalı, bir motorlu topçu taburu, bir motorlu nakliye bölüğü, bir motorlu uçak savar bölüğü, bir motorlu sıhhiye bölüğü, motorlu tanksavar takımı, bir tanksavar takımı, bir motorlu istihkâm bölüğü, bir motorlu muhabere bölüğü, bir depo bölüğü, bir inzibat bölüğü ve bir tugay bandosu bulunmaktadır[5]. Ülke çapında birçok birlikten ortak olarak teşkil edilen Kore Birliğinin mevcudu 259 subay, 18 askeri memur, 4 sivil memur, 395 astsubay ve 4414 er olmak üzere 5090 kişidir[6]. MSB Arşivindeki Kore Savaşı Birlik Defterlerinde Kore'ye gönderilen tüm kişilerin isimleri mevcuttur. Defterlerde kayıttan kaynaklanan hatalar ve mükerrer yazımlar söz konusudur. Örneğin Kore'de bulunan Türk Şehitliğindeki listede ve MSB' lığı tarafından yayınlanan "Şehitlerimiz" isimli kitapta savaşta hayatını kaybedenler arasında gösterilen kimi kişilerin isimleri birlik defterlerine farklı isimlerle geçirilmiştir. Bazı birlik defterleri iki, bazıları da üç nüsha

[3] Nazan Kahraman, **"Kore Savaşı ve Türk Basını (Mayıs-Eylül 1950)"**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.87.

[4] Celal Dora, **Kore Savaşında Türkler 1950-1951**, Akgün Matbaası, İstanbul, 1960, s.7.

[5] **A.g.e.**, s. 7; **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953),** Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1975, s. 67.

[6] **A.g.e.**, s. 67; Celal Dora, **A.g.e.**, s.7; İbrahim Artuç, **Kore Savaşlarında Mehmetçik**, Kastaş Yay.,İstanbul, 1. Baskı, 1980, s. 110.

olarak hazırlanmış her ayrı defter başka bir numara ile kaydedildiğinden aynı bilgileri içeren birden fazla defter ve mükerrer yazılmış personel isimlerine rastlanmıştır.

Millî Savunma Bakanlığı Arşivinde bulunan Birlik Defterleri ile ikinci el kaynaklarda belirtilen asker sayıları birbiri ile uyumludur. Yalnız tezde zayiat olarak tabir edeceğimiz ölü, yaralı, kayıp ve esirlerin sayılarında çeşitli uyumsuzluklar tespit edilmiştir.

Birliklerin oluşturulması esnasında Kore'de savaşacak askerlerin 1929 doğumlu erlerden oluşturulması kararlaştırılmıştır. Çünkü an itibariyle 1928 doğumlu erlerin terhisine az bir süre kalmıştır. Yurt dışında görevlendirilecek olan erbaş ve erler öncelikle gönüllülerden olmak üzere seçilerek belirlenmiştir. Erbaş ve erlerden birliğe katılacak olanlara 1929 ve daha genç doğumlu olma şartı getirilmesi katılımı kısıtlamıştır. Personel istihdamında gönüllülük prensibinin de gözetilmesi katılımları yavaşlatmıştır. Bu duruma bir de gönüllü katılanların bir kısmının çeşitli sağlık problemleri nedeniyle geri çevrilmesi eklenince birliğin oluşturulması faaliyeti devam ederken birliğin eğitimine başlanmak zorunda kalınmıştır. Sağlık muayeneleri, askerlerin birliğe kabulü ve eğitimin geliştirilmesi nedeniyle yaşanan gecikmeler sebebiyle 20 Ağustos 1950'de tamamlanması planlanan personel ikmali uzayarak Eylül ayı sonlarına kadar sarktığından Tugayın İskenderun'a intikali gecikmiştir.[7]

Kore'ye gidecek erlerde gönüllü ve sağlıklı olmaktan başka bir şart aranmamıştır. Kore'ye gönderilecek birliğin hazırlanışı sırasında Türk gazetelerinde Kore Savaşı ile ilgili haberlerin ve yazıların yer alması, toplumda yakın bir ilgi ve heyecana neden olmuştur.[8] Kamuoyunda oluşan savaşın gerekliliği algısının medya tarafından pekiştirilmesi gönüllü olarak başvuranların sayısını artırmıştır.

Kore'ye gidecek erlerin 1929 doğumlulardan alınması döneme şahitlik etmiş kimi yazarlara göre daha büyük yaştakilerde hayal kırıklığına yol açmıştır. Turan Ergüngör'ün ifadesiyle; *"Bunlar bir düğünden, bir eğlenceden mahrum edilmiş gibi üzgün bir vaziyette arkadaşlarından ayrılmamaları için yalvarmışlardır. "*[9].

[7] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953),** s. 69.

[8] **Ulus**, 4 Eylül 1950, s.1. Balkan Harbi'nden beri bütün savaşlara katılmış ve Çanakkale Gazisi olan Hasan Çavuş'un Ankara'ya gelerek Kore'ye gönüllü gitmek için Millî Savunma Bakanlığı'na dilekçe vermesi haber yapılmıştır.

[9] Turan Ergüngör, **Kore'de Birinci Türk Tugayı**, Karınca Matbaası, Ankara, 1954, s. 7.

Gönüllü olarak Kore'ye gitmek isteyenlerin sayısı, bir süre sonra gönderilecek sayıyı aştığı için gönderilecek askerleri belirlemek amacıyla kura çekilmiş ve kurayı kazananlar da ayrıca sağlık muayenesinden geçirilmiştir [10]. Gönüllülerin sayısı o kadar çok olmuştur ki Kayseri'de bir bölükte Kore'ye gidecek askerleri belirlemek için yapılan seçimde, komutanın; "*gönüllü gitmek isteyenler iki adım öne çıksın*" emrine tüm bölük iki adım ileri çıkarak cevap vermiştir[11].

Turan Ergüngör, muayeneler sırasında geçekleşen bir olayı şöyle anlatmaktadır: "*Muayeneler sırasında sağ kolu omuz başından kopuk bir ihtiyar elinden tuttuğu bir onbaşıyı yedekleyerek götürüyordu. Hariciye sevisine girdiler, ihtiyar delikanlıyı doktora doğru iterek:- Doktor bey dedi. Fıtık varmış diye bu çocuğu çürük yazmışsın fıtık sünnet gibidir. Kes al onu da yolcuyu da yolundan ala koyma. Ben köyde kızılla dövüşmeye aslan gönderiyorum diye övünüyordum, yüzümü kara etme*"[12].

Bu olayın da açıkça gösterdiği gibi kamuoyu, Kore'ye asker gönderilmesine kayda değer bir ilgi göstermiştir. Bu ilginin uyanmasında şüphesiz en büyük etken mevcut hükümetin komünizmi düşman ideoloji olarak göstermesidir. Kore'ye gönüllü olarak katılan bir subay da annesine Kore'ye gideceğini söylediğinde annesinin cevabı, "*Git oğlum, sen de git. Babanı Çanakkale'de bıraktım, namusumuz kurtuldu. Dayınları İstiklal Savaşı'nda verdim, Vatan kurtuldu. Sen de Kore de savaşlara katıl da hürriyet kurtulsun*"[13] olmuştur. Toplumda bu dönemde oluşan psikoloji, Komünizm ideolojisini benimseyen devletlerin halklarını savaşa sürükleyeceği ve masum insanların hürriyetlerini kısıtlayacağı yönündedir. Bunu engellemek için Türkiye'nin Kore Savaşına katılması gerektiği düşüncesi yayılmıştır. Bu düşünce basın organlarınca da desteklendiği için yurt dışında savaşılacak olması ikinci planda kalmıştır.[14] Gazete başlıklarından da anlaşılabileceği üzere bu savaşa katılımımız bir emniyet davası olarak ele alınmıştır.

Hükümetin desteğiyle ve basın organlarının büyük etkisiyle kamuoyunda oluşan Kore Savaşı algısı ülkenin kendi sınırlarından daha acil olarak savunulması

[10] Celal Dora, **A.g.e.**, s. 8; Turan Ergüngör, **A.g.e.**, s. 7.
[11] Metin Toker, **Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973 ve DP'nin Altın Yılları 1950-1954,** Bilgi Yay., İstanbul, 1990, s. 83**.**
[12] Turan Ergüngör, **A.g.e.**, s. 7-8.
[13] Münir Gençel, **Kore Kahramanları**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1952, s. 27.
[14] "Gene Emniyet Davamız", **Akşam**, 22 Temmuz 1950, s.1.

gereken bir dost toprak olarak gelişmiştir. Türkiye'nin en kısa sürede siyasi bir kampa ait olarak hareket etmesi gerekmektedir. NATO ve Varşova Paktı çevresinde gelişen iki kutuptan birine mensup olmak bir zorunluluk olarak lanse edilmiştir. Varşova Paktı zararları her fırsatta dile getirilen Komünizm çerçevesinde oluştuğuna göre derhal NATO'ya üye olunmalıdır. Bu da ancak Kore'de Türk askerinin bulunması, NATO üyelerinin ve özellikle de ABD'nin takdirini kazanmakla mümkün olabilecektir. Bütün bunların bir sonucu olarak Türkiye'de insanların kafasında Kore Savaşı yurt savunmasını doğrudan etkileyen bir emniyet meselesidir.

Asker gönderilmesine karşı olan kişiler ve özellikle de Barışseverler Cemiyeti ise yurt dışındaki bir savaşta Türk insanının can vermesinin ülke menfaatleri ile bağlantısı bulunmadığını bildirerek karara karşı çıkmışlardır[15]. Savaşa lehte ve aleyhte görüşler ileri bölümlerde ayrıntılarıyla incelenecektir.

2. Birliklerin Oluşturulması

Kore Türk Silahlı Kuvvetleri olarak adlandırılan birlik ilk olarak Ankara'daki Etimesgut Garnizonunda toplanmıştır. Esas garnizonu Ayaş olan 241. Piyade Alayı 8 Ağustos 1950'de yalnız 1929 doğumlu erler, muvazzaf subaylar ve alay sancağı ile silahsız olarak 31 subay, 10 astsubay, 494 er mevcudu ile Ankara'ya gelmiş ve geçici olarak Sarı Kışla'ya[16] yerleştirilmiştir[17]. Birliğin misafir edildiği Sarı Kışla ve civarı halkın ziyaret alanı haline gelmiştir.[18].

BM Kore Türk Tugayı Komutanlığı'na 2. Zırhlı Tugayı Komutanı Süvari Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, birliğin kurmay başkanlığına Kurmay Yarbay Selahattin Tokay, 241. Alay Komutanlığı'na ise Albay Celal Dora atanmıştır.[19]

Kayseri'den Kore'ye gidecek olan Hava Bölüğü de Kayseri'de büyük bir törenle uğurlanmıştır. Gidecek askerler için halkın katılımıyla tren garında resmi uğurlama töreni yapılmıştır.[20]

---

[15] **Ayın Tarihi**, Temmuz 1950, S. 200, s. 8.
[16] Bugünkü Altındağ Kaymakamlığıdır.
[17] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953),** s. 68.
[18] **Cumhuriyet,** 10 Ağustos 1950, s.1.
[19] **Genelkurmay Başkanlığı ATASE Arşivi**.; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 4, Belge: 2-1.
[20] **Cumhuriyet,** aynı sayı, s.1.

Kore'ye gidecek birliğe İzmir'den katılacak olan 65. Tümen birlikleri için Güzelyalı'daki Poligon'da yapılan uğurlama töreninden sonra, 109. ve 192. Gruplar kamyonlarla Basmane'ye gelmişlerdir. Basmane Garı, uğurlamaya gelen halk kitleleriyle dolmuştur. Garda daha önce bu denli büyük bir kalabalığın görülmediği belirtilmektedir.[21]. Ankara'ya kadar kafileyi komuta edecek olan Binbaşı Şevket Turgut Bingöl'e DP, Millet Partisi ve CHP namına buketler verilmiş, iyi dileklerde bulunulmuştur.[22] Çeşitli partilerin temsilcileri tarafından askeri birliğe çiçek sunulması her ne kadar muhalefet tarafından asker gönderme kararının alınma yöntemi eleştirilse de birliğin gidişine her siyasi düşünceden kişinin ilgi duyulduğunu göstermektedir.

Ankara'ya ulaşan birlikler sınıflara göre ayrılarak çeşitli eğitimlerden geçirilmek üzere farklı eğitim yerlerine sevk edilmiştir. Türk Tugayı'nın Kore'ye kendi silahlarıyla gitmesi ve orada Amerikan silahlarını kullanması kararlaştırılmıştı. Kore'ye varıldıktan sonra da Amerikan silahlarının kullanımı ile ilgili ilave eğitimler verilecekti. Bu nedenle 241. Piyade Alayı'nın bir kısmının Amerikan silahlarını kullanmasını öğretmek için Amerikalı bir binbaşının komutasında üç Türk subayından oluşan eğitim kurulu oluşturulmuştur. Amerikan Yardım Kurulu'nca Almanya'daki Amerikan birliklerinden 300 adet M–1 modeli tüfek, bir miktar otomatik tabanca, hafif makineli tüfek, ağır makineli tüfek, roket atar ve gizleme ağı uçakla Ankara'ya getirtilmiştir[23]. Burada dikkat çekici husus birliğin bir yandan eğitimlerine başlarken bir yandan da birliğe katılımların devam etmesidir.

3. Askerlere Yönelik Fikri Hazırlık Faaliyetleri

Askerlere, silahlı eğitimin yanında dönemin Türkiye'de hâkim siyasi görüşüne göre zararlı olduğu düşünülen ve uzak doğuda yoğun bir biçimde kabul gören Komünizm propagandasını önleyici ve savaşa katılımın gerekliliğine inandırıcı dersler verilmiştir. Verilen derslerin dokümanlarına ulaşmak mümkün olmasa da savaşa

[21] **Cumhuriyet**, 15 Ağustos 1950, s.1.
[22] **Yeni Asır**, 15 Ağustos 1950, s.1.
[23] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953),** s. 69-70; Ali Denizli, **Kore Harbinde Türk Tugayları**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994, s. 67; İbrahim Artuç, **A.g.e.**, s. 112.

katılanlardan yazıya dökülen hatıralarda bu anti-komünist propagandada ABD'nin eğitim filmi ve tercüme broşürlerle katkısının büyük olduğu anlatılmaktadır.[24]

Savaşa katılıma karşı olanların o dönemde kullandığı en önemli argüman savaşın dini yönüdür. Savaşa katılıp hayatını kaybedenlerin yaygın inanışın aksine "şehit" sayılmayacağı fikri yayılmıştır. Bu konuda karşı propaganda maksatlı olarak Diyanet İşleri Başkanlığı bir eser kaleme almıştır. Bu kitapta, "*Kore yolu Allah yoludur. Koreye asker sevki İlay-i Kelimetullah emir ve mükellefiyyeti hududuna giren ve iktizasına uyan bir harekettir. Kore harekâtına iştirak; cihad ve gaza mahiyetinde mukaddes vazife çümlesindendir. Onun için Kore'de vefat edenler şehiddir. Sağ kalanlar Allah yolunda hizmet etmiş şerefli gazilerdir. Birleşmiş Milletlere aza olmamız hem meşru hem de zaruridir. Dışında kalmak tehlikeli ve tesadüflere kendimizi terk etmekten ibaret bir gaflet olur. Dünyada fenalıkları durdurmak, iyilikleri yürütmek üzere birleşmek; Allahın emri iktizasıdır.*

Dinimize göre dünyanın herhangi bir noktasında herhangi bir zümreye yapılacak tecavüz ve zulme karşı Müslümanlar alakasız kalamaz. Bu alakasızlık Allaha alakasızlık demektir"[25] denilmektedir. Bir başka kitapta ise Kore Savaşı ile ilgili olarak şunlar yazmaktadır: "*Bu dava, ne Korelilerin ve ne de Çinlilerin davasıdır. Ancak, zamanında İbrahim Peygamberin, Nemrut'a, putperest ve batıla tapan âleme karşı açmış olduğu Tanrı davasının devamıdır…*"[26].

Bu birliğe Kore Savaşı'na ait filmler de gösterilmiştir. Bu filmlerde özellikle komünist ülkelerin silahlı kuvvetlerinin savaş ve baskın yöntemleri hakkında bilgi verilmiştir. Aynı zamanda Kore'de yabancı birliklerin yerli halk ile olan ilişkileri projeksiyon ve konferanslarla anlatılmıştır.[27]

4. Birliklerin Denetlenmesi

Birliklerin eğitim faaliyeti devam ederken hem askeri yetkililerce hazırlık düzeyleri kontrol edilmiş, hem de mülki erkân tarafından birlikler görülmüştür. Yurt

[24] Turan Ergüngör, **A.g.e.**, s. 9.
[25] İlahiyat Kültür Telifler Basım ve Yayım Kurumu, **Kore Savunmasına Katılmamızda Dini ve Siyasi Zaruret**, Acun Basımevi, İstanbul, 1950, s. 50-51.
[26] Ahmet Yanşar, **Kore'de Görülen Dava**, Güven Basımevi, İstanbul, 1951, s. 5.
[27] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953),** s. 71.

dışında görev yapacak Türk birliğinin hazırlıkları yerli ve yabancı basın kuruluşlarınca kamuoyuna yansıtılmıştır.

Yerli ve yabancı basın mensupları Genelkurmay Başkanlığının izniyle Etimesgut Garnizonuna gelerek Kore'ye gönderilecek birliğin durumuyla ilgili bilgi almıştır.[28] Yabancı basının Türk birliğine ilgisi, Türk birliği hazırlandığı esnada Kore'de durumun giderek Kuzey Kore lehine değişmesiyle ilişkilendirilebilir. Çünkü sadece Amerika Birleşik Devletleri'ne ait birliklerin Kore'de bulunduğu esnada diğer ülkelerin katkısı Amerikan basınını meşgul eden bir konudur.[29]

Kore Türk Silahlı Kuvvetleri birliği farklı yerlerde eğitimlerini tamamladıktan sonra Ankara'da Tugay bütünlüğü içinde toplanmıştır. Ankara'da hazırlıklarını tamamlayan Türk Tugayını, Başbakan Adnan Menderes, Milli Savunma Bakanı Refik Şevket İnce ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut denetlenmişlerdir. [30]

Albay Celal Dora, devlet mensuplarının ziyaretiyle ilgili şunları söylemektedir: "*...18 Eylül 1950 Günü Başvekil Adnan Menderes, M.M. Vekili Refik Şevket İnce ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut Etimesgut garnizonuna gelerek tugayı toplu olarak görmüşler ve birliğimizin harbe hazırlık derecesi hakkında hiçbir şey sorup öğrenmeye lüzum bile görmeden birliğimize selamet ve muvaffakiyetler temennisiyle ayrılıp gitmişlerdi*"[31]. Devlet adamlarının bu ilgisizliğinden şikâyetçi olan Albay Celal Dora, bunun yanında Türk Tugayı'na halkın göstermiş olduğu ilgiden de teselli bulduğunu açıklamıştır. Celal Dora'nın ilgisizlik olarak nitelediği durum çok üst düzey bir ziyaretin Tugayın teşkilindeki eksiklere bir çözüm getirme amacı gütmemesi olsa gerek. Ziyaretin gerçekleştiği esnada eğitim evresine gelinmiş olmasına rağmen Tugayın tüm kadroları doldurulamamıştır.

Siyasi iktidarın ilgisizliğinin yanı sıra Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı ile Alay Komutanı Albay Celal Dora arasında çeşitli fikir ayrılıkları da söz konusudur. Her ikisinin de yazdığı anı kitaplarından bu durum açıkça anlaşılmaktadır. Albay Celal Dora tarafından birliğin teşkiline yönelik konularda ast kademelerin fikri alınmadan teşkilatlanma ve eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi Tugay yurt içinde

[28] Tahsin Yazıcı, **Kore Birinci Türk Tugayında Hatıralarım**, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1963, s. 68.

[29] Soo-Ho Jung**, The Korean War and US Public Opinion,** 2010, s.11.

[30] **Cumhuriyet**, 19 Eylül 1950, s.1.

[31] Celal Dora, **A.g.e.**, s. 21.

hazırlıklarını devam ettirirken eleştiri konusu olmuştur. Kore'ye varıldıktan sonra da Alay Komutanlığı kademesinin kaldırılması, üst komutanlıktan emir alınamayınca inisiyatif kullanılamaması Albay Celal Dora'nın yönetim zafiyeti yarattığını düşündüğü konulardır. Nitekim Kunuri Muharebelerinden sonra Alay Komutanlığı kademesi Genelkurmay Başkanlığı emriyle yeniden kurulmuştur.[32] 1'inci Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı savaş esnasında Alay Komutanlığı kademesini kaldıran ve Kunuri Muharebesi esnasında Albay Celal Dora'nın birliğinden ayrı düşmesini yazılı olarak soruşturan kişidir. Bu soruşturmanın sonucunda ceza işlemi uygulanmamasına rağmen bu durum iki komutanın arasında huzursuzluk yaratmıştır.[33]

Tahsin Yazıcı 1954-1960 yıllarında Demokrat Parti, Celal Dora ise 1957 - 1960 yılları arasında Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilliği yapmıştır. Siyasi görüşlerinin farklılığının savaşta gündeme geldiği konusunda elimizde bilgi bulunmasa da savaştan hemen sonra farklı partilerden milletvekili seçilmeleri dikkate değer bir husustur.

Ankara'da bütün unsurlarıyla toplanan 1'inci Türk Tugayının hazırlıklarını tamamladığı görüldükten sonra Kore'ye sevkine karar verilmiştir.

5. Birliğin Sevkine Yönelik Hazırlıklar

1'inci Türk Tugayı Kore'ye ulaşmak için çok uzun bir yol kat edecekti. Bu uzun yolculuğun çok büyük bir bölümü de deniz yolcuğu ile geçecekti. Deniz yolculuğunun başlangıç noktası olarak İskenderun Limanı belirlenmiş ve Türk Tugayı'nın Kore'ye sevkinin İskenderun'dan gemilerle yapılacağı açıklanmıştır. Bunun için Ankara'da toplanmış olan birlik, 19 Eylül 1950'den itibaren trenlerle İskenderun'a hareket etmiştir. Türk komuta heyetiyle birlikte beş kişilik Amerikan irtibat grubu da İskenderun'a hareket etmiş ve Kore'ye birlikle birlikte gitmişlerdir. Bu Amerikalı uzman subaylar, Türk askerinin Kore'deki tüm savaşlarında yanlarında bulunarak Amerikan birlikleri ile irtibat kurulmasını sağlamışlardır.[34].

---

[32] **A.g.e.**, s. 21.

[33] İki komutan arasındaki çekişmeden ve anlaşmazlıktan bahseden yazısında Tunca Özses, Necmettin Özçelik ve Bali Yazıcının arşivlerine dayandırdığı makalesinde Albay Celal Dora'nın Kunuri Muharebeleri esnasında cepheden birlikleri kendi kararıyla geriye çektiğini belirtmektedir. Bunun bir emre itaatsizlik durumu olmasına rağmen Genelkurmay 2. Başkanı Şahap Gürler, Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı ve Albay Celal Dora arasında yapılan görüşme sonunda bu konunun kapatılması ve savaşın kahramanlıklarla anılması konusunda karar alındığını belirtmektedir. "Kore Savaşında Türk Tugayına Ait Efsaneler ve Gerçekler", **NTV Tarih,** Haziran 2013, sayı 53, s. 56. Tugayımızın Bütün Birlikleri Boğuşarak Muhasarayı Yardı, **Hürriyet,** 2 Aralık 1950, s.1.

[34] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953),** s. 72.

İskenderun'a hareketten bir gün önce, yani 18 Eylül 1950 günü, öğleden önce birlikler son bir defa daha gözden geçirilmiş, öğleden sonra da Başbakan, Milli Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı birlikleri merasimle teftiş ederek cesaret verici sözler söylemişlerdir.[35] Bu sırada Basın ve Yayın Genel Müdürlüğünce filmler çekilmiş ve Tugayın "Kore Marşı"[36] , bestekârı Nazife Aral tarafından bando eşliğinde söylenmiştir. Çeşitli Türk gazete muhabirleri Tugayın durumuyla ilgilenmiş ve birçok fotoğraf çekmişlerdir.[37]

Ankara'dan birinci kafile 19 Eylül 1950 günü İskenderun'a hareket etmiştir. İkinci kafilenin hareketi 20 Eylül, üçüncüsü 21 Eylül günü gerçekleşmiştir. Ankara'dan hareket noktası Etimesgut Garıdır.

Ankara'dan üç kafile halinde gelen Türk Tugayı, 20-22 Eylül günlerinde İskenderun'a ulaşmıştır. İskenderun halkı gelen kafileleri kalabalık kitlelerle karşılamıştır.[38].

İskenderun'da karşılanan kafileler 39. Tümen Komutanlığı'nca hazırlanan, şehrin 18 km güneydoğusundaki Atik Yaylası ordugâhlarına taşınmıştır. 23 Eylül 1950 tarihine rastlayan Kurban Bayramı bu ordugâhta karşılanmıştır. Aynı günün akşamı İskenderun Belediyesi, Türk Tugayı şerefine bir yemek vermiştir. [39]

Türk askeri 25 Eylül 1950'den itibaren üç kafile halinde Amerikan gemileri ile birkaç gün ara ile İskenderun'dan ayrılmıştır. Hareket öncesi Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Kore'ye giden askerlerimizi uğurlamak için İskenderun'a gelmiştir. Bölgenin askeri ve mülki amirleri, memurları, belediye başkanı ve şehrin ileri gelenlerinin, Antakya, Dörtyol ve Mersin'den gelen kurulların katıldığı bir uğurlama töreni yapılmıştır. Törenin ardından, Türk askeri kafileler halinde gemilere bindirilmiştir. MC Rea adlı Amerikan gemisine bindirilen ilk kafile 25 Eylül 1950, General W. Haan gemisine bindirilen ikinci kafile 26 Eylül 1950, Private Johnson gemisine binen üçüncü kafile ise 29 Eylül 1950 tarihinde İskenderun'dan ayrılmıştır[40].

---

[35] "Kore'ye Gidecek Birliğin Hazırlıkları", **Akşam**, 18 Eylül 1950, s.1.

[36] Celal Dora'nın yazmış olduğu şiir Nazife S.Aral tarafından bestelenmiştir. Marş 16 Ağustos 1950'de Birleşmiş Milletler Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığına teslim edilmiştir. **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 93, Belge: 93-1. Hürriyet Gazetesi; 17 Eylül 1950, 28 Eylül 1950.

[37] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek: 129, Belge:129-1, Kutu: 3, Gömlek:130, Belge: 130-10. **Hürriyet**, 19 Eylül 1950, s.1.

[38] Muzaffer Sebükcebe , "Bu Ayın Savaşları", **Korsavaş**, S. 16 (Eylül, 1976), s. 26-27.

[39] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)**, s. 72.

[40] **A.g.e.**, s. 73-74.

Celal Dora, İskenderun'dan ayrılışları sırasında hükümet erkânında kimsenin bulunmayışına özellikle dikkat çekmiştir. İskenderun'da bulunduğu bilinen Başbakan, Genelkurmay Başkanı ve diğer üst düzey yöneticilerin birlikleri selamlamamalarının askerler üzerinde olumsuz etkileri olduğundan bahsetmiş ve yaşananlar hakkında: "*(...) hepimiz adeta uçmasını öğrenmeden yuvasından atılmış bir kuş gibi himayesiz olarak kendi mukadderatı ile baş başa bırakılmış bir üvey evlat durumu ve mahzunluğu içinde yurttan ayrılmıştık*" ifadesini kullanmıştır[41].

B. SAVAŞIN BAŞLANGICINDAN İTİBAREN SİYASİ PARTİLERİN VE KAMUOYUNUN KORE SAVAŞINA YAKLAŞIMI

Kuzey Kore'nin 25 Haziran 1950 günü Güneye doğru sınırı geçerek taarruzunu geliştirmesi ile başlayan savaş tüm dünyada olduğu gibi haberin ulaşması ile birlikte Türkiye'de de ilgi görmüştür. ABD ile SSCB arasındaki güç mücadelesi herkes tarafından ilgi ile takip edildiğinden Kore Yarımadasında savaşın başlaması yalnızca bu bölge için değil tüm dünya çapında diplomatik gerilimin ve nihayetinde geniş çaplı bir savaşın habercisi olabilirdi. Türkiye'nin BM üyesi olması da savaşta izlenecek politikanın toplum tarafından ilgi ile izlenmesi için önemli bir sebep olmuştur. Başlayacak bir üçüncü dünya savaşına Türkiye'nin katılıp katılmayacağına kadar birçok konu kamuoyunda tartışılmıştır. İkinci Dünya Savaşı gibi büyük bir yıkıma ve kıyıma neden olan bir savaştan beş yıl gibi kısa bir süre sonra Kore Savaşı başlar başlamaz Türk kamuoyu olayları yakın bir ilgi ile izlemeye başlamıştır. Bir dönem BM Kore Komisyonu'nda görev yapmış olan CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Korelilere şu mesajı göndermiştir: "*Kore Cumhuriyeti'ne yapılan bu tecavüzü öğrenmekle çok üzüntü duydum. Sizin kahraman askerlerinize ve ordu organizasyonunuzu şahsen pek iyi bildiğim için bu, sulhun feci ihlaline karşı duracağınıza ve müstevliyi geri püskürteceğinize itimadım vardır. Ben aynı zamanda Birleşmiş Milletler teşekkülünün ve üye devletlerin derhal tedbirler alarak sulhun idamesi için mücadelenizde size hem maddi hem manevi yardımlarda bulunacağına da eminim size en derin dostluk hislerimi bildirirken kudretinize olan itimadımı da tebarüz ettirmek isterim*"[42].

[41] Celal Dora, **A.g.e.**, s. 27.
[42] **Ulus**, 28 Haziran 1950, s.1.

Kore'nin işgali ile ilgili olarak Cumhuriyet Gazetesi'nde Nadir Nadi tarafından şu yorum yapılmıştır: *"...General Mac Arthur'un komutasına emanet edilen bu bölgede Birleşik Devletler böyle mühim bir noktayı fedaya elbette razı olmayacaklardır. Güney Kore'den uzaklaşmayı göze almak, Uzak Şarkı, Güney Asya'yı, Uslu Okyanusun büyük bir kısmını düşmana kaptırmak ve hepsinden daha mühim Bolşevik emellerine yeni bir hız vermek demektir. Bu taktirde Kore teşebbüsü yakın zamanda öteki dünya köşelerinde de akisler uyandırır. Bakarsınız Balkanlarda, Orta Avrupa'da, Baltık bölgesinde veya Orta Doğu'da da Sovyetler küstahlıklarını artırırlar. Bu da bitti sanılan harbin birdenbire alevlenmesine yol açar. Onun için biz Kore'deki çarpışmaları fırsat bilerek Amerika Birleşik Devletleri'nin şahlanan Rus iştahlarına karşı şiddetli bir tepki göstereceğini ümit ediyoruz. Böylece, yalnız bir yoklama evresinden ibaret olan kızıl teşebbüsü yerinde bağlamak hiç değilse bunu ona çok pahalıya mal etmek mümkün olur"*[43]

Kore Savaşı'nın başlaması ile Türkiye Cumhuriyeti'nin savaşa nasıl dahil olacağı konusu Türkiye'de tartışılan en önemli konu olmuştur. Savaş haberlerinin, radyo ve gazetelerde yayınlandığı ilk gün bu haberler Türk halkında büyük bir heyecana neden olmuştur. 26 Haziran 1950 tarihli Cumhuriyet Gazetesi manşette, "Savaş Haberi Ankara'da Büyük Heyecan Uyandırdı" manşeti atılmış, haberde "*Kore'de harbin patlaması bütün dünyada olduğu gibi memleketimizde de büyük heyecan uyandırmış ve radyoda harp haberini işiten Ankaralılar gazeteye ve ajansa telefon ederek bu hadisenin bir üçüncü dünya harbine müncer olup olmayacağını merakla sormuşlardır*" ifadesi kullanılmıştır. [44]

İkinci Dünya Savaşının yıkıcı etkisi henüz unutulmadığından Türk kamuoyunda Kore Savaşı'nın Üçüncü Dünya Savaşı'na sebep olup olmayacağı sorgulanmıştır. Abidin Daver, Kore Savaşı konusunda BM'nin ve Amerika'nın işi gayet ciddi ve sıkı tutmasından başka çare olmadığını belirterek, Kore Savaşı'ndan sıçrayacak bir kıvılcımın Üçüncü Dünya Savaşı'nı tutuşturabileceğini iddia etmiştir.[45]

Kore Savaşı ve devamında Türk dış politikasını şekillendiren ana etken; iki kutuplu dünyanın şekillenmeye başlaması ve oluşan kamplardan birine Türkiye'nin

[43] Nadir Nadi, "Sonun Başlangıcı", **Cumhuriyet**, 27 Haziran 1950, s.4.
[44] **Cumhuriyet**, 26 Haziran 1950, s.1.
[45] Abidin Daver, "Kore'de İşi Sıkı Tutmak Lazım", **Cumhuriyet**, 11 Temmuz 1950, s.3.

mensup olma sorunu olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti hem Avrupa ile hem de Sovyetler Birliği ile komşu durumdadır. Sovyetler Birliğinin Komünizm ideolojisi altında çeşitli devletleri toplaması ve Amerika Birleşik Devletlerinden yardım alan ülkeleri açıktan tehdit olarak gördüğünü açıklaması Türk dış politikasında belirleyici olmuştur. Böylelikle Sovyet tehdidi ve bu tehdide karşı millî güvenliğin sağlanabilmesi maksadıyla ittifak arayışları başlamıştır. Bu nedenle Türkiye için ana hedef batının öncülüğünde kurulan tüm siyasî, askerî ve ekonomik ittifaklara üye olmak olmuştur.[46] Başbakan Adnan Menderes, bu çerçevede 22 Mayıs 1950'den 8 Mart 1951'e kadar görev yapan birinci hükümet programındaki dış politika esaslarını *"Bugün herhangi bir partinin değil bütün milletlerin müşterek kanaatinin bir ifadesi olan dış siyasetimiz hakkında fazla bir şey söylemeye ve Birleşmiş Milletler idealine olan samimi bağlılığımızı tekrara lüzum görmüyoruz. Geleneksel İngiliz ve Fransız ittifakına ve Birleşik Amerika ile en sıkı dostluk ve işbirliğine dayanan, dostluklarına daima sadık kalan, uzak-yakın ve büyük-küçük bütün milletlerin istikbal ve toprak bütünlüklerine her zaman hürmetkâr olan dış siyasetimizin barışçı mahiyeti bütün dünyaca malumdur. Truman Doktrini ve Marshall yardımıyla bu barışçı siyasetimizi desteklediğinden dolayı kendisine milletçe samimi şükran hisleri beslediğimiz büyük dostumuz Birleşik Amerika ile büyük müttefikimiz İngiltere ve Fransa ile siyasi, iktisadi, kültürel münasebetlerimizi, samimi ve anlayış havası içinde her gün daha kuvvetlendirmek en büyük emelimizdir"* şeklinde açıklamıştır[47]. Görülüyor ki Menderes Hükümeti tarafından okunan bu programa göre, Batı ile olan dostluk ilişkileri Türk dış politikasının temel taşı olarak görülmektedir. Böylece ülkenin güvenliği de batı ile kurulan bu dostluk ilişkilerine bağlanmaktadır.[48]

Kore Savaşı'na katılma kararı, Türkiye'nin Demokrat Parti ile yeni bir dış politika anlayışı belirlediğinin bir göstergesidir. Türkiye, cumhuriyet tarihinde ilk kez, hem de kendinden kilometrelerce uzakta, vatandaşlarının adını bile bilmediği bir

[46] Hüseyin Bağcı, **Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar**, ODTÜ Gelişme Vakfı Yay., Ankara 2007, s. 8

[47] Kazım Öztürk, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri ve Programları**, Ak Yay., İstanbul 1968, s. 363-364

[48] Marshall yardımı kapsamında Türkiye'ye yapılan 100 milyon dolarlık Amerikan yardımının 48.500 dolarlık bölümü Kara Kuvvetlerine tahsis edilmiş, buna rağmen Kore Savaşına katılan Türk Tugayının lojistik desteği tamamen ABD tarafından karşılanmıştır. Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Mehmet Sedat Erkan, **"Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Kore Savaşı, Önemi, Öncesi ve Sonrası ile İlgili Değerlendirme"**, Ankara, 2009, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.49.

ülkede savaşa giriyordu. Bu Menderes hükümeti tarafından alınmış "radikal" ve "yeni" bir adımdır.[49] Fakat DP Hükümetinin Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine getirmeden Kabine toplantısında aldığı kararla Kore'ye asker göndermesi; iktidar ile muhalefetin arasında önemli bir sorun olmuştur. Bu konu birçok defa yazılı basına taşınmıştır. Bu konuda DP grubundan da birkaç milletvekili de itirazda bulunmuştur.[50] Kore'ye asker gönderilmesi kararı TBMM tatilde iken alınmış olduğu için kararın TBMM'de onaylanması Kasım ayında gerçekleşebilmiştir.

CHP, Hükümetin bu kararı karşısında önce tereddütlü bir tavır takınmış sonra ülke dışına asker gönderilmesi kararının TBMM'ye ait olduğunu ileri sürerek sadece biçimsel açıdan eleştirmiştir. CHP, bu kararın bir savaş ilanı kararı olarak alınması gerektiğini savunmuştur. [51]

Zafer Gazetesi, bu kararı ülkenin gelecekteki savunmasının garantisi saymıştır. Gazeteye göre Kore'ye asker gönderilmesi hakkında hükümetin verdiği karar BM kuruluş amaçlarına ve dünya çapında barış amacı güden devletlerin halklarında büyük yankılar uyandıracaktı. Gazeteye göre Türkiye'nin bu kararı her yerde takdirle karşılanacaktı. Türkiye ABD'den sonra Kore'ye asker sevk eden ikinci devlettir. Türk askerlerine gazetede başarılar dilenmektedir. Kore'de verilecek mücadelenin dinin bir gereği olduğu vurgulanmaktadır. Yine Zafer gazetesinde belki bazı kimselerin Kore'nin nerede olduğunu soracakları, Türkiye'den bu kadar uzak bir memlekete asker gönderilmesinin eleştirileceği, 4500 Vatan evladını Pasifik Okyanusu kıyılarına sevk etmenin manasının anlaşılmakta zorlanılacağı belirtilmektedir. Buna karşılık Kore'de Dünya barışının geleceğinin söz konusu olduğu, eğer orada BM ordusu yenilir de dünya barışı tehlikeye düşerse Komünist devletlerin (mütecaviz olarak adlandırılmıştır) dünyanın her yerinde savaş çıkarmak için fırsat yakalamış olacakları belirtilmektedir. Bugün Kore'ye yapılan saldırının yarın Türkiye'ye karşı da gerçekleşebileceği de gazetede ifade edilmektedir. Bu belirtilen nedenlerle de Kore'ye

[49] Hüseyin Bağcı, **A.g.e.,** s.20.

[50] Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960),** Phoenix Yayınevi, Ankara 2004, s. 199.

[51] Tevfik Çavdar, **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1950'den Günümüze)**, İmge Kitapevi, Ankara 2008, s. 32; Cem Eroğul **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitapevi, Ankara, 1998, s. 102.

giden Türk askerlerinin hem müşterek dünya emniyetini hem de daha çok milli sınırları korumakta oldukları ifade edilmektedir. [52]

Türkiye'nin dönem için en büyük öğrenci örgütü olarak görülebilecek Türkiye Milli Talebe Federasyonu da hükümetin bu kararına destek verenlerdendir.[53] Türkiye Milli Talebe Federasyonu yayınladıkları bildiride *"Hak ve hürriyet uğrunda girişilmiş olan bütün taahhütleri yerine getirmeyi kendine görev sayan bir milletin evlatları olmaktan duyduğumuz gurur sonsuzdur"* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. [54]

Millet Partisi Genel Başkanı Hikmet Bayur da kendilerinin olan biteni basından ve gazete haberlerinden öğrendiklerini, ancak Cumhuriyet Dönemi'nden sonra ilk kez bir asker gönderme kararının TBMM'de tartışılmadan verilmiş olmasını doğru bulmadıklarını ifade ettikten sonra sözlerine şöyle devam etmiştir: *"Kore Savaşı'nın çıkması ve BM'den yardım istenmesi Haziran sonunda yani Meclis toplu iken vaki olmuştu. Hükümet bu keyfiyeti Meclise getirmeyi düşünmediği gibi Meclis tatile girdikten 15 gün sonra asker sevk etme kararını almak zorunda kalabileceğini tahmin dahi etmeyerek Meclisi toplu tutmak lüzumunu bile takdir edememiştir. Bizce hükümet derhal Meclisi toplayarak oradan bir karar almaya mecburdur. Bu fikirler her türlü particilik duygusunun üzerinde kalınarak söylenmektedir"*.[55]

Hükümetin aldığı karar Kore'de kuzeyden güneye başlayan taarruzu haksız bulduğunu ifade eden CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek tarafından ağır bir dille eleştirilmiştir. Neticeleri, iyi veya kötü ne olursa olsun savaşın çok önemli bir mesele olduğunu belirten Gülek, memleket ve milletin hayati bir meselesi bulunduğundan kimsenin şüphesinin olmadığını, böyle bir karar almadan önce, DP iktidarının muhalefetin mütalaasına sormak ihtiyaç ve vazifesinden kendini müstağni saydığını belirtmiştir. 4.500 Türk evladı vatan topraklarından binlerce kilometre uzaktaki bir cephede harp hareketlerine iştirak ettirilirken üç milyondan fazla vatandaşın oyuna dayanan muhalefetle istişareye lüzum görülmemiş olmasının acı olduğu da yine Kasım Gülek tarafından ifade edilmiştir. Kasım Gülek böyle bir hareketin başka demokratik bir ülkede benzerinin bulunamayacağına dikkat çekmiştir. Hükümetin, CHP'nin fikrini sormaktan neden kaçındığını soran Gülek, Hükümetin bundan da ağır hatası,

[52] "Karar her yerde çok iyi karşılandı", **Zafer**; 27 Temmuz 1950, s.1.
[53] Metin Toker, **DP'nin Altın Yılları 1950-1954**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991, s. 81.
[54] **Milliyet;** 27 Temmuz 1950, s.1.
[55] **Cumhuriyet**; 27 Temmuz 1950, s.1.

Büyük Millet Meclisinden karar almamış olmasıdır demektedir. Gülek'e göre 4.500 Türk askerinin yurtdışında bir çarpışmaya, Birleşmiş Milletler adına da olsa, katılmasına hükümet yalnız başına karar veremez. Anayasa ve kanunlar bakımından meclis kararı şarttır, işi sadece siyasi icaplar bakımından mütalaa etsek dahi büyük meclisin kararını almak gene lâzımdır. [56]

CHP lider İnönü, Kore'ye asker gönderme kararı alan hükümetin tutumu hakkında görüşlerini soran Hürriyet Gazetesi muhabirine yıllarca savaş ve barışlar yönettiğini, ülke yönetiminde önemli görevlerde bulunduğunu belirterek nispeten duygusal bir yaklaşımda bulunmuştur. İnönü'ye göre önce BM kendi görevini tam yapmalı, üye devletlere yükleyeceği yükümlülükleri müşterek sorumluluk anlayışı içinde eşit dağıtmalıdır. "*Aksi halde bir tecavüz karşısında Türkiye'ye yardım edileceği nasıl şimdiden düşünülebilir? Acaba BM teşkilatı "Türkiye tecavüze uğramıştır, kendisine nasıl yardım edeceksiniz?" diye aza devletlerin Kore misalinde olduğu gibi sadece takdirlerine mi müracaat edecektir? İşte memleket hesabına içimi titreten nokta budur*" şeklinde endişelerini dile getirmiş ve eklemiştir: "*Arzu edilirdi ki, uzun müddet iktidarda kalmış bir Partinin Başkanı sıfatıyla benim de bu meselede reyime müracaat edilsin. Büyük memleket meselelerinde, hususiyle memleket müdafaası ve harp ihtimallerinde, hükümetin muhalefet partisi ile fikir mutabakatını tecrübe etmesi, memleket birliğini sağlamak için esas tedbirdir. Hâlbuki bu mesele hakkında hükümet, Büyük Millet Meclisi'nin bile reyini almış değildir…*"[57]

Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararına en şiddetli tepki sol görüşlü örgütlerden gelmiştir. 21 Mayıs 1950'de kurulan, başkanlığını Behice Boran'ın yaptığı Barışseverler Cemiyeti kararı protesto etmiş ve kararın iptali için meclise başvurmuştur. Türk Barışseverler Cemiyeti Başkanı Behice Boran ve Genel Sekreter Adnan Cemgil'in imzasıyla 27 Temmuz 1950'de meclise gönderilen dilekçe ile hükümetçe 4500 kişilik silahlı kuvvet gönderme kararının Türk ve BM Anayasasına aykırı olduğu belirtilmiştir. [58] 28 Temmuz 1950'de de Barışseverler Cemiyeti Galata köprüsü üzerinde bildiri dağıtmış ve gözaltına alınmışlardır.[59]

---

[56] **Ulus**; 27 Temmuz 1950, s.1.
[57] Şevket Süreyya Aydemir; **İkinci Adam,** C. III, Remzi Kitabevi, İstanbul 2006, s. 296-297.
[58] **Ayın Tarihi**, Temmuz 1950, S. 200, s. 8.
[59] "Dün Dört Kişi Daha Tevkif Edildi", **Milliyet,** 01.08.1950, s.5.

Kore'ye asker gönderme kararı kamuoyunun genelinde yapılan propagandanın da etkisiyle memnuniyetle karşılanmıştır. Kararın olumlu karşılandığına yönelik çeşitli telgraflar hükümete gönderilmiştir. [60] Bunlar arasından bir örnek Kayseri'de Kore'ye asker gönderme kararını desteklemek üzere yapılan toplantı sonrası Başbakana gönderilen telgraftır. Kayseri eşrafınca düzenlenen toplantıdan sonra "*Dünya sulhu ve insan hak ve hürriyetinin muhafazası için hükümetçe verilecek bütün vazifeleri yerine getirmek azim ve kararında olduğumuzu saygı ile arz ederiz*" ifadeleriyle bir telgraf kaleme alınarak hükümete gönderilmiştir.[61]

Kore Savaşının etkisi, ekonomik alanda da kendisini göstermiştir. Dünya piyasaları ve dolayısıyla globalleşmenin etkisiyle Türkiye ekonomisi de savaştan etkilenmiştir. Pahalılıktan şikayetçi olan halkın tepkisi şu satırlarla dile getirilmiştir.

"Piyasadaki açık gözler Kore harbini bahane ederek ortalığa bir harp havası estirmek istiyorlar. Aralıktan ve havadan beş on para kıvırmak için yaratılan bu havanın iktisadi bünyemiz için ne kadar tahripkâr olduğunu söylemeğe bilmeyiz lüzum var mı? İstanbul'da ve Anadolu'nun pek çok taraflarında ucuzluğa doğru gidildiği bugünlerde kötü hava yaratmak isteyenlerin icraatına set çekilmelidir. Piyasayı bulandıranların ağır surette cezalandırılmalarını hükümetten talep ediyoruz. Kore'de çıkan harbin bizimle hiçbir alakası yoktur ve piyasalarımızın oynamasına vesile olmamalıdır. Sırf bu endişelerle İngiltere hariciyesi Kore harbinin mahalli bir harp olduğuna inandığını resmi bir ağızla bildirdi. İngiltere hükümetini Fransa hükümeti de takip etti ve aynı kanaatte olduğunu ilan etti. Biz de hükümetten buna benzer bir hareket bekliyoruz ve piyasanın, bazı açık gözlerin arzularına alet edilmesine mâni olunmasını istiyoruz. Aksi halde iktisadi piyasamıza Kore sebebiyle arız olan kriz her gün biraz daha yerleşecek ve muhtemelen umulmadık ihtilatlara yol açacaktır. Herhalde hükümetin, bir an evvel bu meseleyi ele alması, iyi veya kötü piyasaya hâkim olması lazımdır". [62]

Türk basınında yer bulan yazılara bakıldığında yazarların büyük çoğunluğunun Kore'ye gidecek Türk Birliğine karşı çok büyük beklenti içinde oldukları görülmektedir. Basın organlarındaki destek yazıları halkı da desteğe ve askeri birlikten

[60] **Ayın Tarihi**, Ağustos 1950, S. 201, s. 2-3.
[61] **Milliyet**; 01 Ağustos 1950, s.1.
[62] "Kore Savaşı ve Kriz", **Hürriyet**, 15 Temmuz 1950, s.1.

büyük beklentilere yöneltmiştir.[63] *"Türk Hükümetinin üyesi bulunduğu Birleşmiş Milletlerin karar ve çerçevesi dairesinde, Kore Cumhuriyeti'ne yapılmış olan haksız bir saldırıyı silahla reddetmek ve böylece bozulan barışı yeniden kurmak uğrunda birleşmiş hür devletlerle Uzak Doğu'da işbirliği yapma kararının Türk Milletince uygun görüldüğü ve kabul olunduğuna şüphe bırakmıyordu*." ifadesi basının yaklaşımını en güzel şekilde ortaya koyan örneklerdendir.[64] Kore ülkesinin fiziksel uzaklığından hiç bahsedilmezken Kore'de yaşanan savaş ve kanlı savaşlar karşısında Türkiye Cumhuriyetinin katkısı ve bu katkının ülke güvenliğinin sağlanmasında kullanılması basında geniş yer bulmuştur.

C. HÜKÜMETİN ELEŞTİRİLERE CEVABI VE MUHALEFETİN TEPKİSİ

Başbakan Menderes, 11 Temmuz günü yapılan Meclis toplantısının ardından gazetecilerin Kore'ye asker gönderilmesi ile ilgili sorduğu sorulara, 28 Temmuz 1950 tarihli basın toplantısında cevap vermiştir. Başbakan Menderes, verilen kararın bir savaş kararı değil bir sulhu koruma teşebbüs ve kararı olduğunu bu nedenle meclise danışılmasına gerek olmadığını belirtmiştir. [65]

Senatör Fulbright tarafından Başbakan'ın konuşması, Türkiye'de meydana gelen ilerlemelerin bir delili ve bölge için ABD'ye bir teminat olarak nitelendirilmiştir.[66]

Hükümet adına Başbakan'ın bu açıklamalarına rağmen, muhalefet kararın alınış biçimini eleştirmeye devam etmiştir. Köylü Millet Partisinden Osman Bölükbaşı ve Kemal Türkoğlu meselenin meclise taşınması için gensoru vermişlerdir. [67] Menderes, verilen gensoru ile ilgili olarak *"…Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Kore'ye karşı askeri kıta gönderme kararını verdiği zaman başta Birleşik Amerika Devleti olmak üzere diğer bazı üye devletlerin kuvvetleri Kore'de mütecavizlere karşı fiilen harekâta çoktan başlamış bulunuyorlardı. Görülüyor ki, Hükümetimiz, bahis konusu*

[63] "Kore'ye Gidecek Tugay", **Akşam**, 22 Ağustos 1950, s.1.
[64] "Kore'ye Gidecek Birlik Hakkında Beklenilen Cevap Geldi", **Akşam**, 26 Ağustos 1950, s.1.
[65] **Ayın Tarihi**, Temmuz 1950, S. 200, s. 69-74; Şevket Süreyya Aydemir, **A.g.e.**, s. 303-304.
[66] **B.C.A**., 21.8.1950, Dosya: F11, Fon Kodu: 30.1.0.0, Yer No: 102.630.9. Başbakan Adnan Menderes'in bu basın toplantısı, Senatör Fulbright ve Senatör Mundt'in talepleri üzerine ABD Kongresi'nin 09 Ağustos 1950 tarihli toplantı tutanağına geçirilmiştir.
[67] Şevket Süreyya Aydemir; **A.g.e.**, s. 301-302.

kararını verirken kendisiyle aynı durumda bulunan ve Birleşmiş Milletler Teşekkülüne karşı aynı mükellefiyetlerle bağlı olan diğer üye devletlerin hukukî anlayışlarına ve bu anlayışı dayanan hareket ve tedbirlerine imtisal ve iştirak etmiş ve devletimizin her devirde farik vasfını teşkil eden 'Ahde Sadakat' vasfını bir kere daha belirtmekten başka bir şey yapmış değildir… Bizim Anayasamızın 26'ıncı maddesine… Bizi Anayasamızı ihlâl ederek bir kuvvet gönderdik diyerek buraya getirmek ve anayasamızı ihlâl etmiş bir Hükümet haline düşürmek istiyorlar" diye ifade etmiştir.[68] Yapılan görüşmeler sonucunda; Hükümetin yaptığı hukukî ve siyasi izahatın yeterli olduğuna dair yapılan oylamada 39 ret ve 1 çekimser oya karşı 311 oy ile hükümetin tutumu kabul görmüştür. [69] Bu önergenin kabul edilmesi daha sonra Hükümet tarafından TBMM'nin Bakanlar Kurulu'na Kore'ye asker gönderme yetkisi verdiği şeklinde yorumlanmıştır.

Türkiye'nin Kore'ye asker göndermek için Meclisin oyuna başvurmadan aldığı kararın hukuki yönü hakkında hukukçular arasında da bir anlayış birliği mevcut değildi. Anayasa hukuku Profesörü Ali Fuat Başgil 1 Ağustos tarihli Zafer Gazetesi'nde uygulamanın doğru olduğunu öne sürmüştür. [70] Karşıt görüş olarak Faik Ahmet Baruyçu ise o esnada yürürlükte olan 1924 anayasasının 26. maddesinde "...devletlerle sözleşme, andlaşma ve barış yapmak, harb ilan etmek ... gibi görevleri Büyük Millet Meclisi ancak kendisi yapar" hükmüne dayanarak savaşa asker göndermenin ancak TBMM'de karar alınarak gerçekleştirilebileceğini savunmuştur.[71]

D. HALKIN GÖNDERİLEN ASKERİ BİRLİĞE İLGİSİ

Kore Savaşına asker gönderilmesine yönelik alınan karadan sonra basın organları, gönderilecek askeri birliğin hazırlıklarından itibaren her yeni gelişmeyi haber yapmıştır. Kamuoyunun Kore'ye asker gönderilmesine gösterdiği ilgiyle orantılı olarak 1. Türk Tugayının Kore'den dönüşüne kadar yoğun olarak, sonrasında ise azalan bir yoğunlukla birçok yayın yapılmıştır.

---

[68] Faruk Sükan (Derleyen) **Başbakan Adnan Menderes'in Meclis Konuşmaları, (TBMM 1950-1960),** Kültür Ofset, Ankara, 1992, s. 35,38.

[69] Metin Toker; **A.g.e.** s. 103

[70] Ali Fuad Başgil; **27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri**, (Çeviren M. Ali Sebük, İ. Hakkı Akın), Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2006, s. 79.

[71] Şevket Süreyya Aydemir; **A.g.e.**, s. 303.

Özellikle yazılı basında Kore'ye gidecek birlikle ilgili çıkan haberler kamuoyunun bu konuya ilgi gösterdiğini göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yurt dışına gönderdiği ilk birliğin hazırlıklarından katıldığı savaşlara kadar her hareketi halk tarafından takip edilmiş, savaş esnasında birliğin yurt dışına gönderilmesi hususu ayrıca kamuoyunda sorgulanmıştır.

Kore Türk Silahlı Kuvvetleri adı ile anılan 1. Türk Tugayı Ankara'da Etimesgut ilçesinde toplanmaya başlamıştır. Ayaş ilçesinden Etimesgut'a getirilen 241. Piyade Alayı 8 Ağustos 1950'de Ankara'ya ulaşmıştır. Burada askeri birlik halkın yoğun ilgisi ile karşılaşmıştır. Kayseri'de de benzer şekilde Kayseri'den Kore'ye gidecek olan Hava Bölüğü de Kayseri'den Ankara'ya büyük bir törenle uğurlanmıştır. Demokrat Partililer ve bazı kuruluşlar tarafından erlere sigara ve bisküvi dağıtılmıştır[72]

İzmir'den 1. Türk Tugayına katılmak üzere yola çıkan 65. Tümen birlikleri büyük bir coşku ile uğurlanmıştır. [73]

Türk birliğinin Kore'de görevlendirilmesi basına yansıdığı ilk günden beri halkta heyecan uyandırmıştır. Uzun bir süredir hazırlıkları devam eden birliğin toplu olarak ilk halk önüne çıktığı yer Ankara Garı olmuştur. Bu nedenle giden askerlerin yakını olsun olmasın birçok kişi gara gelmiştir. Basın yoluyla Kore Savaşının hem milli hem de dini bir gereklilik olduğu anlatıldığından gelenlerin birçoğu duygu yüklüdür. Trenlere binmiş olan askerlere tezahürat eden, alkışlarla sevgi gösterisinde bulunan birçok kişi vardır. Bu tezahüratlara askerler de vagonların pencerelerinden karşılık vermiştir.

Ankara'da bütün hazırlıklarını tamamlayan 1. Türk Tugayı, Başbakan Adnan Menderes, Milli Savunma Bakanı Refik Şevket İnce ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut tarafından ziyaret edilmiştir. [74] 1. Türk Tugayının hazırlıkları ile ilgili haberler Millî Savunma Bakanlığı'nın koyduğu yasak nedeniyle 29 Eylül'e kadar gazetelerde yayınlanmamıştır. Türk askerinin Ankara'dan ayrılışı ile ilgili olarak 29 Eylül tarihli Zafer Gazetesi'nde şunlar yazılmıştır: *"Hareket sabahı Ankara Garı tıklım tıklım dolmuştu. Belki Ankara Garı yapıldığı günden beri ne böyle kalabalık görmüş ve nede böyle bir manzara ile karşılaşmıştı. Ankaralılar o gün öz evlatlarını*

[72] **Cumhuriyet,** 10 Ağustos 1950, s.1.
[73] **Cumhuriyet**, 15 Ağustos 1950, s.1.
[74] **Cumhuriyet**, 19 Eylül 1950, s.1.

askere gönderen bir babanın gururunu duymakta idiler. Genç, ihtiyar, kadın, erkek, peronun üzerinde... Ankara Garı bir bayram yerini andırıyordu. Çocuklar askere giden babalarının ellerini öpüyor, ihtiyar nineler oğlunun, torununun alnından öpüyor velhasıl bütün gar kaynıyordu[75]

Kore'ye gidecek olan askerlerin trenlerle yapılacak sevkinde, Etimesgut Garının kullanılması tenha olduğu için uygun görülmüştür. 19 Eylül 1950 tarihinde gerçekleşen birinci kafilenin sevki olabildiğince gizli tutulmaya çalışılmıştır. Bu nedenle hareketten ancak gidenlerin yakınları ve bir kısım halk haberdar olmuştur. İlk birliğin hareketi duyulunca 20 Eylül günü ikinci nakliye birliğini taşıyarak Ankara Garı'na giren tren daha büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. O gün Ankara Garı'nda yaşananları Tahsin Yazıcı şöyle anlatmaktadır: "*20 Eylül günü ikinci nakliyat birliğini yüklemiş olarak Ankara garına giren tren, birbirinin içine girmiş, bütün garı doldurmuş mahşeri bir insan kitlesiyle ve o kitleden yükselen takdirkar avazelerle karşılamıştı. O kitle içinde kimler yoktu ki: Annesinin kucağında henüz bir yaşını doldurmamış bebekten tutun da kabaran milli heyecaniyle değneğine dayana dayana gelmiş 80'lik ihtiyarına kadar her yaştan, her sınıf, zümreden halk, ilk okuldan üniversiteye kadar tahsil gençliği, resmi ve hususi teşekküllerin mümessilleri, Kore yolcularının anaları, babaları, hayat arkadaşları, nişanlıları, evlatları… Hep o kitlenin içinde idi."* [76]

Garda halk tren vagonlarına çiçekler uzatmış ve gruplar halinde askerlere bu çiçekler verilmiştir. Resmî tören yanında Ankara Belediye Başkanı Atıf Benderlioğlu'nun tertiplediği davul ve zurna ekibi uğurlama için çalmıştır. Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı davul ve zurna ile uğurlanmalarının bir düğün veya bayram havası yarattığını, bu nedenle birçok askerin duygulanarak sevinçle birlikte kendilerine gösterilen ihtimama hayran kaldığını belirtmektedir.[77].

İskenderun'a yapılan yolculuk esnasında geçilen her istasyonda Türk askeri, yoğun bir sevgi ve ilgi ile karşılanmıştır.[78]. Türk halkının bu ilgisini Celal Dora şöyle anlatmaktadır: "…*candan ilgi ve tezahürat bütün birlik mensuplarını heyecanlandırmıştı. Fakir, zengin herkes kendi gücünün yettiği nispette çoluğu,*

[75] **Zafer**, 29 Eylül 1950, s.1.
[76] Tahsin Yazıcı, **A.g.e.**, s. 61.
[77] Tahsin Yazıcı, **A.g.e.**, s. 78.
[78] Seyfi Erkmen, **Kore'den Geldim**, Ege Matbaası, İstanbul, 1951, s. 18.

çocuğu, kadını ve erkeği ile erlerimize çeşitli yiyecek ve içecek ikramında bulundular ve göz yaşları arasında muvaffakiyetimiz için dua ve iyi temennilerde bulunmuşlardı.

Kutsi bir vazife uğrunda yurttan denizler aşırı diyarlara gitmekte olan Türk silahlı kuvvetleri mensuplarına milletçe gösterilen bu derin ilgi moralimizi bir kat daha kuvvetlendirmiş ve gerilerinde kendilerini manen ve maddeten destekleyen ulu bir millet olduğunu görmekle bu vefakâr millet uğrunda her kez daha yurt topraklarında iken canını feda etmenin en büyük bir şeref olduğuna inanmışlardı"[79].

E. BİRLİKLERİN EĞİTİMİ

1. Eğitim Planları ve Amerikan Müşavir Heyeti:

Kore'de görev yapacak Türk birliği BM Kore kuvvetlerinin çok büyük bir kısmı gibi Amerikan hükümetinin görevlendirdiği bir kurulca yönlendirilmiştir. Marshall planı kapsamında Amerika Birleşik Devletleri tarafından hibe edilen silah ve teçhizatla Türk birliklerinin donatılmasına başlanmıştır. Kore Savaşına sevk edilen birliklerin BM adına savaş alanına sevkinin de Amerika Birleşik Devletleri tarafından üslenilmesi söz konusu olmuştur. Tüm bu faaliyetleri ABD müşavir heyeti gerçekleştirmiştir.

Türk Tugayı ile çalışmak üzere görevlendirilmiş olan Amerikan müşavir heyeti beş kişiden oluşmaktadır. Bunlar: Başkan Topçu Albay Gumby, üye Piyade Kurmay Yarbay Wedwer, üye İstihkâm Binbaşı Munsin, üye Ordudonatım Subayı Robenson, üye Muhabere Yüzbaşı Lorenzo'dur.[80] Topçu Albay Thomas Gumby başkanlığındaki beş kişilik Amerikan müşavir grubu hem birliklerin Türkiye'deki eğitimlerinde bulunmuşlar hem de Türk Kuvvetleriyle birlikte Kore'ye gitmişlerdir. Bu Amerikalı uzman subaylar, Tugayın hemen bütün savaşlarında bulunmuşlardır. Özellikle Amerikan kuvvetleriyle Tugayın bağlantı kurmasında, ikmal işlerinde ve yeni Amerikan silahlarıyla yapılan eğitim ve atışlara yardım etme konusunda bu kurul etkin görev almıştır. [81]

---

[79] Celal Dora, **A.g.e.**, s. 23.

[80] **Genelkurmay Başkanlığı ATASE Arşivi;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 4, Gömlek:39, Belge: 39-1.

[81] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 4, Gömlek:39, Belge: 39-1.

2. Birliklerin Eğitim Çalışmaları ve Sınıf Okullarında Eğitim Görmeleri:

Kore'ye gönderilecek birliklerin teşkilinden sonra yapılacak ilk faaliyet olarak birliklerin eğitimi düşünülmüştür. Birliklerin öncelikle henüz oluşturulmaları sebebiyle birlikte uyum içerisinde çalışmaları için toplu eğitimlere ihtiyacı vardı. Eğitimin sonraki aşaması branşlarına uygun olarak ihtisas ve tazeleme eğitimleri görmeleri olacaktı. Yoğun bir eğitime tabi tutulacak birliklerin 25 Ağustos'ta eğitimlere başlayacakları yerler şu şekilde kararlaştırılmıştır:

Müfreze karargâhı ve karargâh takımı, piyade alayı, tanksavar takımı, sıhhiye bölüğü (teknisyenler hariç) ve bando (ilk yardım eğitiminden sonra Mızıka Gedikli Okuluna gidecek) Etimesgut'ta; topçu taburu (top ve araçları ile) Topçu Okulunda; uçaksavar bataryası Uçaksavar Okulunda; istihkâm bölüğü ve piyade alayı istihkâm takımı İstihkâm Okulunda; muhabere takımlarından Tugay muharebe takımı Mamak Muhabere Okulunda, piyade alayı ve piyade taburları muhabere takımları ise Çankırı Piyade Okulunda; sıhhiye teknisyenleri Sıhhiye Teknisyen Okulunda; hafif bakım bölüğü Ordudonatım okulunda eğitim görmek üzere planlama yapılmıştır.

Birliklerin eğitimlerine Cumartesi ve Pazar günleri de devam edileceği, yalnız 30 Ağustos günü tatil olacağı kararlaştırılmıştır. Birinci safha eğitim programlarının 25 Ağustos – 15 Eylül arasında tatbik edilmesi, 16 – 23 Eylül arasında da tatbik edilen programların eksik kalan kısımlarının takviye edilmesi planlanmıştır.

Eğitim programlarında şu hususlar göz önünde bulundurulmuştur:

- Her sınıf birliklerin muharebe eğitimine, özellikle kapalı ve arızalı arazide gerilla muharebesine önem verilmesi,
- Gerçek atışlarla kıt'a tatbikatları, zırhlı araç ve hava kuvvetlerine karşı korunma, def ve tart (göğüs göğüse muharebe), gece harekât ve gece atışlarına yer verilmesi,
- Subay ve astsubayların pusula ile hareket ve haritanın araziye tatbikine alıştırılması,
- Çeşitli tipte ordugâhlar kurulması tecrübesi,

- Özellikle geceleri ve arızalı arazide hareket yeteneği yüksek şoför yetiştirilmesi,
- Trafik hizmetleri için inzibat takımının yetiştirilmesi,
- Muhabere malzemesinin muharebe şartları içinde emniyetle kullanılması,
- İstihkâm bölüğünün manileri temizleme, mâni yapma, her çeşit sulardan her çeşit vasıtalarla geçebilmesi,
- Sıhhiye bölüğünün çeşitli muharebe şekillerinde sargı yerleri tesisi ve yaralıların toplanması gibi sıhhi işlerde, bando erlerinin de ilk yardım işlerinde yetiştirilmeleri. [82]

Yukarıda planlanan eğitimler, Kore'ye gönderilecek birlik için Amerikan İrtibat Heyeti tarafından Kore Savaşına yönelik olarak faydalı olacağı Türk yetkililere bildirilen eğitimlerdir. Birçok eğitim birliklerin sınıflarına göre kıtalarında yaptıkları eğitimler olsa da muharebe sahasına yönelik olarak eğitimlerin süreleri azaltılmış, fakat konuları yoğunlaştırılmıştır.

3. Silah ve Teçhizat:

Birliklerin daha önce de belirtildiği üzere Kore'de Birleşmiş Milletler bünyesinde görev yapan birçok birlik gibi Amerikan silahlarıyla teçhiz edilmesi önceden karar verilmiş bir hususdu. Bu nedenle silahsız olarak Etimesgut'a gelen 241'inci Piyade Alayı 25 Ağustos 1950 günü gerilla subayı Amerikalı bir Yarbay gözetiminde Motorlu Piyade Taburundan alınan 300 piyade tüfeğiyle gerilla eğitimine başlamış, ertesi gün kadrosuna göre alaya Türk silahlarından dağıtım yapılmıştır.[83] Alayın eğitimleri arasında Amerikalı uzmanlardan Albay Smith ve Gumby gelerek eğitimde gözlemci ve eğitici olarak bulunmuşlardır.[84]

Kore'ye götürülecek silah ve teçhizatla ilgili olarak ayrıntılı emir Genelkurmay Başkanlığından 2 Eylül 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Bu emirle, Kore'ye esas itibariyle yalnız Amerikan ordu tipi silah ve araçlar götürülmesi, bunların yedek parçaları Kore'deki makamlarca sağlanacağından bunlar için yedek parça götürülmemesi emredilmiştir. Sadece birliğin muharip erlerinin (sıhhiye personeli hariç) seyahat esnasında nişan talimleri yapmak üzere Türk tüfekleriyle, subaylarının

[82] **A.g.a.**.; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 22, Belge: 22-7 (8-23).
[83] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 99, Belge: 99-6 (7).
[84] **A.g.a.**.; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek: 130, Belge: 130-2 (3).

da Türk tabancalarıyla donatımları istenmiş, bu tüfek ve tabancaların yerine Kore'de Amerikan ordu tipi modellerin verileceği belirtilmiştir. Yine bu emirle 10 Eylül'e kadar Avrupa'daki Amerikan ordusundan 300 adet Amerikan M1 modeli piyade tüfeği ile 50 adet Amerikan tabancası ve 7 adet 3,5 inçlik roketatarın Kore'ye hareketten önce ve seyahat esnasında eğitim ve atışlar yapmak üzere alınacağı duyurulmuştur.[85]

Muharebede kullanılacak araçlar Türkiye'den götürülecekti. Türkiye'de Marshall yardımı ile gelen Amerikan tipi araçlar kullanıldığı için bu araçlar için yedek parça götürülmemesi emredilmiştir. Ankara garnizonunda bulunmayan 6 adet ambulansın Konya'daki depodan kara yoluyla Etimesgut'a getirilmesi planlanmıştır. Bu araçlar birliğe İskenderun'a hareketten önce katılmıştır. Ayrıca Kore Türk Tugayında hayvan bulunmayacaktı.[86]

Amerikan silahları Amerikan İrtibat Kurulunca Almanya'daki Amerikan birliklerinden getirilmiştir. Silahlar 6 Eylül'de Türkiye'ye gelmiş, Tugay birliklerine dağıtımı yapılan bu silahlarla 8 Eylül'de eğitime başlanmıştır.[87] Bu yeni Amerikan silahlarıyla yapılacak eğitim ve atışlarda öğretmenlik görevi için 9 Eylül 1950 günü Çankırı Piyade Okulundan piyade sınıfından bir Amerikalı binbaşının idaresinde 3 Türk subayından oluşan bir de eğitim kurulu gelmiştir.[88]

Savaşta kullanılacak Amerikan silahlarından birçok kişi tarafından kullanılacak olan M-1 Amerikan piyade tüfekleri ve Amerikan makineli tüfeklerinin özelliklerini Türkçe açıklayan broşürlerden her subay ve astsubayda birer adet bulunacak şekilde basım yapılmış ve dağıtılmıştır.[89]

Amerikan silahlarından hâlihazırda kullanımda olan 60 ve 81 mm.lik bir miktar havan 2'nci Zırhlı Tugayın motorlu piyade taburundan alınarak eğitim ve atışlarda kullanılmıştır.[90] Böylelikle 241'inci Piyade Alayı birlikleri bir yandan Türk silahlarıyla eğitimine devam etmiş, öte yandan da yeni verilmiş olan Amerikan silahlarıyla eğitim ve atış yapmışlardır.

[85] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 1, Belge: 1-22(23-24), Kutu: 2, Gömlek: 10, Belge: 10-1(2).
[86] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 41, Belge: 41-82.
[87] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 2, Gömlek: 21, Belge: 21-1(2).
[88] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek: 130, Belge: 130-7(8).
[89] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 2, Gömlek: 18, Belge: 18-1.
[90] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek: 130, Belge: 130-1.

Bütün bu yapılanlara rağmen Alay Komutanı olarak görevlendirilen Albay Celal Dora, Kore'ye gönderilen Türk Birliği'nin yeteri kadar hazırlanmadığını belirterek: "*.... Kanadalılar gibi tam kadrosu ile altı aylık bir eğitimden sonra Kore'ye gönderilmiş olsaydı yaptıklarını gölgede bırakacak daha ne büyük zaferler yaratacaklarına hiç şüphe yoktu. Hareketimize bir hafta kala Amerikalı meslektaşlarımızın Almanya'dan uçaklarla getirttikleri pek az miktarda Amerikan silahları ile eğitime başlanmış ve bu silahların kullanılması ve atışları tam öğretilmeden apar topar yine Türk silah ve teçhizat ile hareket ettirilmiş ve az miktardaki Amerikan silahlarını da yolda eğitimini yapmak üzere yanımıza almıştık*" ifadesini kullanmıştır. [91].

Eğitimler esnasında dikkat çeken husus eğitim kurullarının mutlaka Amerikalı birer lideri olması ve eğitim verilen tüm alanlarda Amerikalı subayların eğitime nezaret etmesidir. Marshall planı ile Amerika Birleşik Devletleri tarafından hibe edilen silahların eğitimi için Türkiye'ye gelen Amerikalı subaylar müteakiben karargâhlarda irtibat heyeti olarak görevlendirilmiş, Kore Savaşına birlik gönderme kararından sonra da bu subaylardan bir kısmı Kore Türk Tugayında görevlendirilmiştir. Günümüzde Türkiye'nin uluslararası harekâtlara katılımı o yıllardan çok daha fazla olmasına rağmen yabancı askeri personelin emir vermesi, bizzat eğitici olması ve birliklerin muharebe görevlerini planlaması söz konusu olmamaktadır. Örneğin, Kore'de Kunuri Muharebesinde (26-29 Kasım 1950) hayatını kaybeden Türk askerlerinin sayısının artması, 1950 yılının sonuna gelindiğinde Türkiye'ye sürekli şehit haberlerinin gitmesi kamuoyunda tepki ile karşılanmıştır. Ölenlerin sayısının fazlalığının bir nedeni olarak Amerikan karargâhı tarafından Türk Tugayının sürekli cepheye sürülmesi görülmüştür. [92] Konu ile ilgili ayrıntılı açıklama ve benzer tepkiler savaşların işlendiği bölümde verilecektir.

4. Personel:

Kore Savaşına destek veren ülkeler gönderecekleri birliklerin büyüklüğünü ve çeşidini kendileri belirlemişlerdir. Bakanlar Kurulunun aldığı kararda Tugay büyüklüğünde bir birlik gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Bir Piyade Tugayı kadrosuna göre personel Kore Türk Tugayında görevlendirilmiştir. Yapılan görevlendirmede

[91] Celal Dora, **A.g.e.**, s. 21.
[92] "General Yazıcı'nın Teftişleri", **Akşam**, 29 Aralık 1950, s.1.

subay atamaları eksiksiz tamamlanmış, fakat astsubay atamaları tamamlanamamıştır. Kadroya göre astsubay eksikleri, 1928 doğumlu gönüllü kıta çavuşlarından karşılanmaya çalışılmıştır.[93] Kore Türk Tugayının personel kadrosu 259 subay, 18 askeri memur, 4 sivil memur, 395 astsubay (76'sı kıta çavuşu) ve 4414 erden oluşmaktadır.[94] Daha önce bahsedildiği gibi toplam mevcut 5090 olarak birçok kaynakta ifade edilmektedir.[95] Erler arasında bir de 241'inci Alay mensubu 17 gayrimüslim er bulunmaktadır. Bunlar Ermeni, Rum, Süryani ve Musevi asıllı Türk vatandaşlarıdır.[96] Bu askerlerden biri savaşta hayatını kaybetmiştir.[97] Sefer kadrolarını ikmal için 23'üncü, 39'uncu ve 65'inci tümenlerle, 8'inci Kolordu uçaksavar ve 28'inci Tümen Motorlu Sıhhiye Taburlarından faydalanılması Genelkurmay Başkanlığı'nca emredilmiştir.[98]

5. Sağlık ve Moral:

Kore'ye gönderilecek birliğe katılımlar devam ederken tüm personel sağlık taramasından geçirilmiştir. Gönderilecek subay, askeri memur, astsubay ve erlere tetanos, tifo, tifüs, dizanteri, çiçek ve kolera aşıları yaptırılmıştır. Her bir kişiye birer sağlık fişi düzenlenmiştir.[99] Kore'de gerçekleşen savaşlarda zayiatın %67'sinin Sıtma hastalığından olduğu öğrenilmiş, 26 Ağustos 1950 tarihli yazıyla bu hususun göz önünde bulundurularak gerekli sıhhi tedbirlerin vakit kaybedilmeden alınması istenmiştir.[100]

Gidecek personelin moralini yükseltmek için Ankara Radyosu Yurttan Sesler Korosu ile ses sanatçıları Müzeyyen Senar, Işıl ve Sabite Tur tarafından Etimesgut'ta konser verilmiş, bu konserler Kore'ye gidecek Türk birliklerinin hazırlık aşamasındaki

---

[93] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 41, Belge: 41-73, Kutu: 1, Gömlek: 55, Belge: 55-4(5). Bu dönemde Türk Silahlı Kuvvetlerinde diğer ordulardan farklı olarak "Astsubay" statüsü mevcut değildir. Gedikli diye tabir edilen erlerin sayısı da Astsubay kadrosu olarak ABD ordusundan örnek alınarak tesis edilen kadroları karşılamaya yetmemiştir. Bu nedenle Astsubay kadroları çavuşlarla tamamlanmıştır. Nitekim 2 Temmuz 1951'de 5802 sayılı "Astsubay Kanunu" yürürlüğe girmiş ve Astsubay statüsü orduda yerleşmiştir.

[94] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 2, Gömlek: 51, Belge: 51-2, Kutu: 3, Gömlek: 109, Belge: 109-5.

[95] Celal Dora, **A.g.e.**, s. 24, Tahsin Yazıcı, **A.g.e,** s. 23.

[96] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek: 91, Belge: 91-1(2).

[97] **Şehitlerimiz,** Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı, 1998., Cilt 4, s.48.

[98] Adil Işık, **"Kore Savaşı'nda Türk Ordusu'nun Lojistik Desteği"**, İzmir, 2009, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.124.

[99] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 29, Belge: 29-1(2).

[100] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 59, Belge:59- 1.

ağır çalışmaları sırasında moral kaynağı olmuştur.[101] Erlere Kore Harbi'ne ait askeri filmler de gösterilmiştir.[102] Yine birlik personelinin moralini yükseltmek için Balkan Harbi'nden beri bütün harplere katılmış olan Maraşlı Salih Çavuş'un anlattığı kahramanlık hikâyeleri Kore Cephesi'ne gidecek bütün askerleri coşkulandırmıştır.[103] Ayrıca Celal Dinçer ve Feridun Fazıl Tülbentçi tarafından yazılan "Kahramanlık Menkıbeleri" adlı eserden Kore Türk Komutanlığı için 10 adet satın alınmıştır.[104]

6. Yurt Dışında Görev Alacak Birlik Personeli İçin Alınan Tedbirler:

Kore'ye gidecek Türk Tugayının subay ve askeri memur ailelerine seferberlik halinde uygulanan hizmetlerin verilmesi Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmıştır.[105] Bu kapsamda Kore'ye gidecek subay, memur, sanatkâr ve astsubay ailelerinin gidecekleri şehirlere göre gerekli yolluğu almaları sağlanmıştır.[106] Kore birliği İskenderun'a hareket edeceğinden ailelere Ankara-İskenderun arası yolluk verilmesi gündeme gelmiştir.[107]

Tugay personelinin aylık mutemetlik görevini 25 Ağustos'ta Türkiye İş Bankası kabul etmiş, personelin noter vekâletnameleri yaptırılmış, her ay ailelerine ne kadar para gönderecekleri ve kendi hesaplarında ne kadar para bırakacakları belirlenmiştir. Banka aylık işlemleri buna göre yapılmıştır.[108]

24 Ağustos tarihli emirle Kore'ye gidecek Savaş Birliği erlerine yemek miktarlarının 4000 kaloriden aşağı olmamak üzere verileceği, 29 Ağustos tarihli emirle de subay, askeri memur, astsubay ve ücretli memurlar için de yemek çıkartılacağı bildirilmiştir.[109]

---

[101] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 2, Gömlek: 82, Belge: 82-1; Kore'ye Gidecek Alayımızın Hazırlığı, **Akşam**, 7 Ağustos 1950, s.1.

[102] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek: 127, Belge: 27-1, Kutu: 3, Gömlek: 130, Belge: 130-9.

[103] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 33, Belge: 33-1.

[104] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 2, Gömlek: 26, Belge: 26-1.

[105] **BCA**, Dosya:76-1692, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 123.77.17, BM Emrine, Kore'ye Gidecek Olan Türk Silahlı Kuvvetleri Mensuplarına, Kanunlarımızda Yazılı Harp Hali Hükümlerinden Bazılarının Uygulanması, Tarih:20.9.1950, Sayı:3/11940.

[106] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 50, Belge: 50-2.

[107] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 50, Belge: 50-7.

[108] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek: 50, Belge: 50-6, Kutu: 1, Gömlek: 61, Belge: 61-1.

[109] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek:8, Belge: 8-1.

7. Gönderilen Türk Birliğinin İsmi:

İlk olarak belirlenmiş olan ve Genelkurmay Başkanlığının emirlerinde geçen Birleşmiş Milletler Türk Silahlı Kuvvetler Komutanlığı ismi daha sonra değiştirilmiştir. Uzun ismin haberleşmede zaman kaybına ve zorluğa sebep olacağı düşünülmüştür. 17 Ağustos 1950 tarihinde bu komutanlık adını oluşturan kelimelerin birincisinden B, ikincisinden İ, üçüncüsünden R, dördüncüsünden A, beşincisinden T harfleri alınarak "BİRAT K.lığı" kısaltılmış adı kullanılması uygun görülmüştür.[110] Bir süre bu kısaltma kullanılmış daha sonra Genelkurmay Başkanlığınca 9 Eylül 1950 tarihinde verilen emirle "Kore Türk K.lığı" kısaltması kullanılmıştır.[111] Bu isim değişikliği nedeniyle olsa gerek Milli Savunma Bakanlığı Arşivlerinde Kore'ye gönderilen ilk birlik için tutulan defterler incelendiğinde 486 kişinin kaydedildiği "Kore Türk Komutanlığı" başlıklı bir defter bulunmakla birlikte Tugay personelinin tamamının kaydedildiği "1'inci Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı" başlıklı bir başka defter de mevcuttur. Kore'de 1'inci Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı ismi kullanılmıştır.[112] Mükerrer doldurulan defterlerle ilgili ayrıntılı bilgi defterlerin doldurulduğu dönem incelenirken verilecektir.

F. BİRLİKLERİN KORE'YE SEVK EDİLMESİ

1. Tugayın İskenderun'a Demir Yolu ile Sevki:

Hazırlıklarını tamamlayan Tugay Birliklerinin, Kore'ye doğru yola çıkmalarından önce yaptıkları her hareket, halkın ilgisini çekmiş ve yapılan geçit törenleri kalabalığı coşturmuştur.[113] Tugayın Ankara'dan İskenderun'a demir yoluyla ve İskenderun'dan Kore'ye gemilerle sevki dolayısıyla istasyonları dolduran, yollarda biriken rıhtımlarda dizilen büyük halk kitleleri bu meseleye kamuoyunun yaklaşımı konusunda fikir vermektedir.

---

[110] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 1, Gömlek:27, Belge: 27-1.
[111] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek:97, Belge: 97-1.
[112] **MSB Arşivi**; Kore Savaşı Birlik Defterleri, Defter No:12 ve 1.
[113] "Birliğimizin Hazırlıkları", **Son Posta**, 2 Eylül 1950, s.1.

Eğitim için sınıf okullarına gönderilmiş olan birliklerin 14 Eylül'e kadar Etimesgut'ta toplanmaları istenmişti. Çünkü Tugayın bütün birliklerinin ve malzemelerinin 25 Eylül 1950 günü saat 24.00'e kadar İskenderun'a intikal etmiş olması gerekiyordu.[114]

Tugay Komutanı 18 Eylül 1950 günü Kara Kuvvetleri Komutanlığına bir personel raporu sunmuştur. Raporda Tugayın teşkilatı, personel durumu ve savaşa hazırlık durumu bildirilmiştir. Raporda özetle Tugay personelinin 19-21 Eylül 1950 günlerinde Etimesgut tren istasyonundan İskenderun'a demiryoluyla taşınacağı bildirilmiştir. Rapora göre ilk celpte eksik kalan 15 subay, 27 astsubay atanmış, kadroda bulunan iki askeri memurun da atanması gerekmektedir. Atanan personel henüz birliklerine katılmamıştır. İskenderun'da birliklerinde olacaklardır. Erlerden 80 araç sürücüsü hariç kadro tamdır.[115] Bahsedilen 80 sürücü ve iki askeri memur da İskenderun'da birliğe katılmışlardır.

Ankara'dan kalkan ilk katarlar malzeme katarlarıdır. 11-12-13-15 Eylül 1950 günleri kalkan malzeme katarları ile muhafız takımı olarak 179 er ve bu muhafız takımlarının başında birer subay gönderilmiştir. 16 Eylül'de ön heyet ve bakım tamirhanesi; 19 Eylül'de Alayın 1'inci Taburu ve 2'inci Taburu, Havan Bölüğü, İkmal Bölüğü, Sıhhiye Takımı ile karargâh ve Karargâh Bölüğü; 20 Eylül'de Tugay Komutanı, Tugay karargâh kısımları, Topçu Taburu, Müfreze Muhabere Takımı, Bando, Alayın 3'üncü Taburu, Müfreze Tanksavar Takımı, İstihkâm Bölüğü, 21 Eylül'de Hafif Uçaksavar Bataryası, Oto Nakliye Bölüğü, Motorlu Sıhhiye Bölüğü, Depo Bölüğü İnzibat Takımı Etimesgut'tan İskenderun'a gitmek üzere yola çıkarılmıştır. Giden personel mevcudunun 668'ini subay, askeri memur, sivil memur ve astsubay, 4414'ünü erler oluşturmaktadır.[116] Birliklerin İskenderun'a varışları 22 Eylül günü sona ermiş, Ankara'da bulunan küçük bir artçı heyet de 24 Eylül günü İskenderun'a varmıştır.[117] Gelen birlikler şehrin 18 km güneydoğusundaki, Atik Yaylası ordugâhına yollanmışlardır.[118]

---

[114] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek:109, Belge:109-6.

[115] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)**, s. 71.

[116] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 2, Gömlek:20, Belge:20-1:3, Kutu: 2, Gömlek:5, Belge: 5-21.

[117] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek:109, Belge:109-97, Kutu: 2, Gömlek:8, Belge: 8-1. Artçı birlik 1 subay ve 17 erden oluşmaktadır.

[118] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 3, Gömlek:130, Belge: 130-11(12-13).

2. Deniz İntikali Hazırlıkları:

Deniz intikali ABD'nin tahsis ettiği gemilerle yapılmıştır. Gemiler aktarma yapılmaksızın gidecek malzeme ve personeli Kore'ye kadar taşımıştır. Amerikan gemilerinin üçü personel, ikisi malzeme götürmek için hazırlanmıştı. Amerikan Askeri Yardım Kurulunca eşya, araç ve gereç taşımak için gelecek olan La Fayette Victory ve Cornell Victory adlı iki şilebin İskenderun'a tahmini ulaşma tarihi 24 Eylül 1950 olarak bildirilmiş ve İskenderun limanında gerekli düzenlemelerin yapılması istenmişti. Personel taşıma için gelecek olan Amerikan donanmasından Kaptan Mr. Parks komutasındaki General J.H. Mc. Rae transportunun 23-26 Eylül 1950 tarihleri arasında, Mr. Saafer komutasındaki W.G. Haan transportunun 25-26 Eylül 1950 tarihleri arasında ve Mr. Chemnitz komutasındaki Private E.H. Jhonson transportunun da 27-28 Eylül arasında İskenderun Limanında bulunmalarına Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığınca izin verildiği bildirilmiştir.[119]

Tugay personelini taşıyacak üç Amerikan gemisine Süveyş'e kadar Türk Deniz Kuvvetlerinin İkinci Muhrip Filotillasının refakat etmesine, filotilla gemilerinin Mısır kara sularına girmeden geri dönmelerine Türk Genelkurmayınca karar verilmiştir.[120]

Gemilerin yüklenmesi ile ilgili olarak hem Türk yetkililerce hem de Amerikalı uzman personelce yükleme heyeti oluşturulmuştur. Yüksek Mühendis Binbaşı Emin Bozoğlu başkanlığında üç kişilik bir heyet ile Amerikan Yardım Kurulundan Liman Uzmanı Albay Lettle yapılacak yüklemeyi yönlendirmek üzere görevlendirilmiştir. Gemilere yükleme sırasında İskenderun Liman Müfrezesi gerekli desteği sağlayacaktı.[121] Oluşturulan heyetler deniz yolculuğunda gerekli olacak malzemeyi de karara bağlamışlar, birliklere heyetin karar verdiği malzeme tahsis edilmiştir.[122]

Gemilerde uyulacak kurallar Amerikan Askeri Yardım Kurulunun 19 Eylül 1950 tarihli raporunda ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Bu raporda heyet, seyahat esnasında bir seyir heyeti oluşturulmasını, koğuşlara konacak şahsi eşyalara bir sınır getirilmesi ve geri kalanların ambarlara yerleştirilmesini, askeri nakliye gemilerinin harekâtın

[119] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:3, Gömlek:84, Belge: 84-1 (2-3).
[120] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:5, Belge: 5-1.
[121] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:3, Gömlek:85, Belge: 85-1.
[122] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:13, Belge: 13-1.

gizlilik derecesinden dolayı her türlü muhaberatın karadan ayrılmadan yapılmasını, gemilere alkollü içki ve uyuşturucu maddelerin sokulmamasını, gemilerin indirme işi yapılmadan temiz ve muntazam bırakılmasını istemiştir.[123] Bu rapora yönelik olarak Kore'ye gidecek Türk birliklerinin İskenderun Limanında vapurlara bindirilmesine ve denizde seyir güvenliğine dair işler, Genelkurmay Başkanlığınca düzenlenerek gereken emirler verilmiştir. Emirlere göre; "Kore'ye yollanacak Türk kuvvetleri beş Amerikan taşıt gemisine yerleşecektir. Bunların üçü personel, ikisi eşya, araç ve gereç içindir. Üstsubaylar beraberlerinde 272 kg. subaylar 181 kg. ve diğer personel 90 kg. özel eşya götürebilecekler ve bunlardan yalnız en gerekli olanlarını yanlarına alarak diğerlerini ambarlara vereceklerdir.

Görüldüğü üzere her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler üyesi bir ülke olarak Birleşmiş Milletler birliklerinden kurulu bir uluslararası oluşuma asker gönderse de hem bu oluşumdaki birliklerin çoğu Amerika Birleşik Devletleri tarafından yollanmış, hem de harekâtın lojistik desteği çoğunlukla bu ülke tarafından sağlanmıştır. Bu durum Kore'de görev yapan birliklere Amerikan askeri heyetinin emir komuta etmesini sağlamıştır. Avustralya, İngiltere, Kanada, Hindistan ve Yeni Zelanda birlikleri Birleşik Krallık kuvvetleri olarak adlandırılan Tümenlerde toplanmış, bu birlikler genellikle Avustralyalı bir general komutasında BM Kuvvetleri komutanına bağlı olarak fakat müstakil görevler almıştır.[124]

Bunun yanında Amerikan askeri heyetinin Türk makamları üzerindeki etkisi de gözle görülür düzeydedir. Arşiv belgelerinden anlaşıldığı üzere Türk makamlarına bu heyet tarafından birçok konu dikte edilmekte ve Türk birliklerinin heyetin koyduğu kurallara harfiyen uyması istenmektedir. Örneğin Amerikan Yardım Kurulu'nun gemilerde uyulmasını istediği kurallar hiç yorumlanmadan aynı şekilde Genelkurmay Başkanlığından emir olarak Türk birliklerine yayınlanmıştır. Türk birliğinin silahları da dâhil olmak üzere tüm teçhizatını karşılayan, tüm lojistik desteğini sağlayan ve emri altında muharebeye girmesini sağlayan bir devletin bu denli kontrol sahibi olması o günün şartları için normal karşılanabilir. Fakat günümüzde Türk Silahlı Kuvvetlerinin uluslararası oluşumlara gönderdiği birlikleri başka devletlerin komutasına vermemesi

[123] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:23, Belge: 23-3.

[124] Jeffry Grey, **The Commonwealth Armies and the Korean War: An Alliance Study** Manchester University Press, 1990, s.110.

ve bağımsız sorumluluklar üslenmesi bir prensip olarak benimsenmiştir. Bu, Kore Savaşından alınan dersler çerçevesinde değerlendirilmelidir.[125]

Kore'ye doğru yolan çıkan beş gemilik kafilenin korumasını İskenderun'dan Süveyş'e kadar planlandığı üzere Türk Deniz Kuvvetleri Komutanlığından üç destroyer üzerine almıştır. Verilen emirler gereğince gemilerin telsizleri seyir esnasında sadece haberleri alabilecek, fakat kendileri telsizle herhangi bir haber veya bilgiyi gönderme işini ancak geminin yerinin tespit edilebilmesinin mümkün olmadığı zamanlarda yapabilecekler, Türk birliklerinin telsizleri de yolda çalıştırılmayacaktır.

Deniz yolculuğu esnasında personel hiçbir yerde karaya çıkmayacak, gemiler sadece yakıt ikmali için duracaklardı. Tugayca temizliğe son derece özen gösterilmesi ve sağlık koşulları bakımından yeterli seviyenin temin edilmesi emredilmiştir. Birlikler gemilerdeki sıhhi tesis ve malzemeden faydalanacaklardır. Gemilerde bütün personele yetecek kadar cankurtaran yeleği, sal ve tahliye filikası bulunacaktır.[126] Gemilerde seyahat için gereken yiyecek maddeleri olduğundan, Türk birliklerine ait yiyecek maddelerinin gemilere yükletilmesine gerek kalmamış, yalnız bir gemiye 1200 litre zeytinyağı konulması kararlaştırılmıştır.[127] Bütün bu kararlar ve tedbirler Amerikan Yardım Heyeti ve Tugay yetkilileri tarafından karşılıklı imza altına alınmıştır.

3. Personelin Gemilere Bindirilmesi ve Yolculuğa Başlanması:

25 Eylül günü, Kore Türk Birliğini görmek üzere Ankara'dan Genelkurmay temsilcileri ile Amerikan elçisi ve beraberindeki 17 kişilik uzman heyeti İskenderun'a gelmişlerdir. Tugay birlikleri bu esnada Kore'ye harekete başlamak üzere İskenderun'daki Atik Yaylası Ordugâhından limana gelerek gemilere binmeye hazırlanmaktadırlar.[128] Aynı gün Genelkurmay Başkanı da birinci kafilenin yola çıkışı esnasında birliği denetlemiştir.

Mc Rea adındaki Amerikan gemisine bindirilen ilk kafile 25 Eylül 1950 günü saat 21.00'de Gemlik muhribinin refakatinde, General Haan adındaki Amerikan gemisine

[125] Örneğin hâlihazırda Kosova'da görev yapan Türk Tabur Görev Kuvveti NATO karargâhına bağlı olarak konuşlanmış olmasına rağmen kendi harekât planlarını yaparak Kosova'nın güney kesiminden, başka ülke birliklerinden bağımsız olarak sorumludur.

[126] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:24, Belge: 24-2(3-4).

[127] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:8, Belge: 8-1.

[128] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:7, Belge: 7-2.

bindirilen ikinci kafile 26 Eylül 1950 günü saat 21.15'te Gaziantep muhribinin refakatinde Süveyş'e doğru hareket etmişlerdir. 39'uncu Tümen Komutanı, Antakya Valisi, İskenderun Kaymakamı, Hükümet ve siyasi parti temsilcileri, Tugay Komutanı ve karargâhının bulunduğu ikinci kafileyi uğurlamışlardır.[129] Gemlik muhribi 26 Eylül günü saat 19.15'te, Gaziantep muhribi 27 Eylül günü saat 18.30'da Mısır kara sularına girmeden geri dönüş seyrine geçmişlerdir.[130] E.H.Johnson Amerikan gemisine binen üçüncü kafile de 29 Eylül 1950 günü saat 13.00'te Gelibolu muhribinin refakatinde hareket etmiş, 30 Eylül günü saat 08.43'te Gelibolu muhribi refakatten ayrılmıştır.[131]

Birinci kafile, 93 subay ve memur, 1789 astsubay ve er toplam 1882 personelden oluşmaktadır. Birinci kafilede 3'üncü Tabur, Alay İkmal Bölüğü, Alay Havan Bölüğü, Depo Bölüğü, Tanksavar Takımı, Oto Nakliye Bölüğü, Hafif Bakım Tamirhane Bölüğü ve Sıhhiye Bölüğü bulunmaktadır. İkinci kafile, 129 subay ve memur 2332 astsubay ve er toplam 2461 personelden oluşmaktadır. İkinci kafilede Tugay Karargâhı ve Karargâh Müfrezesi, Piyade Alay Karargâhı ve Karargâh Bölüğü, İnzibat Takımı, 1'inci Tabur, 2'nci Tabur, Piyade Alayı Sıhhiye Takımı, Muhabere Takımı, Bando ve İstihkâm Bölüğü bulunmaktadır. Üçüncü kafile 50 subay ve memur, 690 astsubay ve er toplam 740 personelden oluşmaktadır ve üçüncü kafilede de Topçu Taburu, Uçaksavar Bataryası, Depo Bölüğü Topçu Takımı vardır.[132] Buna göre üç personel gemisine 272'si subay ve memur, 4811'i astsubay ve er olmak üzere 5083 Tugay personeli bindirilmiştir.[133]

Bütün kafilelerde ve ara bütünleme ekiplerinde Kore'ye gönderilen personelden sonuç bölümünde sunulan listede bulunanların dışındakiler ülkeye dönmüş, Listede sıralananlar ya hayatlarını kaybetmiş ya da savaş meydanında kayıp olmuşlardır.

---

[129] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:3, Gömlek:127, Belge: 127-4.

[130] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:5, Belge: 5-10, Kutu:3, Gömlek:127, Belge: 127-5.

[131] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:5, Belge: 5-10, Kutu:3, Gömlek:5, Belge: 5-20.

[132] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:5, Belge: 5-14(15-17).

[133] **MSB Arşivi**; Kore Savaşı Birlik Defterleri, Defter No:11,12 ve 1. Millî Savunma Bakanlığı Arşivinde Birinci Türk Tugayına ait üç adet birlik defteri bulunmaktadır. 1'inci TSK K.lığı başlıklı defterdeki toplam kayıt sayısı 4788'dir. Bunun yanında Kore Türk K.lığı başlıklı ikinci defterde 486 kayıt bulunmaktadır. Kore Tugayı başlıklı defterde de 5483 kayıt bulunmaktadır. Birliğin isminin Türkiye'den ayrılmadan önce "BİRAT K.lığı" olarak belirlendiği arşiv belgelerinden anlaşıldığı için bu üç defterin üzerinde oluşturulduğu tarihler bulunmamasına rağmen defterlerin Kore'ye intikalden sonra yazıldığı sonucuna varabiliriz. Defterler incelendiğinde Kore Tugayı başlıklı defterin diğer iki defterin birleşiminden oluştuğu anlaşılmıştır. Defterlerde mükerrer kayıtlar bulunmaktadır. Harekât alanında gelen tüm kayıtlar saklandığı için her üç defter de arşivdeki yerini almıştır.

Malzeme ve araçları taşıyan ilk gemi olan La Fayette Victory 30 Eylül, ikincisi Binghamton (Cornell) Victory 2 Ekim 1950'de İskenderun Limanından ayrılmıştır.[134]

4. Kore'de Bir İrtibat Heyeti Görevlendirilmesi:

Birliklerin intikali devam ederken Kore'deki makamlarla gerekli koordinasyonu yapmak üzere bir heyet gönderilmiştir. Pasifik toplama bölgesinde ve Kore muharebe bölgesinde gerekli incelemelerde bulunmak için ve Kore Türk Tugayının istihdamı ile diğer ilgili konular hakkında Birleşmiş Milletler karargahıyla temaslarda bulunmak için Korgeneral Yusuf Adil Egeli'nin başkanlığında Kurmay Albay Cemal Aydınalp, ve Kurmay Yarbay Niyazi Çelik'ten oluşan geçici bir "Temas Heyeti" oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler Karargâhında Türk Genelkurmayını temsil etmek üzere ise Kurmay Albay Sırrı Öktem, Havacı Yüzbaşı Remzi Yelman ve Üsteğmen Ragıp Uluğbay'dan oluşan daimî bir "İrtibat Heyeti" oluşturulmuştur. Bu iki heyet 4 Ekim 1950'de Tokyo'ya gönderilmiştir. Daimî İrtibat Heyetinin aynı zamanda savaş birliğinin ön heyeti vazifesini görüp ayrıca bir ön heyet gönderilmemesine, Temas Heyetinin de gerekli inceleme ve hazırlıkları yaptıktan sonra Amerika üzerinden Türkiye'ye dönmesine karar verilmiştir.[135]

5. Gemilerle Yapılan İntikal:

Türk Tugayını malzemeleriyle birlikte Kore'ye taşıyan beş gemi Süveyş Kanalı – Kızıldeniz- Mendep Boğazı - Seylan(Sri-Lanka)- Singapur- Borneo güzergâhını takip etmiştir. Daha sonra Çin Hindinden Filipinler – Formoza (Tayvan) ve Okinava Adası deniz yolunu izleyerek Pusan Limanı'na 16 Ekim'den itibaren varmışlardır. Pusan Limanı Kore Yarımadasının güneyindeki en büyük limandır.[136]

Amerikan taşıt gemileri silahsızdır. Bu nedenle gemilerin Mısır sularına kadar emniyetlerini Türk donanması sağlamış ve Kore'ye kadar da bu görevi Birleşmiş Milletler adına İngiliz donanması üstlenmiştir. Bu deniz yolculuğu sırasında izlenen rota, seyir güvenliği dolayısıyla gizli tutulmuş, sadece Port Sait Limanı'na ve akaryakıt, erzak gibi ihtiyaçların tedariki için de Colombo Limanı'na yanaşılmıştır.

---

[134] **Genelkurmay Başkanlığı ATASE Arşivi**.; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:40, Belge: 40-17, Kutu:4, Gömlek:54, Belge: 54-1.

[135] **A.g.a.**.; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:2, Gömlek:40, Belge: 40(1-2), Kutu:4, Gömlek:47, Belge: 47(1-2).

[136] "Türk Savaş Birliği Kore'ye Vasıl Oldu", **Akşam,** 12 Ekim 1950, s.12.

Colombo'da Tugay Komutanı ile kafile komutanları Amerikan Konsolosluğunun davetlisi olarak karaya çıkmışlar, Tugay personelinin ana yurda yazdıkları ilk mektuplar burada postaya verilmiştir.[137]

Genelkurmay Başkanlığınca yayınlanan ve seyahat süresince uyulacak kuralları belirleyen emirlere uyulmuş ve bu husus kafile komutanlarınca sık sık kontrol edilmiştir. Askerin sağlığına ve beslenmesine de çok büyük ölçüde dikkat edilerek yolda herhangi bir bulaşıcı hastalık çıkmasına meydan verilmemiştir. Eğitimler esnasında yapılan kolera, tifo, tifüs, tetanos, dizanteri aşılarının ikinci dozları gemide yapılmıştır. Gemi yolculuğu esnasında Amerikan mutfağından yapılan yemeklere Türklerin alışması güç olmuştur. Uzun deniz yolculuğu birçok kişide deniz tutmasına sebep olmuş, rahatsızlananlar yolculuğun bir bölümünü dinlenerek geçirmiştir.

Deniz yolculuğu esnasında erlere su üzerinde bırakılan hedeflere atış eğitimi yaptırılmıştır. Böylelikle Amerikan silahlarına intibak edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Subaylara harita üzerinde plan tatbikatları yaptırılmış, salgın hastalıklar gibi gerekli hususlarda konferanslar verilmiştir. Özellikle astsubay ve erbaşlar için kum sandığı çalışmaları muharebe alanının tanınmasında faydalı olmuştur. [138]

Gemilerde bulunan televizyonlar vasıtasıyla Kore ve icra edilen harekât hakkında bilgilendirici filmler izletilmiştir. Kore'ye gidildiğinde uygulanacak inme, yerleşme ve ordugâh düzenleri ile ilgili bilgiler Amerikan İrtibat Heyetinin gemilerdeki personeli tarafından verilmiştir. Amerikan irtibat heyeti yolculuk boyunca personelin taşındığı üç gemide yolculuk etmiştir. Birliklerin bindiği her üç taşıt gemisine önceden görevlendirilmiş olan Amerikan irtibat subayları, özellikle yeni Amerikan silahlarının bakımı, kullanılması ve bunlarla atış eğitimleri yapılması hususlarında eğitimler vermişlerdir. Kore'ye çıkıncaya kadar geçen zamanda yeni silahların öğrenilmesine çalışılmıştır. Gemilerde yolculuk esnasında yangın ve acil durum tatbikatları yapılmıştır. Tugay karargâhı, çeşitli birliklerden alınan subaylarla yeni teşkil edilerek yurttan hareket edildiği için gemideki ortak çalışmalarla karargâhta koordinasyon

[137] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:3, Gömlek:127, Belge: 127-5, Kutu3, Gömlek:130, Belge: 130-14, Kutu:4, Gömlek:49, Belge: 49(1-6), Kutu:4, Gömlek:50, Belge: 50(1-2), Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51(1-4), Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-1. "Kore Yolundan İlk Mektup", **Son Posta**, 7 Ekim 1950, s.3.

[138] Kum sandığı çalışması harekât planlarının minyatür maket araziler üzerinde çalışılması eğitimidir.

sağlanmaya çalışılmıştır. Gemide yine Amerikalı subaylarla Amerikan karargâh çalışması usulüne uygun olarak çalışmalar yapılmıştır.[139]

Kore Türk Tugayı muharebeye Amerikan Tümeni emrinde katılacağı için yazışma ve karargâhta çalışma usullerinin Amerikan sistemine göre yapılması gerekiyordu. Bu hususta gemi yolculuğu esnasında hazırlık yapılmıştır. Fakat Türkiye'de oluşturulan birlikte Amerikan karargâh yapısında bulunup Türk Tugaylarında karşılığı bulunmayan bazı unsurlar da vardı. Bu farklılık gemide tespit edilince Tugay karargâhının yapısında bazı değişiklikler yapılmıştır. 12 Ekim'de bir özel kalem, bir merkez ve bir muhabere şubesi karargâha eklenmiştir.[140] 14 Ekim'de Tugay Depo Bölüğüne Tugayca "Kore Türk Silahlı Kuvvetleri Talimgâhı" adı verilmiştir. Yeni yapıya göre bu talimgâh bir karargâh takımıyla iki piyade bölüğü, bir topçu takımı ve bir de karma muhabere ve istihkâm takımından meydana getirilmiştir.[141]

6. Türk Tugayının Kore'ye Varışı:

Türk Tugayını taşıyan Amerikan nakliye gemileri, 16 Ekim 1950'den itibaren Kore'nin güney doğusundaki Pusan Limanına yanaşmaya başlamıştır. Tugay ve Alay komutanı ile karargâhlarının olduğu ikinci kafile birliklerini taşıyan Haan Gemisi 17 Ekim 1950 günü, 21 günlük bir yolculuğun sonunda Pusan Limanı'na yanaşmıştır. Yolculuğun sonunda gemi personeli ve Türk Tugayı personelinin tamamının katılımıyla bir tören düzenlenmiştir. Törende Gemi Komutanı ve Tugay Komutanınca konuşmalar yapılmış, gemi personelince Tugay Komutanına gemiye çekilen Amerikan bayrağı hediye edilmiştir. Tugay Komutanı da Gemi Komutanına Colombo limanından alınan hatırayı hediye etmiştir. Her iki ülkenin milli marşlarının çalındığı törenden sonra gemi indirme bölgesine yanaşarak personeli kıyıya indirmek için sıra beklemeye başlamıştır.[142]

Türk Tugayını taşıyan gemiler Pusan Limanına yanaştığında birçok geminin limana personel ve malzeme indirdiği görülmüştür. Limanda karışıklığı önlemek için gemiler sırayla yüklerini indirdiğinden Tugay bir süre beklemek zorunda kalmıştır.

---

[139] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:3, Gömlek:127, Belge: 127-5, Kutu:3, Gömlek:130, Belge: 130-13(14), Kutu:4, Gömlek:49, Belge: 49-1(2-6) Kutu:4, Gömlek:50, Belge: 50-1(2), Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-1(2-4), Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-1.

[140] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-1.

[141] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:1, Belge:1, Kutu:4, Gömlek:45, Belge:45-1.

[142] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:4, Belge: 4-26.

1950 yılı sonunda cephedeki üstünlüğü ile birlikte hava üstünlüğü de BM kuvvetlerindedir. Bu nedenle büyük hedef teşkil etmelerine rağmen gemiler limanda bekleyebilmiştir. [143]

Kore'ye ayak basan 1'inci Türk Tugayı BM ordusuna katılan diğer birçok ülke askeri gibi coşkuyla karşılanmıştır.[144]

Gemilerden Tugay birlikleri sırayla inip ordugâh yerleşimine geçtikleri 18 Ekim 1950 gününden itibaren Tokyo'da bulunan Türk irtibat heyeti Tugayla irtibata geçmiştir. Amerika'nın Uzak Doğu ve Birleşmiş Milletlerin Kore'deki Başkomutanı olan General Mc Arthur'un karargâhında bulunan Türk İrtibat Heyetinden Kurmay Albay Sırrı Öktem, iki subay ve iki gazeteci gemiye gelerek Tugayla ilk teması kurmuşlardır. İrtibat heyeti Tugay Komutanına 1'inci Türk Tugayının 9'uncu Amerikan Kolordusuna bağlanacağı haberini vermişlerdir. Bu komuta bağının tam olarak "emri altında bulunma" manasına geldiği ve günümüzdeki "iş birliği" konseptinden farklı algılanması gerektiğini bir kez daha ifade etmek gerekir.

Türk Tugayının ilk kafilesi 18 Ekim'de karaya çıkmıştır. Türk birliklerinin 19 Ekim 1950'de Pusan rıhtımına çıkmaya başlayan ve Tugay Komutanını içinde bulunduran ikinci kafilesi; Amerikan Garnizonunun, Güney Kore Hükümetinin ve Pusan Belediyesinin temsilcileri, halkın ileri gelenleri, bizzat halk ile ellerinde Türk Bayrakları taşıyan kız öğrenciler ve Türk, Kore ve Amerikan milli marşları çalan bandolar tarafından karşılanmıştır. İkinci kafilenin gemiden indiği gün Pusan Limanı'na ulaşmış olan üçüncü kafile de 20 Ekim günü karaya çıkmıştır. Karaya çıkan birlikler, kısa bir beklemeden sonra istasyona götürülmüş ve burada harekete hazır vaziyette bekleyen trenlerle Pusan Limanı'nın 95 km kadar kuzeybatısında bulunan Taegu şehrine taşınmışlardır. Şehirde bütün kafileler birleşip Tugay tam olarak bir araya geldikten sonra buradan 3,5 km uzakta bulunan, Japonlardan kalma bir kışlaya malzemeler kamyonla getirilmiş, personel de yürüyerek gelip yerleşmişlerdir.[145]

---

[143] Ahmet Yücel, **"Kore Harbinin Türk Dış Politikasına Etkisi"**, Ankara, 2005, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.46.

[144] "Savaş Birliğimiz Kore'ye Vardı", **Milliyet**, 19 Ekim 1950, s.1.

[145] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:4, Belge: 4-33, Kutu:4, Gömlek:30, Belge: 30-16, Kutu:4, Gömlek:49, Belge: 49-6.

20 Ekim'de Tugayın kışlaya yerleşmesi tamamlanmış ve General Mc Arthur karargâhındaki[146] Türk İrtibat Heyeti burada Tugay Karargâhını tekrar ziyaret etmişlerdir. İrtibat Heyeti 9'uncu Kolordu Komutanının Türk Tugayı Komutanını tanışmak için Taejon'da bulunan karargâhına davet ettiğini bildirmişlerdir.[147]

Türk Tugayı muharebe sahasına ayak bastığı sırada, 20 Ekim 1950'de, BM Ordusuna bağlı 1'inci Amerikan Kolordusu Kore'nin batı sahil bölgesinde, Pyongyang'a kadar ilerlemiş ve Taedong Nehrinin kuzeyinde Kuzey ordusunun üç tümeni ile muharebe halindedir. Bu kolordunun doğusundaki dağlık bölgede 2'nci Güney Kore Kolordusu kuzeye ilerlemektedir. Kore'nin doğu sahil bölgesindeki 1'inci Güney Kore Kolordusu da kuzeye hareket etmektedir. 10'uncu Amerikan Kolordusunun 21 Ekim'den itibaren denizden bu bölgeye çıkarılması planlanmaktadır. 9'uncu Kolordu ise o tarihte Taejon dolaylarında ve 1'inci Kolordunun gerisinde bulunmaktadır.[148]

G. KORE'DE MUHAREBE İÇİN TEŞKİLATLANMA

1. Birliklerin Amerikan Silah ve Muhabere Sistemleri ile Teçhiz Edilmesi:

Türk Tugayı Kore'ye ayak bastığı ilk günlerde Amerikan silahlarına ve bölgeye uyum sağlamak için eğitimle meşgul olmuştur. Tugaya 9'uncu Amerikan Kolordusu emrinde görev yapacağına dair emir daha karaya ayak basmadan bildirilmiştir. 9'uncu Amerikan Kolordu Komutanının Türk Tugay Komutanı ile tanışıp görüşmek üzere kendisini karargâhında beklediğinin bildirilmesi üzerine, Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, 22 Ekim 1950 sabahı Taegu'nun 108 km kuzeybatısında, Seul ana yolu üzerindeki kolordu karargâhının bulunduğu Taejon'a otomobille gitmiştir. Yolda Kuzey Kore ordusunun Güney Kore'ye yaptıkları istila ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bunlara karşı giriştikleri karşı taarruz sonucu Kuzey Kore birliklerinin mağlup olarak geri çekilirken yollarda bıraktıkları birçok kamyon ve tank enkazı ile karşılaşmışlardır. Yolculuk esnasında Kuzey Koreli gerilla kuvvetlerinin

[146] Birleşmiş Milletler birliklerine savaş süresince çok uzun bir süre Amerikalı General Mc Arthur komuta ettiğinden farklı ülkelerden birçok personel bulunmasına rağmen Japonya'da bulunan bu karargâh birçok kaynakta Mc Arthur karargâhı olarak adlandırılmaktadır.

[147] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:50, Belge: 50-2, Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-5, Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-1.

[148] **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)**, s. 220.

taarruzlarından korunmak için emniyet alarak ilerlemişlerdir. Yolda gerilla taarruzuna uğrayan birliklerin de enkaz haline gelmiş araçları ile karşılaşmışlardır.[149]

Tugaya ilk olarak Taegu ile Taejon arasındaki Kumçan dağlık bölgesinde gizlenen ve yollara inerek saldıran çeteleri arayıp temizlemek, yol ve köprülerin güvenliğini sağlamak görevi verilmiştir. Kolordu karargâhındaki görüşmelerden sonra, Tugaya bir hafta hazırlıktan sonra, cephe görevi verilmesi düşünülmüştür. Fakat henüz Amerikan silah ve donatımının eksik olduğu öğrenilince Kolordu Komutanı bu düşünceden vazgeçmiştir. Tugayın en kısa zamanda eksikleri tamamlanmak üzere gerilla mücadelesi görevine sevki emri verilmiştir. 23 Ekim 1950 günü saat 16.00'da Taejon'dan Taegu'ya dönen Tugay Komutanı tarafından, üstlenilen görevle ilgili birliklere emirler verilmiştir.[150]

Tugay personelini taşıyan gemilerden sonra malzemeleri taşıyan gemiler de Pusan Limanına yanaşmışlardır. 25 Ekim 1950 tarihinden itibaren Tugayın malzemeleri Pusan'dan Taegu'ya getirilmeye başlanmıştır. İlk grup malzemeyi araçlarla getirmek üzere sürücülerden oluşan bir ekip 23 Ekim günü Pusan'a yollanmıştır. Türk sürücüler araçları birliklere gruplar halinde ulaştırmışlardır. Eğitimine devam eden birliklere ulaşan malzemeler kullanıma başlanmıştır. Gemilerden alınan toplarla Topçu Taburu atış talimlerine başlamıştır.[151]

Amerikan silahları ve teçhizatı teslim alındıkça Türkiye'den getirilen askeri malzemeler ve gönderilecek şahsi eşyalar paketlenmiştir. Kırıkkale Silah Fabrikası imali 7,9 mm çapındaki Ankara modeli piyade tüfekleri 7,62 mm çapındaki Amerikan tüfekleriyle değiştirilmiş, bunlarla eğitim ve atış yapılmaya başlanmıştır. Uçaksavar bataryasının İngiliz yapısı 40 mm.lik topları Kore'de cephaneleri bulunmadığı için Türkiye'ye gönderilmek üzere Pusan'a yollanmıştır.[152] Taegu'da kalındığı sürece sağlık işlerinin ne şekilde yürütüleceği vizite, muayene, hastaneye sevk, ilaç dağıtımı ve birliklerin dezenfeksiyon işleri Tugay Komutanlığınca bir emirle birliklere bildirilmiştir.[153]

---

[149] Tahsin Yazıcı, **A.g.e**, s. 34.

[150] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:40, Belge: 40-26, Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-6(7), Kutu:4, Gömlek: 57, Belge: 57-2.

[151] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-2.

[152] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:1, Belge: 1-6, Kutu:4, Gömlek:10, Belge: 10-1, Kutu:7, Gömlek:4, Belge: 4-28.

[153] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:26, Belge: 26-16.

Türk askerleri gemi seyahati süresince Amerikan mutfağından yemeklere alışmakta güçlük çekmişlerdi. Özellikle kişi başı düşen ekmek miktarı önemli bir sorun olmuştur. Türk yemekleriyle birlikte daha çok ekmek tüketen personel gemi yolculuğunda yeterince beslenememekten şikâyetçi olmuştur. 24 Ekim'den itibaren yemek işlerinin tamamen Tugay Levazım Bölüğünce devralınmasıyla Tugay personeli kendi ağız tadına uygun yemek tüketmeye başlamıştır. Kiler, 26 Ekim'den itibaren Türk İkmal Grubunca ikmal edilmiş ve yemeklerin bu erzaklarla pişirileceği bildirilmiştir. Türk aşçıların Amerikan yiyecek maddelerinin, özellikle üzeri İngilizce yazılı konservelerin nasıl pişirileceğini öğrenmeleri maksadıyla Tokyo'dan Amerikan ordusuna mensup bir yemek pişirme uzmanı yüzbaşı ile altı aşçı getirilmiştir. Amerikalılarca Türk tipi iaşe maddelerinin temin edildiği de bildirilmiştir. Birliklerin silah ve araçlarının yanında askerlerin üniformaları ve teçhizatları da Amerikan birliklerine uygun olacak şekilde tamamlanmıştır.[154] Kış mevsimine uygun olarak arazi şartlarında kalınabilecek çadırlar ve sobalar Amerikan yetkililerince Türk birliklerine dağıtılmıştır.[155]

Türk Tugayında Ankara Radyosunun Kore için yapmış olduğu yayın takip edilmiş, subay ve erlerin ailelerinin okunan mesajları Tugay tarafından basılan "Günlük Olaylar" adlı gazetede yayımlanmıştır. Ayrıca 23 Ekim sabahı Gazeteci Hikmet Feridun Es ve eşi Tugaya gelmiş, Türkiye'den haberleri aktararak subay ve erlerle görüşmüş, fotoğraf çekmişlerdir. [156]

2. Türk Tugayının Kore'de İlk Günleri:

Kuzey Kore'nin başkenti Pyongyang 24 Ekim günü BM kuvvetlerince ele geçirilmiştir. Aynı zamanda "Birleşmiş Milletler Günü" olarak kutlanan bugün Taegu valiliği tarafından bir tören düzenlenmiştir. Bu törene davet edilen Türk subaylarına yakın ilgi gösterilmiş ve Tugay Komutanı bir konuşma yapmıştır.[157]

---

[154] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:9, Belge: 9-1, Kutu:4, Gömlek:38, Belge: 38-1, Kutu:4, Gömlek:49, Belge: 49-9, Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-10.

[155] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:1, Belge: 1-2.

[156] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:33, Belge: 33-2, Kutu:4, Gömlek:49, Belge: 49-8(9). "Kore'de Bulunan Arkadaşımız Hikmet Feridun Es'den Telsizle: General MACARTUR'un Türk Millerine Mesajı", **Hürriyet,** 31 Ekim 1950, s.1.

[157] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-7, Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-2.

Türk Tugayı 27 Ekim 1950 günü bağlı bulunduğu 9'uncu Amerikan Kolordusu Komutanlığından Kolordu bölgesindeki askeri durumu özetleyen yazılı ilk periyodik durum raporunu almıştır. Böylelikle üst karargâhla tüm muhabere vasıtaları tesis edilmiş oluyordu. Aynı gün saat 22.00'de Tugayın güneyindeki bölgede bulunan 11'inci Güney Kore Tümeni keşif birliği tarafından izlenen bir kısım Kuzey Korelinin Türk kuvvetlerinin bulunduğu bölgeye saldırmaları olasılığına karşı, hazırlıklı bulunulması bildirilmiştir. Saldırıya karşı emniyet tedbirleri alan Türk Tugayı gıda maddeleri sağlamak amacıyla Taegu şehrinin kenar mahallerini vurmak amacı güden gerilla unsurlarının saldırıları için birliklerini uyarmıştır. Çevrede bulunan 5'inci Güney Kore Tümeni ve Filipinler Taburunun desteklenmesi için de motorlu birlikler hazır edilmiştir. 28 Ekim 1950 günü ise saat 00.30'da, 2 km.lik mesafede bulunan Amerikan Walker Kampına Kuzey Korelilerin baskın tarzında bir saldırıda bulundukları haberi üzerine hemen bir yardım birliği hazırlanmıştır. Bu iki günde yaşanan olaylar Tokyo'daki irtibat heyeti vasıtasıyla Genelkurmay Başkanlığına bildirilen ilk durum raporunu oluşturmuştur[158] 27-28 Ekim gecesi yaşanan bu olaylar sonucunda eksik görülen hususlar ve alınması gereken ilave tedbirler Tugay birliklerine bir emir olarak yayınlanmıştır.[159]

29 Ekim 1950 günü Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 27'nci yıldönümü tüm Tugay birliklerinin katıldığı bir törenle kutlanmıştır. Akşam yine Tugayca Amerikan hastanesinde eğlence düzenlenmiştir. Gece düzenlenen eğlenceye vali, belediye başkanı ve Birleşmiş Milletler ordu temsilcileri davet edilmiştir. Coşku içindeki kutlamalar birlik personeli için moral vesilesi olmuştur. Ayrıca 28 Ekim'den itibaren Kore Türk Silahlı Kuvvetlerinde harp zamanına mahsus kanun hükümleri yürürlüğe girdiği için subay, astsubay ve erler emirlere itaat ve suç oluşturacak davranışlardan kaçınma konusunda bir emirle uyarılmışlardır.[160]

Kasım ayının girişiyle birlikte gerçek mühimmatla tatbikatlara başlanmış ve muharebeden önceki eğitimlerin son safhasına geçilmiştir. Amerikan piyade tüfekleri ve ağır makineli tüfeklerle atışlar yapılmıştır. Topçu taburu da muharebe atışları

[158] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-9, Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-2.
[159] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:14, Belge: 14-2.
[160] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:34, Belge: 34-1.

yapmıştır.[161] 3 Kasım günü Piyade Taburlarının erlerini gerçek ateş altında harekete alıştırmak için topçu taburu atış yaparken piyade birliklerine de mermi yolları altında bir tatbikat yaptırılmıştır. Bu tatbikatlarda Koreli ve diğer yabancı subaylar da bulunmuştur.[162]

3. Tugay Birliklerinin Yeniden Teşkilatlanması

Türk Tugayı Tugay Komutanlığına bağlı 241'inci Piyade Alayı, muharebe destek ve muharebe hizmet destek birliklerinden oluşmaktaydı. Muharip unsurlar olan Piyade Taburları 241'inci Piyade Alayının emrinde bulunmaktaydı. Tugay Komutanı ve Kurmay Heyeti, muharebe için hazırlık yapıldığı esnada Kore Türk Silahlı Kuvvetlerinde, piyade taburları ile Tugay Komutanlığı arasında bir de Alay Komutanlık kademesinin bulunmasını emir-komuta açısından zorlaştırıcı görmüştür. Bu durumu düzeltmek için 2 Kasım 1950 günü, Tugay Komutanının başkanlığında Alay Komutanı ile yardımcısının ve Tugay Kurmay subaylarının hazır bulundukları bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda farklı cephelerde muharebe edecek birliklerin özellikle Tugay Komutanından ayrı düşmeleri durumunda Alay Komutanlığı tarafından sevk ve idare edilmelerinin gereği açıklanmaya çalışılmışsa da neticede, 3 Kasım 1950'de Tugaydan verilen bir emirle Alay kademesi kaldırılarak durum Genelkurmay Başkanlığına arz edilmiştir.[163]

4 Kasım 1950'de yayımlanan emirle 241'inci Piyade Alay Komutanı Albay Celal Dora Tugay Komutan Yardımcılığına, Alay Komutan Yardımcısı Yarbay Natık Poyrazoğlu da Talimgâh Komutanlığına atanmıştır.[164] Bu teşkilat değişikliği Kunuri Savaşından sonra iptal edilecek ve Alay kademesi yeniden kurulacaktır.

[161] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-10, Kutu:4, Gömlek:57, Belge: 57-2., Kutu:4, Gömlek:31 Belge: 31-1(2), Kutu:5, Gömlek:5, Belge: 5-1.

[162] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:5, Belge: 5-1.

[163] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:51, Belge: 51-10, Kutu:5, Gömlek:6, Belge: 6-1., Kutu:6, Gömlek:33, Belge: 33.

[164] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:6, Gömlek:23, Belge: 23-3.

II. BÖLÜM

BİRİNCİ TÜRK TUGAYININ MUHAREBELERİ

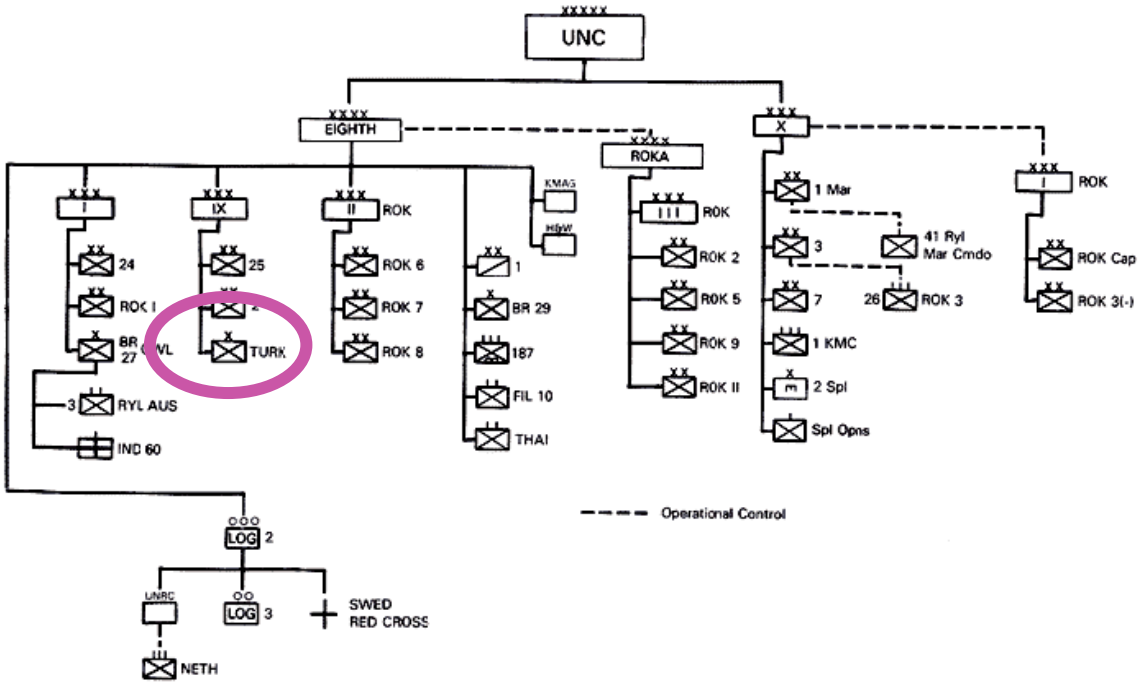
Kore'de görev alan ilk Türk birliği 1. Türk Tugayıdır. Tugay 5090 mevcuduyla daha önce de belirtildiği gibi Pusan Limanından Kore topraklarına ayak basmıştır.[1] Tugayın 9'uncu Amerikan Kolordusu Komutanlığına bağlandığı bildirilmiş fakat Kore'ye ayak bastıktan sonra bir süre bağlı bulunduğu birlikten uzak kalarak gerilla muharebeleriyle görevlendirilmiştir.

Bu sırada, Mançurya sınırlarına doğru ilerlemekte olan Birleşmiş Milletler kuvvetleri, Çin kuvvetlerinin karşı taarruzuna maruz kalmıştır. Bütün dünya devletlerinde bunun "Üçüncü Dünya Savaşı"na sebep olup olmayacağı endişesi başlamıştır.[2] Çin ordusu Mançurya sınırını geçip Kuzey Kore'ye girerek Kuzey Kore birliklerine ulaşma ve takviye olmaya çalışmaktadır.[3] Bu sırada Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Başkomutanı General Mc Arthur, 6 Kasım'da gazetelere verdiği demeçte, Ekim ayına kadar 335.000 kişi kaybeden Kuzey Kore ordusunun tükendiğini belirtmiştir.[4] Bunların yaşandığı sıralarda, Tokyo'da BM Ordusu karargâhındaki Türk İrtibat Heyetinin Genelkurmay Başkanlığına gönderdiği şifrelerde; "31 Ekim itibariyle Kore'deki Amerikan muharip mevcudu 133.000'dir. Resmi ve gizli rakamlara göre 1 Kasım'a kadar 4.000 ölü, 18.000 yaralı, 4.000 kayıp zayiat vermiştir. Güney Kore mevcudu 107.500'dür.10.200 ölü, 41.800 yaralı ve 29.000 kayıp zayiatı vardır."[5] mesajı ile " 9 Kasım tarihi itibarıyla BM 8'inci Ordu Karargahının Seul'da olduğu ve resmi rakamlara göre düşman kuvvetlerinin 27.000'i 3 tümenden oluşan Çin

[1] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-4.
[2] "Çin Sınırına Kadar Taarruz Emri", **Akşam**, 8 Kasım 1950, s.1.
[3] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:1, Belge: 1-1.
[4] "Mc Arthur'un Mühim Raporu", **Milliyet**, 07 Kasım 1950, s.1.
[5] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:4, Gömlek:59, Belge: 59-1.

kuvvetleri olmak üzere 60.000 kişiden ibaret olduğu, Mançurya'dan gelen Çin yardımının özellikle geceleri devam ettiği, bundan dolayı düşman direncinin canlandığı"[6] mesajı yer almıştır.

Yarımadanın kuzeyinde savaş devam ederken Türk Tugayına 8'inci Ordudan 7 Kasım günü, 25 Ekim 1950'de yazılmış olan, tugayın 8'inci Amerikan Ordusu Komutanlığına bağlandığı ve "1'inci Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı" olarak adlandırıldığı emri alınmıştır. Aynı gün saat 18.10'da Tugayın 10 Kasım 1950 günü kuzeye hareket edeceği, Seul'un 40 mil kuzeyindeki Munsanni - Chongdan bölgesine giderek orada emniyet ve gerilla faaliyetlerini önlemek üzere arama ve tarama işleriyle görevlendirileceği, 12 Kasım'dan itibaren 25'inci Amerikan Tümen Komutanlığı emrine gireceği telefonla Tugaya bildirilmiştir. Bu emirlerin alınmasından sonra Tugay Karargâhından birliklere hazırlık yapmaları için emir verilmiştir. Aynı emirle Munsanni'ye bir "Konakçı Grubu" yollanmış,[7] Türkiye'ye gönderilmek üzere birliklerden alınan eski silah ve eşyanın gemilere taşınması için de Taegu'da bir birlik bırakılmıştır.[8] Aşağıdaki şema Türk Tugayının BM kuvvetleri kuruluşundaki yerini göstermektedir.

Şekil 2.1: Türk Tugayının BM Kuruluşundaki Yerini Gösterir Kuruluş Şeması

[6] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:12, Belge: 12-5.
[7] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:6, Belge: 6-1, Kutu:6, Gömlek:26, Belge:26-1(3).
[8] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:6, Gömlek:28, Belge: 28-2.

Kaynak:www.koreanwar.org/organisation_results/unc_org_chem,(çevrimiçi), 02.05.2014.

Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Komutanlığı Ordular Grubu seviyesinde oluşturulmuş bir kuvvettir. Orgeneral Douglas Mc Arthur'un komutanlığını yaptığı kuvvet 8 ve 10. Ordu olarak iki grupta teşkilatlanmıştır. 8. Orduya bağlı 3 Kolordu, 2 Tümen ve 1 Lojistik Destek Alayı mevcuttur. Türk Tugayı muharebelere önce 8. Ordu 9. Kolorduya bağlı olarak başlamış, daha sonra zaman zaman görevin durumuna göre aynı Kolordudaki 25. Tümene bağlanıp ayrılarak devam etmiştir.

A. TÜRK BİRLİKLERİ GÖREV ALMAYA BAŞLIYOR:

8'inci Ordu Karargâhının Seul'de, 9'uncu Kolordu Karargâhının Sunchon'da ve 25'inci Tümenin Kaesong-Chongdan bölgesinde bulunduğu esnada 10 Kasım günü Türk Tugayı üç grup halinde Chongdan'a hareket etmiştir. Grupların biri motorlu diğer ikisi yayadır. Yaya birliklerle cephane, ağır silah ve eşyalar da demiryolu ile Taegu'dan kuzey istikametinde harekete başlayarak Chongdan bölgesine gruplar halinde nakledilmişlerdir. Tugay bu bölgede 25'inci Amerikan Tümeni ile birlikte ve bu Tümenin emrinde bulunduğu halde Pyonyang ile Sariwon bölgesinde toplam 4.200 kişilik üç düşman grubunu etkisiz hale getirme görevi almıştır. 1'inci Piyade Taburu 12 Kasım akşamı Kaesong'a gelerek tren yolculuğunu tamamlamıştır ve Amerikan garnizonuna yerleşmiştir. 14 Kasım 1950 günü 25'inci Amerikan Tümeninin emriyle, Tongjongni bölgesindeki demiryolu ve köprülerin emniyeti ile geçişe açık bulundurulmaları görevini oradaki Amerikan birliklerinden teslim almıştır.[9]

Bu esnada Kuzey Kore ve Çin kuvvetlerinin genel bir çekilme halinde olmaları nedeniyle, cephedeki birliklerin bütünlemeleri yapılmakta ve Amerikan birliklerinin ileri harekâtları için planlar devam etmektedir.[10] Cephedeki bu olumlu durum Türk Tugayının hazırlıkları için zaman kazandırsa da geri bölgedeki gerilla saldırıları, Tugayın derhal bu saldırılara önleyici olarak görevlendirilmesini gerektirmiştir.

[9] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:1, Belge: 1-8(9), Kutu:5, Gömlek:6, Belge: 6-1., Kutu:5, Gömlek:12, Belge: 12-5, Kutu:5, Gömlek:40, Belge: 40-5, Kutu:5, Gömlek:50, Belge: 50-2., Kutu:6, Gömlek:26, Belge: 26-3(6).

[10] "Kore'de Çin Kuvvetleri Umumî Ricat Halinde", **Milliyet**, 10 Kasım 1950, s.1.

Birliğin intikali esnasında, motorlu kısımda yer alan Uçaksavar Bataryasından bir kamyonun devrilmesi sonucu yaralanan Başçavuş Sedat Boran 10 Kasım'da hayatını kaybetmiş ve Kum nehri kıyısına defnedilmiştir. Aynı esnada bir ölüm de Tugay Karargâhındandır. Vagon nöbetçisi olan Er Mehmet Solmaz da 14 Kasım'da Seul kuzeyinde Munsan İstasyonunda, nereden geldiği tespit edilemeyen bir kurşunla hayatını kaybetmiştir.[11] Bu iki olay Tugayın mevcudundaki ilk kayıplardır.[12] Bu olaylar basında hemen yankı bulmuş ve gazeteler vasıtasıyla duyurulmuştur.[13]

Türk Tugayı Kaesong'a vardığında 25'inci Tümen Komutanlığı ile irtibat kurmuş, derhal muhabere cihazlarını çalıştırarak ast birliklere emirler yayınlamaya başlamıştır. 25'inci Tümen Komutanlığının 14 Kasım 1950 tarihli emrinde, bölgenin kuzey ve güneyi ile İmjingang Vadisinin doğu ve batısındaki kesimlerde gerilla faaliyetleri olduğu, gerilla gruplarının yer yer Tabur büyüklüğünde kuvvetlerle saldırılarda bulunduğu Tugaya bildirilmiştir. Bu çetelerin Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin gerilerinde lojistik faaliyetleri aksatmak, ulaştırma hizmetlerini güçleştirmek ve böylece, cephelerde bulunması gereken birçok Birleşmiş Milletler kuvvetini gerilerde tutup oyalamak amacıyla hareket ettikleri de belirtilmiştir. Düşmanın özellikle dağlık ve ormanlık bölgelerde bıraktığı gerillacılara, geriye çekilemeyip buralarda kalmış olan küçük ve büyük silahlı kuvvetlerin de katılarak birliklerin rutin faaliyetlerine yönelik saldırılarda bulundukları bildirilmiştir. Türk Tugayının bulunduğu bölgede yer alan Vangdung'da 2.500 ve Sibyongni'de 1.000 kadar gerillacı dağınık gruplar halinde faaliyette bulunuyor, zaman zaman Birleşmiş Milletler Ordusuna mensup birlikleri gözetleyerek emniyet tedbirlerini uygun şekilde almayan birlik veya kollara saldırıyor ve ortadan kayboluyorlardı.[14]

25'inci Tümen Komutanlığı 15 Kasım 1950'den itibaren 1'inci Türk Tugayı birliklerine İmjin Nehriyle Kaesong'dan kuzeye, Sibyonni'ye giden bir hat arasında, 25 km. genişlik ve 50 km. derinlikteki bir bölgeyi düşman tehdidine karşı tarama görevi vermiştir. Türk Tugayı bölgeyi komünist çetelerine karşı emniyet altına alacak, yol ve köprüleri düşman hareketlerine karşı tıkayacak ve tertiplenerek bu bölgedeki

[11] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:5, Belge: 5-1, Kutu:5, Gömlek:6, Belge: 6-1, Kutu:6, Gömlek:31, Belge: 31-19.

[12] Bahsi geçen iki kişinin ölüm tarihi birlik defterlerine rapor tarihinden dolayı 29.11.1950 olarak geçmiştir.

[13] "Kore'de Şehid Düşen Sedad Boranın Evinde", **Akşam,** 22 Kasım1950, s.1.

[14] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:12, Belge: 12-10.

Amerikan birliklerinin görevini devralacaktı. Bölgenin güney kısmını emniyet altında tutan 1'inci Piyade Taburu ile diğer birlik ve teşekküller, karargâhı Chondan'da bulunan Tugay Komutanlığının doğrudan doğruya emrinde olarak büyük bir alana yayılmak zorunda kalmışlardır. Bulundukları bölgenin güvenliğiyle görevli Türk kuvvetlerinin sağında 24'üncü Amerikan Alayı ve solunda 27'nci Amerikan Alayı bulunmaktadır.[15]

Bu görevin ilk günü akşamı tugayın bir bölüğü Munsanni ana köprüsünü ve tren hattının emniyetini sağlamaya devam etmiştir. 16 Kasım'da Tugayın 1'inci Taburu Majonni bölgesini kapamış, 2'nci Taburu ise saat 08.00'de, 35'inci Alay 3'üncü Taburunun tarama ve temizleme görevini devralmıştır.[16]

Aynı tarihte 1'inci Türk Tugayından 2'nci ve 3'üncü Piyade Taburları, Havan Bölüğü, Topçu Taburu (bir bataryası eksik), İstihkâm Bölüğü, Tugay Karargâh Bölüğü Muhabere Takımının bir mangası ile keşif ve sıhhiye takımlarından oluşan bir "Muharebe Grubu" teşkil edilmiştir. Bu grubun komutası Tugay Komutan Yardımcısı Albay Celal Dora'ya verilmiştir.[17] Aynı gün Topçu Taburu iki bataryasıyla Muharebe Grubu emrinde olarak Kohowari bölgesine tarama görevi almış, 2'nci ve 3'üncü Piyade Taburlarını desteklemek amacıyla gitmiş, yolda arızalanarak devrilen kamyonda hayatını kaybeden Er Abdüllatif Çelik, Chotan'a gönderilerek defnedilmiştir.[18]

İmjingang Nehri üzerinden geçen köprünün emniyetini alma görevi 3'üncü Tabura verilmiştir. Bu görev için 3'üncü Taburun ilk kafilesi 16 Kasım günü, ikinci kafilesi 17 Kasım günü Tosan'a intikal ederek burada bulunan Amerikan taburundan bölgeyi teslim almıştır. İntikal edilen köprü bölgesinde emniyet tedbirleri alarak İmjingang Nehri üzerinden geçen geçit ve köprüler keşfedilmiş, keşif esnasında gerilla saldırılarına karşı da tedbir alınmıştır. Tosan civarındaki şüpheli bölgeler taranmış ve keşif kollarınca keşif yaptırılmıştır.

[15] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:6, Belge: 6-1, Kutu:5, Gömlek:40, Belge: 40-5, Kutu:6, Gömlek:7, Belge: 7-10.

[16] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:44, Belge: 44-1.

[17] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:27, Belge: 27-1, Kutu:5, Gömlek:40, Belge: 40-12.

[18] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:5, Belge: 5-1, Kutu:5, Gömlek:42, Belge: 42-2, Kutu:6, Gömlek:31, Belge: 31-19.

Kore genelinde gerilla saldırısına uğrayan birliklerin arasında Türk birlikleri en az zayiatı verenlerdir. Bunda muharebeye dâhil olmadan önce birliklerin Amerikan birliklerinden tecrübeleri ve gerilla tekniklerine karşı hareket tarzlarını öğrenmeleri etkili olmuştur.

Tosan'ın kuzeyinin emniyetiyle görevli 9'uncu Bölük 17-18 Kasım gecesi gerillalarla girdiği çatışma sonucu düşmanı püskürtmüş, yakalanan 62 şüpheli Tugaya sorgulanmak üzere gönderilmiş, sonra da 25'inci Amerikan Tümeni personelince esir kamplarına sevk edilmiştir.[19] Tugay 17 Kasım'da kuzeye intikal için hazırlık yapmıştır. 2'nci Tabur bu esnada temizleme ve tarama görevi çerçevesinde taarruz etmiştir. 18 Kasım'dan itibaren de Tugay İmjin Nehri Sanguyong ile Tosan arasında kuzeydoğu istikametinde iki yanında 25'inci Tümenin alayları olduğu halde temizleme harekâtına başlamıştır.[20]

Tugay karargâhı ve bağlı birlikleri 18 Kasım'da Chotan'a varmıştır. 25'inci Tümen karargâhı Kaesong'da bulunmaktadır. Kuzeydoğu istikametinde gerilla birlikleri ile muharebe eden Türk Tugayı birlikleri 19 Kasım'da girdikleri çatışmada 5 Komünist gerillayı öldürmüş, 30 esir almıştır. Esirler sorgu için 25'inci Amerikan Tümenine sevk edilmiştir.[21] Bu şekilde Türk kuvvetleri 15-19 Kasım günleri arasında Seul'ün 60 km kadar kuzeyinde bulunan bu bölgede 25'inci tümenin gerisini emniyette bulundurmak görevini üzerine almış ve bu tümene Pyongyang'ın 48 km kuzeyinde Sunchon bölgesinde toplanmak imkânını vermiştir.

Türk Tugayının gerçekleştirdiği bu harekât esnasında 8'inci Amerikan Ordusu, Korgeneral Walton H.Walker'ın komutasında, genel bir taarruza hazırlanmaktaydı. Tugayın bağlı bulunduğu 25'inci Tümen, 2'nci Tümen ve 1'inci Süvari (motorlu) Tümeninden kurulu 9'uncu Kolordu bu taarruza, Ordunun merkezinde katılmak üzere hazır bulunuyordu**.**

[19] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:14, Belge: 14-1.
[20] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:12, Belge: 12-2.
[21] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:12, Belge: 12-3(10).

B. TÜRK TUGAYININ İLK MUHAREBE GÖREVİNİN SONUÇLARI VE CEPHEYE İNTİKALİ

Çetelere yönelik olarak alınan görev 1. Türk Tugayının ilk muharebe görevi olmuştur. Çetelerle girişilen çatışmalar bölgeye alışmak için bir fırsat oluşturmuş, bu arada Kuzey Kore birlikleri de Türk birlikleri hakkında bilgi sahibi olmuştur. Kunuri Muharebesi 1. Türk Tugayı için düzenli harekâtın ilk örneği olmuştur.

Kasım ayı sonlarında 25'inci Tümen Komutanlığında Türk Tugayının düzenli bir muharebe görevi almaya hazır olduğu düşüncesi oluşmuştur. 25'inci Tümenin talimatı gereğince Tugay, 22 Kasım 1950'de Chondan bölgesinden kuzeye, Kunuri'ye hareket ederek 9'uncu Amerikan Kolordusunun sağ kanadı gerisinde toplanacaktır. Genel taarruzun 24 Kasım günü yapılması kararlaştırılmıştır. 9'uncu Amerikan Kolordusunun ihtiyatını teşkil etmek üzere 22 Kasım 1950'de kuzeye, Kunuri'ye hareket için gereken hazırlıklar yapılmaya başlanmış, Tugay karargâhının komuta kademesi ve bir ön heyet (konakçı), 20 Kasım sabahı Chondan'dan Kunuri bölgesine hareket etmiştir. 22 Kasım'da hareket etmesi planlanan Tugay birlikleri 21 Kasım günü Kumchon, Kaesong-Munsanni mıntıkasının ikmal yolunu emniyet altına alarak yeni toplanma bölgesine hareket için hazırlık yapmış, durumun aciliyetinden dolayı aynı gün harekete başlamıştır. Araçlarının bir kısmı yolda bozulmuş olan 1'inci Tabur, 23 Kasım'da Kunuri'ye gelmiş, 9'uncu Kolordu nakliye kamyonları ve Tugayın bütün araçları, Tugayın geri kalan kısımlarını getirmeye çalışmıştır. Bu sevkiyat için 25'inci Tümenden bir temsilci Kaesong'a gönderilmiş; ayrıca yolun karıştırılmasını önlemek için bütün yol boyunca rehber postaları konmuştur. Plana göre Türk Tugayının Kunuri bölgesinde 23 Kasım günü toplanmış ve harekete hazır olması gerekirken vasıta eksikliği nedeniyle vasıtalar boşaltıldıktan sonra geri gönderilerek kalan kısımların taşınması sağlanmış, Tugay birliklerinin tamamen Kunuri'de toplanması ancak 26 Kasım'da tamamlanabilmiştir.[22]

Birinci Türk Tugayından itibaren Kore Savaşı süresince Türk birliklerinde yer değiştirme malzemelerin taşınması nedeniyle büyük problem teşkil etmiştir. Birinci Türk Tugayının 1950 yılı Kasım ayı itibariyle malzeme listesi aşağıdadır:

[22] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:1, Belge: 1-12, Kutu:5, Gömlek:3, Belge: 3-1, Kutu:5, Gömlek:35, Belge: 35-2, Kutu:5, Gömlek:39, Belge: 39-1(14), Kutu:5, Gömlek:40, Belge: 40-18(21), Kutu:5, Gömlek:44, Belge: 44-27(39,44), Kutu:7, Gömlek:4, Belge: 4-29.

Tablo 2.1: Birinci Türk Tugayının Cepheye Taşıdığı Malzeme Listesi

Malzeme Cinsi	Ağırlığı
Cephane	150 ton
Muhabere malzemesi	15 ton
İstihkâm malzemesi	3 ton
Sıhhiye malzemesi	20 ton
Ordugâh malzemesi	30 ton
Subay eşyası	5 ton
Astsubay eşyası	10 ton
TOPLAM	233 ton

Kaynak: Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953); s. 82

Yukarıda belirtilen malzemenin taşınmasında tek yöntem her birliğe araç tahsis edilmesi olabilirdi. Fakat Türkiye'den de yeterince araç getirilmemişti, yarımadaya çıkıştan itibaren ABD tarafından da tahsis edilmemiştir. Muharebe sahasında mevcut yükün taşınması için yaklaşık 100 adet kamyon gerekirken Türk Tugayında bunun ancak üçte biri mevcuttu. Bu nedenle birinci hat birlikleri araçlarla taşınırken diğer birlikler cephe gerisinde trenlerle veya üst komutanlıktan geçici olarak verilen araçlarla taşınmıştır. Ulaştırmada karşılaşılan sorunlar en çok muharebe esnasında kendini gösterecek ve Kore yarımadasının dar yollarında birkaç seferde taşıma yapan kamyonlar saldırılara hedef olacaktır.[23]

Kore'de gerçekleşen muharebelerin Türk birlikleri açısından en önemli zorluklarından biri de muharebe sahasına ulaşmak için yapılan uzun yürüyüşlerdir. Sadece muhabere teçhizatı taşıyan ve topları çeken araçlar bulunduğu için piyade birlikleri sürekli yaya olarak sevk edilmişlerdir. Araçlar, teçhizatın büyük kısmı gibi

[23] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 82.

Amerikan makamlarınca sağlandığından Türk birliklerinin araç talepleri de ancak Amerikan makamlarından olmuş ve çoğunlukla geri çevrilmiştir.[24]

C. İLK KAYIPLARLA TÜRKİYE'DE YAŞANAN SİYASİ GELİŞMELER VE TÜRK TUGAYININ CEPHEDE ALDIĞI YENİ MUHAREBE GÖREVLERİ

İlk Türk Tugayı muharebe görevi alırken Türkiye'de savaşın gidişatına yönelik siyasi gelişmeler yaşanmaktadır. Türk birliklerinden ölüm haberleri Türkiye'ye ulaştıkça kamuoyunda savaşın gerekliliğini sorgulayan düşünceler artmıştır. 22 Kasım 1950 günü Cumhuriyet Halk Partisi Kore'deki birliğin askeri durumu ve siyasi yansımaları konusunda Hükümetten bilgi istemiştir.[25]

Ayrıca 1'inci Türk Tugayı'nın gerillalara karşı çatışmalara katılışı ve daha ilk çatışmalardan itibaren ölüm ve yaralanma haberlerinin Türkiye'ye ulaşması kamuoyunu endişeye sevk etmiştir.[26] Birçok gösteriyle Komünist ülkeler protesto edilmiştir.[27]

Kunuri'de 23 Kasım'dan itibaren toplanma bölgeleri tespit edilmiştir. Türk Tugayı Kolordunun ihtiyat birliği olacağı için Kolordu karargâhında bir irtibat personeli bulundurmak gerekiyordu. Karargâhta İngilizce konuşabilen tek kurmay subay olan 2'nci Şube Müdürü Kurmay Yüzbaşı Hakkı İnceoğlu, Kolordu Karargâhına irtibat subayı olarak gönderilmiştir. Tugay karargâhı 2'nci Şubesince, gidilecek bölgenin 1/50.000 ölçekli haritaları kolordudan temin edilerek bölüklere bir iki takım düşecek şekilde dağıtılmıştır.[28]

Türk Tugayı Topçu Taburu Amerikan İrtibat Kurulu Başkanı Albay Gumby'nin aracılığı ile 25'nci Amerikan Tümeninin taarruzunu desteklemek üzere ileri alınarak, 22/23 Kasım gecesi bu tümenin gerisinde diğer beş Amerikan topçu taburu ile birlikte genel taarruzu desteklemek üzere hazırlanmıştır. Taarruz günü olan 24 Kasım'da 25'inci Tümen 159'uncu Topçu Taburunun emrine giren Topçu Taburu, 26 Kasım

[24] Celal Dora, **Kore Savası'nda Türkler (1950-1951)**, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1963, s.98.

[25] "Kore İçin Gensoru", **Akşam,** 22 Kasım 1950, s.1.

[26] "Kore'deki yarlılarımızın ilk listesi neşredildi", **Milliyet**, 07 Aralık 1950, s.1.

[27] "Yurdun her tarafında mitingler yapılıyor"**, Milliyet**, 07 Aralık 1950, s.1.

[28] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:6, Gömlek:12, Belge: 12-1, Kutu:7, Gömlek:4, Belge: 4-29.

gecesi Sinnimni bölgesinde Tugayın desteğine ve 25'inci Tümen harekâtına genel destek topçusu olarak katılmıştır.[29]

Tugay Komutanı müteakip günlerde icra edilecek taarruz için muhtemel taarruz bölgelerini keşif için emir vermiştir. 24 Kasım 1950 gününden itibaren icra edilen bu keşif faaliyetleri esnasında Tokchon istikametinde giden yoldan ilerlenmesi çok güç olacağından bu bölgede bir harekât planlanmayacağı öngörülmüştür. Fakat 27 Kasım günü tam da bu Kunuri – Tokchon yolu kullanılarak icra edilecek bir geri çekilme görevi Tugaya verilecektir. Türk Tugayının bu geri çekilme görevinde zayiatı çok olacaktır.

8'inci Ordu Komutanlığı emrinde bulunan Türk Tugayı muharebe için 9'uncu Kolordu Komutanlığına bağlanmıştır.[30] Tugay Komutanı ve yardımcısı ile karargâhtan birkaç subay, 24 Kasım öğleden sonra muharebe durumu ile taarruzun cereyanı hakkında bilgi almak amacıyla 2'nci Amerikan Tümeninin ve bu tümenin cephedeki 9'uncu Piyade Alayının muharebe idare yerine gitmişlerdir. Türk heyetine cephede ciddi bir direnişle karşılaşılmadan ilerlendiği şeklinde bilgiler verilmiştir. 25 Kasım öğlen saatlerinde alayın cephedeki taburlarından birisinin telefonuyla, düşman direnişinin fazlalaştığı haberi gelmiş, topçu ve tank desteği istenmiştir. Bu tarihten itibaren Birleşmiş Milletler kuvvetleri daha ileri gidememişler, bir aydan beri muharebe hazırlığı yapan Çin Orduları 26 Kasım sabahı bütün cephede taarruza geçmişlerdir.[31]

D. KOMÜNİST ÇİN ORDULARININ MUHAREBEYE ETKİSİ

Çin kuvvetleri ile desteklenen Kuzey Kore birliklerinin bu taarruzu, Çin desteğinden sonraki en etkili taarruzdur. Birleşmiş Milletler kuvvetleri de bu esnada taarruz hazırlığındadır. Her iki tarafın da kesin sonuç alacak ve hasmını muharebe dışı bırakacak şekilde hazırlandığı söylenilebilir. Zira Birleşmiş Milletler kuvvetlerine Türk birlikleri, Kuzey Kore kuvvetlerine de Çin kuvvetleri takviye olarak katılmıştır.

[29] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:5, Gömlek:5, Belge: 5-1(2), Kutu:5, Gömlek:27, Belge: 27(9-10), Kutu:5, Gömlek:44, Belge: 44-33(39).
[30] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:6, Gömlek:42, Belge: 42-6.
[31] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:7, Gömlek:4, Belge: 4-29; Celal Dora, **A.g.e**, s.95,98.

Türk birlikleri bölgesinde temas 26 Kasımdan itibaren sağlanmış olsa da Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin taarruzu 24 Kasım günü başlamıştır. Birleşmiş Milletler Orduları Komutanı General Mc Athur'un Kuzey Korelileri Yalu Nehri gerisine atarak bu suretle Kore Harbi'ni sona erdirmeyi ümit ettiği kesin sonuçlu büyük taarruz, karar gereğince 24 Kasım 1950 sabahı plana göre gelişmiştir. Fakat bu taarruz, iki gün sonra 26 Kasım 1950 sabahı, üstün sayıdaki Çin kuvvetlerinin çok şiddetli bir karşı taarruzu ile karşılaştığı için önce duraklamak zorunda kalmıştır. Duran taarruz, sonra da 9'uncu Amerikan Kolordusunun sağındaki 2'nci Güney Kore Kolordusunun cephesi yarılarak geriye atılması üzerine gerilemeye dönüşmüştür. Böylelikle 8'inci Ordu genelinde geri hareket başlamıştır. Bu geri harekete 9'uncu Kolordu bünyesinde bulunan Türk Tugayı da katılmıştır.

Kunuri'de toplanmasını henüz tamamlamış bulunan Türk Tugayının görevi Kuzey Kore ve Çin kuvvetlerinin güç birliği yaparak giriştikleri karşı taarruzun başladığı 26 Kasım 1950 günü gelişen yeni duruma yönelik olarak değişmiştir. Düşman kuvvetlerinin Birleşmiş Milletler taarruz cephesinin 2'nci Güney Kore Kolordusu tarafından tutulan Tokchon bölgesini derinliğine yararak buradan batıya ve güneye ilerlemesi üzerine, doğudan kuşatılmak ve daha da önemlisi geri ile bağlantısının kesilme tehlikesiyle karşı karşıya kalan 9'uncu Kolordunun ve dolayısıyla 8'inci Ordunun sağ yanını koruma görevi Türk tugayına verilmiştir. Bu görev için Tugay, Kunuri-Tokchon yolu boyunca doğuya ilerleyecekti. Tugayın geri hareketi çok elverişsiz bir yol üzerinde gerçekleşecek ve 2'nci Güney Kore Kolordusunun cephesini yaran düşman kuvvetleri ile yalnız başına karşılaşacaktır.

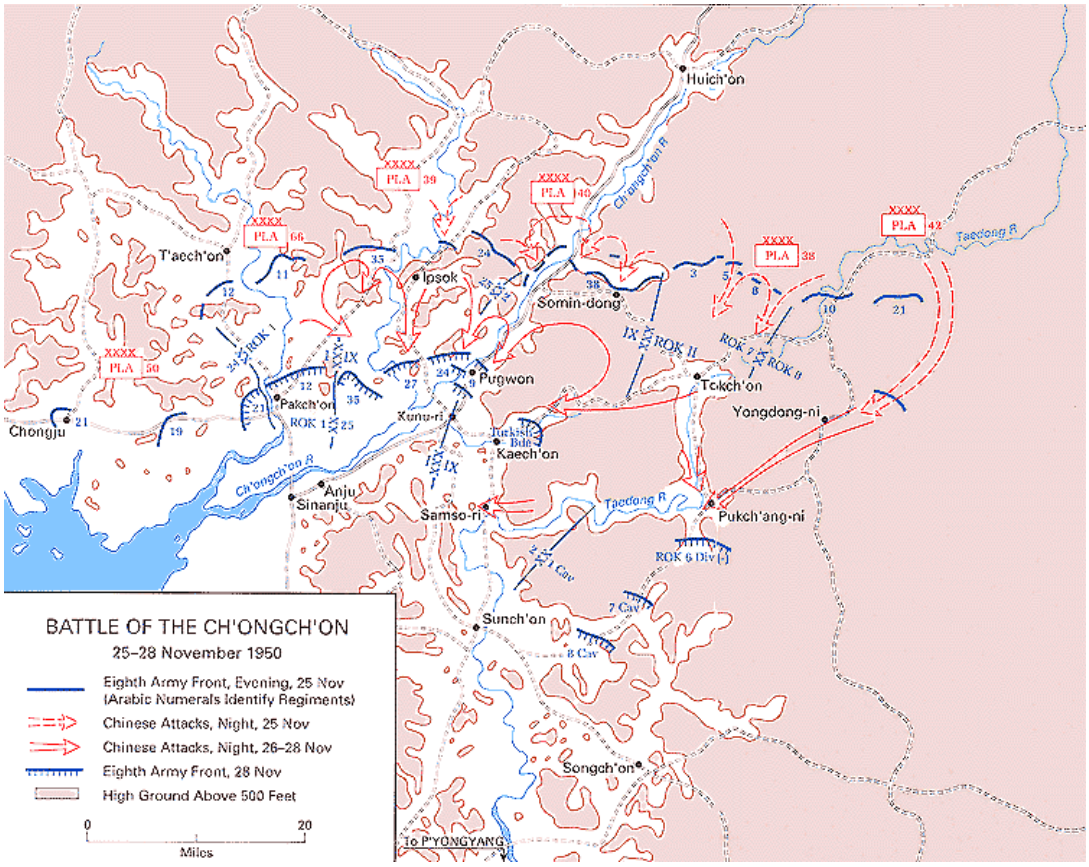
Gelişen yeni duruma yönelik olarak verilen bu emir henüz muharebe sahasında ilk muharip görevini alacak Türk Tugayı için oldukça zor bir görevi başarmasını gerektirmektedir. 9'uncu Kolordunun Güney Kore Kolordusu tarafından başarısız olunmasıyla tehlikeye giren cephesi 1'inci Türk Tugayının bu harekâtı başarmasına bağlıdır.

E. KUNURİ MUHAREBELERİ

Savaşın başından beri Kuzey Kore ordularının verdiği mücadele bu safhadan sonra Çin ordularınca geniş ölçüde desteklenmiş ve cephenin en kritik noktalarında görevlendirilen 1'inci Türk Tugayı karşısında söz konusu günden sonra hemen hemen

hiç Kuzey Kore askeri görülmemiştir. Kuzey Kore askerleri ancak mülteci kılığında ve BM cephesinin gerisinde kalan bir kısım gerilla savaşçılarıyla birleşerek gerilla harekâtı icra etmiştir.

26-30 Kasım 1950'de cereyan eden muharebelere kaynaklarda "Kunuri Muharebeleri" adı verilmektedir. Kunuri Kasabası Chongchon nehrinin doğusunda, kuzeye doğru devam eden yol üzerinde bir kasabadır. Kasabadan demir yolu da geçmektedir. Kunuri Kasabasının hemen yanında Karilyon sıradağları vardır. Bu dağlardan doğan Tokchon nehri güney doğuya ilerleyerek Wavon'da düzlüğe gelir. Kunuri Muharebeleri bu bölgede gerçekleşmiştir.[32]

Şekil 2.2 Kunuri Muharebelerini Gösterir Harita
Kaynak: www.koreanwar.org/korean_war_maps_results/battle_of_chongchon_2010, (çevrimiçi),02.05.2014.

Genel Komünist taarruzunun başladığı 26 Kasım 1950 günü, 2'nci Güney Kore Kolordusu cephesinin yarılması ve Tokchon'un sarılması üzerine; muharebe sahasında

[32] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 90.

durum, taarruz etmekte olan Birleşmiş Milletler kuvvetleri aleyhine dönmüştür. Çin, çok üstün kuvvetlerle karşı taarruz icra etmiştir. Karşılaşılan taarruz sadece BM taarruzunu durdurmakla kalmamıştır. 2'nci Güney Kore Kolordusunun cephesinin yarılması sonucu bazı BM kuvvetleri imha edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Gelişen duruma yönelik tedbirler almak maksadıyla Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, o gün saat 14.40'ta, sağ yan ve gerileri tehdit edilen 9'uncu Kolordunun Kunuri'nin yaklaşık 7,5 km güneybatısında Unhungni'de bulunan karargâhına çağrılmıştır. Tugay Komutanı orada düşmanın 26 Kasım 1950 sabahı bütün ordu cephesinin orta kesimine, bilhassa Tokchon bölgesinde savaşan 2'nci Güney Kore Kolordusuna yaptığı karşı taarruzun sonucu olarak bu Kolordu cephesinin derinliğine yarıldığını görmüştür. Tokchon'u saran düşman kuvvetleri, Kolordu karargâhında Tugay Komutanının inceleme yaptığı haritada 4000 kişi olarak gösterilmiştir. Tokchon'dan batıya giden yolun batıya karşı kapatılarak savunulduğu, hava keşfi ile tespit edilmiştir.[33]

9'uncu Kolordu karargâhından dönen Tugay Komutanı orada harita üzerinden durumu incelemiş ve karargâh personeliyle durum muhakemesi yapmıştır. Bu kısa çalışmadan sonra 15.30'da şu emir birliklere ulaşmıştır:

"ROK[34] Kolordusu geriye çekiliyor. Tokchon şehri düşman tarafından kuşatılmıştır. Bu, Kolordunun sağ yanını tehdit etmektedir. Ordu Komutanı Türk Tugayının bu yolla hareket ederek Tokchon'u işgal etmesini ve 2'nci Tümenle burada irtibat sağlamasını emretmiştir. 1'inci Süvari Tümeni Sunchon bölgesinde toplanacaktır. Bunları yarın sabaha kadar toplayabileceğimizi sanıyorum. Topçunuz Kunuri de katılacaktır. Hemen hareket etmeniz çok mühimdir. Çünkü kuşatılmak istemeyiz. Bu şehri almak üzere hareket edeceksiniz." [35]

Verilen emre göre Tugay, en kısa sürede Tokchon üzerine yürüyecektir. Kolordu emrinde bulunan Topçu Taburu kendisine hemen iade edilecektir. Tugayın diğer bir görevi de Tokchon'dan kuzeybatıya 2'nci Amerikan Tümeninin Çin taarruzu karşısında geriye kalan sağ kanadına giden yolları emniyet altına almaktır. Kolordu

[33] Tahsin Yazıcı; **Kore Birinci Türk Tugayında Hatıralarım**, İstanbul/Ülkü Basımevi, 1963, s. 92. **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 6, Gömlek: 43, Belge: 43-1.

[34] ROK: Republic of Korea (Güney Kore Cumhuriyetinin kısaltmasıdır.)

[35] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-29, Kutu: 6, Gömlek: 43, Belge: 43-1.

Komutanı, Tugay Komutanının isteği üzerine, bir tank takımı ile 50 tane kamyon vermeyi de vaat etmiştir.[36] Fakat kamyonlar hiçbir zaman Türk Tugayı birliklerine ulaşmamıştır. Kolordu Komutanı tarafından 26 Kasım 1950 saat 16.00'da şifahi verilen bu emir üzerine, Türk Tugayı da ilk olarak Kunuri'nin 25 km doğusundaki Wawon bölgesine yürümüş ve yolu Wawon Boğazı'nda kapatmak üzere, geceyi burada geçirmiştir.[37]

Ertesi sabah önce 2'nci Tabur harekete başlamıştır. Sonrasında topçu taburu hareket etmiştir. Bunun ardından 3'üncü Piyade Taburu, istihkâm ve muhabere bölüklerinin geri kalan kısımlarıyla uçaksavar bataryası yürüyüş kolundaki yerlerini almışlardır.[38]

Arşiv belgelerine göre intikale başlandığı esnada düşman hakkında en son bilgiler Tugay Komutanının karargâhta harita üzerinden elde ettiği bilgilerdir. Düşmana dair yeni bir bilgi olmadığı gibi Kolordudan da yeni bir emir gelmemiştir. 9'uncu Kolordunun Amerikan irtibat subaylarından Muhabere subayı Yüzbaşı Lorenzo'nun emrine verilen telsiz aracıyla, Tugay ve Kolordu arasında gereken irtibat sağlanmaktadır. Yalnız başka bir kaynakta Kolordu Komutanından başka bir emir geldiği, yayın saatinden yaklaşık bir buçuk saat geçtikten sonra tugaya ulaştığı ve bu emirde Kolordu Komutanının sözlü emrini düzelten, Tugayın intikalini iptal eden ifadeler olduğu belirtilmektedir. Bu emrin işleme konulmuş olması Kuzey Kore - Çin unsurlarıyla Türk Tugayının daha müsait bir savaş pozisyonu almış olarak muharebe etmelerini sağlayabilirdi.[39]

Türk Tugayının motorlu olmayışı bu harekâtta büyük sorun teşkil etmiştir. Bir gün önce Kolordudan gönderilen kamyonlar 26/27 Kasım 1950 gecesi, Wawon'dan geriye dönmüşlerdi. Bu sebeple, 27 Kasım 1950 sabahı saat 06.00'da, bir keşif ve emniyet kademesi olarak en ileriden giden takviye edilmiş motorlu keşif birliğini, piyade taburları yaya olarak takip etmiştir. Bunların aralarında ve gerilerinde yürüyüş koluna giren Topçu Taburuyla Uçaksavar, Havan, İstihkâm ve Muhabere Bölükleri gibi,

[36] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-29.
[37] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-20.
[38] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 97. Bu arada giriş bölümünde bahsedilen bir hususu hatırlatmakta fayda var. ATASE Arşivindeki belgeler çoğunlukla raporlardan, MSB Arşivindeki belgeler de birliklerin tuttuğu personel kayıt defterlerinden ibaret olduğu için savaş akışında belgelerle netleştirilemeyen noktalar ana kaynaklardan bir olan Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953) kitabından alıntılanmıştır.
[39] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 89.

Tugaya bağlı birlikler ise motorlu olarak intikal etmişlerdir. Yaya olan piyade taburlarında, karargâhlar ve bazı servislerde de motorlu araçlar vardır. Bu suretle kısmen yaya kısmen motorlu olan bu yürüyüş düzeni içinde Türk Tugayı Tokchon istikametinde yürüyüşe geçmiştir. İlerlenen yol çok sarp yerlerden geçmekte ve birçok yeri araç geçişine bile elverişli değildi. İlk sırada intikal eden Keşif Birliği bölgeden bölgeye sıçramak suretiyle hem keşif yapacak hem de sağ kolun ilerlemesinin Kuzey Kore birliklerince fark edilmesini önleyecekti.

1.İlk Çatışmalar

Tugay, emredildiği üzere, Tokchon'a ilerlerken 27 Kasım 1950 günü saat 14.30 sıralarında, 9'uncu Kolordu Komutanlığından telsizle bir emir almıştır. Bu emir şöyledir;

"Tokchon'a gidilmeyecektir. Dün gece kamyonlardan indiğiniz yerin 10000 yarda doğusunda kalarak yolu kapayınız. Chongsangni'de bir alay kadar düşman vardır."[40]

Üst komutanlıktan alınan emir başkaca bir bilgi içermese de düşman durumunun ciddi şekilde değiştiğini göstermiştir. Emir alındıktan sonra Tugay Komutanı tarafından bir karargâh çalışması yapılmıştır. Bu çalışma neticesinde Tugay Komutanı, Tugayı Yongdongni bölgesine ilerleterek orada toplayıp savunma ve yolu kapama tertipleri almayı Tugayın o andaki durumuna göre mümkün görmemiştir. Çünkü duruma göre, bu bölge Tugayı tehlikeye düşürebilecek kadar ilerideydi ve 27 Kasım günü öğleden sonra bütün gün yürümüş bir birlikle emirde belirtilen yerde hava kararmadan savunma tertipleri almak için vakit artık elverişli değildi. Buna ilaveten, ileriye gidildiği takdirde kuzeyde Chongsangni'de bulunduğu bildirilen düşman da Tugayın yan ve gerisine kolayca düşebilecek bir durumdadır.

Yapılan karargâh çalışması neticesinde yolu tıkama görevini, bulunulan bölgede yapmak da Tugayca mümkün görülmemiştir. Çünkü bu bölge çok sarp ve ormanlıktır. Yaya birliklerden başkasının bu bölgede muharebe düzeni alması mümkün görülmemiştir. Bununla birlikte yapılan keşif neticesinde kuzeyde tespit edilen düşman alayı, Tugayın şimdi bulunduğu bölge için bile bir tehdit unsuru teşkil etmektedir. Topçunun mevzi almak için yolun dışına çıkması da bu bölgede olanak dışıdır. Muharebe ortamının sınırlayıcı faktörleri Kolordudan verilen ilk görevi yerine

[40] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu. Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-31.

getirmek için uygun değildi. Bu sebeple Tugay Komutanı sorumluluğu üstüne almış ve Choyangmyon kesimine dönerek Kunuri - Tokchon yolunu orada tıkama kararını vermiştir.[41]

Tugayın intikalini durduran bu emir geldiğinde Tugayın yaya birlikleri, Wawon köyünün yaklaşık 6 km doğusuna gelmiştir. Yol o kadar dardır ki motorlu araçlar ancak ileriye giderek bulabildikleri genişçe bir yol dönemecinde geriye manevra yapabilmektedirler. Araçların geriye dönüş için birbirlerini beklemek zorunda kalmaları zaman kaybına neden olmuştur. Tugay birlikleri Wawon bölgesine ancak karanlık bastıktan sonra gelmeye başlamıştır.

İntikal esnasında yol boyunca bütün araçlar geriye döndürülmeye çalışılırken Wawon'dan yaklaşık 3 km kuzeydoğuda, Amerikan heyetinden Yüzbaşı Lorenzo'nun Tugay Karargâhına bağlı bulunan telsiz aracı arıza yaparak geçişi engellemiştir. Bu nedenle geriden gelip dönüş noktasından dönecek olan Tugayın Artçı Müfrezesinin (Keşif Birliğinin) araçları yolu geçemeyip durmak zorunda kalmıştır. Bu sırada telsiz aracının tamirine, bu mümkün olmayınca da erler tarafından itilmesine çalışılmıştır. Karanlıkla birlikte gizlenerek bu araca yaklaşan bir düşman kuvveti 28 Kasım 1950 günü gece yarısı saat 02.00'de beklemekte olan keşif müfrezesine havan ve makineli tüfek ateşleriyle saldırmıştır. Bu baskında birçok er hayatını kaybetmiş veya kaybolmuştur.[42] Amerikalı Yüzbaşı Lorenzo ile Tugayın telli muhabere takım komutanı Üsteğmen Tahir Ün ve istihkâm takım komutanı Üsteğmen Muzaffer Arca da esir düşmüştür. Tugayın telsiz aracı Kuzey Kore birliklerinin eline geçmiştir. Bu arada keşif müfrezesi, baskına uğramış olmasına rağmen, baskına karşılık vererek Kuzey Korelileri oyalamıştır.[43]

F. WAWON MUHAREBESİ (28 KASIM 1950)

Türk Tugayının ilk muharebe görevinde planın sonradan değişmesi ve birliğin baskına uğraması, baskınla karşılaşan sadece Keşif Birliği olmasına rağmen panik yaratmıştır. Kuzey Kore ve Çin kuvvetleri sızabildikleri her birliği taciz etmekteydiler.

---

[41] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 98.

[42] MSB Arşivi Kore Savaşı Birlik Defterlerinde yapılan inceleme sonucunda bu grupta hayatını kaybedenlerin 5 er ve iki takım komutanı subay olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla esir düştüğü sanılan 2 subay ve 5 er hayatını kaybetmiştir. O gece toplam 43 kişi hayatını kaybetmiştir. İsimleri ekte bulunan listede tarih sırasında sunulmuştur.

[43] **A.e.**, s.104.

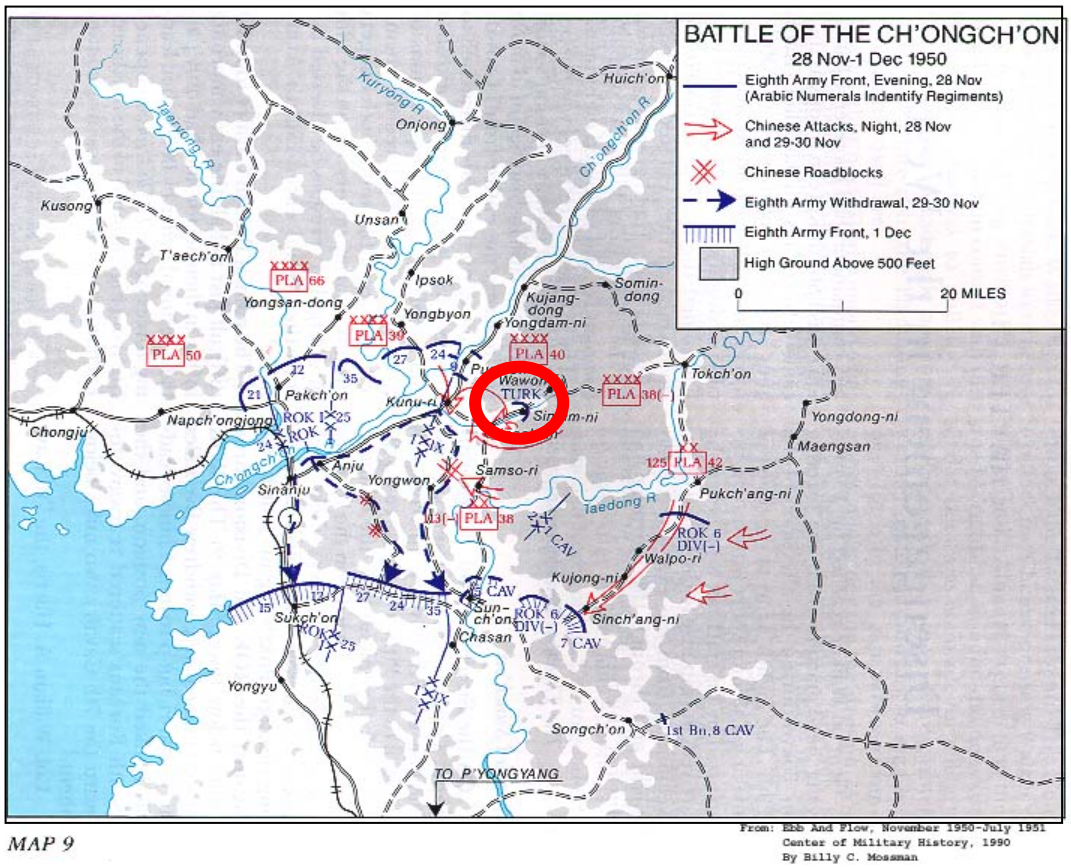
Muharebeye tutuşan birlikler dışındakiler de gelen seslerden düşmanın çok yakında olduğunu anlayabiliyordu. İleriden havan ve makineli tüfek ateş seslerinin gelmesi ve ateş bölgesinden kurtulabilenlerin durumu bildirmesi üzerine Wawon Boğazı'nda ordugâhlarda bulunan Türk birlikleri silah başı etmiştir. Kuzey Kore birliklerinin boğazın giriş yerine hâkim tepelerde ileri emniyeti sağlamakla görevli Türk Tugayının 10'uncu Bölüğüne taarruzu, 28 Kasım 1950 günü sabah saatlerinde başlamış ve ilkin Wawon köyünün 1 km. kadar güneybatısındaki köprünün ilerisindeki postaya olmuştur. Postanın Komutanı Astsubay Arif Özbek hayatını kaybetmiş ve postadan geriye ancak birkaç kişi toplanma bölgesine dönebilmiş; Kuzeyliler de bunların peşine takılarak bölüğün asıl mevzilerine ilerlemiştir. Kuzey Kore - Çin kuvvetleri, ileri postayı geri attıktan sonra, 28 Kasım 1950 sabahı gün ağarırken bölüğün hemen bütün cephesine birden 60-70 metreden ateş ederek hücumu başlatmıştır. Fakat takımlar, ilerideki postadan gelen çarpışma seslerinden dolayı hazır beklediklerinden Komünist hücumlarını şiddetli ateşle karşılamışlardır. Karşı ateşin etkisinden Komünistler kısmen gerileyerek köprünün ötesinde mevziiye girmiş, kısmen de sağa sola kayıp 10'uncu Bölüğü kuşatmaya çalışmıştır. İşte böylece başlayan Wawon Muharebesi 28 Kasım 1950 akşamına kadar sürerek bütün Tugay birliklerinin birbirinin ardından savaşa katılmalarıyla genelleşmiştir.[44]

Kuzey Kore birlikleri, boğazı ve yolu geniş bir cephe ile tıkayan 10'uncu Bölüğe yolun iki yanından, cepheden ve sonra yanlardan üstün kuvvetlerle taarruz etmiştir. Fakat bölük bu taarruzlara başarıyla karşı koymuştur. Ancak cepheden taarruz baskısı ve yandan kuşatma çabaları gittikçe arttığından 11'inci Bölük 10'uncu Bölüğün sağ gerisine, 9'uncu Bölük de soluna sürülerek muharebeye sokulmuşlardır. Kuzey Kore'nin kuşatma hareketleri böylece geçici olarak durdurulmuştur. Bu sırada 10'uncu Bölüğün cephesine çok yaklaşan Komünist güçler geriye çekilmek durumunda kalmıştır. Böylelikle muharebe daha çok yanlarda devam etmiştir.

Kuzey Kore birlikleri 3'üncü Tabur cephesine taarruza devam etmekte ve sol kanadına hücuma çalışırken, 9'uncu Bölük Komutanı kendisine gösterilen mevzi kısmını yetersiz bulmuş ve daha kuzeydeki tepenin işgalini gerekli görmüştür. O tepeye sürdüğü takım tepeye yaklaştığında uğradığı ateş karşısında genç ve cesur komutan Teğmen Orhan Özcan, takımını süngü hücumuna kaldırıp bir hamlede tepeye

[44] **A.e.**; s. 105.

çıkarak düşman kuvvetlerini püskürtmüş ve böylelikle Kore Muharebelerinde ilk süngü hücumunu gerçekleştirmiştir.[45]

Şekil 2.3: Wavon Muharebesi
Kaynak: www.koreanwar.org/korean_war_maps_results/battle_of_chongchon_2010, (çevrimiçi),02.05.2014

Yukarıdaki haritada görüldüğü gibi Türk Tugayı BM ordusunun Komünist unsurlar içinde kalmış ve dört bir taraftan kuşatılmış bir birliği konumundadır. Karşısında Kuzey Kore'nin 40'ıncı Ordusu bulunmakta, yaklaşık 4 katı büyüklükte birliklerle muharebe etmektedir.[46]

Savaşlarda kullanılan ateşli silahların etkisi günden güne artsa da yakın muharebede süngü kullanılması yaya birliklerin başarıya ulaşması için günümüzde de önemli bir gerekliliktir. Milli mücadele döneminde Anadolu'nun kurtuluşu için mücadele veren birçok birliğin gerek mühimmat yetersizliği gerekse yakın mevzilerde

[45] Tahsin Yazıcı; **Kore Birinci Türk Tugayında Hatıralarım**, İstanbul/Ülkü Basımevi, 1963, s. 168.

[46] Adnan Üzmez, **"İkinci Dünya Savaşı' ndan Sonra Gelişen Olayların Işığında Kore Savaşı ve Türkiye"**, İstanbul, 2006, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.104.

muharebe edilmesi nedeniyle süngü hücumuyla hasmını muharebe dışı bıraktığı bilinmektedir.[47] Kore Savaşında da süngü hücumuna gerektiğinden tereddütsüz olarak başlayan Türk birliklerinin bu gözü pek tavrı hem Komünist ordularınca hem de BM askerince hayretle ve takdirle karşılanan bir durum olmuştur.[48]

G. TÜRK TUGAYI'NIN GERİYE ÇEKİLME ÇABASI

Türk Birlikleri ilk sıcak çatışmaya baskın tarzında bir taarruzla girmişlerdir. Bu sebeple muharebe tertibatı almaları zaman almıştır. Buna rağmen ihtiyata bulunan birlikler derhal takviye göreviyle ileri hatta yanaştırılmıştır. 1'inci Tabur ihtiyatta bulunduğu yerden 3'üncü Taburun gerisine yanaşmıştır. Topçu Taburu ile iş birliği yaparak düşmanın bilhassa yolun güneyinden Tugayın sağ yanına ve gerisine taarruz etmesine engel olmuştur. Topçu, aynı zamanda kuzeyden batıya ilerleyen düşman kolunu da ateş altına almıştır.

Tugay Karargâhında bulunan Amerikan irtibat Heyetinin Başkanı Topçu Alb. Gumby, çatışmanın çıktığı yeri görmek için 27 Kasım 1950 günü öğleye doğru 10'uncu Bölüğün bölgesine gelmiştir. Bu esnada düşman hafif silahlarının menziline girecek kadar yaklaşınca düşmanın ateşi ile karşılaşmış ve köprünün yanındaki dere kenarında mevzi almıştır. Alb. Gumby'nin tehlikeli durumundan haberdar olununca ihtiyatta bulunan 1'inci Tabur, takviyeli bir bölüğü derhâl buraya harekete geçirmiş ve Albayın emniyetle geriye dönmesini sağlamıştır.

Muharebe devam ederken üst komutanlık olan 9'uncu Kolordu ile telsiz irtibatı sağlıklı olarak sağlanamadığından 9'uncu Kolordu karargâhında irtibat vazifesini gören Kurmay Yüzbaşı Hakkı İnceoğlu 28 Kasım 1950 saat 15.30 sıralarında, bir tatbik krokisi ile Tugay karargâhına gelmiştir. Kolordu Komutanının "Tugayın çekilmekte olan 2'nci Amerikan Tümeninin sağ kanadı ile irtibat kurarak 998 ve 1190 rakımlı tepelerden geçen yaklaşık 30 km. kadar uzunluktaki bir mevziinin işgali" hakkında sözlü emrini getirmiştir.[49] 9'uncu Kolordunun sağ kanadındaki 2'nci

[47] Çanakkale Savaşında Yarbay Mustafa Kemal süngüsünü korkusuzca kullanan askerleri şu sözlerle tasvir etmiştir: "…20 düşmana karşı her siperde bir nefer sadece süngüyle çarpışıyor. Ölüyor, öldürüyor. İşte bu Türk askerindeki ruh kuvvetini gösteren dünyanın hiçbir askerinde bulunmayan tebrike değer bir örnektir…

[48] Official Reports Describing The Fighting In Korea, **New York Times,** 30.11.1950, (çevrimiçi) select.nytimes.com\gst, 23.04.2014.

[49] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-10.

Amerikan Tümeninin çekilmekte olduğu ve Tugayın, bu Tümenin kanadıyla irtibat yapmak üzere çok geniş bir hatta mevzilenmesinin istendiği anlaşılmaktadır. Bu emir Tugayca iyi anlaşılmamakla beraber, o anda Kolordu ile telli veya telsiz irtibat da olmadığından durum hakkında ayrıntılı bir bilgi alınamamıştır.

Yapılan karargâh çalışmasında 28 Kasımda karşılaşılan düşman kuvvetinin, doğudan ve özellikle kuzeyden geniş ölçüde Tugayı çevirmeye çalışan, topçusu bulunmayan çok üstün bir kuvvet olduğu düşünülmüştür. Bu öngörüye dayanarak Tugayın her iki kanadından kuşatılmak tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu anlayan Tugay Komutanı bu durum karşısında, karanlık basarken düşmanla muharebeyi keserek 7 km kadar batıda, Sinnimni bölgesine geri çekilme ve 9'uncu Kolordunun sağ yan ve gerilerine giden ana yolu kapama görevine devam etme kararını vermiştir. Aynı zamanda Kolordu Karargâhından gelen Türk irtibat subayı Yzb. Hakkı İnceoğlu'na, Tugay Komutanının verdiği çekilme emrini 9'uncu Kolordu ile 2'nci Tümene bildirme ve 2'nci Tümenin sağ kanadının nerede bulunduğunu öğrenerek haber verme vazifeleri verilmiştir. Tugayın ilk hareketi esnasında 9'uncu Kolordu karargahından sağlıklı bir emir alınamaması neticesinde düşman içlerine intikale başlanması Tugay Komutanını bu yeni durumda inisiyatif kullanmaya zorlamıştır.

Wawon muharebesi, 1 'inci Türk Tugayının ilk muharebesidir. Tugay dört ay önce teşkil edilmiş, yeni Amerikan silahlarıyla donatılmış, denizaşırı uzun süren bir yolculuktan sonra Kore'de önce gerillalara karşı muharebe etmiştir. Bu nedenle konvansiyonel savaşta hareket ve muharebe yeteneğini gereği gibi geliştirmek için yeteri kadar zaman ve olanak bulamamıştır. Buna rağmen Türk Tugayı, çok sarp bir arazi ile soğuk hava şartları altında, dost taraf birliklerinin yardımından uzak olarak sayıca çok üstün kuvvetlerle mücadele etmiştir. Baskın tarzında başlayan muharebede arazi tanınmadığı için dost ile düşmanın ayırt edilememesi de dezavantajlı bir durum olmuştur. Bu muharebede 1'inci Türk Tugayı 28 Kasım 1950 günü başarılı olmuş ve düşmanın ileri hareketini bir gün geciktirmiştir.[50]

[50] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 111.

H. SİNNİMNİ MUHAREBESİ (29 KASIM 1950)

Wavon muharebesinin son emri Tugay komutanı tarafından verilen Kuzey Kore birliklerinin tugayın yan ve gerilerine taarruz ederek imhasını sağlayacağı ihtimaline karşı geri çekilme emridir. En uygun mevzi 5 km. geride bulunan Sinnimni mevzileri olarak tespit edilmiştir. Böylelikle birlikler emirle Sinnimni mevzilerine yönlendirilmiştir.[51]

Piyade taburlarıyla ancak telsizle muhabere sağlandığından 3'üncü Şube Müdürü Kurmay Binbaşı Faik Türün tarafından çekilme emri telsizle verilmiştir.[52]

Türk birlikleri 28 Kasım 1950 akşamı Wawon dolaylarından Sinnimni'ye çekilmiştir. Gün boyu süren muharebede düşmanla teması az olan 1'inci Bölük, 10'uncu Bölüğün yerine intikalde en son sırayı alarak artçı görevini almıştır. Fakat düşman, akşam karanlığına rağmen Wawon'dan çekilmeyi sezmiş ve artçının yaptığı oyalama muharebelerine rağmen Tugayı geniş bir cephe ile sıkıca takibe başlamıştır.

Sinnimni'ye yapılan intikal esnasında Kunuri'deki Türk talimgâhından getirtilen 1'inci Talimgâh Bölüğüne Sinnimni'nin kuzey ve kuzeydoğusundaki tepeler tutturulmuştur. Tugayın birlikleri Talimgah Bölüğü düşmanı oyalarken geriye alınmıştır. Saat 21.00-22.00 arasında 1'inci Tabura, köyün 1 km. kadar güneydoğusunda mevzi alma emri verilmiş, güney bölge böylelikle emniyete alınmıştır. 2'nci Taburdan 7'nci Bölük, 1'inci Talimgâh Bölüğünü değiştirerek Sinnimni köyünün kuzey ve kuzeydoğusundaki tepeleri ileri karakol bölüğü olarak tutmakla görevlendirilmiştir. 2'nci Taburun diğer bölükleri, Sinnimni'nin batısından kuzeybatıya doğru uzanan tepelerde mevzilenmişlerdir. Topçu Taburu ile 3'üncü Piyade Taburu ve Havan Bölüğü Sinnimni'ye ve hemen batısına alınmışlardır. Tugay Karargâhı ile bağlı birlikleri bu sırada 3 km. geride Pongmyongni (Kaechon)'de bulunmaktadırlar. Böylelikle Sinnimni köyünü merkez alan bir düzende her yönden gelecek düşman taarruzlarına karşı tedbir alınmış oluyordu.

---

[51] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 6, Gömlek: 55, Belge: 55-3.

[52] **A.g.e.**; s. 112. Telsizden verilen emir metni şu şekildedir: "Ben Kurmay Binbaşı Faik Türün. Bugünkü muharebede birliklerimiz düşmana çok kayıp verdirmişlerdir. Taburlar akşam karanlığında tabur numara sırasıyla yerlerini terk edeceklerdir. Gerideki savunma mevzileri talimgâh tarafından tutulmuştur. Karışıklığa meydan vermeden telaşsız çekilin. İlk çekilme yeri Tugay Karargâhının bulunduğu yerdir."

O gece, genellikle Sinnimni köyünün içinde ve batısında, mevzide veya ordugâhlarda bulunan 3'üncü Tabur, Topçu Taburu ve Havan Bölüğü daha önce mültecilerle birlikte sızıp civarda gezen veya şosenin kuzeyindeki izlerden gelmiş olması muhtemel düşmanın havanlarla yaptığı bir baskına uğramıştır.[53]

Düşmanın baskın yapmak için havan ateşine başladığını gören 3'üncü Piyade Taburu, Topçu Taburu ve Havan Bölüğü derhal düşman etkisinden uzaklaşmak için harekete geçmiştir. Bu çekilişte birlikler bir kısım malzemelerini bırakmak zorunda kalmışlardır. Düşman baskınından en çok zarar gören bütün birliklerin köy içinde toplu bir hâlde bulunan ağırlıkları, mutfak arabaları ve sırasıyla Topçu Taburu, Havan Bölüğü ve 3'üncü Taburdur.[54]

1'inci Talimgâh Bölüğü hâkim tepeleri kontrol altına alırken köye doğru sızan Kuzey Kore 40'ıncı Ordusu birlikleri, Sinnimni köyünün 500 metre kadar kuzey ve kuzeydoğusunda, 1'inci Talimgâh Bölüğünden bölgenin sorumluluğunu teslim almaya giden 7'nci Bölüğe taarruz etmiştir. 7'nci Bölük tepelerin bir kısmını daha önce eline geçiren düşmanın şiddetli makineli tüfek ve havan ateşleriyle karşılaşmış ve bu yüzden geri çekilmiştir. Sonuçta, Komünistler bu tepelere, Sinnimni'ye ve bu köyden Kaechon'a giden yola hâkim olmuş ve 1'inci ve 2'nci Taburların arasındaki irtibatı kesmiştir.

Kuzey Kore ve Çin birliklerinin taarruzu bütün gece ve ertesi gün öğleye kadar devam etmiştir. 1'inci Taburun 2'nci Bölüğü ile 2'nci Tabur, çok sayıdaki düşman askerinin birliklerine cephe ve yanlardan yaptığı taarruzlara rağmen yerlerini muhafaza etmişlerdir. Özellikle Sinnimni'nin ve vadinin hemen güneyindeki tepeleri tutan 2'nci Bölük, yan ve gerileri sarmaya çalışan düşmana karşı süngü hücumu yaparak mevzilerini 29 Kasım öğleye kadar savunup elde tutmuştur. 2'nci Bölüğün devam eden muharebeler esnasında cephanesi tükenmiştir. Kendi taburu ile arasında Kuzey birlikleri bulunduğundan ikmal de mümkün olmamıştır. Bu nedenle bu bölük kendisini sarmış olan kuvvetlere karşı hücumla ele geçirdiği silah ve cephaneleri kullanmıştır. Bu sırada köyün batısından kuzeybatıya uzanan tepelerdeki 2'nci Tabur da yerini devamlı taarruzlara karşı savunmuştur. Arşiv belgelerinde Topçu Taburu ve

[53] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-33.
[54] **Celal Dora;** s. 135.

Havan Bölüğü ile ilgili bilgi yer almamasına rağmen bu birliklerin taarruzlardan etkilenerek dağıldıkları, kimi ikinci el kaynaklarda belirtilmektedir.[55]

Taarruzun ikinci günü olan 29 Kasım günü sabaha karşı ilerideki taburlar bölgesinden gelen ateş sesleri artmıştır. Hava aydınlanırken 1'inci Taburdan bazı kısımlar da ayrılarak Kaechon'a gelmiştir. Günün ağarmasıyla harekâtının açığa çıkabileceğini düşünen düşman ilerlemesini durdurmuştur. Sabah saatlerinde birlikler muharebeyi keserek düzenlenmiş, cephane ikmali yapılmıştır. Mevziinin yolun kuzeyindeki parçası 1'inci Taburun eldeki kısmına, yolun güneyindeki parçası, 3'üncü Taburun toplanabilen kısmına verilmiştir. Mevzideki topçu eratı toplanmış ve Topçu Taburunun kalanı Tabur Komutan Yardımcısı Binbaşı Ahsen Saya emrinde mevziiye sokulmuştur.[56]

Birliklerin savaş esnasında geriye çekilmesi Grup Komutanı olarak görevlendirilen Albay Celal Dora tarafından emredilmiştir. Emrin dışında Kuzey Kore ve Çin kuvvetlerinin taarruzlarından kaçınıp toparlanmak üzere geri çekilen birliklerin bulunduğu, daha ast seviye komutanların imhadan kurtulmak üzere böyle bir karar verdikleri de bir gerçektir. Bu çekilme emri daha sonra Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı tarafından soruşturulmuştur. Adli bir sonucu olmasa da Tuğgeneral Tahsin Yazıcı ile Albay Celal Dora arasındaki fikir ayrılıklarını göstermesi açısından bu durum ilgi çekicidir.[57]

Muharebeler kesildikten sonra elde mevcut personel ve malzemenin tespiti tam manasıyla ancak 29 Kasım 1950 günü öğle vaktinde tamamlanmıştır. Sinnimni köyünde Topçu Taburundan 4 top ve 3 aracın, Havan Bölüğünden de 3 havanın bölgede bırakıldığı tespit edilmiştir.[58] Tugay Komutanı ileride kalan 2'nci Bölük ile 2'nci Taburun geriye çekilmelerini sağlamak için Kunuri'deki talimgâhtan Kaechon'a getirttiği 2'nci Talimgâh Bölüğü ile Sinnimni'ye doğru bir taarruz yaptırmıştır. Amerikan Tank Takımı bu bölüğün ilerlemesine toplarıyla yardım ettiği gibi, toplanarak mevziiye giren Topçu Taburu ve Havan Bölüğü de bu taarruzu desteklemişlerdir. O sırada 2'nci Tabur bölgesiyle Sinnimni köyü üzerinde uçan

[55] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 116.
[56] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-11.
[57] "Kore Savaşında Türk Tugayına Ait Efsaneler ve Gerçekler", **NTV Tarih,** Haziran 2013, sayı 53, s. 56.
[58] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 116.

Amerikan jet uçakları, köye ve düşmana ateş açmıştır. Sonuçta Sinnimni geri alınamamış; içinde kalan top ve havanlarla taburların ağırlık ve cephanesi kurtarılamamıştır. Fakat bu hareket ilerideki tepelerde bulunan 1'inci Taburun 2'nci Bölüğü ile 2'nci Taburun ateş tutmayan yerlerden faydalanarak yaralıları ile birlikte geri çekilmelerine yardım etmiştir. 2'nci Bölük Kaechon'un hemen doğusunda ve yolun güneyinde tepeyi tutan taburuna katılmıştır.[59]

Sinnimni Muharebesinin en önemli sonucu muharebe alanında her unsurun belirli görevler üslendiğini ve tam teçhiz edilmiş ve bütün muharebe unsurlarını elde bulundurmayan birliklerin başarısız olacaklarını göstermesi olmuştur. 1'inci Türk Tugayının büyük kısmının yaya olması Kunuri ve Sinnimni Muharebelerinde zayiatın artmasına sebep olmuştur. Muharebe teçhizatının Amerikan birliklerince sağlanması da benzer şekilde zafiyet yaratan bir husustur.

İ. PONGMYONGNİ (KAECHON) MUHAREBESİ

Bir yandan Sinnimni köyü çevresinde Kuzey Kuvvetleri tarafından kuşatılan birlikler yerlerini muhafaza ederek muharebeye devam ederken Tugay Komutanlığı da geriye çekilen Topçu Taburu ve 3'üncü Piyade Taburundan karışık birlikler topluyordu. Bu karma birliği toplama görevi önce Topçu Tabur Komutanı Yarbay Tahsin Kurtay ve Binbaşı Ahsen Saya'ya verildi. Çekilmekte olan er ve astsubaylardan oluşturulan bu gruplar Sinnimni'nin 3 km. güneybatısındaki Pongmyongni (Kaechon) kasabasının doğu ve kuzey yakınındaki tepeleri tutmak için görevlendiriliyordu. Burada oluşturulacak yeni bir savunma mevzisiyle düşmanı karşılama planı yapılıyordu.

Sinnimnide muharebelerin yavaşladığı 29 Kasım 1950 günü saat 09.00 sıralarında, bir Amerikan piyade taburu ile bir tank bölüğünün Kaechon'da Türk Tugayına yardımla görevlendirileceği öğrenilmiştir. 2'nci Tümenin sağ kanadını korumak üzere 2'nci Tümenin 38'inci Alayından bir tabur, bir tank bölüğü ile beraber saat 10.00'a doğru Kaechon'a gelmiştir.[60]

2'nci Bölük ile 2'nci Tabur, Kaechon'a çekildikten sonra en son temasta kalan birlik olan Talimgâh Bölüğü de saat 16.00 sıralarında Sinnimni batısından geriye

[59] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 117.
[60] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-11.

dönmüştür. Bölük, bu saate kadar Sinnimni'nin birkaç yüz metre güneybatısında, yol üstünde bir mevzide durup beklemiştir.

Talimgâh bölüğü geri çekildikten sonra bölüğün temasta olduğu birlikler toprlanarak Türk Tugayı birliklerinin geriye çekildiği yolun kuzey ve güneyinden ilerleyerek Pongmyongni mevzilerine taarruza başlamıştır. Taarruz bu mevzilerde bulunan Türk ve Amerikan taburlarının şiddetli ateşleriyle karşılanmıştır. Bu sırada Sinnimni'den Kaechon'un güneybatı açıklarına yaklaşık bir piyade alayı kuvvetinde düşman birliğinin ilerlediği görülmüştür. Bu birlikTürk topçusu ve Amerikan tankları tarafından ateş altına alınmasına rağmen sırtların gerilerinden kuşatma hareketlerine devam etmiştir.

Havanın kararmasıyla, mevziinin güney kısmını (Pongmyongni doğusunda ve yolun güneyindeki tepeleri) tutan 1'inci Türk Taburu üzerindeki Kuzey Kore baskısı gittikçe artmıştır. Bunun sebebi Amerikan Taburu ile kurulan irtibat neticesinde anlaşılmıştır. Amerikan Taburu yan birliklerine haber vermeksizin motorlu araçları ile çekilmeye başlamış, böylece düşman da yan taraftan tasarruf ettiği birliklerini 1'inci Tabur Bölgesine kaydırmıştır. Amerikan Taburunun çekilmesi nedeniyle kuzey yanı açılan Tugay, mevzide yalnız başına kalarak her iki yandan düşmanın kuşatmasına uğrayacak durumdadır.[61] Bu durum karşısında Tugay Komutanı kuşatılmamak için geri çekilme kararını vermiştir. Mevzilerde kalan Türk ve Amerikan artçıları bu çekilmeyi himaye etmiştir.

Türk Tugayı 9'uncu Kolordunun kuşatılmasını önleme ve düşman taarruzlarını mevzilerinde durdurma görevini yerine getirmiş fakat ağır zayiat vermiştir. Bu görevi 28 Kasım 1950'de, Wawon'da bir gün, 28/29 Kasım 1950'de Sinnimni bölgesinde bütün bir gece 29 Kasım 1950'de Sinnimni- Kaechon bölgesinde bütün bir gün boyunca sayıca üstün düşman kuvvetlerine karşı muharebe ederek yerine getirmiştir. Sonuçta 9'uncu Kolordunun yan ve gerilerine doğru ilerlemek isteyen Kuzey Kore kuvvetlerine karşı savaşarak görevini yerine getirmiş ve 8'inci Ordunun geri çekilmesi için en az iki gün kazandırmıştır.

Tugayın kaybı bu muharebelerden sonra toplam mevcudun %15'ine ulaşmıştır. Henüz personel takviyesi alınacak durumda da olunmadığından eksilen birlikler

[61] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-12.

birleştirilerek muharebe bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun için ilk toplanan 150 erden bir bölük teşkil edilip 3'üncü Tabur emrine verilmiş, daha sonra benzer şekilde iki bölük daha oluşturulmuştur. [62]

J. KUNURİ VE SUCHON BOĞAZI MUHAREBELERİ

Kaechon'da kuşatılmaya önlem olarak 2'nci ve 3'üncü Piyade Taburlarına, 29 Kasım 1950 saat 17.30 sıralarında geriye çekilme emri verilmiş, 1'inci Tabur, artçı olarak önce yerinde kalmış ve düşmanı oyaladıktan sonra diğer taburların peşinden çekilmeye başlamıştır. Artçıda kalan tanklar da ateş ederek bu taburun çekilmesini korumuşlardır. Topçu kuvvetlerinin az olduğu veya hava keşfi sonuçlarına göre hiç topçu birliği olmadığı tahmin edilen düşman, 29 Kasım günü de hiç topçu ateşi açamamıştır. [63]

Türk Tugayı bu aşamada Kuzey birlikleri ile çevrilmiş durumdadır. Bu çemberin dışına çıkabilmek için Türk Tugayı Pongmyongni-Kunuri yolunun geçtiği boğazdan 29/30 Kasım gecesi Amerikan Piyade Taburu ve tankları ile birlikte muharebe ederek geçmek durumunda kalmıştır. Gelen keşif raporlarına göre yaklaşık 4 km. uzunluğundaki bu boğazın her yanı düşman tarafından tutulmuş bulunuyordu. Çin piyadeleri ile gerillalar, bundan önce olduğu gibi, yine yerli kılavuzların yardımı ile kuzeyden ve güneyden dolaşarak mevcut patika ve izlerden geçip bu boğazı tutmuş, yola hâkim tepelere yol boyunca makineli tüfek, havan ve roketatar grupları yerleştirebilmişti.

Türk birliklerinin birkaç saat dinlenmesine bile fırsat kalmadan 29 Kasım 1950 günü yaklaşık saat 21.00 sıralarında, yolun güneyinden gelen bir Çinli kuvveti, Amerikan Piyade Taburunun artçısının ve 1'inci Türk Piyade Taburunun bazı kısımlarının tuttukları 107 rakımlı tepeye, birer saat ara ile iki taarruz gerçekleştirmiştir. Bu taarruzlar geri püskürtülmüştür.

Boğaza doğru intikale başlayan ilk birlik Topçu Taburu olmuş, erken yola çıkıldığından, boğazdan ateş yemeden geçerek Kunuri'nin 1 km kadar

[62] **MSB Arşivi**, Kore Koleksiyonu, Defter no: 8,9.
[63] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 132.

güneydoğusunda, yolun kuzeyindeki düzlüğe gelebilmiştir. Burada bir süre kalmayı müteakip hava kararırken Anju yoluyla Pyongyang'a intikal etmiştir.[64]

İntikalde geride kalan, özellikle artçıya kalan yaya birlikler Pongmyongni'den geri çekilirken, boğaza girerken ve boğazın içinde ilerlerken sağdan, soldan ve ileriden ateş altına alınmışlardır. Bu birlikler düşmanla küçük gruplar hâlinde muharebe ederek ilerlemek zorunda kalmışlardır. Ateş baskısı yanında yolda arızalanıp kalan ve başka sebeplerden dolayı duran motorlu araçlarla boğazın tıkanmış olması çekilmeyi güçleştirmiştir. Bu arada Amerikan Taburu da araçlarından inerek boğazı Türk birlikleriyle beraber muharebe ederek geçmeye mecbur kalmıştır.

Bu bölgedeki muharebelerin başında öncelikle Kunuri'de Amerikan Alayına ait bir topçu bataryası Kuzey Korelilerin elinde bulunan bölgelere ateşe başlamıştır. Türk Birlikleri ateş isteği yapmadan başlayan bu faydalı atışların sonradan Tugayla yakın mevzilerde bulunan Amerikan piyade taburundaki ileri gözetleyiciler yardımıyla ay ışığından yararlanarak yapıldığı anlaşılmıştır. Bu atışların Kuzey Korelilerin açtığı ateşin hafiflemesine çok yardımı dokunmuştur. 30 Kasım 1950 günü saat 03.00 sıralarında boğazın üstüne gelen dört Amerikan uçağı, önce aydınlatma bombalarıyla muharebe meydanını aydınlatmış, sonra makineli tüfek, roket ve tahrip bombalarıyla isabetli bir şekilde düşmanın tuttuğu sırtları bombalamışlardır. Telsiz görüşmelerinden Amerikan Taburundaki taktik hava kontrol müfrezesinin bu hava bombardımanını idare ettiği anlaşılmaktadır. Tugayın kadrosunda da iki pilotu bulunmaktadır. O güne kadar muharebede herhangi bir görev almayan bu pilotlar teçhizatları da mevcut bulunmadığı için hava desteğini sağlamakta etkili olamamışlardır. Muharebelerin ilerleyen günlerinde taktik hava taarruzlarının düşman üzerindeki etkisi anlaşılmış ve bu tür asimetrik yöntemlere daha sıklıkla başvurulmuştur.[65]

Gece saatlerinde düşman mevzilerinin ateşle kontrol altına alınmasına devam edilirken 2'nci Amerikan Tümeni topçusunun da düşmanın tuttuğu boğaz çıkış yerine ve hâkim yerlere tesirli atışları olmuştur. Düşman üzerinde baskı kurulması ve Kunuri'den gelen 2'nci Tümen tanklarının boğazı batıdan zorlamaları, bu yüzden düşman ateşinin hafiflemesi ve sonra büsbütün kesilmesi üzerine, Türk ve Amerikan

[64] **A.g.e.;** s.133.

[65] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-35.

birlikleri yürüyüşe devam ederek nihayet boğazdan çıkabilmişlerdir. Bu sırada mevziiye giren iki Türk uçaksavar topunun düşmanın bir tepeye yerleşmiş bulunan makineli tüfeklerine tesirli ateş etmesi de birliklerin boğazdan Yuru düzlüğüne çıkmalarına yardım etmiştir. Bu arada kargaşa içinde bir kısım Türk askeri 38'inci Amerikan Alayının gönderdiği tank ve kamyonlardan faydalanarak bir kısmı yaya bir kısmı da araçlarla 30 Kasım 1950 günü Kunuri'ye gelmiştir.[66]

Geri çekilme emrinin gereği olarak Pyongyang'a çekiliş için Kunuri'de birliklerin durumunu inceleyen Tugay Komutanı, Tugayın Kunuri'ye ulaşmış birliklerine, verdiği sözlü emirle, ilk toplanma yeri olarak Sunchon üzerinden Pyongyang'a gidilmesini emretmiştir.

Pyongyang'a gitmek için Kunuri'den güneye biri Sunchon Boğazı, diğeri daha batıda Anju üzerinden geçen iki yol vardı. 2'nci Amerikan Tümen Karargâhıyla bazı birlikleri, Türk Tugay Karargâhının geri kademesi ve bazı Türk birlikleri Sunchon Boğazı yolunu takip etmişlerdi. Fakat Tokchon ve Kaechon dolaylarından güneybatıya doğru ilerleyen düşman daha önce bu boğazı tutmuş ve kesmişti. Bu sebeple Sunchon Boğazı da ancak Türk ve Amerikan birliklerinin kendilerine ve Amerikan Tümeninin Karargâhına yol açmak için, küçük gruplarla yaptıkları çetin ve çok kanlı mücadeleler sayesinde geçilebilmiştir. Bu harekâtta Türk Tugayı Kore Savaşında bir seferde verdiği en fazla insan ve malzeme zayiatını vermiştir. Tarihlere göre personel zayiatı ekte sunulmuştur.

Anju yolunu takip eden Tugay Komutanı, Tugay Karargâhının Birinci Kademesi, Topçu Taburu ve Anju yoluna sapan diğer Türk ve Amerikan birlikleri, bu yoldan geri çekilerek hiçbir düşman saldırısı ile karşılaşmadan Pyongyang'a varmıştır. Çünkü ordunun sağ yan ve gerisini sarmaya çalışan unsurlar, daha batıda bulunan bu yola henüz ulaşamamıştır. Böylelikle Tugay, 1 Aralık 1950 sabahından itibaren burada toplanmaya başlamıştır.[67]

Birliklerden alınan ilk raporlara göre Türk Tugayının ölü, yaralı ve kayıp olarak zayiatı personel toplamının yaklaşık % 20'sine varıyordu. Silah, araç ve malzeme

[66] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 4, Belge: 4-35.
[67] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 5, Gömlek: 3, Belge: 3-3.

kaybı da yüksek sayıdadır. 1 Aralık 1950 tarihi itibariyle hayatını kaybedenlerin toplamı 219'dur.[68]

K. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BİRLİKLERİNİN GERİ ÇEKİLİŞİ

Türk Tugayı Pyongyang'da toplanmaya başladığı 1 Aralık 1950'den itibaren kayıplarını tamamlayarak yeniden teşkilatlanmaya başlamıştır. Burada birlikler talimgâh bölüklerinden tamamlanarak tekrar teşkil edilmiştir. Bu yeniden teşkilatlanma faaliyeti birkaç gün sürmüştür. Talimgâh bölüğünden branşlarına göre ayrılan erler birliklere katılmıştır. 3'üncü Piyade Taburu en çok zayiatı verdiği için çoğunluk personel bu tabura verilmiştir. Ayrıca Talimgâh Bölüğündeki subaylar da hayatını kaybeden birlik komutanlarının yerine geçmiştir.

BM kuvvetleri Pyongyang ve uzanımı hattında bulundukları sırada Çin ordularının taarruzu bütün şiddetiyle devam ettiğinden Pyongyang'ın tahliye edilmesi zorunluluğu doğmuştur.

Tugayın yaya birlikleri, 6 Aralık 1950 günü saat 13.30 ve saat 20.35'te iki trenle, saat 21.00'de de motorlu kafile ile hareket etmiştir. 7 Aralık günü sabaha karşı Sosari'ye varmışlar ve Tugay 7 Aralık günü Sosari'de toplanabilmiştir.[69]

Bu gelişmeler devam ederken Tugayın 3 Kasım 1950'deki emriyle, Taegu'da kuruluştan kaldırılarak personel ve araçlarının çoğu Tugay Karargâhına katılan 241'inci Alay komutanlık kademesi, 7 Aralık 1950 gün ve 3'üncü Ş. 30235 sayılı Piyade Tensikat Emriyle yeniden teşkil edilmiştir. Alay, üç piyade taburu, havan bölüğü ve alay karargâh bölüğünden ibarettir.[70]

Alay kademesinin lağvından sonra Tugay Komutan Yardımcılığına alınan Albay Celal Dora, tekrar 241'inci Piyade Alay Komutanlığına atanmıştır. Yalnız, sıhhiye takımı, 241'inci Alay Karargâh Bölüğüne geri verilmemiştir. Alayın 7 Aralık 1950'de insan mevcudu 103 subay, 101 astsubay ve 2010 erden ibarettir. Hâlbuki 1950 yılı Kasım ayı başında Alayda, 134 subay ve 2550 astsubay ve er bulunmaktadır.[71]

---

[68] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:10,11.
[69] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 137.
[70] **A.e.**; s. 137.
[71] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 8, Gömlek: 86, Belge: 86-1.

L. KUNURİ MUHAREBELERİNİN SONUÇLARI

8 Aralık 1950'de zayiatın tespiti, noksanların ikmali, birliklerin teşkil ve düzenlenmesine başlanmıştır.[72] 1'inci Tugayın 26 Kasım 1950'den 6 Aralık 1950 tarihine kadar olan Kunuri Muharebeleri ile çekilmelerindeki toplam kaybı, insan olarak ortalama mevcudun %15'i, ağır silah ve araçların %70'idir. Subayların şahsi eşyaları hemen hemen tamamıyla Wawon ve Kunuri bölgesinde kalmıştır. Erlerin eşya torbaları ve çantaları da aynı şekilde muharebe alanında ve yollarda kalmıştır. Toplam hayatını kaybeden 219 kişinin 10'u subay, 7'si Astsubay, 1'i Askeri Memur, 1'i Sivil Memur, 199'u erdir. 94 kayıp personelin 7'si Subay, 2'si Astsubay, 85'i erdir ve kayıpların çoğu 1 'inci Taburdandır. Muharebeler esnasında yaralanan 455 kişinin 15'i Subay, 10'u Astsubay, 430'u ise erdir. Ölen, yaralanan ve kaybolanların toplamı 767 kişi olup savaşlarda birliğine geri dönmeyenlerin tamamının esir düştüğü anlaşılmış, esir değişimleri esnasında geri alınmışlardır.[73]

Birliklerin teşkilat ve ikmal işlerine devam edilirken 9 Aralık 1950 saat 17.45'te, 8'inci Ordudan 108 numaralı harekât emri alınmıştır. Bu emre göre 10 Aralık 1950'de, Tugay bölgesinde bazı keşif faaliyetleri yapılacaktır.[74]

Alınan yeni emirle Kunuri muharebelerinde çok zayiat vermiş olan 1'inci Türk Tugayı uğradığı büyük silah ve malzeme kayıplarını bütünlemek ve yeniden teşkilatlanmak üzere Kumpo (Tongjin) Yarımadası'nın gerisinde Seul-İnchon şosesi üzerindeki Sosari'de, 8'inci Ordunun ihtiyatını teşkil edecek ve ihtiyat görevinde iken birkaç gün istirahat etme imkânı da bulabilecektir.

Bu arada birkaç gün içinde şiddetlenerek devam eden Çin ordularının taarruzu yüzünden, 8'inci Ordunun, sol kanadını, İmjin Nehri'ni savunmak üzere geriye çekmeyi, hatta Seul'ü terk ederek Han nehri güneyine çekilmeyi de planladığı ihtiyat görevini alan Türk Tugayına emredilen yerleşme yerinden anlaşılmaktadır. Bu yer nehrin güneyinde bulunan Sosari Kasabasıdır.

8'inci Ordunun geriye doğru icra ettiği çekilmede bütün yollarda, yerlerinden edilmiş yüz binlerce göçmen olduğu görülmüştür. Yerli halk ya kendi arzuları ile ya

[72] **A.e.**; s. 137
[73] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-11.
[74] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi, Kore** Harbi Koleksiyonu, Kutu: 5, Gömlek: 3, Belge: 3-3.

da düşmanın zoruyla kış mevsiminde yurtlarını ve mallarını bırakarak çok kötü şartlarda güneye, daha güvende olacaklarını düşündükleri yerlere göç etmekteydiler. Bu göçmenlerin içine gerillacılar, sabotajcılar, hatta halk kıyafetinde Kuzey Kore askerleri de karışarak Birleşmiş Milletler ordusunun gerilerine kolayca sızmakta ve gece baskınları ile geri hizmet birliklerine, köprülere, depolara hatta muharip birliklere saldırmaktaydılar.

Güneye doğru intikal eden bu Kuzeyli unsurlar, vardıkları yerlerde kendilerini destekleyen gruplarla birleşerek Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin emniyetini ciddi şekilde tehdit eden kuvvetler hâline geliyorlardı. Geriye çekilerek teşkilatlanan birlikler gerilla taarruzlarıyla yıpratılmakta ve BM kuvvetlerinin karşı taarruzları engellenmeye çalışılmaktaydı. Türk Tugayının istirahat ve yeniden düzenlenme için getirildiği Sosari, büyük göçmen kafilelerinin hareketlerine sahne olan yollar üzerindeydi. Çünkü göçmenler, muharebe sahasının batısında olan Kumpo Yarımadasının kuzey kıyılarında Han Nehri'ni geçerek güneye gitmekte ve çoğu Türk Tugayının bulunduğu bölgenin yollarından geçmekteydiler.[75]

8'inci Ordu, 12 Aralık 1950'de sol kanadını İmjin Nehri'ne çekince düşman, Kumpo Yarımadası'nın kuzey sahillerinde Han Nehri'ne ulaşmış oluyordu. Kuzey orduları da göçmenler gibi Kumpo üzerinden büyük kuvvetler geçirebilir ve bu kuvvetlerle Birleşmiş Milletler ordusunu, Seul güneyinde kuşatıp imha etmeyi tasarlayabilirdi. Kuzey Kore ordusu daha önce gerçekleştirmiş olduğu taarruz harekâtı sırasında Han Nehri'ni geçerken bu manevrayı uygulamıştı. Bu sebeple 8'inci Ordu, Seul kuzeyinde kaldıkça, Kumpo Yarımadası'ndan Kuzey Kore ve Çin birlikleri geçirmemek önemli bir mesele olmuştur. Bunun için de Birleşmiş Milletler ordusunun sol kanadını Kumpo Yarımadası'nın kuzey sahillerine doğru uzatmak ve içinde hava meydanı, büyük depolar ve büyük bir liman şehri bulunan 12 km. genişlik ve 20 km. kadar uzunlukta olan bu yarımadayı, ne pahasına olursa olsun savunmak gerekiyordu.

Kumpo Yarımadası'nı savunmak için kendi başına muharebe edebilecek teşkilata sahip, müstakil bir birliğe ihtiyaç duyulmuştur. Bu ancak Tugay seviyesinde bir birlik olabilirdi. 8'inci Ordu Komutanı, halen muharebelere devam etmekte olan Amerikan birliklerine yarımadanın savunulması görevini vermeyi uygun görmedi. Bunda

[75] Cüneyt Güven, "**Sebep ve sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye"**, Denizli, 2007, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.180-181.

Amerikan birliklerinin Alay seviyesinde olması bir etkendir. İkmalleri yapıldıktan sonra tekrar görev almak üzere Sosari'de bulunan 1'inci Türk Tugayı da henüz muharebe için hazırlıklarını tamamlamamıştı. Buna rağmen 8'inci Ordu Komutanı Korgeneral Walker, Türk Tugayına, Kumpo Yarımadası'nın savunma vazifesini vermekte tereddüt etmemiştir.

8'inci Ordu Komutanı, 13 Aralık 1950'de Sosari'ye gelerek Türk Tugayını ziyaret etmiş ve Kunuri Muharebelerinde yararlılık gösterenlere madalyalarını vermiştir. Ordu Komutanı General Walker 6 subay (Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, Kurmay Yarbay Selahattin Tokay, Kurmay Binbaşı Faik Türün, Yüzbaşı Sacit Gürünlü, Binbaşı Miktat Uluünlü, Binbaşı Ahsen Saya), 10 astsubay ve ere madalya takmıştır.[76]

Madalya töreninde General Türk Tugayına güvenini aşağıdaki sözlerle açıklamıştır: *"Türk Tugayı 15 gün önce Kunuri bölgesinde 8'inci Ordunun geri çekilişini kahramanca korumuştur. Türk Tugayı henüz muharebeye girmemiş olduğundan, alışmak üzere onu başlangıçta gerillacıları takiple görevlendirmiştim. Türklerin buna ihtiyacı yokmuş. Türklerin en keskin silah olduğunu çabuk öğrendik. Bugün burada sizlere 8'inci Ordu Komutanı sıfatıyla hitap edebiliyorsam bunu Türk Tugayına borçluyum. Şimdilik üstün düşman karşısında geriye çekildik. Belki daha geriye de çekileceğiz; ancak ordu katiyen imha edilmeyecektir. Muharebeyi kaybetmiş değiliz, ileride alacağımız vazifede de başarılı olacağınızdan eminim."*[77]

M. TÜRK TUGAYININ YARIMADANIN BATISINDAKİ YENİ GÖREVİ

Birleşmiş Milletler kuvvetleri takviyeli Kuzey Kore taarruzunu zorlukla göğüsleyebilmiş, 8'inci Kolordu, Türk Tugayı sayesinde imhadan kurtulmuştur. Türk Tugayı birinci hattan çekildikten sonra dinlenmeye fırsat bulamadan yeni bir görev emri almıştır.

Korgeneral Walker'ın yayınladığı emirle tugayın yeni görevi Han Nehri batısında ve Seul-İnchon yolu kuzeyinde, Han Nehri ve Yomha Kanalı arasında kalan Kumpo

[76] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 142. **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 5, Gömlek: 3, Belge: 3-3, Kutu: 8, Gömlek: 86, Belge: 86-4, Kutu: 8, Gömlek: 88, Belge: 88-2.

[77] Bülent Ruscuklu, **Gazi Faruk Pekerol'un Anıları**; Alfa Yayınları, İstanbul, 2005, s. 84. **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 8, Gömlek: 86, Belge: 86-4, 86-5.

Yarımadası'nın Onsanni, Yakusanni hattı kuzeyinde kalan kısmını nehirlerden geçişlere karşı gözetlemek ve bu yarımadaya Kuzey Kore birliklerinin atlaması halinde onun ileri hareketini geciktirmektir.[78] Yeni göreviyle Türk Tugayı, 25'inci Amerikan Tümeninin emrinde Kumpo Yarımadası'nın kuzey sahillerinde Birleşmiş Milletler ordusunun sol (batı) kanadını uzatmış olacaktı. Fakat 25'inci Tümen ile aralarında büyük Han Nehri vardı. Türk Tugayı 15 gün önce görevi gereği Birleşmiş Milletler ordusunun sağ kanadını Kunuri bölgesinde korumak için kendi başına muharebe etmek zorunda kalmıştır. Şimdi de Birleşmiş Milletler ordusunun sol kanadını korumak için zor şartlar içinde muharebe etmeye mecbur olacaktır.

Üç muharip tabur ve destek birliği olarak da bir topçu taburu ve talimgâh bölüğünden oluşan Türk Tugayının kuvveti 15 km.den fazla olan Tugay cephesini savunmaya yeterli değildi. Tugay Komutanı, savunmasını tahkimat ile güçlendirmeye ve birliklerin eksikliğinden kaynaklanan zafiyeti gidermeye karar vermiş ve insan gücünün çok üstünde bir gayretle tahkimatı oluşturmaya koyulmuştur. Bu esnada savunma hattında sık sık muharebe provaları yapılmıştır. Kuzey ordularının gece baskınlarını sıklıkla yaptığı Kunuri doğusundaki muharebelerde, Tugay baskınlara karşı tecrübe kazanmıştı. Tecrübelerden faydalanarak gece taarruzlarına karşı alınacak önlemler üzerinde durulmuş ve karşı taarruz provaları gündüzden yapılarak birlikler hazırlanmıştır.

Savunma düzeni alınarak Kuzeyden gelecek taarruzlara yönelik tedbir alınırken cephedeki düzenli birliklerden daha tehlikeli olan gerilla unsurlarına karşı da tedbirler alınmış ve yarımadada halk arasındaki gerilla unsurları, halk arasında aramalar yapılarak buradan çıkarılmak suretiyle temizlenmiştir.

BM kuvvetlerinin yeniden mevzilenmelerini tamamladığı 20 Aralıkta cephede özellikle merkez bölgede sadece düşman kuvvetlerinin küçük çaplı taarruz hareketleri meydana gelmiştir. Cephenin 21 Aralıktaki genel vaziyeti şöyledir: Birleşmiş Milletler kuvvetleri batıdan itibaren Kumpo Yarımadası, İmjin Nehri, Choksong, Yongpyong, Chichonni, Pupyongni ve Yangyang hattında savunmadadır. Çin ve Kuzey Kore

[78] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 6, Belge: 6-17, Kutu: 7, Gömlek: 6, Belge: 6-26, Kutu: 7, Gömlek: 8, Belge: 8-1.

ordularının oluşturduğu kuvvet toplam 450.000 tahmin edilmekte; Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin toplamı 343.000 olup bunun 226.000'i muhariptir.[79]

N. ÇİN VE KUZEY KORE ORDULARI GENEL TAARRUZU

Savunma mevzilerinde bekleyiş sürerken Kuzey Kore kuvvetlerinin sık sık yer değiştirmesi ve cephe gerisinde büyük ölçüdeki ikmal faaliyetleri, yakında genel bir taarruza geçeceklerinin belirtileri olarak değerlendirilmiştir. 27 Aralık gecesi ele geçirilen Kuzey Koreli esirlerin ifadelerinden Kuzey Kore ve Çin ordularının 28 Aralık gece yarısından itibaren bütün cephede genel taarruz başlatacaklarının anlaşıldığı 25'inci Tümen Komutanlığınca Türk Tugayı Komutanlığına bildirilmiş ve Tugay tarafından birliklerin muharebeye hazır bulunmaları için gerekli tedbirlerin alınması istenmiştir.[80]

Çin ve Kuzey Kore orduları, 1951 yılbaşı gecesi, saat 03.00'de Birleşmiş Milletler ordusunun bütün cephesine birlikte gerçekleştirdikleri genel taarruza başlamışlardır. Komünist kuvvetler, BM 8'inci Ordusunun doğu kanadından tehlikeli şekilde girme yapmış ve buradan 100 km kadar güneye Wonju istikametinde, büyük kuvvetlerle ilerlemiştir. Batı kanatta ise çetin ve kanlı muharebeler neticesinde İmjin Nehrini de geçmişlerdir. Düşmanın beklenen taarruzunun ağırlık merkezi Seul dolayları olmuş, en çok kuvveti bu bölgede toplamıştır.

Bu genel taarruzun Birleşmiş Milletler ordularına vereceği zayiatı azaltmak ve savaşın ilerleyen safhalarında daha çok kan dökülmesini önlemek maksadıyla BM Genel Kurulunda ateşkese davet kararı alınmıştır.[81] Karara ne Kuzey Kore'den ne de Kore Savaşı ile ilgili diğer kararlara tepkisini belirten Sovyetler Birliğinden bir cevap gelmemiştir.

BM kuvvetleri Seul'ü elde tutmaya çalışarak Han Nehri gerisindeki savunma hattına belirli bir düzen içinde ve oyalama taktiğiyle çekilmek zorunda kalmıştır. İnsan kaybına önem vermeden dalgalar hâlinde taarruz eden Kuzey Kore ve Çin birlikleri[82]

---

[79] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 7, Gömlek: 18, Belge: 18-1.
[80] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 8, Gömlek: 48, Belge: 48-1.
[81] www.archives.org\UN, UN General Assembly Report of Group on Cease-fire in Korea, 2 January 1951.
[82] "Kore Sulhu Teşebbüsleri Suya Düştü"**, Milliyet**, 04 Ocak 1951, s.1.

Seul istikametinde ilerleyerek burayı 3 Ocak günü[83] zapt etmiş ve büyük Han Nehri'ni küçük kuvvetlerle geçmeyi başarmışlardır.

Fakat Komünist Ordular, Kuzey Kore ordusunun daha önce, 1950 Haziranı sonunda yaptığı gibi Kumpo Yarımadası'ndan geçerek 8'inci Orduyu Han Nehri güneyinde batı kanadından kuşatmaya teşebbüs etmemiştir. Bu hareket batı kanadın çok iyi savunulması ile bağlantılıdır. Türk Tugayının savunmadaki başarısını 1'inci Amerikan Kolordusu Komutanı Tümgeneral F. W. Milburn, Türk Tugayına gönderdiği 15 Ocak 1951 tarihli bir mesajında takdirle bildirmiştir:

"İnchon-Seul bölgesindeki yeni hareketler esnasında batı kanadını korumak, Birleşmiş Milletlerin İnchon ve Kumpo'daki tesislerini savunmak vazifesi Tugayınıza verilmiştir. Tugay birlikleri maharetle vazifelendirilmiş ve savunma planlarınız tesirli şekilde bütün Türk Tugayı elemanları tarafından, düşmanın 1'inci Kolordu sol kanadına doğru olan çevirme hareketlerini değiştirecek kadar başarıyla tatbik edilmiştir.

Bu güç durum esnasında bütün Tugay mensuplarının başarılarını samimiyetle takdir ederim." [84]

Han nehrinin geçilmesinden sonra da Komünist ordularının taarruzu durmadan devam etmiştir. Seul aldıktan sonra bütün kuvvetler Han Nehri güneyine yöneltilmiştir. BM ordusunun doğu kanadındaki gerileme ciddi tehlike hâlini almıştır. Komünist ordular doğu kanattan 8'inci Orduyu büyük kuvvetlerle ve geriden saldırılarına devam eden gerilla gruplarıyla kuşatacak duruma gelmiştir. Ordu Komutanı, düşmanın kuşatma niyetini, daha başlangıçta sezmiş ve ordusunu Ansong'dan geçen ırmakla doğu uzanımına kadar 100 km geriye çekmiştir.

Kuşatılma tehlikesine karşı 8'inci Ordu 3 Ocak 1951'den itibaren Ansong'un savunmaya yönelik tahkimatını yapmaya başlamıştır. Bu büyük geri çekilmede, Türk Tugayı, emrinde bulunduğu 25'inci Tümen birlikleriyle beraber birkaç artçı mevzisi işgal ederek Ansong savunma mevzisine varmış ve 6 Ocak 1951'de Chonan'da ihtiyata alınmıştır.

[83] "Komünistler Dün Seul'e Girdi"**, Milliyet**, 04 Ocak 1951, s.1.
[84] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 10, Gömlek: 37, Belge: 37-10.

Bu arada Amerika Birleşik Devletleri tarafından Birleşmiş Milletler üyesi devletlere asker göndermeleri yönünde yapılan çağrılar ülkelerce görüşülmeye başlanmıştır.[85]

BM kuvvetlerinin savaşta en etkin rol alan ordularından 8'inci Ordunun Ansong savunma mevzisinin batı ucunda 29'uncu İngiliz Tugayı mevzilenmiştir. Bu Tugayın emrindeki Tayland Taburu geriye alınmış ve yerine 18 Ocak 1951'de 1'inci Kolordunun ihtiyatı görevini üstlenmiş olan Türk Tugayının 1'nci Taburu getirilmiştir. 29'uncu İngiliz Tugayının sol kanadını savunmakla görevlendirilen 1'inci Taburun komuta yeri Kaeksari'de açılmıştır.[86]

Bu safhada Komünist ordular BM ordusunu kuşatma harekâtında başarısız olunca yeni bir muharebe düzenine geçinceye kadar savunma düzeni almıştır. Birleşmiş Milletler ordusu, düşman mevzilendiği savunma mevzilerinin önüne küçük birliklerle yıpratıcı taarruzlarına başlamıştır. Bu çaptaki sınırlı taarruzların etkinliği görülünce genişletilerek daha ciddi taarruzlar yapılmasına karar verilmiştir. 1'inci Kolordu cephesinde yapılacak taarruza ihtiyattaki 25'inci Amerikan Tümeninin birlikleri ile bu tümen emrindeki Türk Tugayı da görevlendirilmiştir.

O. KUMYANGJANGNİ MUHAREBESİ VE İLERİ HAREKÂT

Chonan'da, ihtiyatta bulunan Türk Tugayı 20 günlük sürede genellikle eğitim ve muharebe tatbikatları yapmıştır. Türk Tugayının aldığı yeni görev, Kuzey Kore'nin Sarı Deniz'den Japon Denizi'ne kadar uzanan savunma mevzisinin 12 km.lik kısmını elde etmektir. Çok sarp ve dağlık arazide olan bu kısmı Komünistler, 20 günden beri bütün imkânlarıyla tahkim etmiştir. Bütün cephede kat kat siperler kazmış, savunma planlamış ve mevziiyi üstün sayıda kuvvetlerle işgal etmiştir. Hâkim tepeleri üstü kapalı silah mevzileriyle savunma noktaları hâlinde hazırlamışlardır. Savunma mevzisinin derinliği de oldukça çoktur. Daha kuzeyde başka mevzilerin de hazırlandığı görülmüştür.

Bir süredir ihtiyatta muharebelere hazırlanan Türk Tugayı bu taarruz vazifesi için 24 Ocak 1951'de Chonan'dan hareket etmiştir. Tugay, 12 km.lik tahkim edilmiş

[85] "İngiliz Milletler Topluluğu Konferansı"**, Milliyet**, 06 Ocak 1951, s.1.

[86] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 9, Gömlek: 2, Belge: 2-21, Kutu: 9, Gömlek: 8, Belge: 8-12, Kutu: 10, Gömlek: 45, Belge: 45-6.

düşman mevzisinin hepsine birden taarruz edemeyeceğinden bazı noktalarda kuvvet çoğunluğu oluşturularak harekât planları yapılmıştır.

Tugay Komutanı, kuvvetinin üçte biri ile muharebe cephesinin doğu kısmına, kuvvetinin üçte ikisi ile de bu cephenin batı kısmına taarruz etmeye karar vermiştir. Ortada kalan cephenin dağlık kısmına taarruz etmeyecek ve buradaki düşmanı, kuvvetli keşif kollarıyla oyalayacaktır.

Amerikan Motorlu Süvari Tümeninden bir tabur Türk Tugayının doğusundan, batısından da 25'inci Amerikan Tümeninin birlikleri de batısında taarruz edecekti. Taarruz edilecek düşman cephesi sağ kanadı ucuna, bir Türk bataryası ve bir Amerikan tank bölüğüyle takviye edilen 2'nci Tabur taarruz edecekti. Tabur, 25 Ocak 1951 sabahı cepheye yaklaşmaya başlamış, ihtiyatla ilerlemiş ve akşamüzeri 8 km. kuzeyindeki Kumyangjangni kasabasının karşısına gelmiştir. Bu kasaba düşmanın asıl savunma mevzisinin içindedir. Gece saat 21.00'de taarruz hazırlıklarını tamamlamış, 26 Ocak günü saat 07.00'de taarruza başlama emri alınmıştır.[87]

2'nci Tabur, 26 Ocak 1951 sabahı iki bölüğü birinci hatta olmak üzere, Kumyangjangni kasabasına ve kasabanın batısındaki tahkimli mevzilere taarruza başlamıştır. Amerikan Tank Bölüğü, tankların üstüne binen bir piyade takımı ile şiddetli düşman ateşi altında ilk hücum çıkışını yapmıştır. Yollar tank mayınlarıyla kapatılmış olduğundan tanklar, daha ileri gidememiştir. Tankların üstünde taarruza katılan piyade takımı, içinden savunma tertibi alınmış binalara, barikatlara, üstü kapalı ateş mevzilerine hücum ettiyse de bir takımlık kuvvetin bu işe yeterli gelmeyeceği anlaşılmıştır.

Daha geniş çaplı bir taarruz için düşman mevzileri topçu silahları, havanlar ve savaş uçaklarıyla ateş altına alındıktan sonra, 2'inci Tabur 5'inci Bölükle kasabaya hücum edilmiştir. Yakın muharebeler, sokak muharebeleri ve süngü muharebeleri sonucunda kasaba ele geçirilmiştir. 5'inci Bölük kasabanın kuzeyinde düşman savunma mevzileriyle çevrelenmiş tepeye taarruz ettiyse de bu tepeyi almakta başarılı olamamıştır. Taburun sol kanadından taarruz eden 7'nci Bölük de Kuzeylilerin planlı ve etkili ateş baskısı altında hücum mesafesine[88] kadar karşı mevzilere yanaşmıştır.

[87] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 30, Gömlek: 178, Belge: 178-9.

[88] Hücum, düşmanı yakın muharebe ile kendi mevzii içinde imha etmektir. Yakın muharebe süngü hücumunu, göğüs göğse muharebeyi kapsar. Hücum mesafesi, hücuma başlamadan önce el bombaları ile düşman mevziinin ateş altına alındığı 30-35 m.lik mesafeyi ifade eder.

Kuzey Kore'nin taarruz neticesinde ortaya çıkan teşkilatından ve mevcudundan Türk Taburu, Alay seviyesinde bir gruba taarruz ettiğini anlamıştır.

Türk Tugayının karşılaştığı Komünist gruplar daha önce topçusunu nadiren kullanmıştır. Bu defa hücum mesafesine yaklaşmış olan tabura etkili ve yoğun bir topçu ateşi açılmıştır. Böylelikle akşam saatleri gelmiş ve iki taraf da mevzilerinde gerçekleşebilecek karşı taarruza hazırlıklı olarak geceyi geçirmiştir.

2'nci Tabur, 27 Ocak 1951 sabahı bir gün önce kaldığı mevzilerden aynı düzende taarruza başlamıştır. Fakat karşı mevzilerin boş olduğu görülmüştür. Her iki taraf da gece yararlılarını ve ölülerini tahliye etmiştir. Buna rağmen mevzilerde 73 Çinli sayılmıştır. Bu muharebelerde Taburdan 5 er hayatını kaybetmiş; 14 er yaralanmıştır. Hasmını bölgeyi terk etmek zorunda bırakacak şekilde sonuçlandığı için bu muharebenin de Türk Birlikleri için başarılı geçtiği söylenebilir. [89]

Kumyangjangni Muharebesinin bu safhası Türk Tugayının ve yeniden kurulan 241'inci Piyade Alayının ilk taarruz muharebesidir. Bundan önce Kunuri'de çok üstün düşman kuvvetleriyle karşılaşılmış ve baskına uğrama durumu olduğu için zayiat çok olmuştu. Muharebe sonunda fazla zayiat verilerek büyük ölçüdeki çekilme birliklerdeki personelin moralini bozmuştu. Bu ilk taarruz muharebesinin başarıyla sonuçlanması askerlerin moralini yükseltmiştir.

Bu muharebeyle Birleşmiş Milletler ordusunun geri çekilme stratejisi son bulmuş ve ilk başarılı sonuçla tüm cephede taarruz edilerek ileri hareket başlatılmıştır. 8'inci Ordu Komutanının hazırlamış olduğu çekilme planları böylelikle rafa kalkmış ve taarruzla yaz aylarından beri kaybedilen 32'nci paralele kadar olan bölge geri alınmak üzere planlar yapılmaya başlanmıştır. Ayrıca 241'inci Alayın bu başarısı bütün Birleşmiş Milletler cephesinde duyulmuş ve diğer ülke askerleri arasında takdirle konuşulmuştur. Diğer ülke askerleri ile temas eden Türk subayları Türk Birlikleri için "Birinci sınıf askerdir." diye söylendiğini sıklıkla ifade etmişlerdir.[90]

2'nci Taburun taarruzunun geliştiği sırada Tugay Komutanlığı planı gereği cephenin dağlık olan orta kısmı keşif kollarına bırakılmış, 241'inci Alay Komutanının

[89] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 30, Gömlek: 178, Belge: 178-8.
[90] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 30, Gömlek: 178, Belge: 178-11.

emrinde olan Alay Muharebe Grubu (1'inci, 3'üncü Taburlar ile Topçu Tb.) düşman cephesinin batı kısmı karşısında bulunmaktadır.

2'nci Taburun muharebelerinden sonra Asıl taarruzu yapmış olan 3'üncü Piyade Taburunun da ele alınması gerekir. 3'üncü Tabur, 25 Ocak 1951 sabahı 9'uncu ve 10'uncu Bölükleri birinci hatta, 11'inci Bölüğü sağ geride kademeli olarak ileri harekete başlamıştır. 1'inci Tabur[91] 3'üncü Taburun doğu yanını korumak üzere ikinci hatta bölgeden bölgeye ilerlemiştir. Öğleye kadar düşmanla temas olmamış, öğleden sonra gittikçe şiddetlenen düşman mukavemeti karşısında karşılıklı atışlarla ilerlemeye devam etmiş ve ateş üstünlüğü sağlanan yerlerde, hücum edilerek ilerlenmiştir. 25 Ocak gününün hedefi, 185 rakımlı tepeyle bu tepeden batıya doğru uzanan 2 km. uzunluğundaki sırttır. 185 rakımlı tepe, her yere hâkim ve mevziinin kilit yeri olan bir tepedir. Düşman bu tepeyi bir savunma noktası olarak çepeçevre tahkim etmiştir. Bu tepeyi ele geçirme vazifesi 10'uncu Bölüğe verilmiştir. Bölük Komutanı, 185 rakımlı tepeye batıdan kuşatıcı şekilde taarruz etmeye karar vermiştir. Bunun için iki takımıyla tepenin batısına yanaşmış ve takımların cephesini doğuya döndürerek düşmanın tahkimli ateş mevzilerine karşı şiddetli ateş muharebesine girişmiş ve kısa sıçramalarla hücum mesafesine kadar düşmana yaklaşmıştır. Hava kararmadan taarruzu tamamlamak için Bölük Komutanı, geride bıraktığı takımını 185 rakımlı tepeye cepheden hücum ettirmiştir. Bu takım, maharetle düşmana yaklaşmıştır. Hücum mesafesine gelince takım komutanı üsteğmen önde olmak üzere büyük heyecan içinde, düşman mevziine saldırmışlardır. Açıkta veya hendeklerde bulunan düşmanı süngü ve el bombaları ile yok etmişlerdir. Cepheden yapılan bu hücuma karşı düşman, karşı taarruz için derhâl ihtiyatlarını hareket ettirmiştir. Bu ihtiyatlar tepenin zirvesine doğru koşarlarken hücum mesafesine yaklaşmış olan bölüğün iki takımı da hücuma kalkarak meydana çıkmış olan bu ihtiyatların üzerine atılmışlardır. 1'inci Takım da güneyden bu düşmanın üstüne atılmıştır. Çok etkili bir taarruz sonunda tüm Komünist askerler muharebe dışı kalmıştır. Bu husus Amerikan Karargahından gönderilen raporlarda dahi yerini bulmuştur.[92] Batı cephesinde açıktaki Çinliler imha edilse de üstü kapalı mevzilerdekiler direnmeye devam etmektedir. Bunlar da zorlu mücadele ile birer birer yok edilmiştir. Hücuma uğramayan düşman kısımları ise

[91] Tugay ihtiyatı olan 1'inci Bölüğü eksiktir.

[92] "Chinese Attacking U.N. Advance Units", **New York Times,** 29.01.1951, (çevrimiçi) select.nytimes.com\gst, 23.04.2014.

tepeyi terk etmiş ve çok yakında mevzilenmiştir. Havanın kararmasına kadar bahse konu tepe ele geçirilmiştir. Taarruz sonuçlandığında 1 subay ve 1 astsubayın yaralandığı, 2 erin hayatını kaybettiği rapor edilmiştir. [93]

Taarruzda ilk hatta bulunan bölükler, ele geçirdikleri mevzilerde geceyi geçirmek için çepeçevre tertiplenmişlerdir. Hava karlı, sıcaklık sıfırın altında 15 derecedir. Komünist unsurlar gece uzaklaşmamış ve teması kesmemiştir. Gece yarısından önce sağ geride ihtiyattaki 11'inci Bölüğe baskın yapılmıştır. Gece saatlerinde bir bölük cephesinin yarılması bütün birlikler için imhayla sonuçlanacak bir aşamaya gelebilirdi. Topluca etrafı çevrilerek imha edilmemek için ileri hat bölükleri, ele geçirdikleri mevzileri bırakarak emirle geride toplanmışlar ve tepeyi Kuzey Kore askerlerine bırakmışlardır. Karşıdan taarruzu geliştirilemeyecek şekilde kontrol altına alındıktan sonra aynı bölükler gece baskını düzeninde ilerlemişler ve tepeleri geri almışlardır.

241'inci Alay, 26 Ocak 1951 günü aynı tertiple daha kuzeydeki tahkimli hatta doğru ilerlemeye başlamıştır. 26 Ocak günü için birliklere verilen hedef 156 rakımlı tepe ile bu tepeden batıya doğru uzanan 2 km. uzunluğundaki sırtı ele geçirmektir. Bu görev için beş bölükten dördü (9'uncu, 10'uncu, 11 'inci ve 2'nci Bölükler) ileri hatta görevlendirilmiştir. İleri hat bölükleri ilerledikçe düşman direnişi sertleşmiştir. Ayrıca sağ kanatta ısrarla savunulan tepelerin de zapt edilmesi gerekmektedir. Sol kanattaki 9'uncu Bölük, Amerikan Tank Bölüğünün ve tankların üstüne bindirilmiş Türk Piyade Takımının düşmana geriden hücum etmesi sayesinde akşama kadar hedefi olan sırtı ele geçirerek görevini yerine getirmiştir.

156 rakımlı tepenin kontrol altına alınması görevi ise 10'uncu Bölüğe düşmüştür. Çinliler bu tepeyi çepeçevre tahkim etmiş, savunma hattını sıkı sıkıya tutmuştur. 10'uncu Bölük tepeye kayıp vermeden yaklaşmıştır. Türk ve Amerikan topçu taburları, havan bölükleri ve Amerikan savaş uçakları tepeye şiddetli ve sürekli bir ateş açmaktaydılar. Özellikle topçular, 10'uncu Bölüğün istediği her noktaya etkili atışlar yapmıştır. Fakat Çinliler iyi tahkim edilmiş mevzilerinde bu ateşlerden pek etkilenmemiştir. 156 rakımlı tepenin doğu yamaçlarına hücum edecek olan, batıdan itibaren 11'inci ve 2'nci Bölükler bu bölgede üstünlük sağlamak için mücadele etmişler fakat hedeflerine varamamışlardır. Diğer bölüklerin hedeflerini ele geçirmesiyle cephe halinde taarruzu bekleyen 10'uncu Bölük Komutanı daha fazla

[93] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-4.

beklememiş ve hücum mesafesine gelmiş olan bölüğüne süngü hücumu emri vermiştir. Bir anda bütün bölük personelinin yaptığı süngü hücumu neticesinde mevzidekiler çekilme fırsatı bulamadan mevzilerinde imha edilmiştir. Tepenin zirvesine ulaşmak muharebenin gidişatında önemli bir avantaj sağlamıştır. Direnmeye devam eden ve hücumdan sonra sayıları 18 olarak tespit edilen kapalı düşman mevzisinin birer birer ele geçirilmesi gerekmiştir. 10'uncu Bölük hedefini ele geçirdiğinde 156 rakımlı tepenin doğu yamaçlarına hücumla görevlendirilen 1'inci ve 2'nci Bölükler de hedeflerine çok yaklaşmıştı. Bu bölüklerin de hedeflerini ele geçirmeleriyle karanlık basıncaya kadar 156 rakımlı tepenin tamamen kontrol altına alınması mümkün olmuştur. İleri hat bölükleri, vardıkları yerlerde çepeçevre savunma tertibatı alarak geceyi geçirmiştir. [94]

Türk birliklerinin 26 Ocak günü icra ettikleri muharebenin büyük başarısı diğer BM birliklerinde derhal duyulmuştur. 25'inci Amerikan Tümeni, 3'üncü Tümen ve 1 'inci Kolordu harekât ve haber subayları ile bunların yanında Amerikalı savaş muhabirleri muharebe bölgesine gelmiştir. Muharebe sahasında gördükleri çok sayıda düşman ölüsü, terk ettikleri silah ve cephaneyi gördükten sonra ayrılmışlardır. Bu kişilerin Amerikan basınında yayımlanan röportajlarında görülen ölülerin çoğunluğunun piyade mermisi ile alınlarından vurulduklarını ve savunan kuvvetle taarruz eden kuvvet mukayese edilirse şimdiye dek bu kadar başarılı bir piyade muharebesinin olmadığı anlatılarak Türk birliklerinin başarılarının Amerikan basını yoluyla geniş kitlelerce duyulmasını sağlamışlardır.[95]

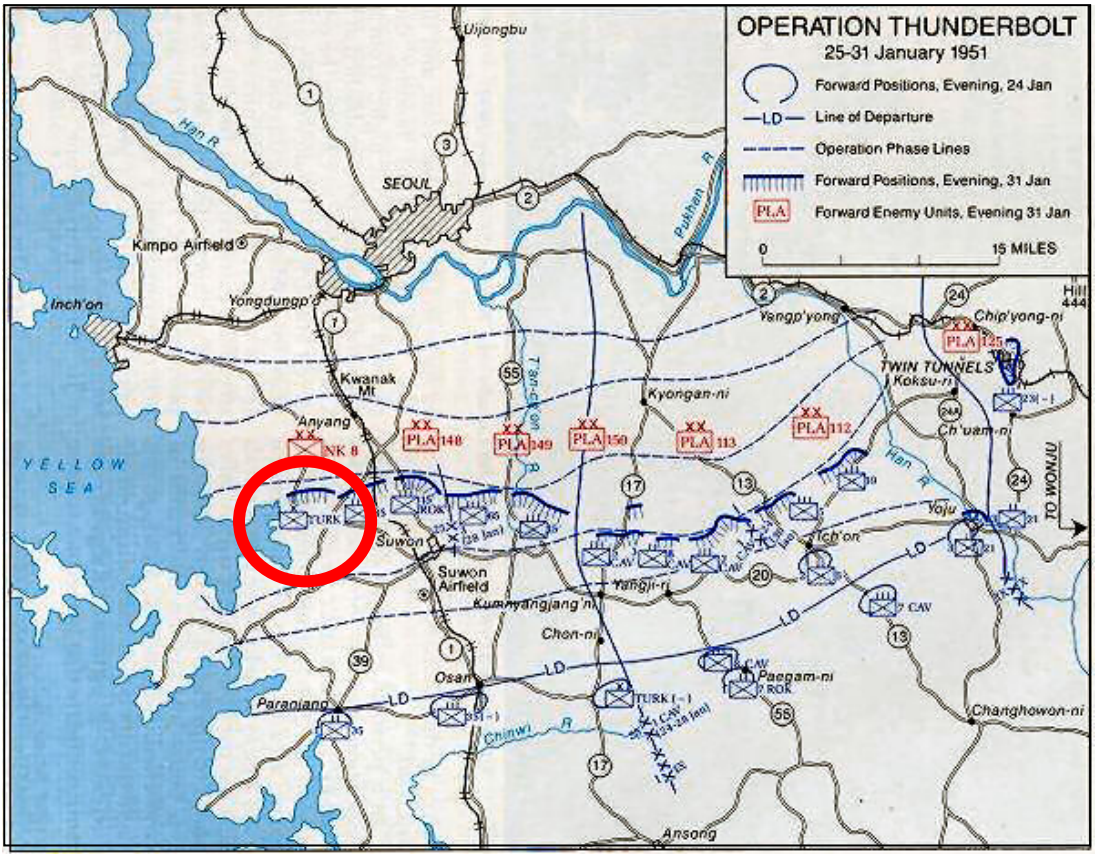
156 rakımlı tepede geçen bu çetin muharebeler sonucunda 27 Ocak 1951 sabahı, çoğu yakın muharebe ile etkisiz hale getirilmiş 474 Çinli cesedi sayılmış ve 28 Çinli esir alınmıştır. Üç günlük muharebede Türk Tugayının toplam zayiatı ise isimleri ekte kronolojik sıra ile belirtilen 1 astsubay, 11 er olmak üzere 12 zayiat ve 1 subay, 1 astsubay, 29 er olmak üzere 31 yaralıdır.[96] Aşağıdaki haritada görüldüğü gibi cephe hattı Seul'e giderek yaklaşmış BM kuvvetlerinin önünde bir sonraki hamle Han Nehrine ulaşmak olmuştur.

---

[94] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 196.

[95] "Army Head Silent On Continuing War", **New York Times,** 19.01.1951, (çevrimiçi) select.nytimes.com\gst, 01.05.2014.

[96] **A.g.a.**, Defter no:1-4. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 10, Gömlek: 51, Belge: 51-28.

Şekil 2.4: Birleşmiş Milletler Birliklerinin Muharebedeki Yerlerini Gösterir Harita

Kaynak: www.koreanwar.org/korean_war_maps_results/koreanwarprojecy_dallas_texas_maps_2010, (çevrimiçi),01.05.2014

P. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TAARRUZU VE CEPHE HATTININ HAN NEHRİNE TAŞINMASI

Birleşmiş Milletler ordusu Komünist genel taarruzunun olumsuz etkisini 25-27 Ocak 1951'de yaptığı taarruzlarla üstünden atmıştır. Kazanılan başarılarla orduda moral düzelmiş, muharebe heyecanı artmıştır. Ordu Komutanlığınca, bu çeşit taarruzları daha da artırarak Çinlileri bütün cephe boyunca kuzeye atmaya ve bu suretle kuzeye doğru kaybedilen toprakların kazanılmasına karar verilmiştir. Bu amaçla cephede yapılan birlik yer değiştirmeleri sırasında Türk Tugayı da geri alınmış ve 25'inci Amerikan Tümeninin soldaki 35'inci Alayının batı kanadındaki birliklerini değiştirerek geri hatta görev almıştır. Bu bölgede Çin birlikleri ile desteklenen Kuzey Kore kuvvetleri, Sarı Deniz kıyılarına kadar tahkimat yapmış ve güçlü bir savunma

hattı oluşturmuştur. Türk Tugayı geceyi Suwon güneyinde topluca geçirmiştir. 28 Ocak 1951 günü taarruz hazırlığı yapılacak, iki gün sonra da taarruzlara başlanacaktır.[97]

Yeni harekatta Türk Tugayının sorumluluğuna verilen cephenin sağ kanadı kuzeye uzanan dağ kitlesi, ortası alçak arazi, sol kanadı da alçakça tepelerdir. Cephede hasım birlikler, sağ kanattaki dağların en yüksek tepesi olan 431 rakımlı tepe ile sol kanatta 109 rakımlı tepededir. Kuzeyliler bu tepeleri tahkim etmiş ve güçlü savunma mevzileriyle tutmuş durumdadır. Tugay Komutanlığı birer bölükle savunulan bu tepelerden 431 rakımlı tepeye 2'nci Tabur ve 109 rakımlı tepeye 3'üncü Tabur ile taarruz etmeye karar vermiştir. 30 Ocak 1951 sabahı ilerleyen 2'nci Tabur, sivri kayalıklı tepeler hattından güçlükle ilerlemiştir. Topçu ve uçaklar, tepedeki mevzileri şiddetli ateş altına almışlardır. Öğleden sonra 7'nci Bölük cepheden, 6'ncı Bölük doğu kanattan, 5'inci Bölük de batı kanattan ilerlemiştir. 5'inci Bölük, kısmen tanklar üzerindedir. Tanklar kayalık yerlerden ilerleyemediğinden taarruzda faydalı olmamışlar ve yalnız silahları ile ateş açmışlardır. 7'nci Bölük, mevzileri iyi hazırlanmış olan Kuzeylilerle saat 12.00'de çatışmıştır. Kuzeyliler, kayaların arasında üstü kapalı mevzilerden isabetli atışlar yaptığından bölük, ilerleyememiştir. Yapılan topçu, uçak ve ağır silahların ateşleriyle mevziler tahrip edilememiş ve ateşler sindirilememiştir. Sağdan taarruz etmekte olan 6'ncı Bölük de karşıdan açılan ateşin şiddetinden ilerleyememiştir. 2'nci Taburun duraklayan taarruzunu canlandırmak için 431 rakımlı tepeye tekrar topçu ve havan ateşleri yapılmıştır. Savaş uçakları tepeyi bombalamıştır. 2'nci Bölük de 7'nci Bölük ile taarruza katıldıysa da tepe ele geçirilememiştir. [98]

109 rakımlı tepeye yaklaşan 3'üncü Tabur, 9'uncu Bölüğünü batıdan daha kuzeye ilerletmiştir. Komünist kuvvetler 109 rakımlı tepeyi tahkim etmiş ve savunma tertipleri almıştır. Tepeye, topçu ve havan ateşleri yapıldıktan sonra 11'inci Bölük batıdan, 10'uncu Bölük merkezden ve kısmen tanklara bindirilmiş 1'inci Bölük de doğudan olmak üzere, üç taraftan aynı zamanda taarruz edilmiştir. Tepede inatla savunan Kuzey Kore birliği sarılmış, süngü muharebesi ve el bombalarıyla ele geçirilmiştir.

[97] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 221.
[98] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 223.

Alay Komutanı sağ kanat gerisinde 266 rakımlı tepeye İhtiyat Taburundan takviyeli bir takım ile taarruz etme emri vermiştir. Bu takviyeli takım, tepeyi hücum ile almış ve karşı taarruz yapan üstün kuvvetleri durdurmuştur. [99]

Bu muharebelerde bir haftalık zaman geride kalmıştı. 30 Ocak 1951 günü sona erdiğinde ise en dikkat çekici husus 431 rakımlı tepenin ele geçirilememiş olması ve Türk birliklerinin 6 km.lik cephede birbirine yardım edemeyecek durumda ve parça parça her biri düşmanla temas halinde bulundukları yerde kalmış olmalarıydı. Düşman gece baskınları yaptığı için bu şekilde geceyi geçirmek çok tehlikeliydi. Bu nedenle birlikler, ele geçirdikleri arazileri bırakarak daha önceki geceyi geçirdikleri yerlere kadar geri çekilmişlerdir. Bölükler düşmana fark ettirmeden geri hareketi tamamlamışlar ve gece için emniyet tertipleri alarak sıfırın altında 15 derece soğukta emniyet görevi alanlar dışındakileri dinlendirmeye çalışmışlardır.

109 rakımlı tepenin ele geçirilmesi görevi 3'üncü Tabura verilmiştir. Tepenin işgal edilmiş olduğu görülünce Tabur, 109 rakımlı tepeye üç taraftan taarruz etmiştir. 3'üncü Tabur 109 rakımlı tepeyi el bombası ve süngü muharebesiyle ele geçirmiştir. Çok kuvvetli olduğu tespit edilen karşıt birliklerin yakınında geceyi geçirmek doğru görülmediğinden bölükler ele geçirdikleri yerleri terk ederek bir gece evvel ele geçirilen yerlere geri alınmıştır.

109 rakımlı tepenin ele geçirildiği 30 Ocak 1951 tarihli muharebede süngü hücumu sıklıkla kullanılan bir yöntem olmuş, bu muharebede düşmana en az 400 ölü, 200 kadar da yaralı verdirilmiştir. Bu arada düşmanın bir kısmının bombalarını kendilerine kullandıkları tespit edilmiştir. Bu durum Komünist unsurlara BM ordusuna esir düşmeleri durumunda kötü muamele görecekleri konusunda yapılan telkinlerin bir sonucudur. Türk birliklerinin, 1 subay, 1 astsubay, 9 er olmak üzere 11 ölü, 1 astsubay 36 er olmak üzere 37 yaralı ve ayrıca 4 tane de er kaybolmuştur.[100]

30 Ocak 1951 günü Birleşmiş Milletler ordusu genel olarak o gün için planlanan hedeflerine varmıştır. Yalnız Türk birlikleri hedefine ulaşamamıştır. Buna rağmen ertesi gün taburlara ilave hedefler verilmiştir. Taburlar 31 Ocak günü mevcut düzenlerinde muharebeye devam etmişlerdir. 266 rakımlı tepeyi 3'üncü Bölük

[99] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 224.

[100] **A.g.a.,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 10, Gömlek: 43, Belge: 43-8. **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-4. Hayatını kaybedenlerin listesi ekte bulunmaktadır. Kayıpların üçünün de hayatını kaybettiği sonradan anlaşılmıştır. Toplam ölü sayısı 14'dür.

hücumla ele geçirmiştir. Öğleden sonra 6'ncı ve 7'nci Bölüklerin bir kısım unsurları 431 rakımlı tepeye ulaşmışsa da bu tepe büyük kuvvetle savunulmaya devam edildiğinden ele geçirilememiştir.

Ertesi gün 1951 yılı Şubat ayına girilmiş ve soğuk hava kendini iyiden iyiye hissettirmeye başlamıştır. Taburlardan gelen günlük raporlarda ortak husus çetin kış şartlarında muharebenin zorlaştığı ve birliklerin etkinliğinin azaldığıdır. 1 Şubat sabahı bölükler bir gün önceki hedeflerine aynı muharebe düzeniyle taarruza başlamıştır. 431 rakımlı tepe bir gün öncesine göre çok kuvvetli tahkim edilmiştir. Üstü kapalı ateş mevzilerinden başka, kayaların dibi ateş mevzisi hâline getirilmiştir. Her gün yapılan hava taarruzları ve topçu ateşleri mevzilerde savunma yapan kuvvetleri sindiremiyor, mevzilerini tahrip edemiyordu. Bu şekilde kuvvetle savunulan mevzilere taarruz etmenin zayiatı artıracağı düşünülerek 431 rakımlı tepeye taarruz ertelenmiştir. 109 rakımlı tepe ise bir kez daha üç taraftan hücum edilerek ele geçirilmiştir. Fakat birlikler geceyi mevzilerde emniyetle geçiremeyeceğinden 1 Şubat'ta bir gece önceki yerlere geri alınmıştır. Taarruz gecesi 3'üncü Taburun solu ile deniz arasına bir Amerikan komando bölüğü getirilmiştir. Gece, tespit edilen düşman hareketleri topçu ateşi altına alınmıştır.

2 Şubat 1951 günü 2'nci Tabur yine 431 rakımlı tepeyi ele geçirmek üzere ilerlemiştir. Bu defa 431 rakımlı tepeye 7'nci Bölüğün cepheden, 3'üncü Bölüğün de doğudan taarruz etmesi planlanmıştır. 3'üncü Bölük zorlukla düşman mevzilerine yaklaşmıştır. Tepe, uçaklar ve topçu tarafından şiddetli ateş altına alınmıştır. 3'üncü Bölüğün bir takımı el bombaları yardımıyla düşmanının üstü kapalı mevzilerinin arasından geçerek zirveye çıkmıştır. Fakat tepedeki ihtiyatlar bu takımı derhâl sarmıştır. Takım, bomba yağmuruna tutulmuş ve gerilemiştir. Bu sırada 3'üncü Bölüğün diğer takımları da zirveye yaklaşmışlardır. Karanlık basarken bunlar da düşmanın karşı taarruzlarına uğramışlar ve çekilmeye mecbur kalmışlardır. Muharebenin bu kadar çetin geçmesi 3'üncü Bölükten birçok kişinin taarruz esnasında yaralanmasına sebep olmuştur. Zayiatın artması geri çekilme kararı alınmasına sebep olmuştur. Bölük büyük kısmı ile gece saat 22.00 sıralarında muharebeyi kesmeyi başarmışsa da takımlar ayrı ayrı savaşarak muhtelif saatlerde çekilmişlerdir. En son çekilebilen takım sabah saat 09.00'da 266 rakımlı tepeye 32 mevcutla gelebilmiştir. Bu tepeye cepheden taarruz eden 7'nci Bölük taarruzunda başarılı olmuş ve tahkimli

mevzilere çok yaklaşmıştır fakat 3'üncü Bölüğün düşmanın karşı taarruzlarından dolayı çekildiğini görünce hücum etmemeye karar vermiş ve düşman karşı taarruza geçmeden çekilmeye başlamıştır. Boşaltılmış olan 109 rakımlı tepeyi Komünist unsurlar yine işgal etmiştir. Bu tepe, gün boyunca üç taraftan hücumla dördüncü defa ele geçirilmiştir. 3'üncü Taburun ele geçirdiği yerlerde geceyi geçirmesi gece baskınına yol açabilir endişesiyle uygun görülmediğinden yine geriye alınmıştır. [101]

Muharebelerin gidişatı Türk Tugayının bulunduğu bölgenin takviye edilmesini gerektiriyordu. Türk Tugayı birliklerinin ilerleyerek Sarı Deniz'in kuzeyine geçmesi durumunda buradaki arazinin de işgal edilmesi gerekiyordu. Geniş olan bu arazinin Türk Tugayı tarafından işgali mümkün olmadığından bu bölgeye 25'inci Tümenin 24'üncü Alayı getirilmiştir. Bu Alay Tugayın batısından taarruz edeceğinden Türk Tugayının batı kanadı emniyet altına alınmıştır.[102]

Henüz ele geçirilememiş olan 431 ve 109 rakımlı tepelere 3 Şubat 1951'de şiddetli uçak ve topçu yapıldıktan sonra aynı tepelere yapılan geçmiş günlerdeki taarruz düzeniyle taarruz edilmiştir. 3 Şubat 1951 günü 2'nci Bölüğe, 431 rakımlı tepeye taarruz görevi verilmiştir. 3'üncü Bölük ise 266 rakımlı tepeden bu taarruzu ağır silahlarıyla destekleyecektir. 7'nci Bölük de 431 rakımlı tepeye güneyden ve batıdan taarruz edecektir. Bölükler güçlükle ve zayiat vererek hücum mesafesine yaklaştılarsa da sindirilemeyen karşıt birliklerin planlı ve tesirli ateşleri yüzünden daha fazla ilerleyememişler ve insan zayiatını önlemek için hücum etmeyip geri alınmışlardır.

3'üncü Tabur, gece emniyet maksadıyla boşalttığı 109 rakımlı tepeye saat 09.00'da taarruza başlamış, tepede direniş olmadığından, savaşmadan işgal etmiş ve bu defa geceyi geçirmek için tepeye yerleşmiştir. Çinliler, gece saat 20.15'te 109 rakımlı tepenin ilerisinde mevzilenmiş olan 3'üncü Taburun 10'uncu Bölüğüne baskın yapmış ve hücumlarını dört defa tekrarlamıştır. Sonuncu hücumunda 109 rakımlı tepeye girdiyse de karşı taarruzlar, süngü ve el bombalarıyla püskürtülmüştür. Bu bölük bölgesindeki taarruzlar mevzi önünde 27 Çinlinin hayatını kaybetmesiyle sabaha karşı kesilmiştir.

Cepheye yeni getirilen 24'üncü Amerikan Alayı 246 rakımlı tepenin güneybatısına getirilmiş ve bu bölgede 9'uncu Bölüğün vazifesini teslim almıştır.

[101] **A.g.a., Kore** Harbi Koleksiyonu, Kutu: 11, Gömlek: 10, Belge: 10-2.
[102] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 228.

Çinlilerden oluştuğu tahmin edilen birlik saat 17.00'de havan ve makineli tüfek ateşlerinden sonra bu Alayın sağ kanadına taarruz etmiş ve 102 rakımlı tepenin doğusuna kadar ilerlemeye başlamıştır. Bu ilerleyiş durdurulamazsa 109 rakımlı tepeyi ele geçirmiş savunmakta olan 10'uncu Bölüğün gerileri tehlikeye gireceğinden 3'üncü Tabur, ihtiyat bölüğüyle ve bütün ağır silahlarıyla bu ilerleyen birlikleri yan ateşleri altına almıştır. [103]

431 rakımlı tepenin ele geçirilmesi birkaç gündür mümkün olmadığı için keşif birlikleriyle bu tepe bölgesinde keşifler yapılmıştır. 431 rakımlı tepeyle bu tepenin güneydoğu sırtlarının bir tabur tarafından işgal edilmiş olduğu ve geçen günlere göre kuvvetlenen bu taburun savunmaya devam edeceği anlaşılmıştır.

Kuvvetli bir şekilde savunulan tepelere icra edilecek taarruzda Türk Tugayının 10'uncu Bölüğü çok uzun süre muharebede kaldığı için görevinin 1'inci Bölük tarafından devralınmasına karar verilmiştir. 109 rakımlı tepedeki 10'uncu Bölüğün yerini alan 1'inci Bölük, gece üç defa baskına uğramıştır. Batıdaki 24'üncü Alaya da benzer gece baskınları yöneltilmiştir. Baskınlar geri püskürtülmesine rağmen 4 Şubat 1951 günü Türk Tugayından 8 er yaralanmıştır. Baskından sonra bölük mevzileri ilerisine İstihkâm Bölüğünden verilen mayın postaları vasıtasıyla aydınlatma mayınları döşenmiştir. 246 rakımlı tepe için bir kilit noktası, sarp ve kayalık bir tepe olan 109 rakımlı tepe birkaç defa elden ele geçmiştir. 4 Şubat 1951 günü icra edilen muharebelerde 7 er hayatını kaybetmiş, 2 subay ve 28 er de yaralanmıştır. Karşı taraftan 244 zayiat verdiği tespit edilmiştir.[104]

Bu birkaç günde Birleşmiş Milletler ordusunun keşif faaliyetlerini, küçük çaplı yıpratıcı taarruzlarını ve yakın hedefli ilerlemelerini, Komünist birlikleri, muharebe ileri karakolları adı verilen küçük ileri hat birlikleri ile durdurmaya çalışmıştır. Bu yıpratıcı taarruzlar, birçok bölgede çetin ve kanlı muharebelere sebep olmuş, bazı bölgelerde günlük hedefe varmak için taarruzlar tekrarlanmış; hatta bazı bölgelerde çok ilerlemiş birlikler de düşman baskısı dolayısıyla geri alınmış ise de genellikle Birleşmiş Milletler ordusu, planlanmış olan hedeflerine varmıştır.

[103] **A.e.**; s. 229.

[104] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 11, Gömlek; 10, Belge: 10-5.

Türk Tugayı ve 24'üncü Amerikan Alayı bölgesinde muharebeler yoğun olarak devam ederken 1'inci ve 3'üncü Güney Kore Kolorduları bölgesinde temas olmamıştır. Birleşmiş Milletler ordusu yıpratıcı taarruzlarını genişleterek bütün cepheyi kuzeye sürebilmiştir. Uğradığı kayıplar yüzünden özellikle malzeme ve cephane sarf etmek zorunda kalan Kuzey birliklerinin büyük ölçüde ikmale muhtaç olduğuna kanaat getirilmiştir. Kuzeylilerin sarf ettiklerini kolayca ikmal edemeyeceğine ve genel stratejik taarruzlara da girişmeyeceğine karar verilmiştir. Bu tür taarruzların bütün ordu ile devam ettirilerek düşmanın maddi ve manevi kuvvetlerinin ve dolayısıyla muharebe gücünün zayıflatılmasına karar verilmiştir.[105]

4 Şubat 1951 gününe gelindiğinde Birleşmiş Milletler ordusu bütün cephede 2-5 km uzaktaki hedeflere varmak suretiyle ilerlemektedir. Türk Tugayı ise ilerleyememiş ve günlük hedefine varamamıştır. Türk Tugayının hedefi olan tepelerin alınması ile Kuzey Kore'nin Han Vadisi güneyindeki savunma hattı önemini kaybetmiş olacak; dolayısıyla Seul'ün giriş kapıları açılmış olacaktı. Bu nedenle 431 rakımlı tepe savaşın gelişmesi açısından her iki taraf için de çok önemlidir ve 431 rakımlı tepe muharebenin en çetin mücadele edilen bölgesi haline gelmiştir. Burada her iki taraftan da çok sayıda asker yaralanmış ve ölmüştür. 431 rakımlı tepenin büyük zayiatları göze almadan ele geçirilemeyeceği anlaşılmıştır. Türk Tugayının ilerlemesini sağlamak amacıyla ordu, bu işin tank-piyade iş birliğiyle halledilmesine karar vermiştir. 40 tanklı bir tank grubuna 25'inci Amerikan Tümeni 27'nci Alayının bir taburu bindirilerek 3'üncü Taburun hedefi olan 246 rakımlı tepenin gerisine sevk edilmiştir. 3'üncü Tabur da cepheden bu tepeye yaklaşmıştır. 5 Şubat sabahı yapılan bu takviyelerle Komünist kuvvetler iki ateş arasında kalmış ve ağır zayiat vermiştir. 3'üncü Tabur da kolayca hedefine varmıştır. Düşman zayiatı 573 ölüdür.[106]

Türk Tugayının emrinde bulunan iki Amerikan Tank Bölüğü ile 1'inci Tabur, 431 rakımlı tepenin kuzeyindeki 226 rakımlı tepe istikametinde ilerlemiş ve 600 metre mesafede bulunan tepeleri tutmuştur. Akşam olduğunda bu tepelerde kalınmıştır.[107] 6 Şubat 1951 günü saat 13.02'de 373 ve 431 rakımlı tepe Türk birlikleri tarafından işgal

[105] **A.e.;** s. 230.
[106] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 11, Gömlek: 12, Belge: 12-2.
[107] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 11, Gömlek: 10, Belge: 10-6.

edilmiştir. Saat 15.00'te 226 rakımlı tepe ele geçirilmiştir. Bu tepede Türk birlikleri 50 ölü ve 5 esir almıştır. Türk Tugayının hiç zayiatı yoktur.[108]

Ertesi gün 1'inci Tabura 373 ve 224 rakımlı tepeler boyunca devam eden sıra tepeler istikametine kuzeye doğru taarruz ve bu bölgede bulunan birliklerin etkisiz hale getirilmesi emri verilmiştir. 3'üncü Bölük sağdan 132 rakımlı tepe istikametinde, 10'uncu Bölük solda kayalıklı tepeler üzerinden Chonggichon tepeleri istikametinde taarruza başlamıştır. 2'nci Bölük 10'uncu Bölüğü soldan vadi içinden takip etmiş ve hâkim tepeleri ilk hamlede işgal etmiştir. Bu tepelerde canlı hiç kimse görülmemiştir. Kuzeylilerin kuzeydoğu istikametinde çekildiği anlaşılmıştır.[109]

8 Şubat 1951 gününe gelindiğinde 1 'inci Taburun hedefi 241 rakımlı tepe olarak belirlenmiştir. Daha sonra tabur, 4 km. kuzeye ilerleyecekti. 3'üncü Bölük sağda, 1'inci Bölük solda, 2'nci Bölük solda ve vadi boyunca ilerleyerek küçük tepeleri elde bulundurmak üzere saat 09.00'da harekete geçilmiştir. Topçu ateşleri ve vadi boyunca ilerleyen tanklar himayesinde birlikler taarruza başladıysa da temas kaybedildiğinden bu kesimde bir çatışma ve muharebe olmamıştır. Sağda Amerikan 35'inci Piyade Alayı bir kısım zırhlı birliklerle taarruza devam etmiştir. Bu bölgede kısmen gerilla faaliyetleriyle karşılaşılarak etkisiz hale getirilmiştir. Ertesi gün bir önceki günkü düzende taarruza devam edilerek 182 rakımlı tepeye kadar ilerlenmesi emredilmiştir. 1'inci Taburun bölükleri harekâta devam ederek 182 rakımlı tepeyi ele geçirmiştir.[110]

182 rakımlı tepeyi işgal eden 1'inci Tabura 10 Şubat 1951 günü, bu mevzileri terk ederek daha kuzeye yaklaşması, Han Nehri Seul'un batı sırtlarına yanaşılması ve rastlanılacak düşmana taarruz ederek bu bölgeyi ele geçirmesi emredilmiştir. Tabur saat 08.30'da emir gereği hareket ederek Han Nehri kıyılarına kadar ilerlemiştir. Nehir kıyısındaki hakim tepeler Keşif Kollarınca kontrol edilmiş ve işgal edilmiştir.[111]

Han nehri kıyılarına ulaşılmasıyla Kuzey birliklerinin Seul'u elde tutmak üzere işgal ettikleri mevziler aşılmış oluyordu. Komünist birliklerin savunma hatları geçildikten sonra Türk Tugayının iki taburu birinci hatta olmak üzere tüm birlikleri, zayıf savunma teşkillerini ortadan kaldırarak hızla kuzeye ilerlemiş ve iki günlük

[108] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 11, Gömlek: 12, Belge: 12-3.
[109] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 11, Gömlek: 10, Belge: 10-8.
[110] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu. Kutu: 11, Gömlek: 10, Belge: 10-9.
[111] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 11, Gömlek: 10, Belge: 10-10.

hedefi bir günde işgal ederek 11 Şubat 1951'de Han Nehri'ne ulaşmıştır. Bu süratli ilerleme neticesinde aceleyle mevzilerini terk eden Kuzey orduları, birçok cephane ve iki de top terk etmiştir. Ele geçen malzemelerden anlaşıldığı kadarıyla Türk Tugayı, 8'inci Kuzey Kore Tümeni ile muharebe etmiş ve ağır kayıplar verdirerek Han Nehri kuzeyine atmıştır. Kuzey Kore birlikleri Seul ve batısında Han Nehri kuzeyinde nehri savunur duruma gelmiş, Türk Tugayı da Seul'ün hemen batısındaki mevzilerin karşısında (nehrin güneyinde) muharebe düzeni almıştır.

Kuzey Kore birlikleri, Han nehri kuzeyine çekildikten sonra 13 Şubat 1951'de dört gün süren genel bir taarruza başlamıştır. Bu taarruz, Türk Tugayının emrinde bulunduğu 25'inci Tümen cephesinden başka, doğuya doğru bütün Birleşmiş Milletler ordusunun cephesine yöneltilmiştir. Ağırlık merkezi Kore'nin ortasında Wonju bölgesinde olacak şekilde gelişen taarruza bu bölgede çok miktarda gerilla da katılmıştır. Taarruzun başladığı 13 Şubat 1951 tarihinde Türk Tugayı, ilk defa Birleşmiş Milletler Askeri Birlikleri Komutanı General Mc Arthur tarafından ziyaret edilmiştir. Kendisine Selçuk Kız Enstitüsünün gönderdiği Türk Bayrağı hediye edilmiştir.[112]

Kuzey birlikleri gerek Kuzey Kore Tümenleri gerekse Çin Tümenleri bir bütün halinde taarruza geçince BM ordusu cephesinde yer yer yarılmalar oluşmuştur. Cephede gelişen durumu düzeltmek amacıyla Han Nehri'nin güney sahillerinin savunulmasına başka birlikler tahsis edilmiş, 25'inci Tümenin alaylarıyla birlikte, Türk Tugayının da ihtiyata alınması gerekmiştir. 15 Şubat 1951'de Tugay Anyang güneyindeki toplanma yerine hareket etmiştir.

Komünist orduların cephenin merkezindeki taarruzları şiddetle devam ederken 17 Şubat günü batı kanatta geri çekilmeye başlamıştır. Birleşmiş Milletler Ordusu Komutanlığı batıdaki geri çekilmeden yararlanarak taarruza bu kanatta devam etmeye karar vermiştir. Bu taarruzlar sırasında Türk Tugayı ile yan yana muharebe eden ve Han Nehri'ne ulaşmaya çalışan 3'üncü Amerikan Tümeni, cepheden sızmış ve gerilerden gelmiş gerillaların taarruzuna uğramıştır. Tümenin her birliği, hatta Tümen Karargâhı da baskına uğramış ve sabaha kadar bu gerilla taarruzu ile mücadele edildiğinden cephede zafiyet meydana gelmiştir. Yan birliğinde meydana gelen bu durum neticesinde Türk Tugayı gerilla faaliyetlerine karşı uyarılmış ve cephe karşı

[112] "Kore Birliğimize Gn. Mac Arthur'un Teşrifi"**, Akşam**, 21 Şubat 1951, s.1.

taarruzlara karşı ateşle desteklenmiştir. 20 Şubat 1951'de 1'inci Kolordu birlikleri Han Nehri'ne, 24'üncü Tümen de bu birliklerin hizasına gelmiştir. Türk Tugayı 1'inci Kolordunun ihtiyatı olarak görevine devam etmiştir.[113]

Komünist birlikler 21 Şubat 1951 itibariyle genel taarruzdan vazgeçerek kuzeye çekilmeye başlamıştır. Birleşmiş Milletler ordusu da böylelikle bütün cephede ilerlemeye başlamıştır.

Cephede ilerleme devam ederken Han Nehri'nin savunulması da gelecekte gelişebilecek karşı taarruzlara tedbir olarak düşünülmüştür. 22 Şubat 1951'de 25'inci Tümen birlikleri Pukhan Nehri'nin Han Nehri'ne kavuştuğu noktanın iki tarafında ve Han Nehri'ni savunur vaziyette mevzilenmişlerdir. Tümenin doğu kanatta mevzilenmiş olan 27'nci Alayının görevini Türk Tugayı almış ve 13 Mart tarihine kadar bu mevzide savunmada kalmıştır.

Savunma durumunda birinci hat birlikleri mevzilerde bulunurken Türk Tugayı 23-28 Şubat 1951 günlerinde keşif kollarıyla düşman durumu hakkında bilgi almaya çalışmıştır. Topçu taburu keşif birliklerinin tespit ettiği düşman mevzilerine ve savunmadaki birlikler tarafından görülen düşman hedeflerine ateş açmıştır. Topçu ateşiyle nehrin karşı tarafındaki nehir geçiş malzemesi tahrip edilmiştir. Tabur, geceleri de devamlı taciz ateşleri yapmış ve günde 400-500 mermi sarf etmiştir.

Han Nehri savaşın bu safhasında iki taraf arasında cephe hattı oluşturmuştur. Türk Tugayı Han Nehrine karşı mevzide bulunduğu sırada Han Nehri'nde büyük buz parçaları yüzmekte ve parçaların sıkışıp kaldığı yerlerde donmaktadır. Bu nedenle nehri yürüyerek geçmek mümkün olmuştur. Bir takım kadar Kuzey Koreli Han Nehri'ni geçtiyse de havan ve topçu ateşleriyle dağıtılmıştır. BM ordusu komutanlığı da benzer şekilde Han Nehrini geçerek kuzeye doğru taarruzlarını geliştirme planları yapmıştır. Türk Tugayının bağlı bulunduğu 25'inci Tümen, Kuzey Korelilerin savunmakta olduğu Han Nehri'ni taarruzla geçmek için bütün olanakları ile hazırlanmaktadır. Han Nehri'ni geçiş olanakları aranırken nehrin kuzeyinin aydınlatılması ve Komünist unsurların sıkça yaptıkları gibi baskın şeklinde gece taarruzları da planlanmıştır. Gece taarruzlarında yerden yapılacak aydınlatma ile hava

[113] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 11, Gömlek: 10, Belge: 10-11.

kuvvetlerinin aydınlatma faaliyetlerinin birleştirilmesi ve ışığı yansıtacak aydınlatma yöntemleri de denenmiştir.

Nehrin iki tarafında mevzilenen ordular devam edecek muharebe için çeşitli hazırlıklar yapmaya da fırsat bulmuştur. BM ordusu psikolojik harekât birlikleri hoparlörlerle karşı tarafa Çince savaşı bırakma çağrıları yapmıştır. Bütün Birleşmiş Milletler ordusu cephesinde yer yer muharebeler ve keşif kolları çarpışmaları olmuştur.

Mevcut kuvvetlerle muharebe hazırlıkları yanında her iki taraf birlik takviyeleri de almıştır. Türk Tugayı muharebeye katıldıktan sonra Fransız, Yunan ve Hollanda birlikleri de BM ordusuna katılmıştır. Çin kuvvetlerinin de Kuzey Kore ordusu ile birlikte muharebe eden birliklerini destekledikleri yapılan hava keşifleri neticesinde görülmüştür. Şubat 1951 sonlarında, Han Nehri boyunca bir savunma mevzisi tuttukları sırada Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin mevcudu 382.481'i bulmuştur. Bu kuvvetlerin milliyetlerine göre dağılımı şu şekildedir[114]:

[114] Paul M. Edwards, **United Nations Participants in the Korean War**, Library of Congress, 2013, s.27.

Tablo 2.2: 26 Şubat 1951 Tarihi İtibariyle Ülkelerin BM Kuvvetine Katılımları

1. 8'inci Amerikan Ordusu	206.145
2. Amerikan Ordusuna bağlı Güney Kore Kuvvetleri	12.301
3. 27'nci İngiliz Piyade Tugayı	1771
4. Avustralya Alayı	1028
5. 29'uncu İngiliz Piyade Tugayı	6177
6. İngiliz Üs Komutanlığı	1788
7. Amerikan Hava Kuvvetleri	10.763
8. Kore Cumhuriyeti Ordusu	132.343
9. Filipinler Taburu	1296
10. 1'inci Türk Tugayı	4068
11. Tayland Müfrezesi	1097
12. Hollanda Müfrezesi	471
13. Fransız Piyade Taburu	839
14. Yunan Seferi Kuvveti	736
15. Kanada Piyade Taburu	980
16. Belçika Piyade Taburu	678
TOPLAM	**382.481**

Kaynak: Paul M. Edwards, United Nations Participants in the Korean War, Library of Congress, 2013, s.27.

Muharip asker gönderen üye devletlerden başka 26 üye devlet de sıhhiye birliği, taşıt araçları ve malzeme göndermek suretiyle yardımda bulunmuşlardır.

Amerikan Dışişleri Bakanı Marshall, Haziran 1951'de Kore'yi ziyaret edip, Kore'deki Birleşmiş Milletler ordusu hakkında şu demeci verecektir:

"Çeşitli milletlere mensup Birleşmiş Milletler birliklerinin birbirleriyle anlaşmış ve birlikte çalışan bir muharebe birliği hâlinde kaynaşmış olmalarından duygulandım."[115]

Amerikalı Bakanın belirttiği şekilde Kore'de, çeşitli milletlere mensup askerler tek bir komutanın idaresine verilmiştir. Oluşturulan Birleşmiş Milletler Ordusu BM'nin aldığı karar doğrultusunda savaşmıştır. Savaşa asker gönderen ülkeler coğrafi

[115] "Kore Birliğimiz"**, Akşam**, 28 Haziran 1951, s.1.

olarak Kore'ye çok uzak konumlardadır. Çoğunluğu bırakın Kore'den, ABD tarafından düşman olarak gösterilen Sovyetler Birliğinden bile bir tehdit beklemeyen bu devletlerin BM kararı ile savaşa girmeleri uluslararası organizasyonların tarihinde bir ilktir. Bu tarihe kadar uluslararası organizasyonların ordusunun oluşturularak ülkelerin aynı amaca hizmet etmek üzere kan akıtmaları örneği görülmemiş bir durumdur. Fakat bu tespite özellikle komutası Amerika Birleşik Devletlerinde olmak üzere çoğunlukla Amerikan birliklerinin savaşta görev aldığı ve Amerika'nın bu derece büyük bir katılımda bulunmasının dış politikasıyla bağlantılı olduğu gerçeğini de eklemek gerekir.

R. HAN NEHRİNİN GEÇİLMESİ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORDUSUNUN TAARRUZA DEVAMI

Birçok Kuzey birliği Han Nehri kuzeyine geri çekilmiş olsa da güneyde gerilla faaliyeti yürüten ve fırsatlardan yararlanarak nehrin güneyine geçen Kuzey Kore birlikleriyle muharebeler Mart ayı başlarında devam etmiştir. 1'inci Kolordu bölgesinde de keşif kolları, aradaki Han Nehri'ni geçmeye teşebbüs etmişlerdir. Kuzey Kore birliklerinin geri çekilmesi hızlanmış ve 4 Mart 1951'de Kuzey Kore birliklerinin bütün Birleşmiş Milletler ordusu ile teması kesilmiştir. 1-6 Mart 1951 tarihleri arasında Türk Tugayı da savunma mevzilerini tahkim ile uğraşmıştır.[116]

Birleşmiş Milletler orduları için Mart ayı başına kadar esas hedef olarak Han Nehrine ulaşmak belirlenmişken bu hedefin gerçekleşmesiyle planlar bu nehrin en az zayiatla geçilmesi ve kuzeye doğru taarruzun geliştirilmesine yönelik yapılmaya başlamıştır. Han Nehri iki taraf arasında cephe hattı oluşturmuş durumdayken her iki tarafın da karşı kıyıya geçerek küçük taarruz denemeleri olmuştur. Arada bulunan nehir nedeniyle başarısızlığa uğrayan bu denemeler birliklerin emniyette hissetmelerine neden olmuştur. Bu emniyet hissi muharebeye kısa bir ara verilmesine de vesile olmuştur. Ardı ardına devam eden çatışmalar 1-7 Mart tarihlerinde kesilmiş ve BM ordusu ikmal ve tahkim işleriyle meşgul olmuştur.

BM kuvvetleri komutanlığı Han Nehrine kadar devam eden başarılı ilerlemeyi 38'inci paralele kadar devam ettirmeyi yeni hedefi olarak belirlemiş durumdaydı.

[116] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 241-243

Bunun için en kısa zamanda genel bir taarruz planlanıyordu. 8'inci Ordu Komutanlığından, taarruza 7 Mart 1951 günü başlanması emredildi. Taarruzda 1'inci Kolorduda 25'inci Tümenin 27'nci ve 35'inci Alayları ile 24'üncü Alayın bir taburu Han Nehri'ni geçecekti. 1'inci Kolordunun diğer birlikleri ise Nehrin tamamından geçiş yapıldığı görüntüsünü vererek kuvvet çoğunluğunun bulunduğu yeri gizleyecekti. Böylelikle karşı tarafın tüm nehir boyunca birlik bulundurması sağlanacak ve cephede kademeli tertiplenmesi engellenecekti.

8'inci Ordu Komutanlığından 27'nci ve 35'inci Amerikan Alaylarının Han Nehri'ni 7 Mart 1951 günü saat 06.15'te Türk Topçu Taburunun da içinde bulunduğu topçu birliklerinin atışlarıyla birlikte geçecekleri bildirilmiştir. Türk Tugayının manevra birliklerinden de ihtiyatta bulunan 2'nci Taburun saat 06.15'ten sonra 3'üncü Taburun 6'ncı Bölüğü ile beraber hazır olması emredilmiştir.[117]

Plana göre Han Nehri'ni aşarak Pukhan Nehri boyunca kuzeye ilerleyecek olan 35'inci Alay, nehir çevresinde mevzilenmiş ve iyi tahkim edildiği düşünülen alaya taarruz edecektir. Bu arada Komünist unsurlar da Han Nehrinin kuzey sahillerini savunmak için tertiplenmiş ve kuvvetli tahkimat yapmıştır. Nehir geçişinin bu nedenle fazlaca insan zayiatına neden olacağı tahmin edilmiştir. Geçişten önce kuzeydeki tahkimli mevziler uçaklar tarafından bombalanmış, topçu silahları ile şiddetli ateş altına alınmış ve geçiş gününün sabahı ateş baskısı en yoğun şekilde devam etmiştir.

Nehir geçişi 7 Mart sabahı saat 07.00'den itibaren başlamıştır. 05.45'ten itibaren topçu ateşi başlamış, birliklerin geçişe başlamalarıyla şiddetini artırmıştır. 27'nci ve 35'inci Amerikan Piyade Alayları birkaç noktadan nehri geçmeye başlamışlar ve geçiş sırasında karşıdan topçu, havan ve piyade atışlarıyla karşılaşmışlardır. 35'inci Alay bu şiddetli ateşler altında geçişi tamamlamış ve öndeki 3'üncü Tabur ile 106 rakımlı tepeyi saat 14.15'te zapt etmiştir. Bu muharebede Alay, 540 Çinli askeri muharebe dışı bırakmıştır. 50'nci Çin Ordusunun 150'nci Tümeninin 350'nci Alayından 26 esir almıştır. Türk Tugayından nehir geçiş harekâtına Han Nehri güneyindeki mevzilerden Amerikan Tümeni Topçu Komutanlığının ateş planına göre, yalnız Topçu Taburu katılmıştır.[118]

[117] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 16, Gömlek: 134, Belge: 134-2.
[118] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 245.

Han Nehrinin geçişi ve nehir kuzeyindeki muharebeler başarıyla gelişmiştir. Türk Tugayı 13 Mart 1951'e kadar mevzilerde beklemiştir. Türk Tugayının 1'inci Taburu toplanma yerlerinden kamyonlarla hareket ederek Han Nehri'ni geçmiş ve Pyongchon bölgesine nakledilerek geceyi bu bölgede geçirmiştir. Ertesi gün 27'nci Alayın bir taburunun mevzilerini öğleye kadar teslim almış ve akşama kadar tabur bu mevzilerin geliştirilmesiyle meşgul olmuştur.

BM Kuvvetlerinin ilerleyişi zayıf düşman mukavemetinin olduğu yerlerde hız kazanmış ve böylelikle Seul şehri muharebe edilmeden geri alınmıştır. 1'inci Güney Kore Tümeninin keşif kolları Seul doğusunda 5 km kadar kuzeye ilerlemiştir. Ancak bir manga kadar Çinliye rastlamışlardır. Bu durumdan da Kuzey Koreli ve Çinli askerlerin bütün cephede çekilmekte olduğu anlaşılmıştır. Bu çekilme 22 Mart 1951'e kadar BM birliklerinin direniş olmadan ilerlemesi ile devam etmiştir. Birleşmiş Milletler ordusu bütün cephede keşif kolları ile temas etmeden ilerleyişini sürdürmüştür. Ordu taarruz planındaki günlük hedeflerine varmıştır.[119]

S. BİRİNCİ TÜRK TUGAYINI DESTEKLEYEN TAKVİYE BİRLİK

Türk Tugayının kayıplarını tamamlamak için ve özellikle Kunuri Savaşları'ndaki ağır zayiatı telafi edebilmek için bir ikmal kafilesinin Türkiye'den Kore'ye gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kafile tugayın savaşlarda verdiği zayiatı takviye etmek üzere gönderilmiş küçük bir gruptur. Kore'ye gidecek olan ikmal kafilesinin mevcudu 21 subay, 14 astsubay ve 608 erdir.[120] Komutanlığını Yarbay Gafur Enön'ün yaptığı[121] kafileyi taşıyan Amerikan nakliye gemisi C. C. Ballou 18 Şubat 1951 tarihinde İskenderun Limanı'ndan ayrılmış 16 Mart günü Pusan Limanı'na ulaşmıştır. Aynı gün karaya inen kafile eğitim görmek üzere Suwon'a hareket etmiştir.[122]

[119] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 247-249.

[120] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 9, Gömlek: 33, Belge: 33-1 (2-3), Kutu: 14, Gömlek: 14, Belge: 14-1, Kutu: 19, Gömlek: 52, Belge: 52-4.

[121] "Takviye Birliğimiz Kore'ye Hareket Etti"**, Milliyet**, 18 Şubat 1951, s.1.

[122] "Kore Takviye Birliği"**, Akşam**, 16 Mart 1951, s.1.

Benzer takviye birlikler ABD Ordusunca da muharebe alanına gönderilmiştir. Hatta Amerika Birleşik Devletleri Kongresi bunun yanında kendi kamuoyunun savaşa yönelik desteğini canlı tutmak için çeşitli tedbirler almıştır. [123]

22 Mart 1951'e kadar genellikle savunma görevi alan ve kuzeye doğru ilerlemede ihtiyatta bulunan Türk birlikleri, bu tarihte genel ilerleme planına göre kuzeybatı istikametinde birinci hatta ilerleme görevi almışlardır. Türk birlikleri yüksek dağlık ve ilerlenmesi zor arazide çetin bir savunmayla karşılaşmıştır. Seul'ün kuzeybatısındaki sarp tepelerde Komünist birliklerin dört bir taraflarını savunacak şekilde savunma düzeni aldığı manevra taburları tarafından rapor edilmiştir. 23 Mart 1951 akşamına kadar bu mevziler topçu, ağır havan ve uçaklarla şiddetli ateş altına alınmıştır. Türk taburları sarp kayalıklarda mevzilenen düşmanına taarruz ederek bütün mevzileri süngü ve bomba muharebesiyle ele geçirmiştir. Bu dağlık arazide taarruz muharebeleri üç gün sürmüştür. Birçok defa yakın muharebe ve süngü hücumlarıyla savunulan mevziler boşaltılmıştır. İyi tahkim edilen bu sarp bölge ele geçirildikten sonra 27 Mart 1951'den itibaren düşman süratle kuzeye çekildiğinden Türk birlikleri de ihtiyat görevine geçmiştir. Komünist unsurların mevzi kayıplarında ikmal noktalarından uzaklaşmaları ve uzun süren muharebeler neticesinde ikmallerini tamamlayamamaları etkili olmuştur.[124]

Türk birliklerinin ihtiyatta bulunduğu günlerde bütün ordunun ilerleyişiyle birlikte Türk Tugayının bağlı bulunduğu 25'inci Tümen de taarruz ederek Komünist birlikleri kuzeye çekilmeye mecbur bırakmıştır. 5 Nisan 1951 günü saat 12.00'de, 25'inci Tümen Komutanlığından gelen emirle 27'nci Amerikan Alayının birinci hattaki görevinin Türk birlikleri tarafından devralınması için ileri hatta yanaşılması emredilmiştir. 6 Nisan 1951 saat 08.00'de 2'nci Tabur ve Alay Karargâhı ve saat 09.00'da da Tugay Karargâhı bölgeye hareket etmişlerdir. 3'üncü Tabur saat 09.00'da, 1'inci Tabur saat 10.00'da 27'nci Amerikan Alayı birliklerinin görevlerini almaya başlamışlar ve devir teslim saat 13.00'te tamamlanmıştır.[125]

[123] **Display of flag at half-mast,** www.archives.org/statutes/1951/, 20 Mart 1951.(çevrimiçi) 04.01.2014 (Amerikan bayrağının Kore'de hayatlarını kaybedenler adına yarıya indirilmesi kararı.)

[124] "Kore Harbi Yeni Safhaya Girdi"**, Milliyet**, 25 Mart 1951, s.1.

[125] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-9.

T. HANTAN NEHRİNİN GEÇİLMESİ

Han nehrinin geçilmesinden sonra kuzeye doğru ilerleyen BM Kuvvetlerinin önündeki ikinci akarsu Hantan Nehri olmuştur. Hantan nehri yılın birçok günü yaya geçişe müsait olan ortalama genişliği 20 m. ortalama derinliği 0.5-1 m. olan bir nehirdir.[126] Han Nehrinde olduğu gibi burada da Komünist birlikler nehir geçişinde zayiat verdirmek için tertiplenmişlerdir. Çoğunun Çin birliği olduğu anlaşılan kuvvetler nehrin kuzeyinde hem geçişe engel olacak hem de geçişten sonra mevziilerini kararlılıkla savunacak şekilde tahkimat yapmıştı.

Birleşmiş Milletler Ordusu Komutanlığından kuzeye doğru taarruza devam edilmesi emredilmiştir. Bu emrin gereği olarak 25'inci Tümen de ast birliklerine nehri geçerek kuzeye ilerlemesi emri vermiştir. Türk Tugayı nehre ilk etapta keşif birlikleri göndermiş, nehrin kıvrımlarından faydalanarak karşıdan açılan ateşlerden korunmak için iki tabur ile birinci hatta mevzilenmiş ve bir taburunu ihtiyatta görevlendirmiştir. Türk Tugayının cephesi geniş olduğundan, 1'inci Taburu ile cephenin doğu ucundan, diğer taburlarla da batı kanattan nehrin geçilmesine ve aradaki kısmın yalnız gözetlenmesine karar verilmiştir.

Nehir geçişine başlanmadan önce BM kuvvetlerinin savaşın bu döneminde sıklıkla uyguladıkları taktik gereği uzaktan yıpratıcı atışlar yapılmıştır. Diğer taarruz hareketlerinde olduğu gibi muharebe sahasında uzaktan topçu, havan ve uçak atışlarıyla 10 Nisan 1951'de geçiş harekâtı başlamıştır. 10'uncu Bölük, saat 07.00'de kauçuk sandallarla ve nehir üzerine atılıp sürülen iz köprülerinden geçerek ilerlemiştir. Nehri ilk geçen unsur olan 10'uncu Bölüğün geçişi saat 10.05'te tamamlanmış ve 10'uncu Bölük nehrin hemen kuzeyindeki 126 rakımlı tepeyi işgal etmiştir. 9'uncu Bölük de aynı yerden nehri geçmiş ve iki bölük geçiş yerinin hemen kuzeyinde bir köprübaşı mevzisi[127] tutmuşlardır. Bu iki bölüğün geçişi esnasında karşıdan havan ateşi devam etmiştir. Böylelikle Türk birlikleri birbirini destekleyen bölükler halinde nehri geçerek karşı kıyıda mevzilenmişlerdir. [128]

---

[126] **Korea South Diplomatic Handbook**, International Business Publications, 2005, s.108.

[127] Nehir geçiş harekâtında, nehrin düşman elinde bulunan karşı kıyısında çıkarma, kıt'alar ve malzemelerin geçişi ve müteakip harekât için gerekli manevra sahasının sağlanması için ele geçirilmesi gereken bölge. İlk çıkarma noktası.

[128] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-10.

Nehir geçişi tamamlandıktan sonra 11 Nisan 1951'de kuzeye doğru harekete başlanmıştır. Plana göre 3'üncü Tabur, nehrin kuzeyindeki 306 ve 411 rakımlı tepeleri, 2'nci Tabur 152 rakımlı tepe bölgesini, 1'inci Tabur da 282 rakımlı tepe ve doğusundaki tepeleri kontrol altına alacaktı. Türk tugayının sağında muharebe eden 24'üncü Amerikan Alayı 463 rakımlı tepeyi alarak Türk birliklerine teslim edecekti. Taarruz edilecek tepelere uçak, topçu ve ağır havanlarla açılan uzak ateşlerle taarruza başlanmış, müteakiben yaya taarruza geçilmiştir.

Savaşın bu safhasında iki tarafın muharebe taktiklerini karşılaştırdığımızda muharebenin başladığı 1950 yazına göre tecrübeye dayalı birçok değişiklik olduğu görülmektedir. BM Kuvvetleri artık taarruzdan önce uçaklar, topçu ve havan birlikleriyle uzak ateşler yapmakta ve karşı tarafı mevzilerinde yıprattıktan sonra yaya taarruza başlamaktadır. Böylelikle hem zayiat vermeden karşı taraftan kayıplara neden olmakta hem de mevziilerde gizlenemeyen büyük çaplı silahları yaya taarruzdan önce etkisiz hale getirmektedir. Komünist unsurlar da ilk BM taarruzunda savunma hatları kısa sürede yarıldığından bu devrede ardı ardına birkaç hat halinde tertiplenmekte veya mevzileri dört bir taraftan tahkim ederek küçük birliklerle bulunduğu yerden geriye çekilmeyecek şekilde savunmaktadır. Böylelikle cephenin bir noktasından BM kuvvetlerinin gerilere geçişi mümkün olmamaktadır. Son mevzii de ele geçirilmeden BM birlikleri ilerleme kaydedememektedir.

1951 Nisanında muharebeler yeni taktiklerle zorlayıcı şartlarda devam etmiştir. 11 Nisan günü de nehir geçişinden beri her tepede olduğu gibi ele geçirilecek olan tepelerin her birini Komünistler, çok güçlü mevziler hâlinde tahkim etmiş ve birer bölükle işgal etmiştir. Taarruza başlayınca açık araziden ilerleyen 2'nci Taburun 7'nci Bölüğü etkili düşman ateşine maruz kalmıştır. 152 rakımlı tepeye doğru ilerleyen bölüğe nehir güneyinde mevzilenmiş olan ağır silahların ateşiyle yardım edilmiştir. Türk Tugayı emrindeki Amerikan Tank bölüğü de 152 rakımlı tepeye arkadan taarruz etme emri aldıysa da yol dışından tanklar ilerleyememiştir. 7'nci Bölük etkili havan ateşi altında kısa ilerlemelerle 152 rakımlı tepeye yaklaşmıştır. Bölük, zayiat vererek ilerlemiş ve tepeyi süngü hücumu ve yakın muharebe ile ele geçirmiştir. Tepe ele geçirildikten sonra alınan raporlarda Türk Tugayının 7'nci Bölük Komutanının muharebe dışı kaldığı öğrenilmiştir. Muharebeye aynı sırada devam eden 3'üncü

Tabur ise hedefi olan tepeleri yine yakın muharebe ile ancak saat 17.00'de işgal etmiştir.[129]

Türk Tugayının 1'inci Taburu, Nisan yağmurlarından dolayı seviyesi yükselmiş olmasına rağmen, nehri yürüyerek geçmiş ve ilerlemiştir. 24'üncü Amerikan Alayı kendi hedefi olan 1'inci Taburun sağındaki 463 rakımlı tepeyi ele geçirememiştir. Cephenin beraber ilerlemesi düşüncesiyle 1'inci Tabur, bir Çin taburu ile savunulmakta olan 282 rakımlı tepeye hücum ettirilmemiştir. 1'inci Tabur akşam saatlerinde güvenlik gerekçesiyle nehrin güneyine alınmıştır. 12 Nisan günü sonunda Türk Tugayının 26'ncı Çin Ordusunun 76'ncı Tümeni ile muharebe ettiği ele geçirilen malzemeden anlaşılmıştır. Türk Tugayından bir günde 1 subay ile 5 er hayatını kaybetmiş, 1 subay ile 29 er yaralanmıştır. 65 Çinli bu muharebede etkisiz hale getirilmiş ve 8 er esir alınmıştır.[130]

Türk Tugayı halen nehir bölgesinde bulunurken 12 Nisan 1951'de ilk görev olarak bir gün önce emniyet sağlamak için boşaltılan araziler ve bir gün önce ele geçirilemeyen hedeflerin ele geçirilmesi planlanmıştır. Sağdaki 1'inci ve 2'nci Taburlar, bir gün önceki hedeflerini öncelikle ele geçirecekler, 3'üncü Tabur ise diğer iki taburu desteklemek üzere yerinde kalacaktır. 1'inci Tabur, yağmurla yükselen nehri geçmiş ve soldaki 2'nci Bölük, topçu atışları ve uçak desteğinde saat 15.00'te nehri geçerek 282 rakımlı tepeye taarruz etmiştir.[131] 282 rakımlı tepe yakın muharebe ile ele geçirilmiş, kaçan Çinliler 463 rakımlı tepenin çok sık ormanları içerisinde kaybolmuşlardır.[132] 2'nci Tabur nispeten daha kolaylıkla hedefini ele geçirmiştir.

Muharebeler çetin şartlarda devam ederken bir süredir BM orduları komutanı General Mac Arthur ile ABD başkanı arasında karşılıklı açıklamalarla süren çekişme başkanın generali görevden alması ile sonuçlanmıştır.[133]

Nehir bölgesinde kuvvetli bir savunma tertibi alan Çinliler 13 Nisan 1951 günü üç defa karşı taarruz yapmışlardır. Özellikle 2'nci Bölük bölgesinde gerçekleşen karşı taarruzlar yakın muharebelerle püskürtülmüştür. Gece de devam eden muharebelerden sonra Çin birliği 31 zayiatla saat 05.00'te geri çekilmiştir. 13 Nisan 1951'de sağda

[129] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 114, Belge: 114-8.
[130] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-4.;
[131] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-2.
[132] **Dora;** s. 300
[133] "Mac Arthur Hâdisesi", **Milliyet**, 13 Nisan 1951, s.1.

24'üncü Amerikan Alayı tahliye edilen 463 rakımlı tepeyi mukavemetsiz olarak işgal etmiş ve 1'inci Bölüğe teslim etmiştir. 2'nci ve 3'üncü Taburlar çıkarılan keşif kollarının kılavuzluğunda hedeflerine ilerlemiştir. Keşif kolları uzak mesafeden taciz edilse de bahsedilen tepelerin alınmasıyla Kuzey ordularının bir savunma hattının daha temizlendiği düşman mukavemetinin azalmasından anlaşılmıştır.[134]

Bütün cephede BM kuvvetlerinin kuzeye ilerleyişi devam ederken 14 Nisan 1951'de Türk Tugayına Sindam-ni bölgesine doğru (kuzeye) taarruz edilmesi ve tepelerin işgal edilmesi görevi verilmiştir. Bu tepeler güçlü bir şekilde tahkim edilmiş beş mevziiden oluşuyordu. Her bir tepede birer Çin bölüğü bulunduğu keşif birliklerince bildirilmişti. Bu nedenle her bir tepeye birer bölüğün taarruzu planlanmıştır. Taarruz edecek bölüklerin hedefleri birbirinden uzak bulunduğundan taburun ağır silahları piyade bölükleri emrine verilmiştir.

Bölükler halinde taarruz edilen tepelerde Çinliler arazinin sarp olmasından da faydalanarak savunma mevzilerini iyi derecede tahkim etmişlerdir. Savunma ateşlerinin de etkili olmasıyla Türk bölüklerinin tepeleri ele geçirmesi mümkün olmamıştır. 3'üncü Taburun bölükleri ilerleyerek hücum mesafesine kadar yaklaşmışlar fakat etkili olamamışlardır. Birinci hatta 1'inci ve 3'üncü Bölükleriyle birer tahkimli tepeye taarruz edecek olan 1'inci Tabur, hedefine zorlukla yaklaşmıştır. Yakın muharebenin etkisiz kalması zayiatı artırmıştır. Bugünkü muharebelerde 3 er muharebe dışı kalmış, 26 er de yaralanmıştır. Çin birliklerinden 28 ölü sayılmış, 2 esir alınmıştır. [135]

Ertesi gün olan 15 Nisan 1951 günü taarruz bir gün önceki tertibatla tekrarlanmıştır. Türk Topçu Taburuna ilave olarak destek topçusu olarak Amerikan Topçu Taburu Türk Tugayı desteğine verilmiştir. İki taburun yaptıkları hazırlık ateşi ile düşman şiddetli ateş altına alınmış, ardından taarruza başlanmıştır.[136] Havanın çok sisli olması ve düşman gözetlemesinin bu nedenle zayıflaması birliklerin taarruzunu kolaylaştırmıştır. Çin birliklerinin mevzilerine birer birer girilmesiyle mukavemet kırılmış ve tepeler ele geçirilmiştir.

[134] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-3.
[135] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4.
[136] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-3a.

Muharebeler birkaç gün daha aynı düzende ve Türk Tugayı birinci hatta olacak şekilde devam etmiştir. 16 Nisan 1951 günü 3'üncü Bölük tarafından ele geçirilerek 24'üncü Amerikan Piyade Alayına teslim edilen 485 rakımlı tepe, gece yarısı yapılan bir taarruzdan sonra Çinlilerin eline geçmiştir. Böylelikle 3'üncü Taburun yanı düşman taarruzlarına karşı açık kalmıştır. 16 Nisanda yapılan muharebelerde cephe boyunca emniyetli bir şekilde ilerleme kaydetmek düşüncesiyle Türk Tugayı birlikleri yavaş ilerletilmiştir. İlerleme için 713 rakımlı tepenin 24'üncü Amerikan Piyade Alayı tarafından ele geçirilmesi beklenmiştir. Saat 15.00'te 5'inci Bölük 401 rakımlı tepeyi, 7'nci Bölük 460 rakımlı tepeyi işgal etmiştir.[137] Gece Çin birlikleri, 3'üncü Tabura baskın yapmışlar fakat başarılı olamamışlardır. 3'üncü Taburun 520 ve 605 rakımlı tepeler istikametindeki taarruzu emir üzerine 24'üncü Alayın hareketi beklenilmek üzere durdurulmuştur. Topçu ve hava taarruzları ile 485, 713, 605 rakımlı tepeler ateş altında tutularak 24'üncü Alayın bulunduğu sağ kanadın ilerletilmesine çalışılmıştır. Fakat 485 rakımlı tepenin düşürülememesi üzerine birliklere harekâtı durdurarak gece için tertiplenmeleri emredilmiştir. Günlük taarruz hedeflerine varılmış olmakla beraber 24'üncü Alayın ilerleyememesi dolayısıyla işgali tasarlanan hâkim arazi kesimi elde edilememiştir.[138]

3'üncü Taburun 17 Nisan 1951'de saat 10.15'te 605 rakımlı tepeyi 2'nci Taburun da 477 rakımlı tepeyi bir keşif koluyla sabah erken saatlerde ele geçirdiği günlük raporlarından anlaşılmaktadır. Böylelikle açık arazide hâkim konumda olan bu tepeler Türk birliklerine daha uzak hedefleri kontrol altına alma imkânı sağlamıştır. [139]

605 ve 477 rakımlı tepeler ele geçirilerek Kuzey birliklerinin bir mukavemet hattı daha geçildiğinden 18 Nisan 1951'de çetin bir muharebe yaşanmamıştır. Günün hedefi olan birkaç kilometre ilerdeki tepeler hücumlarla zapt edilerek günlük hedefe varılmıştır. Saat 16.30'da kısa süren bir yakın muharebeden sonra 535 rakımlı tepe alınmıştır. 18 Nisan gün sonunda 5 Çinli cesedi sayılmış, 2 esir alınmış, bir miktar bomba ve havan mermisi ele geçirilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin zayiatı yoktur.[140]

Ertesi gün Türk birlikleri taarruz harekâtına devam etmiş ve Taburlar o gün kendilerine tahsis edilen hedefleri (425-346-350-306-125 rakımlı tepeler) ele

[137] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-4.
[138] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 19, Gömlek; 116, Belge; 116-4.
[139] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 114, Belge: 114-13.
[140] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-4

geçirmiştir. 5'inci Bölük, 306 rakımlı tepeyi, taarruzun başlangıcından itibaren devam eden havan ve makineli tüfek ateşlerine topçu ile karşılık vererek saat 13.30'da işgal etmiştir. 19 Nisan 1951'de başlayan taarruzlara ertesi gün de devam edilmesi emredilmiştir. Taburlar birer keşif mangasını ileri çıkartarak düşman hakkında bilgi edinmeye çalışmışlardır. Bu arada küçük çaplı çatışmalar olmıştur. Keşif birliklerinden gelen raporlar ve hava keşfi sonucunda 541, 638, 832 rakımlı tepelerde yaklaşık bir alay kadar Komünist kuvvetin olduğu tespit edilmiştir. [141]

Nisan ayının son günlerine yaklaşıldığında Türk Tugayı birlikleri BM karargâhınca düşman savunma hattı olarak bildirilen hattın çok içlerinde hala güçlü Kuzey mukavemeti ile karşılaşmaktadır. Bu da bir taktik olarak derinlikte tertiplenen birlikler olduğu düşüncesini güçlendirmektedir. Muharebe sahasının ilerileri daha sarp ve düşmanın savunmasına daha elverişlidir. Bu nedenle Tugay Komutanlığı tarafından birliklerinde zayiatın artacağına yönelik uyarılar yapılmıştır. Taarruz arazisinin ortasındaki dereden geçen adi yoldan başka, motorlu araçların geçebileceği yol bulunmaması destek birliklerinin ilerleyişini zorlaştırmıştır. [142]

Türk birliklerinin muharebe sahasında en çok karşılaştıkları sorunlardan biri daha bu günlerde ortaya çıkmıştır. Bu sorun cephede ilerlemek için komşu birliklerle koordineli ilerleme sorunudur. Türk Tugayının sağında 24'üncü Ameriken Alayı bulunmaktadır. Sağ kanat arazisi kuzeye doğru uzanan yüksek silsile ile birleştiğinden bu yüksek silsile sağdaki 24'üncü Alay tarafından ele geçirilmeden bunun batısındaki mahkûm yerlerden ilerlemek güç olacaktır. Bu sebepten 20 Nisan 1951'de Türk birliklerinin ilerlemesi mümkün olmamıştır. 24'üncü Amerikan Alayının ilerleyememesi nedeniyle keşif kollarının hareketleri sınırlandırılmış ve birlikler bir gün önceki mevzilerine dönerek durumlarını takviye etmişlerdir. [143]

24'üncü Amerikan Alayının kendi hedefini kontrol altına almasıyla 21 Nisan 1951'de sağ yana karşı emniyet tedbirleri alınarak ilerleme başlamıştır. 1'inci Bölük 402 rakımlı tepeyi süngü hücumuyla ele geçirmiştir. Saat 10.45'te 503 rakımlı tepe 9'uncu Bölük tarafından tamamen işgal edilmiştir. Saat 11.55'te 3'üncü Bölük ileri sürülerek 452 rakımlı tepe işgal edilmiştir. [144] 2'nci ve 3'üncü Bölükler 541 rakımlı

[141] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-5.
[142] **Korean Territorial Map,** earth.google.com\client.
[143] **A.g.a.;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-5.
[144] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-3.

tepeye iki yandan taarruz etmiştir. Bu taarruz Komünist birliklerin çok güçlü bir şekilde karşılık vermeleri neticesinde sonuçsuz kalmıştır. Bugünkü muharebelerde Tugaydan 2 subay, 15 er hayatını kaybetmiş, 44 er yaralanmıştır. Sayılabilen Çinli zayiatı 56'dır.

Bütün birinci kademe bölükleri hedeflerini ele geçirmiş olmalarına rağmen bölüklerin vardıkları yerlerde geceyi geçirmeleri emniyet açısından uygun görülmediğinden, bölükler bir önceki geceyi geçirdikleri yerlere kadar geri alınmıştır. 9'uncu Bölük sağ kanatta kullanılmak üzere 1'inci Tabur emrine verilmiş ve 425 rakımlı tepede mevzilendirilmiştir. 1'inci Bölük gece geriye çekilirken 425 rakımlı tepenin güneyinde ikinci hatta mevzilendirilmiştir. 10'uncu ve 11'inci Bölükler, cephe ortasının gerisinde ikinci hatta mevzilenmiş ve bunun daha da gerisinde ağır havan bölüğü ve topçular mevzilenmiştir. [145]

U. SAVUNMA MUHAREBELERİ VE TAARRUZ ÇABALARI

İlkbaharın gelişiyle başlayan ve esirlerin ifadelerinden aylarca hazırlanıldığı anlaşılan taarruzların birinci safhası 22 Nisan gecesi başlamış sekiz gün sürdükten sonra durdurulmuştur. Komünist orduların bu taarruzdan beklentisi çok büyük olmasına rağmen sonucu yarımadanın temizlenmesi olmamıştır. [146]

Kore savaşında BM ordusunun 1951 yılı nisan ayına kadar tüm cephede taarruz ederek ulaştığı nokta henüz istenilen sınıra ulaşamamıştı. BM karargâhının planı savaşın başlangıcından itibaren kaybedilen 38'inci paralelin güneyindeki tüm toprakları geri kazanmak ve böylelikle kuzeye ilerlemek tehdidiyle avantajlı bir ateşkes anlaşması imzalamaktı. Kore yarımadasının coğrafi yapısı da bunu gerektiriyordu. 38'inci paralele ulaşılması bu hattın güneyindeki hâkim yükseltilerin elde bulundurulması anlamına geliyordu. Böylelikle kuzeyden gelecek taarruzlara karşı elde edilen toprakları savunmak mümkün olacaktı. Fakat Nisan ayının son günlerinden itibaren Komünist birlikler, güçlerini büyük ölçüde artırarak BM taarruzunu durdurmuştur. Bu güçlü takviyenin Çin tarafından yapıldığı ve silahlarının SSCB tarafından sağlandığı sonradan anlaşılacaktır.

[145] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-4. Bu muharebede hayatını kaybedenlerin bir kısmı 22 Nisan 1951 günü listesine yazılmıştır. Ayrıntılı liste kronolojik sırayla Ekteki listededir.
[146] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 33, Belge: 33-3.

Bir yandan taarruz harekâtına devam edilirken bir yandan da gerek keşif birlikleri gerekse hava keşfi raporlarından cephedeki düşman kuvveti hakkında bilgi edinilmeye çalışılıyordu. Türk Tugayının bağlı bulunduğu 25'inci Tümen cephesinde üç Çin ordusunun bulunduğu ve Türk birliklerinin karşısında ise 26'ncı Çin Ordusu birliklerinin yer aldığı bu raporlardan öğrenilmiştir. Karargâhı Tunkmongni'de bulunan Türk Tugayına bağlı 241'inci Alaya tahsis edilen muharebe cephesi uzunluğu kuş uçuşu 7,5-8 km kadardı. Arazinin durumu da hesaba katıldığında iki katına çıkan bu mesafenin kontrol altında bulundurulmasının çok zor olduğu Tugay Komutanlığı tarafından değerlendirilmiş ve üst komutanlığa bildirilmiştir.[147]

Gelecek harekâta yönelik olarak muhabere devam ederken 22 Nisan 1951'de sağındaki 24'üncü Amerikan Alayının hedeflerini işgal etmesini bekleyen Türk Tugayı tarafından taarruz yapılmamıştır. Yalnız cephede keşif birlikleri tarafından keşif taarruzları yapılarak düşmanla temas aranmıştır. Bu çerçevede görev almış olan sol kanattaki 6'ncı Bölüğün Keşif Kolu ilerlerken 25 kişilik düşman keşif kolu ile karşılaşmış ve bunların 14 ölü ve 6 esir bırakarak dağılmalarını sağlamıştır. Üzerlerinde modern topçu gözetleme ve kestirme aletleri olan bu esirlerin (birisi yüzbaşı) 12 gün önce Mançurya'dan Yalu Nehri'ni geçerek[148] cepheye gelen düşman topçu alayının ölçme ve ileri gözetleme elemanları olduğu anlaşılmıştır. Bunların ifadelerinden, Kuzey Kore ve Çin birliklerinin 22-23 Nisan gecesi saat 19.00'dan itibaren yeni aldığı takviye kuvvetleri ile birlikte genel bir taarruza geçeceği ve taarruz esnasında en çok birlik bulunacak cephenin Türk Tugayının bulunduğu cepheye doğru olacağı anlaşılmıştır.[149]

Esirlerden elde edilen bilgileri doğrular şekilde akşam saatlerinde top ve havanlarla tanzim atışı yapıldığı ve karanlıkta da mevzilerin şiddetli ateş altına alındığı görülmüştür. Taarruzdan önce yapılan bu ateş, iki saat sonra da güneye, ihtiyat taburu ile topçu mevzilerinin bulunduğu sahaya kaymıştır. 25'inci Amerikan Tümen Komutanı, düşman taarruzu hâlinde Türk Tugayının bulunduğu mevzileri savunmasını ve geri çekilmek gerekirse 5-6 km geride bir hatta tekrar mevzilenilmesini emretmiştir. Geri çekilme ihtimali Türk birliklerinin bulunduğu arazi kesiminin kritik olması

[147] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 17, Gömlek: 1, Belge: 1-77.
[148] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kulu: 19, Gömlek: 117, Belge: 117-25.
[149] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-6, Kutu: 19, Gömlek: 117, Belge: 117-25, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-23

sebebiyle karşı tarafın bu bölgeyi ele geçirmek için büyük kuvvet ayıracağı öngörüsünden kaynaklanıyordu. Bu bölge kuzey istikametinden gelen yolların düğüm noktası olduğu gibi, Amichon Nehri üzerindeki köprü ve geçitleri de içine almaktaydı. Tutulmakta olan cephenin sağ ve sol tarafındaki alayların hedeflerine varamaması, hâkim arazi bölgesinin Çinli kuvvetlerin elinde kalmasına ve dolayısıyla yanları çevrili olduğundan ileri çıkmış olan Türk Alayı cephesinin kontrol edilmesi zor bir alan olarak kalmasına sebep olmuştur.[150]

Beklenen taarruz gece yarısından önce gerçekleşmiştir. Kuzeyliler, sağ kanatta 425 rakımlı tepede mevzilenmiş olan ve 1'inci Tabur emrindeki 9'uncu Bölüğe cepheden ve yandan taarruz etmiştir. Sağ kanatta bulunması gereken 24'üncü Alay bölükleri yerinde değildir. Bu sebepten Çinliler bu alay bölgesinden geçerek bir engele rastlamadan 9'uncu Bölüğü ve bunun 1 km güneyinde ihtiyat olarak mevzilenmiş 1'inci Bölüğü kuşatmıştır.[151] 9'uncu Bölük, cepheden ve geriden hücum edenlerle gecenin karanlığında karışmıştır. Mevzilerde yakın muharebe başlamış, aynı zaman zarfında şiddetli ateş altında kalan Bölük çok zayiat vermiştir. Tarih sırasıyla hayatını kaybedenlerin listesi Ekteki listede verilmiş olmakla birlikte aralarında etrafı sarıldığı için Türk Topçusunun kendi üzerine ateş etmesini isteyen Üsteğmen Mehmet Gönenç de vardır. Çok üstün durumdaki Kuzey birlikleri aynı zamanda sol kanattaki 2'nci Taburun 6'ncı Bölüğü cephesine de girmiştir. Böylelikle birinci hattaki bütün bölükler muharebeye tutuşmuştur.

Türk Tugayı Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı Tokyo'daki yaralıları ziyaret amacıyla izinli olarak 18 Nisanda Tokyo'ya gidip yerine Alay Komutanını vekil olarak bırakmış olduğundan, harekâtı Alay Komutanı Albay Celal Dora yönetmekteydi.[152] Bu yüzden, birinci hat bölüklerinin komutanları, telsizle Alay Komutanıyla görüşmüşler, düşmanın taarruz ve baskınları tamamen belirmeden çekilmeyi teklif etmişlerdir. Fakat birinci hat bölükleri çekilirlerse mevzideki Topçu Taburu düşman karşısında yalnız kalacağından bu teklif kabul görmedi. Topçu Taburunun mevcut bozuk bir yoldan çekilebilmesi için birkaç saate ihtiyacı vardı. Bu saatleri kazanabilmek için ikinci hattaki 3'üncü Tabur, (9'uncu Bölük hariç) Topçu Taburunun etrafında mevzilenmiş ve Türk Tugayı Komutan Vekili, topçu çekilinceye kadar

[150] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 17, Gömlek: 1, Belge: 1-77.
[151] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 117, Belge: 117-26.
[152] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 17, Gömlek: 3, Belge: 3-12.

birinci hat bölüklerinin yerlerinde kalmalarını telsizle emretmiştir. 23 Nisan gecesi saat 01.10'da Topçu Taburuna kademeli olarak mevzi değiştirmesi emri verilmiştir.[153]

Kuzey Kore ve Çin birlikleri 1'inci Türk Tugayına batı yanından taarruzda bulunmuşlardır. Bu taarruzun Amerikan karargahında haber alınması ile birlikte taarruza maruz kalan Türk Tugayının desteklenmesine karar verilmiştir. Bu maksatla 25'inci Amerikan Tümeni, batı kanattaki 3'üncü Tümen 65'inci Alayın Filipinler Taburu ile Türk cephesine girme yapan Kuzeylilere yan taarruzu yapılacağı bildirilmiştir. Fakat bahsedilen taarruz gecenin ilerleyen saatlerinde bu hareketin yapılamayacağı anlaşılınca iptal edilmiştir. Sağ kanatta 9'uncu Bölük, düşmanla iç içe girmiş şekilde savaşıyordu. Bunun güneyinde mevzilenmiş olan Türk 1'inci Bölüğü de sağdaki 24'üncü Amerikan Alayı bölgesinden gelen Çinliler tarafından sarılmıştı ve ara vermeden saldıranlarla muharebe halindeydi. Bu nedenle 1'inci Bölük, daha kötü vaziyette olan 9'uncu Bölüğe yardım edememiştir. Sol kanatta 6'ncı Bölük cephesine taarruz eden düşmanın derinliğine ilerleyişinin etkisiyle doğudaki 5'inci Bölük ve batıdaki 7'nci Bölük de çekilmeye başlamışlardır.

Bölüklerin geri hareketi Komünist birlikler üzerinde oluşturulan ateş baskısı ile himaye edilmiştir. Topçu Taburu bu harekât sırasında 2554 mermi atmış, ileri hattaki topçu gözetleme ekiplerinin istedikleri her topçu ateşini gerçekleştirerek görevini yerine getirmiştir. Mevzi değiştirmek için hareket hâline geçince de 64'üncü Amerikan Topçu Taburu bu görevi yapmaya devam etmiştir. Topçu Taburunun çekilmesi tamamlanınca, 23 Nisan gecesi saat 02.30'da ileri hatta bulunan bölüklerin çekilmesi de emredilmiştir. Bu saate kadar karşı taarruzlar iyice kendini göstermeye başlamış ve bölüklerin çoğu düşmanla gecenin karanlığında ayrılamayacak şekilde yakın muharebeye girmiştir. Bölük komutanları, artık çekilemeyecekleri düşüncesiyle, sabaha kadar mevzilerinde kalmalarına izin verilmesini Tabur Komutanından istemişlerdir. Ancak Komünist birlikler, Türk Tugayının cephesinin iki kanadından girme yapmıştır. Girme noktasının genişlemesini engellemek mümkün olmadığına göre, imha edilmek tehlikesinden kurtulmak için durum ve şartlar ne olursa olsun çekilmek icap edeceği Tugay Komutanı Vekili tarafından cevap olarak telsizle tüm birliklere bildirilmiştir.

[153] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-7.

Bölüklerin geri çekilmesi karanlıktan faydalanılarak yapılacaktı. Plana göre 9'uncu Bölük, mevzilerini boşaltınca güneyde 1'inci Bölükle aradaki boyun noktasında kuvvetli düşman topluluğunun içine düşmüş, düşmanın birdenbire ve dört taraftan yaptığı ateşlerle ağır zayiat vermiştir. Bölük komutanı Yüzbaşı Hamid Yüksel[154] ağır yaralı olarak olduğu yerde kalmış, diğer sağ kalanlar üçer beşer kişilik gruplar hâlinde kendilerine süngüleriyle yol açarak karanlıkta güneye doğru yürümüşlerdir.

Muharebeye en çok dâhil olan bölüklerden biri olan 1'inci Bölük de bu esnada kendisine yönelen taarruzları kırmış, muharebeye devam etmektedir. 1'inci Bölük komutanı çekilme emri alınca düşmanla temasta birkaç kişi bırakmış ve hiçbir sebeple ateş açılmaması emri vermiş, bölüğünü sessizce açık tarafı olan batıya doğru çekmiş ve düşmanla temasta bıraktıklarını da alarak güneyde taburun çekilme hattına doğru yürümeyi başarmıştır. 1'inci Bölüğün takviyeli bir takımı 2 km. kadar güneyde doğudan gelen yolu kapayacak şekilde mevzilendirilmiştir.

2'nci Bölük de kendisine yönelen taarruzları püskürtmüş ve sabaha kadar mevzilerini savunabilecek duruma gelmiştir. Birinci hatta bulunan bölük personelini, bölük komutanı çekilme emri alınca geriye çekmiştir. Çekilme esnasında bölük komutanı bölüğünden hiçbir durumda ateş açılılmamasını isteyerek yollar ve patikalar dışından güneye çekilmeye başlamıştır. Bir dereden geçerken birkaç el silah atılmasına bölükten karşılık verilince yeri belli olan bölük, düşman birliklerince kuşatılmış, bölük komutanı Üsteğmen Bedrettin Çiğdem hayatını kaybetmiş ve bölük de dağılmıştır.

3'üncü Bölük Komutanı ise çekilme emri alınca mevzideki bölüğün başına geçerek bölüğünü sessizce güneye çekebilmiştir. Taburun çekilme hattında Kuzey birliklerinin olduğunu gören bölük komutanı daha güneye ilerlemiş ve birkaç gün evvel Hantan Nehri'nde geçiş yapılan yerde bölüğünü mevzilendirmiştir. Buralara kadar gelen Çinlilerle muharebe ederek diğer bölüklerin nehirden güneye emniyetle geçmeleri için ateşi sürdürmüştür.

23 Nisan günü saat 12.00'de Amichon Nehri güneyinde toplanabilen Türk birliklerinin gece yapılan muharebelerde 4 subay, 4 astsubay ve 251 er zayiatı olduğu

[154] Hamid Yüksel yaralı olarak esir düşecek, 30.08.1953 yılında esir değişimi ile iade edilecektir. Bkz.: Burçin Erlevent, **"1950-1953 Kore Savaşında Esir Kamplarındaki Türkler"**, İstanbul, 2017, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.238.

25'inci Amerikan Tümenine arz edilmiştir.[155] Tümenden alınan bilgiye göre, muharebe sırasında 25'inci Tümen bölgesine düşmanın iki tümenlik bir kuvvetle taarruz ettiği, Türk birliklerinin tutmuş oldukları cephede ise Komünist iki alayın olduğu öğrenilmiştir.[156] Bu, iki alayın 1000 kadar ölü ve iki misli sayıda da yaralı zayiatı olduğu tahmin edilmektedir. Bir Çinli askerin ele geçen not defterindeki 23 Nisan'dan önce yazılmış yazısında, *"Yakında Türk Tugayına öyle bir sürprizimiz olacaktır ki bu sürprizle onlara en ağır darbeyi indireceğiz"* ifadesi yer almaktadır. Bu yazıda sözü geçen sürprizin 22-23 Nisan gecesi taarruzu olduğu anlaşılmaktadır.[157]

Çin birliklerinin ve desteğindeki Kuzey Kore birliklerinin devam eden BM taarruzunu durdurarak karşı taarruza geçmesi bütün cephede şaşkınlıkla karşılanmıştır. Komünist kuvvetlerin bütün cephedeki genel taarruzu, çoğunluğu 1'inci Kolordu cephesi olmak üzere 24 Nisan günü de devam etmiştir. Kuzeyin 16 tümeni 1'inci Kolordu cephesinde, 6 tümeni 9'uncu Kolordu cephesinde, 5 tümeni 10'uncu Kolordu cephesinde ve 4 tümeni de cephenin doğusunda yer alan Güney Kore Ordusu cephesinde taarruzdadır. Singdongni bölgesinde Imjin Nehri'ni geçerek köprübaşı kuran düşman birlikleri 9'uncu Kolordu cephesini batısından yarmayı başararak Küanamni bölgesine varmışsa da cepheye sürülen 27'nci İngiliz Tugayı bu hareketi durdurmuştur. Kararlaştırılan hatta Birleşmiş Milletler kuvvetleri planlı ve düzenli çekilmelerine devam etmiş, özellikle hava kuvvetleri ile düşmana ağır zayiat verdirmiştir.

Türk Tugayının bağlı bulunduğu 25'inci Tümen İmjin Nehri'nin kuzeyindedir ve güneye çekilmektedir. Türk birlikleri bu çekilmeyi himaye etmek için nehir güneyindeki mevzileri işgale başlamış, savunma hattındaki çekilişte bir kısım küçük birlikleriyle yönelen taarruzu önlemiştir.[158]

Çok zayiat verilerek geçilen İmjin Nehri bu günlerde güneye doğru tekrar geçilmek zorunda kalınmıştır. 1'inci Tabur, 24 Nisan günü İmjin Nehri kuzeyinde bulunan 24'üncü Amerikan Alayının çekilişini sağlamış ve daha sonra Chonggori'ye

[155] Bildirilen zayiatın Gnkur. ATASE Başkanlığı arşivinde bulunan raporda hangi tarihler arasındaki toplam zayiat olduğu belirtilmemiştir. MSB Arşivinde yapılan inceleme neticesinde 18-23 Nisan tarihleri arasında belirtilen sayıda askerin hayatını kaybettiği görülmüştür.

[156] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 17, Gömlek: 1, Belge: 1-79, Kutu: 17, Gömlek: 6, Belge: 6-26, Kutu: 19, Gömlek: 33, Belge: 33-35.

[157] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 35, Belge: 35-2.

[158] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 17, Gömlek: 3, Belge: 3-15.

çekilmiştir.[159] Sol kanattaki 2'nci Taburun bölükleri de çekilmeye devam etmişler, bütün birliklerin nehir güneyinde toplanmaları 24 Nisan günü öğleye kadar sürmüştür. Aynı gün 25'inci Tümen ihtiyatını teşkil eden 35'inci Alay cepheye sürülmüştür.[160]

Muharebelerin sonunda geri çekilmek zorunda kalan Türk Tugayı birlikleri Yuru civarında toplanmışlardır. Topçu Taburu hariç 241'inci Türk Alayının diğer birlikleri (Manevra Taburları ve Destek Birlikleri) bu bölgede toplanırken kuşatmada kalan birliklerin dağılan erleri de parça parça bu bölgeye gelmiştir. Bu gelişmelerin yaşandığı 24 Nisan günü Tugay Komutanı da Tokyo'dan dönmüştür.[161] Üç günlük muharebelerde Kuzey ordularının zayiatı 25.000 tahmin edilmektedir. 127 Çinli kendi birliklerinden kaçarak Birleşmiş Milletler birliklerine teslim olmuş, ilk defa olarak da harekâta çift motorlu bir düşman jet uçağı katılmıştır.

İmjin Nehrinin güneye doğru geçilerek geri manevra yapılması teması bir süreliğine kaybettirse de Komünist taarruzları hız kesmemiştir. BM 1'inci Kolordusu cephesindeki tümen sayısı 24'e ve BM 9'uncu Kolordu cephesindeki tümen sayısı ise 9'a çıkmıştır. İmjin Nehri'ni 20-24 Nisan 1951'deki muharebelerle tamamen geçen Kuzey kuvvetleri karşısındaki Birleşmiş Milletler kuvvetleri nehrin 2-3 km. güneyinde savunma yapmaktadır. 24 Nisan itibariyle 9'uncu Kolordu cephesi Kapyong'un 4 km. kuzeyine kadar yarılmış, daha doğuda ise Birleşmiş Milletler kuvvetleri 38'inci paralel dairesi civarındaki savunma hattına çekilmiş durumdadır. Birleşmiş Milletlerin hiçbir birliğinde çözülme ve dağılma yoktur. Türk Tugayı, 25 Nisan günü bir günlüğüne Sinpyongni bölgesinde Tümen ihtiyatına alınmıştır.[162]

Bir gün ihtiyatta kalarak muharebeden uzaklaşan Türk Tugayına 26 Nisan günü oyalama mevzileri tesis ve işgal etme emri ile ilerdeki 35'inci Amerikan Alayının çekilişini sağlama görevi verilmiş bu doğrultuda 1'inci Tabur doğuda, 3'üncü Tabur batıda olmak üzere oyalama mevzileri işgal edilmiştir. [163] 27 Nisan'da 3'üncü Tümen bölgesinde kuzeyden güneye ilk defa yapılan gündüz taarruzu başlamış, 27'nci ve 35'inci Amerikan Alayları Türk birlikleri arasından geçerek geri çekilmeye başlamışlardır.[164]

[159] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu. Kutu: 19, Gömlek: 118, Belge: 118-28.
[160] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu. Kutu: 19, Gömlek: 115, Belge: 115-6.
[161] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-7.
[162] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 17, Gömlek: 3, Belge: 3-16 (17).
[163] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 117, Belge: 117-31.
[164] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 19, Gömlek: 116, Belge: 116-8.

Geri çekilme 28 Nisan'da da devam etmiştir. Sabah alınan emir gereğince Türk birlikleri Han Nehri'nin güneyine intikal etmişler, 25'inci ve 24'üncü Tümenlerin arasındaki boşluğu kapatarak Alconson Köprüsü'nün emniyetini almışlardır.[165]

23 Nisan'dan itibaren Kuzey Kore birliklerinin Çin tarafından takviye edilmesi neticesinde başlayan ve günlerdir devam eden taarruzun ilk hedefi Türk Tugayı olmuştur. Kuzey Kore kuvvetlerinin Türk Tugayına karşı yaptığı bu taarruz Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı girişilmiş genel taarruzun başlangıcıdır ve ilk dalgası 27 Nisan'a kadar sürmüştür. Bu genel taarruz neticesinde batı kanattaki 1'inci Kolordu geri çekilmiş ve Seul şehri etrafında mevzilenerek ele geçirilmiş olan şehri kaybetmemek için savunma tertibi almıştır.

Çin ve Kuzey Kore birliklerinin yeni taarruz dalgası 75 km. geri çekilerek 1'inci Kolordunun hizasında doğuya doğru mevzilenen 9'uncu Kolorduya karşı 27 Nisanda olmuştur. Bu kolordunun doğusunda mevzilenmiş olan 10'uncu Kolordunun doğu kanadına yapılan taarruz neticesinde, 10'uncu kolordu da çekilmiştir. Japon Denizi kıyılarına yakın olarak mevzilenmiş olan iki Güney Kore kolordusundan yalnız 3'üncü Kolorduya taarruz edilmiştir.

Taarruzları durduracak savunma teşkillerinin son hareketi olarak 27 Nisan 1951'de Türk Tugayı, 1'inci Kolordunun Seul köprübaşı mevzilerinin sağ kanadındaki 25'inci Tümenin emrinde ve bu tümenin sağ kanadında ikinci hatta mevzilendirilmiştir. Tümen ihtiyatı olarak görevli olan Tugay Seul doğusunda Tokyo'dadır. Bu bölgede savunma tertibi alan Türk Tugayı taarruzla karşılaşmamıştır. 29 Nisan'da yapılan hava keşiflerinde beklenen kuvvetlerin küçük gruplar hâlinde kuzeybatıya Uijongbu'ya hareket ettikleri tespit edilmiştir. Böylelikle BM kuvvetlerinin çekilmesi sona ermiştir.

Alınan bir takviyeyle başladığı tahmin edilen taarruz hareketi Kuzey Kore ve Çin kuvvetlerinin verdiği ağır zayiatla son bulmuştur. 28 Nisan-12 Mayıs tarihleri arasında 25'inci Tümen karşısında iki ordu bulunduran Kuzey Birlikleri mevzilerini korumuştur. 27'nci, 35'inci ve 24'üncü Alaylar bu esnada keşif faaliyetleri ile meşgul olmuşlardır. Küçük çaplı çatışmalar ve keşif faaliyeti yapan birkaç kişinin esir alınması dışında temasları olmamıştır. Hava kuvvetleri karşı topçu mevzilerini ateş altna

[165] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu:19, Gömlek: 117, Belge: 117-32, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-24.

almıştır. 1'inci ve 3'üncü Türk Taburları 24'üncü Alay gerisinde ikinci bir savunma ve himaye mevzisine intikal etmişler, 2'nci Tabur da Han Nehri üzerindeki Alconson Köprüsü'nün savunulması ve bir çekilme durumunda 1'inci ve 3'üncü taburları Han Nehri güneyinde himaye etme görevlerini almıştır.

İlkbahar taarruzlarının ilk safhası olan 22 Nisan'dan 4 Mayısa kadarki dönemde Çinli ve Kuzey Koreli zayiatının 57.000 olduğu tahmin edilmektedir.[166] Türk Tugayı Komutanlığınca 5 Nisan-5 Mayıs devresi için hazırlanan rapora göre bu devrede Türk birlikleri 7 subay, 5 astsubay, 77 er ölü; 1 astsubay, 108 er kayıp ve 5 subay, 3 astsubay, 115 er yaralı olmak üzere 321 zayiat vermiştir.[167] Hayatını kaybedeblerin isimleri Ekteki listede bulunmaktadır.

V. KARŞILIKLI TAARRUZLAR VE ATEŞKES ÇABALARI

Birleşmiş Milletler kuvvetleri yaklaşık 15 gün süren bu sakin havayı düşmanının güç kaybı olarak yorumlamış ve yeniden taarruz ederek bir fırsata çevirmek istemiştir. Hafif şekilde direnişle karşılaşılmasına rağmen Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin doğu ve batı kesimlerde taarruza başladığını görmekteyiz. Keşif kuvvetleri merkez kesiminde Uijongbu'nun 5 mil kuzeyine ve daha doğuda ise Chunchon'a kadar ilerlemişlerdir.[168] Bu esnada alınan haberlere göre kuzey birlikleri kuzeye doğru çekilmişlerdir.[169] İki esir Çinlinin bildirdiğine göre de düşman kuvvetleri 11-12 Mayıs'ta tekrar taarruza başlayacaktır.[170]

Esirlerden elde edilen bilgileri hava keşifleri de doğrulamış ve Komünist birliklerin 13 Mayıs 1951'de 1'inci Kolordu cephesine taarruzu gerçekleşmiştir. Birlikler asıl mevzi ilerisindeki Türk Tugayına da yaklaşmış ve kuzeye doğru mevzilenmiş olan 2'nci Tabura yönelik olarak saat 22.00'de şiddetli bir taarruz gerçekleşmiştir. Bu taarruz, Türk ve Amerikan topçusunun ve uçakların muharebe sahasını devamlı olarak aydınlatmaları sayesinde püskürtülmüştür. İkinci bir dalga

[166] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-6.
[167] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-4. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20. Gömlek: 15, Belge: 15-24.
[168] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-30.
[169] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 22, Gömlek: 116. Belge: 116-(1-4).
[170] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-30.

olarak Türk mevzilerine üç istikametten tekrar taarruz edilmiş, dar sahada ve bir daire içinde mevzilenmiş olan Türk Tugayı şiddetli top ve havan ateşi altına alınmıştır.

Karşılıklı taarruzların gerçekleştiği bu dönemde hava keşifleri taarruzların zamanı ve kuvveti konusunda bilgilerle BM ordusunun planlarını kolaylaştırmıştır. 17 Mayıs gününe kadar yapılan keşifler ve alınan esirlerden elde edilen bilgilere göre, 65'inci Çin Ordusunun yavaş ve düzenli bir biçimde yanaştığı ve 17-18 Mayıs gecesi 194'üncü Tümeni ile taarruz edeceği tespit edilmiştir. 17 Mayıs günü saat 23.48'te beklenen taarruza başlanmıştır. Saat 00.00'dan sonra hücumlar büsbütün şiddetlenmiş, çok kalabalık bir kuvvet mevzilerin önünde yığılmıştır. Bu yığınlar, topçu ve ağır havanlarla ateş altında tutulduğu hâlde, hücumlar gittikçe şiddetlenmiş ve Türk birliklerine ait mevzilerin bir kısmına girilmiştir. 3'üncü Tabur tarafından, alay ve diğer taburların karargâhlarından da alınan erler ve Havan Bölüğünün piyade erleriyle birlikte karşı taarruzlar yapılmıştır.

Çok yoğun bir mevcutla karşıdan taarruza maruz kaldığı bu muharebede gelen günlük raporlarda açıkça belirtilmiştir. Bu raporlardan Türk Tugayının bulunduğu cephede 194'üncü Çin Tümeninin üç alayını da kullandığı, ağır zayiat verdikleri ve takviye almakta oldukları anlaşılmıştır. Gece boyunca yakın muharebe yapılmış, Türk birlikleri süngü hücumu yapmış ve mevzilerinden düşmanlarını çıkartmışlardır. Sabaha karşı geriye çekilmeler başlamıştır. Türk birlikleri, çekilen hasmının çoğunu imha etmiştir. 6'ncı Bölüğün yakınında yığılıp kalmış olan bir tabur kadar Çinli, gündüz çekilirken topçu ve piyade ateşleriyle ağır zayiata uğratılmıştır. Türk Topçu Taburunun 4228 ve Amerikan topçusunun da 5910 mermi attığı bu gece, tahmin edilen 1500 düşman zayiatına karşılık, Türk birliklerinde zayiat isimleri Ekteki listede belirtilen ve hayatını kaybeden 2 subay, 9 er ile 4 subay, 2 astsubay, 18 er yaralıdır.[171]

Türk Tugayı ertesi sabah saatlerinden itibaren mevziilerini yeniden düzenlemeye ve onarmaya başlamıştır. Çinlilerin takviye edildikleri öğrenildiği için yeni taarruzlar beklenmektedir. Çinliler 2 km. kadar kuzeyde mevzilenmiş ve havanlarla Türk birliklerini ateş altına almışlardır. Bu mevzide yeni düşman hücumlarını beklemenin faydalı olmayacağı anlaşıldığından Türk Tugayı karanlık basınca geriye, ikinci mevziiye alınmıştır. Çin kuvvetlerinin ilkbahar taarruzlarının

[171]**A.g.a.,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-65 (66). **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:1-4.

ikinci safhası olarak 17-18 Mayıs gecesi başlattıkları gece taarruzlarında karşılarında ısrarla direnen birliklerle karşılaşmaları zayiatlarını artırmış, bu nedenle ilk savunma hattını aşıp derinlikte ilerleme imkânları olmamıştır.[172]

Bir Çin ordusunun 20 Mayıstan itibaren Kore'ye girerek Pyongyang bölgesine geldiği haber alınmıştır. Kuzey Kore ordusu ile savaşmak üzere cepheye hareket eden bu orduda 30.000 mevcutlu, 200 tanklı, üç tümenli bir motorize kolordunun olduğu da hava keşif sonuçlarından anlaşılmıştır. Bundan başka, özellikle uçaksavar ve topçu birliklerinde Sovyet subay ve erlerinin bulunduğuna, Sovyetler Birliği tarafından desteklenen ülkelerin oluşturduğu gönüllü komünist birliklerinin de Kore'ye geldiklerine dair bilgiler elde edilmiştir.[173]

Türk Tugayının bağlı bulunduğu 9'uncu Kolordu ve 1'inci Kolordu cephesi olan batı kanata yönelen taarruzlar kırılmıştı. Fakat doğu kanatta Kuzeyin genel taarruzları devam ediyordu. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Ordusu Komutanlığı taarruzların zayıfladığı batı kanattan karşı taarruz edilebileceği ve böylelikle hem doğu kanadın yükünün hafifletileceği hem de batıda cephenin ilerletilebileceği kanaatine varmıştı.[174] Aynı zamanda doğudan gelen taarruzlar durdurulmadan batı kesimde seri ileri harekât yapılamaması dolayısıyla ve Çinlilerin bu bölgeden doğuya kuvvet kaydırmasına izin vermemek üzere taarruzların düzenlenmesi 1'inci ve 9'uncu Kolordulara emir verilmiştir[175]

Bu doğrultuda 1'inci Kolordu içinde 25'inci Tümen ve tümenin iki alayı ortasında Türk Tugayı, daha önce olduğu gibi, 20 Mayıs 1951'de cephe taarruzlarıyla cepheyi kuzeye doğru geliştirmeye başlamışlardır. Sabah erken saatlerde iki taburla birinci hatta ilerlemeye başlayan Türk Tugayı, iki gün önce terk edilen muharebe sahasını geçmiştir. Sağdaki 1'inci Tabur, iki gün önce ele geçirilen fakat geriye çekilmek zorunda kalındığı için terk edilen yerlerin kuzeyindeki 161 rakımlı tepeyi taarruzla ele geçirdikten sonra bunun kuzeyindeki 218 rakımlı tepeye de taarruz etmiş; fakat tepeyi kontrol altına alamamıştır. Batı kanatta ilerleyen 3'üncü Tabur, 54 rakımlı tepeyi zapt ettikten sonra, bunun 2 km. kuzeyindeki 188 rakımlı tepeyi de taarruzla

[172] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 33, Belge: 33-3.
[173] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-16.
[174] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-52.
[175] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-59.

zapt etmiştir. 25'inci Tümenin olduğu gibi, bütün 1'inci Kolordu birliklerinin taarruzları başarıyla devam etmiş ve birlikler hedeflerine varmışlardır.

BM Karargâhının taarruzları batıda geliştirme kararı başarılı olmuştur. Tüm 9'uncu Kolordu ile birlikte Türk birlikleri ilerleyerek kaybedilen toprakları geri almışlardır. Fakat 21 Mayıs 1951 günü doğuda durum batı kadar iyi değildi. Kore'nin ortasında ve kısmen doğusundaki Komünist taarruzları şiddetle devam etmekte ve BM kuvvetleri burada cephelerini savunmakta zorlanmaktaydılar. İleri harekete geçen Türk Tugayı, sağ kanadındaki 1'inci Taburla, 218 rakımlı tepeden sonra, Çinliler tarafından inatla savunulan 199 rakımlı tepeye de taarruz etmiştir. Tabur, iki bölüğüyle tepeyi kuşatarak tankların da yardımıyla hücum etmiş, yakın muharebeler ve süngü muharebesiyle tepe saat 14.45'te ele geçirilmiştir. 3'üncü Tabur da bir bölükten fazla kuvvetle savunulan tepeleri taarruzla ele geçirerek günlük hedefine varmıştır. Bugünkü muharebelerde 44 Çin askeri esir alınarak 250 Çin askeri öldürülmüş ve bazı düşman silahları da ele geçmiştir. Türk birliklerinin 14 eri yaralanmıştır. Son iki günde Kore'de kuzey kuvvetlerinin zayiatı 30.000 ölü 15.000 yaralı olarak tahmin edilmektedir.[176]

22 Mayıs 1951 tarihinden itibaren 10'uncu Kolordu düşman taarruzlarını durdurmuş, 3'üncü Güney Kore Kolordusunun cephesine giren 27'nci Çin Ordusunun taarruzları ise şiddetlenmiştir. 1'inci ve 9'uncu BM Kolorduların taarruzları başarıyla devam etmiştir. Türk Tugayı 22 Mayıs günü erkenden ileri harekete başlamış, 2'nci Tabur, doğusunda mevzilenen 1'inci Taburu değiştirmiştir. 203 rakımlı tepeyi Havan Bölüğünün ateşleri ve Tank Bölüğünün yardımıyla ele geçirmiş, birlikler 4 km. daha ilerleyerek günlük hedeflerine varmışlardır.

BM ordusunda en zayıf birlik olarak tabir edilebilecek Güney Kore birlikleri cephenin bir düzen içinde ilerletilmesinde ve savunmada aynı hatta savunulmasında savaşın başından beri zayıf kalmıştır. Bu birliklerin sayıları az da olsa cephede yer bulmaları ancak savaşın meşruiyetini sağlamakla açıklanabilir. Savaş her ne kadar ABD bloğu ile Sovyet bloğunun savaşı olarak devam etse de Güney ve Kuzey Kore dışındaki ülkelerin savaşa müdahalesinin sebebi bu ülkelerin haklarını savunmak olarak açıklanmıştır. 23 Mayıs 1951 günü muharebe etkinlikleri çokça sorgulanan 3'üncü Güney Kore Kolordusu lağıv edilmiştir. Bu kolordunun cephesi komşu birliği

[176] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-55.

olan 10'uncu Kolordu tarafından devralınmıştır. 1'inci ve 9'uncu Kolordular bazı bölgelerde düşman direnişini kırarak bazı bölgelerde ise düşmana rastlamadan günlük hedeflerine ulaşmışlar, 10'uncu Kolordu tümenleri de başarıyla taarruza geçmişlerdir. Japon Denizi kıyılarındaki 1'inci Güney Kore Kolordusu ise mevzilerini savunmuştur.

BM ordularının muharebeleri başarı ile gelişirken Komünist orduların düştükleri kötü durumu ateşkes için fırsat olarak değerlendiren Amerikan Kongresi 23 Mayıs 1951'de BM Genel Kuruluna Çin'e ambargo uygulanması için karar alınması yönünde çağrı yapan bir karar almıştır.[177] BM Genel Kurulunda Amerikan delegesi tarafından dile getirilen husus karara bağlanamamıştır.

Bu günlerde karşısındaki birlikler çekilmiş olduğundan Türk Tugayı zayiat vermeden 2 mil kadar ilerlemiş ve kendisine verilen ikinci hedefi de işgal etmiştir. Cephenin en batısında yer alan 1'inci Güney Kore Tümeni de İmjin Nehri'ne ulaşmıştır.[178] Böylelikle 1'inci ve 9'uncu BM Kolordularının kuzeye ilerlemesi devam etmiştir. Birlikler ilerledikçe gerilla unsurlarının etkisi artmaktadır. Lağvedilmiş 3'üncü Güney Kore Kolordusu bölgesinde girme yapmış olan 27'nci Çin Ordusuna karşı yapılmış olan yan taarruzlar etkili olmuş ve bu ordu kuzeye çekilmeye mecbur edilmiştir. Karşısında direniş olmayan Türk Tugayı düşmanla temas etmeden kimi zaman 10-12 km.lik ilerlemeler kaydetmektedir. Fakat düzenli bir savunma olmamasına rağmen gerilla faaliyetleri artmıştır. Türk Tugayının vardığı ve konakladığı bir bölgede 3'üncü Tabur komuta yerinde karargâh subaylarından bir kısmının bulunduğu çadırda muhtemelen gerillacıların koyduğu bubi tuzağındaki bombanın patlamasıyla 3'üncü Tabur Komutanı Binbaşı Lütfi Bilgin ve 12'nci Bölük komutanı Yüzbaşı Halil Çayan hayatlarını kaybetmişlerdir.[179]

Birleşmiş Milletler ordusu 25 Mayıs gününe gelindiğinde ordu karargâhında ateşkes görüşmeleri için hedef olarak kabul edilen 38'inci paralele 2 mil kalıncaya kadar taarruza devam edilmiş, bütün cephede ilerlenmiştir. Türk Tugayı ise bölgesini Kanada Tugayına devrederek Uijongbu'da ihtiyata alınmış ve 4 Haziran 1951'e kadar ihtiyatta kalmıştır.[180]

---

[177] www.archives.org/statutes/1951/, CONCURRENT RESOLUTIONS—MAY 23, 1951, 23 Mayıs 1951(çevrimiçi),21.02.2014.

[178] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-59.

[179] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-6.

[180] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-76.

Birleşmiş Milletler ordusu bütün cephede taarruza devam etmiş ve kuzeye doğru Çinlilerin geri çekilmesi sürmüştür. 26 Mayıs 1951'e gelindiğinde 38'inci paraleli Birleşmiş Milletler kuvvetleri birçok noktadan geçmiştir. Cephenin batı kesiminde devam etmekte olan Birleşmiş Milletler taarruzları ile beraber, doğudaki ileri harekât sonucu çevrilen Kuzey birliklerinin imha edilmesine çalışılmaktadır.[181] Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bu avantajlı durumundan faydalanılarak ateşkes görüşmeleri için çağrıda bulunulacağı çeşitli yayın organlarında duyurulsa da resmi bir açıklama yapılmamıştır.[182]

38'inci paralelin BM ordusu için olduğu kadar Çin ve Kuzey Kore birliklerinden oluşan ve Rus subaylar tarafından da desteklenen Kuzey Komünist oluşumu için de önemli olduğu kesindir. Sınır olarak belirlenen ve bu sınırın geçilmesiyle savaşın başladığı 38'inci paralelin geri alınması bir psikolojik başarıyı da ifade etmektedir. Bu nedenle Çin kuvvetlerinin doğudan batıya (1'inci Kolordu bölgesine) birlik kaydırdıkları ve altı Çin tümeninin Yalu'yu geçerek güneye hareket hâlinde oldukları BM kuvvetleri tarafından tespit edilmiştir.[183] Kore'deki Çin Kuvvetleri Komutanının birliklerine 25 Mayıs tarihinde verdiği ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerince ele geçirilen emirde Haziran ayında yapılacak genel taarruz için cephedeki mevzilerini sonuna kadar savunmaları emredilmiştir.[184]

Uzun bir süreden beri ihtiyatta tutulan Türk Tugayı gelişecek yeni taarruza hazırlık maksadıyla 3 Haziran 1951 günü tekrar 25'inci Tümen emrine girmiş ve 5 Haziran'da ileri toplanma bölgesine alınmıştır. 6 Haziran 1951'de Tümen taarruz şeridinin doğu yarısından harekâta katılmak üzere, ciddi muharebelere tutuşmuş olan 35'inci Amerikan Alayının gerisine getirilmiş ve bu alayın cephesini açarak Tümenin alayları arasında ilerlemeye başlamıştır. [185]

İki taraf arasında barış müzakereleri bir türlü başlatılamadığı için her iki taraf da cephede sıcak çatışmaların yoğunlaşacağı düşüncesiyle hazırlıklarını geliştirmiştir. 38. Paralelin iki taraf arasındaki cephe sınırı olmasından beri birçok defa ifade edildiği

[181] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 20, Gömlek: 15, Belge: 15-79.
[182] "Kore İçin Sulh Ümidi", **Milliyet**, 29 Mayıs 1951, s.1.
[183] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-4.
[184] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-9.
[185] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-7.

gibi Haziran ayı sonunda barış görüşmelerine başlanacağı BM Ordusu komutanınca ilan edilmiştir.[186]

Y. TÜRKİYE'NİN NATO ÜYELİĞİNDE SAVAŞIN ROLÜ

Cephede sıcak çatışmaların devam ettiği 1951 yazında uluslararası gündem Kore Savaşı ile paralel olarak NATO'ya yeni üyelerin alınması ile meşguldür. Bu bakımdan savaş ile ilgili gelişmelerin arasında Türkiye ve dünya gündeminden de bahsetmek doğru olacaktır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası siyasi durum Yalta Konferansında (1945) yapılan paylaşımla az çok belirlenmiştir. ABD ve SSCB iki başat unsur olmuştur. Her ikisinin de üye olduğu ve Güvenlik Konseyinde alınacak kararları bir veto oyu ile engelleyebilecek durumda bulundukları BM bu özelliğiyle bütün ülkeleri kapsayıcı özellikteydi. Bu aşamada diğer ülkeler arasında da siyasi ittifak çabaları gelişmiştir. Batı Avrupa Birliği (BAB) ve NATO bu siyasi ittifak çabalarının en önemlileridir. BAB 17 Mart 1948'de Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve İngiltere'nin katılımıyla Brüksel Anlaşması ile resmileşmiştir. NATO (Kuzey Atlantik Asamblesi) ise 4 Nisan 1949'da Washington'da Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İngiltere, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz ve ABD'nin katılımıyla oluşturulmuştur. BAB siyasi bir ittifak olarak başlamışken Kuzey Atlantik Anlaşmasının 5. maddesi örgüte üye ülkelerin silahlı saldırıya uğrayan herhangi bir üye ülkeye yardım etmelerini öngörmesi organizasyonu askeri boyutta önemli kılmıştır. Kuzey Atlantik Anlaşmasının imzasından hemen sonra Kore Savaşının çıkması ABD'nin güvenlik şemsiyesine girmek isteyen Türkiye için NATO'ya üyelik için bir zorunluluk haline gelmiştir.[187]

Bir Akdeniz Paktı kurulması ve Türk – İngiliz İttifakına ABD'nin destek vermesi yönündeki talepleri ABD tarafından reddedilen CHP Hükümeti ilk NATO başvurusunu 1950 yılının Mayıs ayında yapmıştır. 14 Mayıs 1950'de iktidara gelen DP hükümeti ise Kore'ye asker gönderilmesine ilişkin bir Bakanlar Kurulu kararı ile NATO'ya üyelik konusunda bir adım daha atmıştır.

---

[186] "Kore'de Sulhu Sağlayacak Müzakerelere Başlanıyor", **Cumhuriyet**, 4 Temmuz 1951, s.1.

[187] Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1980**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1986, s. 684.

Bu ortam içerisinde 1'inci Türk Tugayı muharebe sahasında başarılı olarak BM kuvvetlerinin arasında seçkin bir yer almıştır. Bu durum Türkiye'de, savaşa girilmesinin esas nedeni olan Türkiye'nin NATO üyeliği için umutların artmasına sebep olmuştur. ABD'nin Türkiye'ye destek vereceğini açıklaması olumlu bir hava yaratsa da diğer ülkelerin tutumları bu konuda belirleyici olacaktı. Bu bağlamda NATO üyelerinin hepsinin rızası ile gerçekleşecek olan üyelik sürecini lehine çevirmek için Türk hükümeti NATO üyeliğinin gerçekleşmemesi durumunda Kore Savaşında tarafsız konuma geçeceğini açıklamıştır.[188]

Uluslararası alanda Türk hükümetinin NATO üyeliği konusunda Kore Savaşını koz olarak kullanması karşılık bulmuştur. İngiltere, üyeliği desteklediğini açıklamıştır.[189]

DP hükümeti ilk başvurudan üç ay sonra Ağustos 1950'de Türkiye'nin başvurusunu yinelemiş sonrasında da diplomatik girişimlerle üyelik şansını yükseltmeye çalışmıştır. Girişimler ilk olumlu sonucu ABD'den gelen Akdeniz Savunma paktına giriş notası ile verdi. Hükümet 21 Ekim 1950'de Akdeniz Savunma Paktına üyeliği kabul ettiğini açıkladı.[190]

Bu aşamadan sonra devam eden muharebelerle birlikte Türkiye'nin NATO üyeliği konusunda çabaları da devam etti. İngiltere ve ABD'nin üyelik konusunda desteğini almak üzere çabalar devam ederken 2'nci Türk Tugayı da Kore'ye gönderildi. Girişimlerin başarılı olması 1951'in Eylül ayını bulmuştur. Günümüzde de savaşa katılım kararı ve ilk birlikten sonra 2'nci Türk Tugayının savaşa katılmasının NATO'ya katılmada etkili olduğu görüşü dile getirilmektedir. [191]

20 Eylül 1951'de NATO Konseyinin Ottowa'da yapılan toplantısında Türkiye tüm üye devletlerin kabul oyu vermeleri üzerine pakta alınmıştır.[192]

---

[188] "Türkiye Atlantik Paktına Alınmazsa Bitaraf Kalacak", **Milliyet**, 03 Haziran 1951, s.1.

[189] "Türkiye'nin Emniyeti Meselesi", **Milliyet**, 12 Haziran 1951, s.1.

[190] Ahmet Yücel, **"Kore Harbinin Türk Dış Politikasına Etkisi"**, Ankara, 2005, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.61.

[191] Haldun Solmaztürk , "Asker ve Savaş-II: Pusan'dan Zenitsa'ya," **Halk TV**, 10 Ocak 2018 , (Çevrimiçi) http//www.halktv.com.tr/yazarlar/Haldun-solmazturk 08 Mart 2018.

[192] Mehmet Gönlübol, Haluk Gülman, **Olaylarla Türk Dış Politikası (1945-1965),** Ankara, 1996, s.245.

Z. BM ORDUSUNUN KUZEYE İLERLEYİŞİ

Türkiye'den Tugayı destekleyici haberler gelmesi ve Kore Savaşında 1'inci Türk Tugayının Türkiye'nin NATO üyeliği konusunda etkili olması muharebe sahasında olumlu bir etki yaratsa da takviye edilen Kuzey birlikleri birinci hatta alınan Türk Tugayı için büyük tehlike arz etmektedir. Çünkü taarruz arazisi, Kore'nin öteden beri gerillaların çokça bulunduğu, sarp, yolsuz bir bölgesidir. Bu bölgede gerilla birliklerinin faaliyeti arttığından Birleşmiş Milletler Ordusu Komutanı halkı gerilere naklettirmiş, tanınmayan herkesin düşman kabul edilmesini ve gece hareket eden her şeye ateş edilmesini emretmiştir. Bugün bütün cephede Kuzey direnişi artmıştır. 7 Haziran 1951'de Türk birlikleri 1'inci Kolordu doğu kanadında cepheye girerek geçilmesi güç arazide muharebe ederek tepeler hattından ilerlemeye başlamış, saat 13.00'te 35'inci Alay üzerinden geçerek bölgenin sorumluluğunu almıştır. Tugayla çatışmaya girmeden çekilmekte olan düşman birliklerinin 15'inci Ordu birlikleri olduğu öğrenilmiştir.[193] Bugünkü ilerleme esnasında 1'inci Tabur tarafından 3 ve 2'nci Tabur tarafından da 8 olmak üzere 11 Çin askeri esir alınmıştır. Esirler sorgulanmak üzere 25'inci Amerikan Tümen Komutanlığına sevk edilmiştir. Hala cephede önemli bir direniş olmaması nedeniyle Türk Tugayı hiçbir düşman direnişiyle karşılaşmadan ilerlemeye devam etmiş ve taarruz hedeflerine ulaşmıştır. Türk birlikleri 8 Haziran 1951 günü itibariyle Sondongni güneyinde 716 rakımlı tepededir.[194] Çin kuvvetlerinin Chorvvon ile batı sahilleri arasındaki direnci zayıflamıştır. Daha kuzeye, savunma hattına çekilmekte oldukları sanılmaktadır. 1'inci Kolordu bölgesinde Birleşmiş Milletler kuvvetleri Chorvvon ve Kumhvva'nın güneyine ulaşmıştır.[195]

Cephede direnişle karşılaşmadan ilerleyen Türk birliklerinin ilk çatışması 10 Haziran 1951 sabahı yaşanmıştır. Saat 11.00 itibariyle hedefine ulaşan Tugayın 5 ve 6'ncı Bölükleri zayıf direnişle karşılaşmıştır. Türk Tugayının muharebe güçlü keşif kolları Kumhvva kasabasına kadar ilerlemişlerdir. Kumhvva bölgesinde kuvvetli tahkimat içinde yerleşmiş olduğu anlaşılan Çinlilerin 11 Haziran gecesi saat 22.00'de 5'inci ve 6'ncı Bölükler cephesindeki taarruz teşebbüsü 01.30'a kadar devam etmiş, çekilmek zorunda bırakılan bu birlikler topçu ateşiyle takip edilmiştir. 12 Haziran

[193] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 29, Gömlek: 115, Belge: 115-1.
[194] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-12.
[195] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kulu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-14.

1951'de Türk Taburları ilerleyerek kendilerine ele geçirmeleri emredilen hedeflerine varmışlar, keşif kolları ise dokuz Çin askeri esir alarak Kumhvva'ya girmişlerdir.

Ordu cephesinde 10'uncu Kolordu merkez kesimi hariç ilerlemeler kaydedilmiştir. 1'inci Kolordu birliklerince Chorvvon işgal edilmiştir.[196] 13 Haziranda ise iki zırhlı keşif birliği, Chorvvon'un kuzeyindeki Pyongyang'a kadar ilerlemiştir.[197]

Pyongyang, Kuzey Kore'nin günümüzde de başkenti olan önemli bir şehridir. Bu şehrin kolaylıkla bırakılmayacağı tahmin edilmiş ve buna yönelik olarak çatışmalara ve düşmanla temasa hazır olunması BM karargâhından bütün birliklere duyurulmuştur. Nitekim üstü kapalı mevzilerle beş sıra hâlinde tahkim edilmiş ve Çinlilerin takviyeli bir tabur kadar kuvvetiyle savunduğu, sık ormanlık ve sarp kayalık olmasından dolayı topçu ateşinin tesir edemediği 507 rakımlı tepe, Kumhvva'yı tamamen işgal eden Türk Tugayı taarruz cephesinin doğu kısmını teşkil etmektedir. Çin birliklerinin asıl savunma mevzileri 507 rakımlı tepeden sonra Kumhwa kasabasının kuzeyindeki tepelerden ve bu tepelerin batıya uzanan hattından geçmektedir. 507 rakımlı tepe bu bölgede kontrol altında bulundurulması gereken hassas bir yerdir. Bu tepeyi ele geçirmek üzere 1'inci Tabur, 13 Haziran 1951'de topçu ve havan desteğinden sonra kuşatıcı şekilde taarruzlar yaptıysa da çok kuvvetli tutulan tepeyi ele geçirememiş ve 3 askerini kaybetmiş, 13 yaralı zayiat vermiştir. Bundan sonraki günlerde de bu zayiatlı taarruzlar tekrarlanmış; ancak bu tepenin doğusundaki ve 32'nci Güney Kore Alayı tarafından ele geçirilmesi gereken yüksek tepeler ele geçirilmeden, 507 rakımlı tepenin alınmasının mümkün olamayacağı anlaşılmıştır. 14 Haziran günü 1'inci ve 2'nci Bölüklerin mücadeleleri sonucu saat 17.45'te 507 rakımlı tepe 5 ölü, 27 yaralı zayiat verilerek zapt edilmiştir.[198] Bu sırada Amerikan Topçu Taburu yanlışlıkla tepeye ateş etmiş, zayiat verilmemiştir. 32'nci Güney Kore Alayının tepenin doğusundaki yüksek yerlere varamamış olmasından, sağ tarafı açıkta kalmış, Türk birliklerinin bir buçuk saat elinde kalan bu tepe, düşmanın gece yapacağı taarruzu karşılamanın mümkün olmayacağı düşüncesiyle terk edilmiştir. Bu alay bölgesinden kuşatıcı taarruzlar yapılmak istenildiyse de Güney Kore Alayı, bunu kabul etmemiş ve hedefi olan tepeleri 16 Haziranda hücumla ele geçirmiştir. Bu hâkim tepeleri kaybeden Komünistlerin 507 rakımlı tepedeki birlikleri emniyetsiz bir duruma

[196] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-15.
[197] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-17.
[198] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4.

düştüğünden aynı gün 1'inci Bölüğün bir takımı saat 16.50'de baskın şeklinde taarruzla tepeyi işgal etmiş ve dört esir almıştır. 1'inci Tabur geceyi bu tepede geçirmiştir. [199]

Görüldüğü üzere Komünist kuvvetler Pyongyang şehrine kadar olan bölgeyi elde bulundurmak için cepheden çektikleri birlikleri arazisi de savunmaya elverişli olan bu bölgeye yerleştirmiştir. 17-20 Haziran günleri arası bulunulan hatta birlikler yerlerinde kalmış, mevzilerin geliştirilmesine çalışılmış, kuvvetli keşif kolları çıkarılarak karşı cephenin durumunun tespitine çalışılmıştır. 6-20 Haziran dönemi içerisinde Tugaydan 13 er hayatını kaybetmiş, 3 subay, 4 astsubay ve 74 er yaralanmıştır. Karşı tarafın zayiatı ise 510 ölü, 693 yaralı ve 71 esir olmak üzere 1124 olarak tespit edilmiştir. 1 ağır, 6 hafif makineli tüfek, 5 makineli tabanca, 2 piyade tüfeği, 4 uçaksavar, dört tanksavar topu, 1 top, 1 obüs, 3 kamyon; 180 sandık obüs, 150 sandık tanksavar, 170 sandık havan, 175 sandık makineli tabanca cephanesi ele geçirilmiştir. [200]

Bir süredir devam eden BM ordusu ilerleyişi bu safhada durmuştur. İki taraf da artık vardıkları hattı elde bulundurmaya çalışmışlardır. Ulaşılan hat, Güney ve Kuzey Kore'nin sınırı olarak kabul edilen 38'inci paralel üzerindedir. Dolayısıyla bu günlerde uzun süredir savaşılmasına rağmen durumun ancak savaşın başındaki ilk haline döndüğü söylenebilir.

Kore'de savaşın hemen hemen ilk başlanılan duruma gelmesi hem Kuzey hem de Güney Kore'nin aldığı takviyelerle güçlerinin eşitlendiğini ve savaşın her iki taraf için giderek daha çok müttefik askerinin katıldığı bir girdap haline dönüştüğünü bize göstermektedir. Bu safhada Kore'de bir yıldan fazla bir süre geçirmiş olacak 1'inci Türk Tugayı'nın yerine gönderilecek birlik de Türkiye'de teşkil edilmeye başlanmıştır. [201]

Muharebe devam ederken çeşitli kaynaklardan istihbarat elde edilmiştir. Çin'den alınan istihbarata göre Pekin'de yapılan son toplantıda "Kore'deki hava meydanlarının kullanılamaması sebebiyle hava kuvvetlerinin kara ordusunu destekleyemediğinden ve Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin hava ve ağır silah üstünlüğünden dolayı başarısız

[199] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 26, Gömlek: 153, Belge: 153-12 (13).

[200] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-32.

[201] "Değiştirme Birliğimiz", **Milliyet**, 21 Haziran 1951, s.1.

olunduğu" tespiti yapılmıştır. Çin zayiatının Birleşmiş Milletlerinkinin 30 katı olduğu da öğrenilmiştir.[202]

Giderek BM taarruzlarına hız verilmekle birlikte birlikler de bu sürekli savaş durumundan olumsuz etkilenmiştir. Bu nedenle ihtiyat kuvvetleriyle birinci hat birlikleri arasında sık sık görev değişimine gidilmiştir. 20 Haziran 1951'de Türk Tugayı Seul'ün 15 km. kuzeydoğusundaki Toegyewonni'de saat 17.20'de intikalini tamamlayarak 25'inci Tümen emrinde Kolordu ihtiyatı görevini üstlenmiştir. [203] 25'inci Tümen Komutanlığından alınan 18 Haziran tarih ve 35 numaralı harekât emriyle tümenin 20 Haziran günü saat 06.00'dan itibaren 3'üncü Tümen ile değişeceği ve Kolordu ihtiyatı olacağı bildirilmiştir. Türk Tugayı bölgesini 29'uncu Güney Kore Alayına teslim etmiştir.[204]

BM karargâhından Tokyo Türk İrtibat Heyetine 21 Haziranda yapılan bilgilendirmede 25-27 Ocak 1951 günleri Kumyangjangni ile 185 ve 156 rakımlı tepeler bölgesinde elde edilen başarılardan dolayı Türk Tugayına ve Tugayın emrinde görevli iki Amerikan tank taburu, bir topçu bataryasıyla bir uçaksavar bataryasına Amerikan Kongresince "Üstün Birlik Nişanı" verilmesinin kararlaştırıldığı bildirilmiştir.[205] Bu nişan aynı zamanda şeker bayramının birinci günü olan 6 Temmuz günü saat 16.30'da düzenlenen törenle 8'inci Ordu Komutanı General Van Fleet tarafından 241'inci Alay Sancağı'na takılmıştır. Aynı törende bazı subay ve erlere de Kunuri Savaşları'nda gösterdikleri başarıdan dolayı madalya verilmiştir.[206]

İhtiyat görevi aldığı 20 Haziran-5 Temmuz arası dönemde Türk Tugayı, bütün birlikleriyle ihtiyatta kalmış, eğitim ve Türkiye'ye gidecek birinci kafilenin değiştirme işleriyle meşgul olmuştur.[207] Tugayı değiştirmek üzere Kore'ye gelen 93 subay, 2 askerî memur, 1 sivil memur, 117 astsubay ve 1594 er mevcutlu birinci değiştirme kafilesi 2 Temmuzda İnchon Limanına çıkarılmıştır. Türkiye'ye dönecek ilk kafile ise

[202] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-20.
[203] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 25, Gömlek: 97, Belge: 97-1 (2-3).
[204] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 26, Gömlek: 153, Belge: 153-1 (2-15).
[205] JOINT RESOLUTION: American Relief for Korea, www.archives.org/statutes/1951/ 31 Ocak 1951. **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 23, Gömlek: 2, Belge: 2-27.
[206] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 30, Gömlek: 196, Belge: 196-1 (2).
[207] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 27, Gömlek: 18, Belge: 18-4.

87 subay, 4 askerî memur, 107 astsubay ve 1278 er mevcuduyla General V. C. Langfitt gemisine bindirilerek 15 Temmuz günü İnchon Limanı'ndan sevk edilmiştir.[208]

Türk Tugayı 17 Temmuz 1951 tarihine kadar ihtiyatta kaldıktan sonra 1'inci Süvari Tümeni bölgesini teslim alacak olan 25'inci Tümenle birlikte cepheye hareket edilmiştir.[209] Tugay, 18 Temmuz 1951'de Chorwon kasabasının güneybatısında mevzide olan 25'inci Kanada Tugayının birinci hattaki görevini devralmış ve savunma yapmak için tertiplenmiştir. Bu mevziiyi 3 Ağustos 1951'de 3'üncü Amerikan Tümeninin 15'inci Alayına devrettiği zamana kadar keşif faaliyeti, mevzi tahkimatı, engel inşası, çeşitli ikmal işleri, yol onarımı ve mayın toplama görevleriyle meşgul olunmuştur. 20 Temmuz-5 Ağustos tarihleri arasında Kuzey birliklerinin taciz atışları ve mayından dolayı 5 ölen, 3 kayıp ve 9 yaralı zayiat verilmiştir. Karşı taraftansa 25 kişinin muharebe dışı bırakıldığı tespit edilmiş, bir de esir alınmıştır.[210]

Cephede durumun kuvvetler arasında hemen hemen eşit olduğu bu günlerde Amerikan istihbarat ajanlarının ilk defa olarak 6-8 Rus tümeninin Mançurya'ya geldiğini ve Yalu Nehri kuzeyine yanaştıklarını haber verdikleri bildirilmiştir. Hazırladıkları raporlarda düşmanın ağustos ayı içinde taarruza geçeceği ve görüşmelerinde "Üçüncü Dünya Savaşı"nın sonbaharda başlayacağı hakkında rivayetlerin olduğunu belirtmişlerdir.[211]

Kore Savaşı'nın mevzi muharebeleri şeklinde seyrettiği bu dönemde Türk Tugayı 4 Ağustos 1951'de bulunduğu bölgenin 15 km. doğusundaki ve Kumhwa ile Chorwon arasındaki Oedong'da[212] 7'nci Amerikan Alayının mevzileri gerisine getirilmiştir. 5 Ağustosta da Namdae Çayı'nın Hantan Nehri'ne kavuştuğu yerin iki tarafındaki 7'nci Amerikan Alayının ve 35'inci Alay 1'inci Taburunun işgal ettiği[213] mevzileri teslim almıştır.

Bu arada BM üyesi 16 devlet Kore'de barışın tesisi için derhal ateşkes ilan edilerek barış görüşmelerine başlanması konusunda hazırlanan BM komisyonu

---

[208] "Kore Savaş Birliğimiz"**, Milliyet**, 03 Temmuz 1951, s.1.

[209] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu. Kutu: 27, Gömlek: 18, Belge: 18-8**.**

[210] "Kore Harbinin Birinci Yıldönümünde Durum"**, Milliyet**, 25 Haziran 1951, s.1. **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4.

[211] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 32, Gömlek: 74, Belge: 74-1.

[212] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 32, Gömlek: 74, Belge: 74-1.

[213] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 33, Gömlek: 95, Belge: 95-1.

raporunu imzalamışlardır. İmzacı devletlerin arasında Türkiye'nin bulunmaması Türkiye'nin NATO üyeliği için savaşın devamını ve savaşa yaptığı katkıları bir koz olarak görmesi nedenine bağlanabilir.[214]

Devam eden savaşın dikkat çeken bir başka yönü ise mültecilerdir. Her ne kadar mülteci kılığındaki gerillalardan BM kuvvetleri olumsuz etkilense de Güney Kore'de yerlerinden olan birçok mülteci olduğu da bir gerçektir. BM kuvvetleri ile Komünist ittifak arasında sürüp giden muharebeler ilk safhadan itibaren her bir takviye alındığında iki tarafın da lehine olarak yön değiştirmiştir. Bunun sonucu olarak cephe hattı 38'inci paralelin kuzeyine ve güneyine birçok defa geçmiştir. BM kuvvetlerinin Pusan'a kadar geri çekilmesiyle Güney Korelilerin çok büyük bir kısmı karşı tarafta kalmış, geride kalanlarsa kilometrelerce yolu çoğunlukla yaya olarak güneye kat ederek BM cephesinde kalmaya çaba göstermişlerdir. Bu mültecilere BM genelinde alınan bir kararla yardım edilmesi ancak savaşın mevzi harbine dönüştüğü 1952 yılından itibaren mümkün olmuştur. ABD'nin yardım kararı 1951 Ağustosunda çıkmıştır.[215]

Türk Tugayı'nın mevzi harbi dışında aldığı tek görev 2'nci Tabur tarafından yerine getirilmiştir. Hantan ve Namdae arasında mevzide bulunan Türk Tugayının 2'nci Taburu 9 Eylül 1951'de, 8 km. kuzeydeki 711 rakımlı tepenin ele geçirilmesi sırasında 35'inci Amerikan Alayına yardım etmek üzere ilerlemiştir. Düşmanın hazırlıklarını bozmak, düşmanı esir almak ve ona zayiat verdirmek amacıyla 35'inci Alayca gerçekleştirilen taarruzda Alayın sol kanadı 2'nci Tabur tarafından korunmuş, Tabur bir gün sonra dönmüştür. [216]

Genellikle mevzide geçtiğini belirttiğimiz savaşın bu günlerinde hava istihbaratına bağlı olarak taarruz harekâtları da gerçekleşmiştir. 3 Ekim 1951'de Birleşmiş Milletler kuvvetleri cephesinin batı kesiminde (1'inci, 3'üncü, 25'inci Amerikan Tümenleri, 1'inci İngiliz Tümeni ve Türk Tugayı) savunma hattı ileri alınmak üzere taarruza başlanmıştır.[217] Türk Tugayının iki tarafındaki Amerikan alayları savunma mevzilerini daha elverişli araziye nakletmek için kısa hedefli taarruz

[214] "Kore'de Sulh İçin 16 Devletin Kararı", **Milliyet**, 28 Ağustos 1951, s.1.
[215] JOINT RESOLUTION: American Relief for Korea, www.archives.org/statutes/1951/ 31 Ağustos 1951.
[216] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 44, Gömlek: 1, Belge: 1-7.
[217] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 42, Gömlek: 50, Belge; 50-1.

hareketleri yapmışlar, bu sırada Tugay da birkaç kilometre kuzeydeki hâkim araziyi ele geçirmek üzere ilerlemiştir. Hareket esnasında ortadaki 1'inci Bölük, hedefi olan tepeyi ele geçirmeyi başarmış, sol kanattaki 11'inci Bölük de muharebe ederek hedefine varmıştır. Diğer bölükler yalnız keşif kollarıyla temas etmişlerdir. Cephenin diğer birliklerle birlikte ilerletilmesi maksadıyla Türk Tugayının ve 25'inci Tümenin ileri hareketi 5 Ekimde durdurulmuş ve ilk gün ulaşılan hatta kalınması emredilmiştir.[218] 21 Eylül-5 Ekim tarihleri arasında keşif faaliyetlerinde 5 kişi hayatını kaybedip, 1 kayıp ve 19 yaralı zayiat verilirken 3 Ekim günü yapılan taarruzda zayiat sayısı 3 ölü, 8 yaralı olmuş, Kuzey birliklerine 450 zayiat verdirilmiştir.[219]

Taarruzun durdurulması ile savunma durumuna geçen birlikler birçok defa baskın tarzında saldırılara maruz kalmışlardır. Bu saldırılarda Çinlilerin birçok baskını Tugay birliklerince önlenmiştir. Türk Tugayı, hasmıyla keşif kolları vasıtasıyla temas etmiş ve iki tarafın topçusu birbirinin mevziisini ateş altında tutmuştur. Top, silah ve malzemece çok kuvvetlenmiş olduğu görülen Komünist birliklerin Türk Tugayı mevzilerine karşı düzenlediği özellikle gece taarruzlarında birkaç er hayatını kaybetmiş ve birkaç er yaralanmıştır. Fakat bu taarruzların hepsi püskürtülmüştür. 5-20 Ekim tarihleri arasında keşif faaliyetindeki Tugay zayiatı 7 ölen, 2 kayıp ve 13 yaralıdır; buna karşılık düşman birliklerine verdirilen zayiat 260 ölüdür.[220]

Kore'de mevzi harbi devam etmektedir. 16 Kasıma kadar mevziisinde savunma için kalan Tugay birlikleri tahkimat, engel inşası ve eğitim ile meşgul olmuş, gerçekleştirdiği taarruzî keşif hareketleriyle karşı tarafa zayiat verdirmişlerdir.[221] Sol kanat ilerisindeki Yıldıztepe'de 8, 9 ve 11 Kasım günleri 3'üncü Bölükten çıkarılan keşif kolları ile tepeyi işgal eden Çinliler arasında gerçekleşen muharebeler sonrası sürekli ağır zayiatlar verdirerek Yıldıztepe'yi terk etmek zorunda bırakılmışlardır.[222]

[218] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 42, Gömlek: 50, Belge: 50-7.

[219] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 42, Gömlek: 50, Belge: 50-14; Kutu: 43, Gömlek: 138, Belge: 138-3.

[220] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 43, Gömlek: 118, Belge: 118-1. **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4.

[221] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 44, Gömlek: 1, Belge: 1-7 (8), Kutu: 46, Gömlek: 121, Belge: 121-1 (2-8).

[222] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 46, Gömlek: 121, Belge: 121-1 (2-8).

AA. 1'İNCİ TÜRK TUGAYININ TÜRKİYE'YE DÖNÜŞÜ VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMELER

Türk Tugayını tamamen değiştirmek üzere General Ballou gemisiyle Kore'ye gelen ikinci değiştirme kafilesi 8 Eylül 1951 günü 90 subay, 5 askerî memur, 91 astsubay ve 1617 er ile tetkik heyeti olan bir general ve 4 subaydan oluşan mevcuduyla İnchon Limanı'nda karaya çıkmıştır.[223] Aynı gemiyle 96 subay ve askerî memur, 95 astsubay, 1374 er ve 5 kişilik tetkik grubu ile 2 gazeteciden oluşan kafile de Türkiye'ye gitmek üzere 26 Eylül 1951 tarihinde İnchon'dan yola çıkarılmışlardır.[224] 5 Eylülde Tugaya katılan Albay Nuri Pamir[225] 7 Eylül günü 241'inci Alayın emir ve komutasını Albay Celal Dora'dan teslim almıştır.[226] Albay Dora'ya 14 Eylülde törenle "Gümüş Yıldız Madalyası" verilmiştir.[227]

Tugay geri döndüğü günlerde Türkiye'de DP iktidarı bazı faaliyetlerle sosyalist kesime ve sol tandanslı siyasetçilere baskı uygulamaktaydı. 8 Ağustos 1951'de cumhuriyetin en önemli sosyal kurumlarından olan Halkevleri kapatılmıştır. Kore'de komünizm ile savaşıldığı, bu ideolojinin ortadan kaldırılması gerektiği düşüncesi ile birlikte illegal Türkiye Komünist Partisi üyelerinden çok büyük bölümü 26 Ekim 1951'de başlatılan operasyonla 1 Kasım 1951'den itibaren tutuklanmıştır.[228]

Komünizme karşı yaratılan kamuoyunun bir parçası da Komünizm ideolojisinin dinsizlik olduğu düşüncesiydi. Muhafazakâr tabanına daha dindar bir Türkiye vadeden Demokrat Parti hükümeti 4 Kasım 1951'de ilkokulların ders programına din dersini dahil etmiştir.[229] Ayrıca 1947-1951 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanı olarak görev yapan Ahmet Hamdi Akseki'nin 1950 yılında hazırladığı bir raporda 1924-1950 yılları arasında dini eğitimde boşluk olduğundan bahsedilmiş, öğrencilerin "vicdani boşluğunun" misyoner faaliyetlerin tehlikesini artırdığı vurgulanmış ve öğrenciler "kızıl ateistler" olarak nitelenmiştir. Gençliğin yabancı nüfuzundan korunması ve

[223] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 1-4.
[224] "Kore'de Savaşlar"**, Milliyet**, 02 Eylül 1951**.**
[225] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 36, Gömlek: 14, Belge: 14-38.
[226] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 39, Gömlek: 104, Belge: 104-2.
[227] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 36, Gömlek: 18, Belge: 18-6.
[228] "Dün Yakalanan Komünist Şebekesi"**, Milliyet**, 02 Kasım 1951, s.1**.**
[229] **Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi**, 20 Kasım 1950, sayı 617, sayfa 116.

hakiki din adamlarının yetişmesi için ilkokuldan itibaren dini eğitime önem verilmesinin gerekliliğinden bahsedilmiştir. [230]

BB. ABD'NİN DEVAM EDEN SAVAŞTAKİ ROLÜ

Bütün BM kuvvetlerinin Kore'ye taşınmasını ve ikmalini neredeyse kendi başına üslenen Amerika mevcut bütçesiyle bu etkinliğini devam ettiremediği için Amerikan Başkanı H. Truman Kongreden ilave kaynak talebinde bulunmuş, Kongre de bu talebi ilk etapta Başkana 1952 mali yılı sonuna kadar $535,250,000 tahsis ederek karşılamıştır.[231]

1951 yılı 1 Aralığında alınan BM kararı gereğince Kore Savaşına birlik gönderen Amerika ayrıca bu katılımını finanse etmek için $45,000,000[232], Kore'deki sivil destek faaliyetleri için de $50,000,000 bütçeyi Kongre kararıyla Başkanın kontrolüne vermiştir.[233]

CC. ATEŞKES GÖRÜŞMELERİ

1951 yazı sonunda gerek istihbarat raporları gerekse muharebe sahasındaki birliklerden alınan bilgiler Kuzey Kore ordusunun şimdiye kadar Çin birlikleri ile takviye edilmesi ve Çin menşeli silahlar kullanması yanında SSCB'den de gerek silah gerekse birlik olarak birçok yardım aldığını göstermiştir. SSCB, kendi çevresinde Komünizm ideolojisi ile fikri bir taraftar topluluğu oluşturduğu gibi, silah ve askeri eğitim desteğiyle silahlı bir Komünist ordusu da yaratmıştır. Bu tarihe kadar bahsedildiği gibi Güney Kore'yi destekleyen Birleşmiş Milletlere üye ülkelerin oluşturduğu askeri topluluğa BM ordusu, Kuzey Kore'yi destekleyen askeri topluluğa da Komünist ordu veya Kuzey ordusu demek 1951 yazından sonra da doğru olacaktır.

Komünist orduları 1951 yazında sayıca en üstün durumuna gelmiştir. Bu arada Sovyet Rusya yapımı silah ve malzemelerle de desteklenerek modern ordular seviyesine yükselmiş ve muharebe tarzlarını da buna göre ilerletmişlerdir. Bu nedenle artık komünist ordularını devamlı cephe taarruzları ile kuzeye sürmek mümkün

[230] Şerif Mardin, **Türkiye, İslam ve Sekülarizm**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015, s. 141.
[231] PUBLIC LAW 165—OCT. 10, 1951, www.archives.org/statutes/1951/, 10 Ekim 1951.
[232] PUBLIC LAW 165—OCT. 10, 1951, www.archives.org/statutes/1951/, 10 Ekim 1951.
[233] PUBLIC LAW 179—OCT. 18, 1951, www.archives.org/statutes/1951/, 18 Ekim 1951.

olamıyordu. Komünist ordusu eskisi gibi çekilmeyerek 25 km. derinliğindeki savunma mevzilerinde direnmeye devam etmekteydi. Bu mevzilerin yarılması için Kore'deki Birleşmiş Milletler ordusunun kuvvetçe iki misline çıkarılması lazımdı.

Gerilla taarruzlarının verdikleri zararları önlemek için Birleşmiş Milletler ordusu cepheden eksilttiği önemli miktarda kuvvetlerle bütün Güney Kore topraklarında ciddi savunma tedbirleri almak zorunda kalmıştı ki bu tedbirler üzerine Komünistler, gerillacılarla eskisi gibi cephe gerilerinde mühim stratejik yığınaklar yapamayacak hâle gelmişti. Komünist ordusu önceden olduğu gibi bir noktada kuvvetini toplayıp taarruz ederek gerideki gerilla birlikleriyle birleşme şeklinde bir taktik uygulayamıyordu. Derinliğine birkaç mevzi hâline getirilmiş olan Birleşmiş Milletler savunma hatlarını yararak kesin sonuç alma ümidi de gittikçe azalmıştır.[234]

Böylelikle birbirinin taktiklerine çözümler getiren ordular muharebe sahasında durağan hale geliyordu. Öyle ki iki taraf cephede birbirini yenemeyecek hâle gelmiş ve elde ettiğini kaybetmemek için savunma mevzilerini daha da güçlendirmek çabasını göstermektedir. İki taraf da toprak kaybetmemek için birbirinin top ve havan ateşleri altında tahkimatını daha da pekiştiriyordu. Bu suretle çok miktarda insan, malzeme, cephane sarf ettiren neticesiz mevzi muharebeleri başlamıştır.

Birleşmiş Milletler ordusunun son taarruzlarla ulaştığı hat, batı kanatta küçük bir kısım hariç, 38'inci paralelin kuzeyindedir. Bu hattın kuzeyine taarruz etmek hem askeri hem de siyasi açıdan mantıklı bir karar olarak görülmemiştir. Askeri açıdan hâkim dağlık ve ormanlık yükseltilerden ibaret olan kuzey arazisi çok büyük zayiat ve zaman harcanarak elde edilebilecek bir bölgedir. Siyasi açıdansa bu hattın kuzeyine geçmek Güney Kore'nin haklarını korumanın ötesinde işgal olarak nitelendirilebilecek bir harekât demektir. Zaten Çin komünist orduları da Birleşmiş Milletler ordularının bu hattı tecavüz ettiği bahanesiyle savaşı başlatmışlardır. Genel olarak BM üyesi ülkelerdeki düşünce, Kore'de Komünistleri yenebilmek için büyük stratejik harekâta girişmenin ve kuvveti iki misline çıkarmak için Kore'ye fazla kuvvet göndermenin savaşı genişletmesi, şimdiye kadar yardımlarını gizlice yapan SSCB'nin savaşa dâhil olması ve sonunda da üçüncü bir dünya savaşına sebep olmasına yol açabileceği şeklindeydi.

[234] Ahmet Avcı, **"Kore Savaşı'nda Türk Ordusu"**, Kırşehir, 2015, Ahi Evran Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.93.

Sovyetler Birliği'nin Birleşmiş Milletlerdeki Delegesi Jacob Malik 23 Haziran 1951'de bir radyo konuşması yaparak *"komünistlerin Kore'de mütareke müzakerelerine hazır bulunduklarını"* söylemiştir.[235] Birleşmiş Milletlerce gerekli kuvvetin tahsis edilememesi ve mevcut kuvvetle düşmanın mağlup edilemeyip bir zaferle harbi sona erdirmenin imkânsızlığı anlaşıldığına göre, komünistlerin teklif ettiği ateşkes görüşmeleri kabul edilerek savaşı siyasetle sonuçlandırmaya çalışmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştır.

Bu aşamada Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Komutanının aşağıdaki mesajı 30 Haziran 1951 günü gazeteler ve radyolar aracılığıyla Komünist Orduları Başkomutanlığına bildirilmiştir:

"Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin Komutanı bulunmam sıfatıyla size aşağıdakileri bildirmek emrini aldım:

Ateşkes şartlarına uymak ve onları devam ettirmek üzere her iki taraf silahlı kuvvetlerinin düşmanca hareketleri durdurmalarını ve ateş kesmelerini temin etmek maksadıyla, ateşkes şartlarını konuşabilmek için, bilgi edindiğime göre bir toplantıyı arzu etmektesiniz. Bu gibi bir toplantıyı arzu ettiğinize dair sizden haber alır almaz kendi temsilcimi tayin edeceğim. Aynı zamanda sizin temsilcinizle buluşma vaktini zamanında size bildireceğim. Bu toplantının Wonsan Limanı'ndaki Hollanda hastane gemisinde yapılmasını teklif etmekteyim.

İmza: General M. B. RİDGWAY[236]

Bu mesaja cevap Kore Halk Ordusu Başkomutanı Kim-İl-Sung ve Çin Gönüllü Halk Kuvvetleri Komutanı Peng Te Huai tarafından 1 Temmuz 1951 günü Peiping radyosu aracılığıyla verilmiştir:

"Orgeneral Ridgway, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Başkomutanı,

30 Haziran 1951 tarihli barış görüşmeleri hakkındaki beyanatınızı aldık. Biz sahip olduğumuz yetkilere dayanarak şunu beyan ederiz ki barışın teminini ve düşmanlığın kesilmesini sağlamak amacıyla temsilcilerinizle barış görüşmeleri için toplantı yapılmasına hemfikiriz ve bu toplantının 38'inci paralel üzerinde, Kaesong

[235] "Kore'de Mütareke Ümidi Dün Yeniden Belirdi"**, Milliyet**, 21 Eylül 1951, s.1.

[236] "Gl. Ridgway Dün Resmen Mütareke Teklifi Yaptı"**, Milliyet**, 01 Temmuz 1951, s.1**. A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 27, Gömlek: 17, Belge: 17-1.

bölgesinde yapılmasını arzulamaktayız. Eğer bu hususa siz de hemfikirseniz temsilcilerimiz temsilcilerinizle 10-15 Temmuz 1951 arasında toplanmak için gerekli hazırlıkları yapacaklardır."[237]

10 Temmuz 1951'de Seul'ün kuzeybatısındaki Kaesong'da iki taraf temsilcilerinin buluşmasıyla yapılacak olan ateşkes görüşmeleri[238] 8 Temmuza alınmış ve öğle saatlerine doğru Kaesong'da tarihî toplantı başlamıştır.[239]

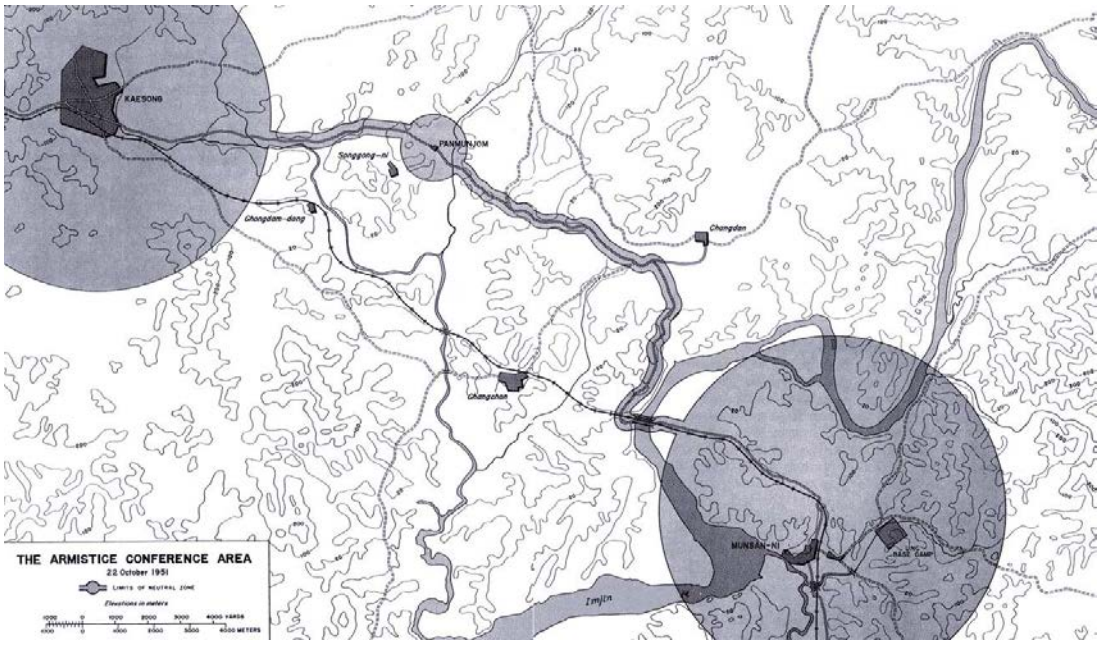
Görüşmeler, anlaşmazlıklar içerisinde 22 Ağustosa kadar sürmüş bu tarihte Birleşmiş Milletler hava kuvvetlerinin Kaesong'u bombaladıkları iddiasıyla kesilmiştir. 25 Ekimde Panmunjom'da yeniden uzun süren görüşmelere başlanmış ve esirlerin mübadelesi meselesi dışında şu dört konuda anlaşmaya varılmıştır:

- Ateşkes hattının ve silahsızlandırılmış bölgenin tespiti;

- Kuzey Kore'deki hava üsleri;

- Koreli olmayan silahlı kuvvetlerin çekilmeleri;

- Birleşmiş Milletlerin Güney Kore'de kullanabilecekleri limanlar.

Şekil 2.5: Ateşkes Görüşmesinde Görüşülen Askersiz Alanlar
Kaynak:www.koreanwar.org/korean_war_maps_results/koreanwarprojec_dallas_texas_maps_2010, (çevrimiçi),01.05.2014.

[237] **Sunalp**; s. 70.
[238] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 27, Gömlek: 18, Belge: 18-1.
[239] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 27, Gömlek: 18, Belge: 18-2.

Bu görüşmelerden sonra birlikler bulundukları mevzileri korumuş, görüşmeler iki yıl kadar uzamıştır. Ateşkes görüşmelerinin iki yıl uzamasının başlıca sebebi esirler meselesi olmuştur. 1950 Haziranında Kuzey Kore ordusunun sınırı geçerek Güney Kore'ye girmesiyle savaş başlamıştı. Kuzeyliler Pusan kıyılarına kadar Güney Kore'yi istila etmişler ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin müdahalesiyle de Mançurya hududuna kadar çekilmeye mecbur olmuşlardı. Bu hareketler sırasında ele geçen komünist askerler ve gerillalar kamplara sevk edilmişti. Özellikle gerilla faaliyeti yürütenler olmak üzere bu esirler Komünistler için çok önem arz ediyordu. Çünkü kurtarıldıklarında rejimin vatandaşlarının arkasında olduğu izlenimi verilecekti. Buna karşın esir düşen ve harp esiri statüsünde olmasa da BM ordusunca yakalanan bazıları komünist ideolojiyi benimseyen ülkelerine geri dönmek istemiyordu. Bunun sebebi BM üyesi ülkelerin askerlerinin yaşam şartlarını görmeleri olmuştur. BM için bu tür insanlar da bir vicdani mesele olarak kabul edilerek teslim edilmek istenmiyordu. Çünkü Komünizm ideolojisini reddedenlerin ülkelerine döndüklerinde nasıl bir sonla karşılaşacakları belli değildi. 8 Ekim 1952 tarihinde kesilen görüşmelere, esirlerin değişimi konusunda gösterilen rızayla 26 Nisan 1953'te yeniden başlanmış, ateşkesin imzalanması işi ancak 27 Temmuz 1953'te gerçekleşebilmiştir.

DD. TÜRK TUGAYININ KAYIPLARI

1951 yılı sonu itibariyle Kore'de Türk Tugayından hayatını kaybedenler ve yaralılarla birlikte esir düşen ve kayıp durumunda olan birçok asker vardır.[240] 31 Aralık 1951 tarihine kadar 27 subay, 17 astsubay ve 411 er olmak üzere toplam 455 kişi hayatını kaybetmiş[241]; 5 subay, 1 astsubay ve 164 er olmak üzere toplam 170 kişi kaybolmuş; 6 subay, 3 astsubay ve 225 er olmak üzere toplam 234 kişi esir düşmüş;

[240] MSB arşivinde bulunan birlik defterleri bu zayiatları birlik bazında yansıtsa da 1'inci ve 2'nci Tugay'ın değiştiği esnada her iki birlikten verilen zayiatlar her iki birliğin de defterinde yer almaktadır. Bu nedenle yukarıdaki bilgiler ATASE arşivindeki raporlarla karşılaştırılarak teyit edilerek teze dahil edilmiştir.

[241] 1951 yılı sonuna kadar 455 kişi savaşta hayatını kaybetmiştir. Savaş esnasında 171 kişi kaybolmuş ve "şehit" olarak kabul edilerek işlem görmüşlerdir. Japonya'ya hastaneye sevk edilen ve yurda dönen yaralılardan 35'i de hayatını kaybettiğinden 1951 sonuna kadar "şehit" olarak kabul edilen asker sayısı 661'dir. Kayıplardan bir kısmı hakkında yaşadıklarına dair yapılan başvurular ve esirler hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Burçin Erlevent, **A.e.**

54 subay, 46 astsubay ve 1252 er olmak üzere toplam 1352 kişi de yaralanmıştır.[242] Ekteki listede tarihlere göre hayatını kaybedenlerin isimleri mevcuttur.

EE. BİRİNCİ TÜRK TUGAYININ KORE'DE BULUNDUĞU DÖNEMDE KAMUOYUNUN SAVAŞA YAKLAŞIMI

1'inci Türk Tugayı Kore Savaşına katılan ilk birlik olması nedeniyle Türk halkından çokça ilgi görmüştür. Birliğin savaşa aktif katılımından itibaren yurda ulaşan haberler genel olarak hayatını kaybeden askerler ve savaşta gerçekleşen kahramanlıklarla ilgili olmuştur. Bu bölümde 1'inci Türk Tugayının Kore'ye ulaşmasından geri dönüşüne kadar halkın Kore Savaşına yaklaşımı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1'inci Türk Tugayı Pusan Limanından Kore'ye ayak bastıktan sonra bir süre eğitim faaliyeti ile meşgul olmuştur. Bu esnada Kore Yarımadasının güneyine kadar ilerleyen Kuzey Kore taarruzları durdurulmuştur. Kore Savaşının başladığı 38. Paralele kadar geri püskürtülen Kuzey Kore ordusunun daha da kuzeye atılması konusunda çeşitli yorumlar yapılmıştır.

Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi yazısında *"Kuzey Kore'ye doğru ilerleyen barış sever orduyu otuz sekizinci paralel önünde durduracak hiçbir hukuki mecburiyet yoktur. Paraleli ilk aşan, yani hukuku ilk çiğneyen Kızıl Kore'dir. Ona karşı hakkın ve barışın koruyucusu olarak çarpışan Birleşmiş Milletler vazifesini sonuna kadar yapmak, mütecavizi kendi topraklarında cezalandırmak zorundadırlar. Kore'de hür seçimler yapılması, bu memleketin birliğe kavuşturulması vesaire çok doğru düşüncelerdir. Fakat daha önce yapılacak iş vardır ki o da hakkın kuvvetini belirtmektir. Otuz sekizinci paralel bir defa da ters istikamette aşılmadıkça, kötü niyet daima cesur kalacaktır"* ifadelerini kullanmıştır. [243]

Kore Savaşı 1'inci Türk Tugayı'nın Pusan Limanından adaya çıkmasına kadar kuzeyden güneye Kore Demokratik Halk Cumhuriyetinin (Kuzey Kore) taarruzu ve sonrasında ABD'nin yardımı ile Kore Cumhuriyetinin (Güney Kore) kuzeyden gelen

[242] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 49, Gömlek: 120, Belge: 120-1.
[243] Nadir Nadi, "Paralelin Ötesi", **Cumhuriyet**, 30 Eylül 1950, s.4.

taarruzları durdurarak taarruza geçmesi ve savaşın başladığı 38. Paralele kadar ilerlemesi şeklinde gelişmiştir.

Türkiye'de en çok tartışılan konulardan biri bu aşamada savaşın nasıl gelişeceği olmuştur. Savaşa Sovyet Rusya ve Çin'in katılıp katılmayacağı konusunda şu yorumlar yapılmıştır:

"...bugüne kadar harbe seyirci kalmış olan Sovyet Rusya ile Komünist Çin'in, Şimal Kore işgaline ne diyecekleri pek kestirilemiyor. Amerikan ordularının Şimali Kore'ye geçerek Mançurya sınırlarına yaklaşmamasını, Çin Hükümetinin iyi gözle karşılamayacağı muhakkaktır. Amerika ise Komünist Çin ile bir ihtilaf çıkarmamağa son derece dikkat etmektedir. Çünkü Sovyet Rusyanın bugünkü Asya politikası, Komünist Çin ile Amerika'nın arasını açmak hedefini gütmektedir. Bütün bu ihtimalleri göz önünde tutan Amerika, askeri hareketleri Şimal Kore hududu üzerinde durdurup durdurmamak kararını Birleşmiş Milletlere bıraktı. Çıkabilecek ihtilaflar ne olursa olsun Birleşmiş Milletlerin bu hamlesi kırılmadan Kore meselesini kökünden halletmek için iki bölge arasında birlik temin etmekten başka çare kalmıyor. Bunun da askeri hareketi şimale götürmeden siyasi yollardan tecrübe edilmesi, tarafsız bir seçim teminatı verilmek suretiyle Sovyet Rusya'nın ve Çin'in müstakil bir Kore Devleti teşkiline razı edilmeleri belki mümkün olacaktır. Aksi takdirde bu iş gene kuvvetle halledilecektir[244]

Akşam gazetesinde konu ile ilgili yayımlanan bir başka haberde ise BM tarafından savaşa yönelik karar alınması hususu şöyle yorumlanmıştır: *"Komünist Kore'ye harb yayılırsa Sovyet Rusya ne der, Çin ne der? Ne olursa olsun deyip geçmeli mi, ihtiyatlı hareket edip konuşmamalı mı? Bu mühim noktada birlik olduğunu gösterir haberler henüz gelmedi. İşin kolayı, bu kararın mesuliyetini Birleşmiş Milletlere bırakmak, her hangi bir hadise olursa Çin'in ve Rusya'nın karşısına Birleşmiş Milletler topluluğunu çıkarmaktır.* [245]

Görüldüğü üzere Türk kamuoyunda Kore Savaşı, ülke gündemindeki diğer olaylar nedeniyle yoğunluğu değişmekle birlikte oldukça fazla yer bulmuştur.[246]

[244] "Kore Harbi Sona Ermiştir", **Akşam**, 2 Ekim 1950, s.1.
[245] "Kore Deyip Geçmemeli", **Akşam**, 4 Ekim 1950, s.1.
[246] T.C. gündemindeki diğer konularla karşılaştırmalı olarak Kore Savaşının 1950-1960 yılları arasında basına yansıması konusunda ayrıntılı bilgi için Bkz.: Tuncay Karacaova, **"İstanbul Basınında Kore Savaşı"**, Balıkesir, 2010, Balıkesir Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.54-65.

Muharebe sahasında karar verilmesi gereken bir taarruz harekatının bile Türk gazetelerinde geniş yer bulmasının sebebi, kamuoyunun Kore Savaşını uluslararası bir güven meselesi olarak görmesidir. Kore Savaşına katılma kararı ile ABD çevresinde oluşan Kuzey Atlantik grubunun Türkiye'ye yönelik tehditlere karşı güvence sağlaması beklenmektedir.

1'inci Türk Tugayı ilk ve en çok kayıp verdiği büyük harekâtı olan Kunuri Muharebelerine katıldıktan sonra konu ABD basınında yer bulmuştur. Washington Daily News Gazetesi'nde yayımlanan makalede Türk Tugayının başarısı "Türkiye Sınavı Geçti" şeklinde yorumlanmıştır. Makalede: "*Genç Türk cumhuriyetinin Kore'de harp eden birkaç gurubu devletine ve bilhassa birleşik Amerika'ya karşı sadık bir müttefik olduğunu ispat etmesi dikkatten uzak tutulacak hadiselerden değildir. Türk birliğinin iyi talim görmüş ve çetin karakterli erleri son savaşlarda kendilerini tam manasıyla göstermişlerdir. İkinci Amerikan tümeninin son ricatinde Türk askerleri, bu tümen hesabına verdikleri çok cesur bir artçı harbinde Çinlilerin tuzağından kurtulduktan maada yaralılarını arkalarında taşımak suretiyle Amerikan tümenine son derecede büyük yararlılık göstermişlerdir. Türkiye'nin Amerika ile tarihi ve kültürel bağları yoktur. Kore İstanbul'a nazaran Amerika'dan da uzaktır. Fakat Türkler uzun zamandan beri Sovyet tehdidine karşı uyanıktırlar. Türkler aynı zamanda sulhun taksim edilmez bütünlüğünü idrak etmektedir. Ve her hangi bir yerdeki komünist tecavüzünün bütün dünyaya sirayet edeceğini takdir edecek zekadadırlar. Bundan başka Türkler, harpten beri Amerika'nın kendilerine askeri ve iktisadi sahada yaptıkları geniş yardımları unutmadıktan başka bu yardıma müteşekkirdirler. Emniyeti tarafsızlıkta gören bazı muayyen korkak milletlere tam bir tezat olarak burunlarının dibindeki Rusya'ya da aldırmaksızın Türkler, en nazik bir dostluk imtihanını muvaffakiyetle başarmışlardır. Türkiye gibi cesur ve şayanı itimat bir müttefiki selamlarız.* [247]

Zafer gazetesi bir İngiliz subayı olan General Ghost'un mesajını şu şekilde aktarmıştır: *"Kore harbi hakkında aldığımız son haberlerde, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bir kısmın teşkil eden Türk tugayından daima sitayişle bahsedilmektedir. Bu haberler kısa bir müddet için Türkiye genelkurmayına müşavirlik etmek şerefine*

[247] **Daily News**, 3 Aralık 1950'den a.k.t., **Yeni Asır**, 5 Aralık 1950, s.1. Geniş bilgi için Bkz.: İlknur Tatar, **"Kore Savaşı ve Dönem Siyasetinin Ulusal Basına Yansımaları"**, Bursa, 2004, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

nail olan ve binaenaleyh Türk askerinin parlak vasıfların yakından gören bir İngiliz subayı için bilhassa enteresandır. Biz İngilizler bugünkü Türk askerinin, asırlarca devam eden tarihi başarı ve ananelerinin varisi olduğunu bazen unutabiliriz. Bu asırlar zarfında Türk askerleri dünyanın en büyük imparatorluklarından birini kurmuş ve bu imparatorluğun vasi hudutlarında savaşmıştır. Tarihin gösterdiği veçhile bu imparatorluk savaş kabiliyeti, disiplini yüksek, mahir askerlerden müteşekkil bir ordunun eşiz başarıları sayesinde kurulmuştur ve idame ettirilmiştir. İngiltere'de bugünkü nesil ihtimal ki unutmuş ve beki de idrak edememiştir ki, 1915'te Gelibolu'nun kanlı harp sahalarında İngilizler aylarca süren çetin savaşlardan sonra karşılarındaki askerin kahramanlığını iyice anlamışlar ve mağlup olduklarını itiraf etmek zorunda kalmışlardır. [248]

Türk birliğinin Kunuri Muharebelerindeki başarısı Amerikan 8. Kolordusunun imhadan kurutulmasını sağlamıştır. Bu anlamda BM ordusuna katkısı büyük olan 1'inci Türk Tugayının savaş esnasında hayatını kaybeden mensuplarının cenazeleri yurda ulaştıkça halk savaşın kötü sonuçları ile yüzleşmiştir.[249]

Kunuri Muharebeleri ile birlikte Çin ve Sovyet Rusya'nın savaşa katıldığı da Türk birliklerinin çabası ile imhadan kurtulan 8'inci Kolordu'nun karşısında bulunan Komünist Çin askerlerinden ele geçirilen esirlerin sorgulanmasından sonra anlaşılmıştır. Komünist Çin ve Sovyet Rusya'nın Kuzey Kore'ye askeri destekte bulunmaları Türkiye'de komünizme karşı görüşte bulunanların fikirlerini daha güçlü bir biçimde ifade etmeleri ile sonuçlanmıştır. Bu konuda Şevket Bilgin, *"Hür insanlığın müşterek iradesi, çıban başını yerinde ve tam zamanında koparmayı bilmelidir. Birleşmiş Milletler ordusu, Komünist Çin ordularının Mançuryadaki yığınak ve hareket üslerini bir an evvel perişan etmelidir ki vahşi saldırganlar, en büyük cinayeti işlemekte asla serbest olmadıklarını anlasınlar... Kanaatimizce, komünist Çinin Kore'deki müdahalesine tahammül gösterilirse, durum geçici olarak düzelse bile tehlikeler aynı derece amansız olmaya devam edecektir."* ifadelerini kullanmıştır.[250]

[248] **Zafer**, 11 Aralık 1950, s.1.
[249] "Kore Şehitleri İçin Mevlit"**, Milliyet**, 23 Aralık 1950, s.1.
[250] Şevket Bilgin, "Mehmetçik Dünyanın Hayranlığını Topluyor", **Yeni Asır**, 2 Aralık 1950, s.3.

En Son Dakika isimli gazetede Çin askerlerinin savaşa katılması nedeniyle BM ordusunun alması gereken tedbir şöyle açıklanmıştır*: "…bize göre mesele basittir: Üç dört misli üstün sayıda olan mütearrız kuvvetlere karşı Birleşmiş Milletler ordusunun muvaffakiyet ile vazife görmesi için ya süratle yeni kuvvetler gönderilmesi veyahut atom bombasının artık ortaya çıkarılması lazımdır".* [251]

Savaş diplomasisini yakından takip eden Türk kamuoyu beş yıla yakın bir süre BM ordusu komutanı olarak görev yapan Amerikalı General Mac Arthur'un görevden alınmasını ile ilgili olarak şu yorumu yapmıştır: *"…Mac Arthur'un işten el çektirilmesi kızıl Çine karşı açık bir tavizdir. Öyle ki Batılılar Mao Tse Tung'u bütün bütün Rusyanın kollarına atılmaktan alıkoyabileceklerini umuyorlardı. Bizce bu ümit boşunadır; çünkü ikinci cihan harbi bittiği günden beri çok zaman kaybedilmiş, Birleşik Amerika Mao'nun temsil ettiği Çini almakta geç kalmıştır…"* [252]

Yazılı basında Kore'ye gönderilen ilk Türk birliğinin savaşa girmesi ile ölen ve yaralanan askerler konusunda savaş kararını eleştiren yazılar yayımlanırken radyo programlarında çoğunlukla ülkenin emniyeti için mücadele edildiği algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Kore'ye giden birlik için düzenlenen radyo saatinin ilk programında konuşan bir asker annesi *"Keşke bir çocuğum daha olsaydı da kahraman anası olmanın zevkini iki misli tadaydım"* ifadesini kullanmıştır. [253] Radyo programları Kore'deki birliğe de yayınlarını ulaştırabildiğinden Kore Savaşı ve Kore'ye asker gönderilmesinin ülke güvenliği açısından gerekliliği özellikle işlenen konular arasındadır. Radyo Konuşmaları adıyla yayınlanan programlarda Türk askerinin askeri başarıları özellikle övgü konusu edilmiştir. Kore Savaşına katılarak hürriyet insanlık ve adalet anlayışıyla gerçekleştirilen mücadelenin tüm dünyaya örnek olduğu belirtilmiş, bunun yanında Türk Milleti'nin milli ve dini değerlerinin, insanlık ideali ile örtüştüğü belirtilmiştir. Radyo konuşmalarında komünizm ideolojisi kötülenerek insan hak ve hürriyetini nasıl yok edecek bir düşünce tarzı olduğundan bahsedilmiştir.[254] Bir radyo konuşmasında *"Ne mutlu size ki, dost ve düşman bütün*

[251] "Birleşmiş Milletler Nerede", **En Son Dakika**, 3 Ocak 1951, s.1.
[252] Nadir Nadi, "Bir Balona Benzer", **Cumhuriyet**, 17 Nisan 1951, s.4.
[253] **Cumhuriyet**, 16 Ekim 1950, s.1.
[254] Komünizm ideolojisine karşıtlık yaratılarak kamuoyu algısının yönetilmesine yönelik daha geniş bilgi için Bkz.: Derya Çağlar, **"Kamuoyu Oluşturulmasına Bir Örnek: 1945-1955 Yılları Arasında Gazetelerde Antikomünizm"**, İstanbul, 2006, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Dünya milletleri muvacehesinde sulh ve hürriyet için Türk milletinin, insanlığın yüksek menfaatleri uğruna, Türk'ün asırları içine alan şanlı tarihinin Dünyayı çınlatan menkıbelerinizle yeni şeref sayfaları katmanın ebediyetine, şeref ve bahtiyarlığına mahzar oldunuz. Ne mutlu sizlere ki, Türk sancağını hak ve hürriyetin bir sembolü olarak Doğu Asya'nın karanlık ufuklarında dalgalandırarak, insanlık aleminde kızıl komünist tehlikesine karşı hürriyet sever milletlerin ve Birleşmiş Milletler müfrezesinin müdafi olarak uhdemize düşen şerefli vazifeyi asil ve kahraman milletimize has ve layık bir necabetle ifa ettiniz" ifadeleri kullanılmıştır. [255]

Savaşlara katılan 1'inci Türk Tugayının başarısı Türkiye'de yankı bulunca Başbakan Adnan Menderes, BM emrindeki Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı'na şu mesajı göndermiştir: *"Sulh ve hürriyetin bütün tecavüzlere karşı korunması gibi en yüksek insani gayeyi, kendine milli gaye edinen Türk milletinin Kore'de ideale bağlı diğer milletlerle beraber giriştiği hak ve adalet mücadelesine yüksek kumandamız altındaki kuvvetlerimizin gösterdiği büyük fedakarlık ve kahramanlık kalplerimizi haklı bir iftiharla doldurmuştur. Hükümet, kendisine tevdi edilen bu çok şerefli vazifeyi bu kadar büyük başarı ile ifa ederek bütün sulh ve hürriyet dünyasının hayranlığını kazanan başta kıymetli şahsiyetiniz olmak üzere cesur ve kahraman evlatlarına en samimi takdir ve şükranlarımı sunarım"* 1'inci Türk Tugayı Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı ise Başbakan Adnan Menderes'e gönderdiği mesajında; *"Sayın Adnan Menderes, Kore'de Dünya hürriyeti, adaleti ve aziz Türk milletinin şerefi için çarpıştığını iyi bilen subay, gedikli ve erlerimizin Sayın Başbakanlarının yüksek takdir ve iltifatlarına mazhariyetten duyulan bahtiyarlık ve şükranlarını tanzimle, arz ederim"* ifadesini kullanmıştır. [256]

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut, ise Kore'deki Türk birliğine hitaben radyo ile şu mesajı yayınlamıştır: *"Aziz evlatlarımız, yiğit askerlerimiz mücadelenin en güçlü hal ve şartlarını karşılayarak milletimizin verdiği şerefli vazife yolunda ve büyük cetlerimizin yarattığı şerefle ananelerimize uygun ve layık şekilde savaştığınızı öğreniyoruz. Çetin savaş günlerinden birine rastlayan 27 Kasım 1950 Tarihinde TBMM'nin sizlere selam ve sevgisini ibleğa karar verdiğini vermekle bahtiyarım. Asil Türk milletinin Türk askeri hakkında daima beslediği güven*

[255] Mustafa Kepir, **Kore Kahramanlarına Sesleniş**, Emek Basımevi, Ankara, 1952, s. 19.
[256] **Ulus**, 3 Aralık 1950, s.1; **Zafer**, 3 Aralık 1950, s.1; **Hürriyet**, 3 Aralık 1950, s.1.

duygusuna liyakatini Kore'de de bir defa daha göstermiş oldunuz. Dost düşman ve istisnasız bütün dünya sizin kahramanlığınızın hayranı ve takdirkarı oldu. Türk askerinin değerini dünyaya tekrar göstermek gibi büyük ve şerefli bir vazifeyi yapmak sizin payınıza düştü. Bundan dolayı hakikaten talihli ve bahtiyarsınız. Mukaddes şehitlerimizin yeri milletimizin kalbidir. Bütün dünyanın hürmet ve taktir duyguları da onlara çelenktir. Başta Milli Savunma Bakanımız olduğu halde Türk Silahlı Kuvvetlerine mensup bütün arkadaşlarımız sizlere gönülden taktir ve sevgilerini sunuyor. Sağ olunuz Hak rehberiniz olsun".[257]

Türk askerinin, Türk milletinin tanıtımına katkıda bulunduğunu belirten Cumhuriyet Gazetesi'nde ise *"...Kore'de akan Türk kanı ve düşman göğüslerini delik deşik eden Türk süngüsü, kalem sahiplerimizin, diplomatlarımızın, basın bürolarımızın yıllardan beri yapamadıklarını yapmış, Türkü başta Amerika olmak üzere dost düşman dünyalara tanıtmıştır. Bu bakımdan da Kore'ye asker göndermemiz çok yerinde olmuştur ve orada can veren ve kan döken gazilerimizin fedakarlıkları, memleket ve milletimize kıymeti ölçülmeyecek kadar fayda dünya ölçüsünde yüksek manevi kazanç sağlamıştır"* şeklinde bir haber yayınlanmıştır.[258]

Gazetelerde Kore'ye gönüllü gitmek üzere başvuruda bulunan ve yapılan bazı etkinliklerde gönüllü olduğunu dile getirenlerle ilgili haberler yapılmıştır.

İlk etapta, Tokyo'daki hastanelerde bulunan yaralılarımıza yardım etmek için, 25 hemşire gönüllü olmuştur[259]. Bunun yanında, Kore'deki yaralı askerlerimize kan vermek için de Türk kadınları Millî Savunma Bakanlığı'na müracaat etmiştir[260]

Gazetelerde Kore'ye gönüllü olarak gitmek isteyenlerin sayısının, 1950 Aralık ayının son günlerinde 15.000'i aştığı haber yapılmıştır. Millî Savunma Bakanlığı'nın Kore Bürosu'na 10 profesör, 4 doçent, 8 lise müdürü ve diğer Bakanlıklara mensup yüzlerce memur, öğretmen ve çok sayıda yedek subayın müracaatta bulunduğu bildirilmiştir. [261]

[257] **Ulus**, 3 Aralık 1950, s.1.
[258] **Cumhuriyet**, 2 Mart 1951, s.1.
[259] **Ulus**, 3 Ocak 1951, s.1.
[260] **Akşam,** 29 Aralık 1950, s.1.
[261] **Akşam,** 29 Aralık 1950, s.1. **Yeni Asır**, 29 Aralık 1950, s.1, "500 Yedek Subayın isteği"**, Milliyet**, 20 Nisan 1951, s.1.

1'inci Türk Tugayı'na destek sağlamak amacıyla Türk Talebe Birliği tarafından 23 Ocak gününün Kore Günü olarak kutlanması fikri ortaya atılmış, kabul edilmesiyle de ilk defa 1951 yılından itibaren kutlanmaya başlanmıştır.[262]

Kore Savaşında yaralanarak yurda dönen ilk kafile 8 Ocak 1951'de ulaşmıştır. Savaşta yaralandıktan sonra Tokyo'da tedavi altına alınan yaralıların bir kısmı Ankara Gülhane Hastanesi'nde bir kısmı da İstanbul Kasımpaşa Deniz Hastanesi'nde tedavi altına alınmıştır. İstanbul'a uçakla gelen yaralılar, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, bazı milletvekilleri, vali yardımcısı Fuat Alper ile askeri ve mülki erkan tarafından Yeşilköy Havaalanı'nda törenle karşılanmıştır. Törene, havaalanını sabahın erken saatlerinde dolduran halk da katılmıştır[263]

1'inci Türk Tugayından sonra görev alan birlikler kademeler halinde değiştirilerek savaşa katılanların yurda dönüşleri sağlanmıştır. 1. Türk Tugayının ilk kafilesi İstanbul'da karşılanmıştır. Kore'den dönen askerler için daha kapsamlı bir karşılama töreni 14 Ağustos 1951'de İstanbul Galata Rıhtımında yapılmıştır. İstanbul'a dönen birinci kafilesi Amerikan bandıralı General W C Langfit gemisi ile Galata Rıhtımına çıkmıştır. İlk karşılama Yeşilköy önlerinde Ülev ve Suat isimli vapurlara ve motorlara binen üniversiteliler ve İstanbul halkı tarafından yapılmıştır. Kafileyi karşılamak için Cumhurbaşkanı adına Başyaver Kurmay Yarbay Nureddin Alpkartal, İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, İstanbul Komutanı Korgeneral Nazmi Ataç, Tümen Komutanı Tümgeneral Vedad Garan, Merkez Komutanı Albay Reşid Erkmen, Emniyet Müdürü Kemal Aygün, İstanbul'da bulunan Milletvekilleri, Şehir Meclisi üyeleri, siyasi parti temsilcileri ve halk Galata Rıhtımında hazır bulunmuştur.[264]

[262] "Kore Günü Dün Merasimle Kutlandı"**, Milliyet**, 23 Ocak 1951, s.1.
[263] **Ulus**, 9 Ocak 1951, s.1; **Zafer**, 9 Ocak 1951, s.1; **Hürriyet**, 9 Ocak 1951, s.1.
[264] **Yeni Asır**, 15 Ağustos 1951, s.1.

III. BÖLÜM

DİĞER TÜRK BİRLİKLERİ VE PSİKOLOJİK HAREKÂT

Kore Savaşının Türkiye Cumhuriyeti için politik anlamı uluslararası alanda işgale ve saldırıya karşı güven sağlamakken kamuoyu için anlamı, uzak diyarlarda ülke çıkarları için savaşan askerler, hayatını kaybeden yüzlerce insan ve yurda dönen yaralılardır. Bir yıldan fazla bir sürede Kore Savaşını Türk kamuoyuna yaşatan şüphesiz 1'inci Türk Tugayıdır. Savaşın en kanlı döneminde Kore yarımadasına çıkmış bulunan bu ilk Türk birliği bütün mücadelenin en zorlu bölümüne en tecrübesiz haliyle katılmıştır.

Birinci Türk Tugayı görevini tamamladıktan sonra Tugay Komutanının komutayı halefine devretmesiyle savaş sahnesinden çekilmiştir. Çoğunluğu yurda dönüş yolunda olan ilk grup askerler, 16 Kasım 1951'de yapılan bir törenle cephe sorumluluğunu tamamen 2'nci Türk Tugayına devretmiştir.[1]

Yeni Tugay Komutanı Tuğgeneral Namık Argüç 8 Ekim 1951'de kesilen ateşkes görüşmelerinden sonra çoğunlukla mevzide muharebeye devam eden birliğin komutasını almış ve Amerikalı tetkik heyeti vasıtasıyla üst karargâhına tanıştırılmıştır.

A. 2'NCİ TÜRK TUGAYI

1951 yılı Ekim ayı savaşın başlangıcından itibaren BM kuvvetlerinin zafer kazanacağına inancının en kuvvetli olduğu aydır. Birliklerin muharebe ortamına uyum sağlamaları, ikmalin kesintisiz sağlanması ve birlik gönderen ülkelerin askerlerini yeni kafilelerle değiştirmeleri BM kuvvetlerinin savaşma kapasitesini artırmıştır. 28 Eylül 1951 günü değiştirme birliği Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut tarafından

[1] "General Namık Argüç'ten Basın Toplantısı", **Milliyet,** 1 Kasım 1951, s.7.

Ankara 28'inci Tümende denetlenmiştir.[2] Birlik 3 Ekim'de bir tatbikat icra etmiş ve 20 Ekim 1951 günü yurttan ayrılmıştır.[3]

Türkiye'den gelen 2'nci Türk Tugayının bazı birlikleri 1'inci Türk Tugayına mensup askerlerden mevzileri zamanla gruplar halinde teslim almışsa da resmi olarak muharebeye giriş tarihi komutanın devredildiği 16 Kasım 1951 tarihidir. 2'nci Değiştirme Tugayı olarak adlandırılan bu tugay cephe sorumluluğunu üzerine alır almaz üçte ikisi yurda dönmüş olan 1'inci Tugayın diğer birlikleri de yurda nakledilmek için cephe gerisine alınmıştır.

16 Kasım 1951 tarihinde 1'inci Kore Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanı Tümgeneral[4] Tahsin Yazıcı, 27 Ekim 1951 tarihli kararla Kore Türk Silahlı Kuvvetler Komutanlığına atanan Tuğgeneral Namık Argüç'e Tugay Komutanlığını teslim etmiştir.[5]

1. Mevzi Muharebeleri

2'inci Kore Türk Silahlı Kuvvetleri olarak adlandırılan 2'nci Tugay son kafilesiyle (110 subay, 57 astsubay ve 1654 er mevcuduyla) 19 Kasım'da Kore'de hazır duruma gelmiştir.[6] Türkiye'ye dönecek kafileyi götürmek üzere 1 Aralık 1951 tarihinde Inchon Limanına gelmiş olan General W. C. Langfitt gemisi ise aynı gün 61 subay, 73 astsubay ve 1344 er personeli alarak hareket etmiştir.[7]

2'nci Türk Tugayının görevi teslim aldığı günler 8 Ekim 1951 tarihinde kesilen ateşkes görüşmelerinin ve dolayısıyla savaşın devam etmediği bir dönemin arkasına denk gelmiştir. Tugayın muharebe sahasına çıktığı ilk günlerde, 6-22 Kasım tarihleri arasında yoğun bir şekilde keşif faaliyeti yapılmıştır. Yeni komuta heyetinin karşı taraftaki durumu ortaya çıkarmak ve birliğe katılan taze kanla mümkün olduğunca hasmını yıpratmak için yapılan bu keşif faaliyetleri bazı kayıplara da neden olmuştur. Bu keşiflerde 7 ölü ve 31 yaralı zayiat verilirken Komünist ordudan 14 esir, 201 ölü

[2] "Kore Değiştirme Birliğimiz"**, Milliyet**, 28 Eylül 1951, s.1.
[3] "Değiştirme Birliğimiz Hazırlığını Bitirdi"**, Milliyet**, 3 Ekim 1951, s.1.
[4] Tahsin Yazıcının Tümgeneralliğe terfi ettiği bir yazı ile bildirilmiştir. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 35, Gömlek: 240, Belge: 240-9, Kutu: 35, Gömlek: 242, Belge: 242-1, Kutu: 39, Gömlek: 130, Belge: 130-1.
[5] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 44, Gömlek: 2, Belge: 2-1, 2-9, 2-12.
[6] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 44, Gömlek: 24, Belge: 24-4.
[7] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 44, Gömlek: 25, Belge: 25-8, Kutu: 48, Gömlek: 28, Belge: 28-5.

tespit edilmiştir.[8] 20 Aralık 1951 tarihine kadar asıl mevziiye veya ileri emniyet mevzilerine Kuzey Kore kuvvetlerinin küçük birliklerle keşif yapmak ya da esir almak için gerçekleştirdiği baskınlar yüzünden, geceleri sürekli silah başında durmak ve çatışan küçük birlikleri, hatta keşif kollarını topçu ve ağır havanlarla desteklemek gerekmiştir.[9]

BM kuvvetleri muharebe ileri karakolu diye tabir edilen ön mevzilere asker yerleştirerek karşıdan gelecek ani taarruzları ilk anda kırmak amacı gütmüştür. Kuzey Kore ve Çin kuvvetleri bazen takviyeli bölükler veya taburlarla muharebe ileri karakol mevzilerine ve asıl savunma mevzisine ciddi gece taarruzları yapmışlardır. Bu taarruzlar mevzideki bütün silahların özellikle topçunun ateşleriyle her defasında püskürtülmüştür. BM kuvvetleri topçu birliklerini hem karşı tarafın imhası hem de muharebe sahasını aydınlatma maksatlı kullanmıştır. Gece harekât esnasında topçular ve hava kuvvetleri sürekli aydınlatma mühimmatıyla muharebe sahasını aydınlatmıştır.

Muharebelerin devamı boyunca her iki savaşan taraf da karşıdan esir almıştır. Esir kampları ve Türk esirlerin esaret hayatı ile ilgili ayrıntılı inceleme ilerideki kısımlarda yapılacaktır. Muharebenin seyri esnasında savaş esirleri her iki taraf için de hem itibar hem de istihbarat fırsatı olarak görülmüştür. Bu nedenle BM karargâhı birliklerin esir ele geçirmeleri konusunda emirler yayınlanmıştır. Türk Tugayının bağlı bulunduğu Kolordu cephesinde de uzun zamandır esir alınamadığı, muhakkak esir alınması gerektiği ve bu sahada birçok başarısıyla isim yapmış Türk Tugayından 25'inci Tümen Komutanının çok ümitli olduğu bir emirle bildirilmiştir.[10] Birkaç gün sonra 14 Aralık 1951'de sol kanat ilerisindeki Yıldıztepe muharebe ileri karakol mevzisine ve yakınındaki asıl savunma mevzisine kuzeyden şiddetli topçu ateşi açılmıştır. 14/15 Aralık gecesi, gerisinde 226'ncı Çin Alayına dayanarak[11] önce takım sonra tabur seviyesindeki tepeye doğru cereyan eden Kuzey taarruzu; tepedeki takımın planlı ateşleri, ihtiyat taburundan muharebe bölgesine sevk edilen bir bölüğün desteği, topçu ile ağır havanların tesirli ateşleri sayesinde püskürtülmüştür. Bu muharebe 8 saat

[8] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 44, Gömlek: 1, Belge; 1-6.
[9] "Kore'de Kış Başladı", **Milliyet,** 3 Kasım 1951, s.1.
[10] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 48, Gömlek: 72, Belge: 72-2.
[11] "Kore Birliğimizin Kazandığı Zafer", **Milliyet,** 16 Aralık 1951, s.1.

devam etmiş, Çinliler 3 er ve 1 subay esir ile 200'den fazla ölü vermek zorunda kalmıştır. Türk birliğinin 3 ölü ve 3 de yaralı zayiatı vardır.[12]

2'nci Türk Tugayının görevini 19-20 Aralık gecesi Hollanda Taburu ile takviyeli 38'inci Alay devralmıştır.[13] Türk kuvvetleri Chunchon'un 15 km kuzeybatısındaki Sindangni'de ihtiyata alınmış ve burada 24 Şubat 1952'ye kadar eğitim yapmıştır.

2'nci Türk Tugayı, 24 Şubat 1952'de ordunun doğu kanadı yakınında mevzilenmiş olan 10'uncu Amerikan Kolordusunun emrine verilmiştir. Bu cephe Türk birliği için yeni bir mevzi işgali ve yeni araziye uyum sürecini başlatmıştır. Türk Tugayı 25'inci Tümenin bir parçası hâlinde 7'nci Amerikan Tümeninin 32'nci Alayının yerini almış ve 31 Ekim 1952'ye kadar bu mevzide 8 ay kalmıştır.

Bu mevziinin devralınmasıyla Kore Cephesi'nin en karakteristik, cephenin yakınlık ve ateş bakımından en faal bulunduğu kısım 25'inci Tümene ve Tümen içinde de Türk Tugayına verilmiş bulunmaktadır. Mevziiyi Amerikan birlikleri tahkim etmiş, ateş ve savunma planlarını da mevziinin ilk inşası esnasında bu bölgede bulunan Amerikan birliklerince yapıldığı için ateş planı da onlar tarafından yapılmıştı. Türk Silahlı Kuvvetleri de tahkimatını tamamlamış, 100-150 metre ilerideki Komünist mevzileriyle temas hâlinde ve devamlı düşman ateşi altında savaşmışlardır. Komünistler sık sık bölük ve taburlarla gece taarruzları yapmış, bu taarruzlar ateş kuvvetiyle bastırılmıştır. Bu yüzden birlikler, daima silah başında ve teyakkuzda kalmışlardır. Muharebe sahasında dinlenme fırsatı bulamayan birliklerde, Türk mevzilerine günde 300-400 topçu mermisi düştüğünden, her gün 5-6 zayiatın olması beklenir hale gelmiştir.

Türk Tugayı'nın işgal ettiği mevziinin sağ kanat ilerisindeki 1052 rakımlı tepede iki taraf siperleri arasındaki mesafe 25-30 metre kadardır. Bu nokta tarafların cephede birbirlerine en yakın bulundukları noktadır. Tahkimat bu bölgede çok zayıf yapılmış olarak teslim alınmıştır. Amerikan birliklerinden alınan mevziler zayıf ve havan mermilerine bile dayanıksız olduğundan bu bölgede düşman ateşi altında

[12] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 48, Gömlek: 50, Belge: 50-10.
[13] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 48, Gömlek: 50, Belge: 50-12.

mevzilerin güçlendirilmesine çalışılmıştır. Bu bölge başta olmak üzere bütün cephede düşman gözetlemesine karşı da tedbirler alınmıştır.[14]

Mevzi muharebelerinde büyük çaplı taarruzlar yapmak mümkün olmasa da yakın hedeflere taarruz edilerek yakındaki hasmın muharebe dışı bırakılması ve böylece birliklerin emniyetinin sağlanmasına çalışılmıştır. 1052 rakımlı tepedeki Kuzey siperinin baskınla ele geçirilmesi de böyle ani bir baskınla gerçekleşmiştir.

17 Nisan'ı 18 Nisan'a bağlayan gece sabaha karşı bir piyade takımı desteğinde küçük bir tim sessizce yaklaşarak Komünist mevzisinin önündeki sipere girmiştir. Buradaki dört Çinli öldürülmüştür. Bundan sonra asıl mevzilere yaklaşmışlar, el bombaları ve süngü ile bu sipere de girmeyi başarmışlardır. Bu harekâtta 7 kişi yaralanmıştır. Bir manga ile yapılan bu hareketi Türk Tugayının mevzideki bütün silahları desteklemiştir. Çünkü 1052 rakımlı tepeye ateş eden silahların yan ateşi altına alınması zorunlu bir durum haline gelmiştir. Bu suretle birkaç saat içinde çok miktarda cephane sarf edilmiştir. 2 ölü ve 19 yaralı zayiat verilen bu taarruzda karşı tarafın zayiatı 30-40 kadar ölüdür ve ayrıca bir makineli tabanca ile bir piyade tüfeği ele geçirilmiştir. [15] Bu hücuma katılanlara o günlerde zırh gömlek olarak tabir edilen koruyucu yelek giydirilmişti. Plastik bazlı maddeden yapılmış olan bu yelekler, mermi parçalarından vücudu korumakta ve personelin hafif yaralarla mermilerden ve şarapnelden kurtulmasını sağlamaktaydı. Yakın mesafeden birçok silahla isabet alan hücum erlerinin bu yelekler vasıtasıyla korunması birliğin zayiatını azaltmıştır. [16]

1052 rakımlı tepe cephede üstünlük sağlamak isteyen her iki taraf için de önemli bir noktaydı. Esir alınan bir askerin ifadesinden Komünistlerin 1052 rakımlı tepenin Türk birlikleri tarafındaki kısmını ele geçirmek için büyük çaplı bir harekata girişeceği öğrenilmiştir. 5 Haziran 1952'de Tugay Komutanı, yardımcısı ve bazı subayların bu tepedeki siperleri teftişleri sırasında 5'inci Bölük asıl muharebe hattı üzerinde yakınlarına düşen bir top mermisinden zor kurtulmuşlardır. Çok kısa bir süre sonra dönüş sırasında saat 11.30'da yanlarına düşen başka bir top mermisi parçasının

[14] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 59, Gömlek: 33, Belge: 33-3.
[15] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 6. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 64, Gömlek: 107, Belge: 107-2, Kutu: 64, Gömlek: 120, Belge: 120-7.
[16] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 72, Gömlek: 107, Belge: 107-1.

başına isabetiyle Albay Nuri Pamir hayatını kaybetmiştir.[17] Tugay Komutanı ve diğer subaylar ise bu mermiden zararsız kurtulmuşlardır.[18]

1052 rakımlı tepeye akşam vakitlerinde küçük gruplar hâlinde komünist taarruzları yapılmıştır. 1052 rakımlı tepeye ve bu tepeye yakın olan asıl savunma mevzisine doğru yapılan taarruzlar geriye atılmıştır. Hazırlanan Harekât Raporuna göre 20 Şubat- 20 Haziran 1952 tarihleri arasında Türk birlikleri muharebelerde 162 yaralı, 38 ölüm ile zayiat vermiştir.[19] Bu muharebede Komünist ordudan 1994 kişi hayatını kaybetmiş, 48 asker de esir alınmıştır.[20]

2. 2'nci Türk Tugayının Kayıpları ve Türkiye'ye Dönüşü

Kore Savaşının mevzi savaşları ve ateşkes görüşmelerine rastlayan döneminde Kore'de bulunan 2'nci Türk Tugayı, muharebe sahasında geçirdiği zamanın çoğunu mevzide gözetleme yaparak geçirmiştir.

Haziranda sorumlu olduğu bölgeyi 35'inci Amerikan Alayına devreden 1'inci Tabur, Türkiye'ye döneceği için 5 Temmuz'da Chunchon'dan Pusan'a[21] geleceği zamana kadar dönüş hazırlıklarıyla meşgul olmuştur.[22]

2'nci Tugay parçalar halinde muharebe meydanından geriye çekilerek yerine Türkiye'den birlik geldikçe yurda sevk edilmiştir. Kore'de mevcut Türk Tugayının 1'inci Taburu ile yer değiştirecek olan ve 3'üncü Değiştirme Tugayının bir taburunu teşkil eden birinci değiştirme kafilesi 9 Haziran 1952 günü Türkiye'den hareket etmiştir. 90 subay, 101 astsubay, 1283 er mevcuduyla bu birlik, 6 Temmuz'da General Leroy Eltinge gemisinden Pusan'da karaya çıkmıştır. Bu kafileyle Ankara'da görevli Amerikalı Yarbay Ralph L. Norling'in de beraberinde geldiği gemide Türklerden ve Amerikalı yarbaydan başka Yunan, Hollanda, Habeş (Etiyopya) ve Siyam (Tayland) personeli de vardır. Türkiye'ye dönecek olan 1'inci Taburun oluşturduğu kafile de aynı gün aynı gemiyle Japonya'dan hasta ve yaralıları almak üzere yola çıkmış; 3 subayı, 1

[17] "Kore'de Şehit Düşen Alay Komutanı Albay Nuri Pamir", **Milliyet,** 7 Haziran 1952, s.1.
[18] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 72, Gömlek: 78, Belge: 78-2., Kutu: 72, Gömlek: 107, Belge: 107-2.
[19] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no: 7. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 59, Gömlek: 33, Belge: 33-4., Kutu: 64, Gömlek: 64, Belge: 64-7.
[20] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 68, Gömlek: 96, Belge: 96-1(5)., Kutu: 71, Gömlek: 53, Belge: 53-13(16).
[21] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 75, Gömlek: 26, Belge: 26-10, Kutu: 76, Gömlek: 100, Belge: 100-9.
[22] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 72, Gömlek: 107, Belge: 107-6 (7-8).

astsubayı, 38 eri hasta ve yaralı olmak üzere 110 subay, 111 astsubay ve 1522 er mevcutlu olarak 13 Temmuz'da Japonya'nın Yokohoma şehrinden Türkiye'ye hareket etmiştir.[23]

Burada dikkat çeken husus Türk Ordusunda çalışan Amerikalı subaylardır. Bu subaylar 1948 Marshall yardımı ile alınan askeri desteğin bir parçası olarak karargâha yerleştirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Amerika Birleşik Devletleri ile müttefik konumdadır. Fakat kendi karargâhında Amerikalı subayları görevlendirecek kadar ileri ilişkiler içinde bulunulması ayrıca önemlidir. Kore Savaşında Tugay büyüklüğünde muharip bir Türk birliğinin Amerikan Ordusu emrinde görev yapması da bu ileri düzey ilişkilerin bir sonucudur.

24 Ağustos 1952 tarihinde Türk Tugayının 5092 olan genel mevcudunun 287'si subay, 310'u astsubay ve 4495'i erdir. Bu tarihe kadar olan zayiatı muharebede 430, muharebe dışı 85 olmak üzere 515 ölü, muharebede 1174, muharebe dışı 416 olmak üzere 1590 yaralı, 169 kayıp, 234 esir, toplam 2508'dir.[24]

Temmuz ayına gelindiğinde Tugayın cephedeki 3'üncü Taburu ile ihtiyatta görevli 2'nci Taburu 27'nci Amerikan Alayının taburlarıyla değiştirilerek 25'inci Tümen ihtiyat bölgesine intikal etmişlerdir. 26 Temmuz'dan itibaren de ikinci savunma mevzisi olan Kansas hattındaki tahsis edilen bölgede ikmal ve bakım faaliyetlerine başlayacaklardır. Bu sırada yeni gelen 1'inci Tabur eğitimle meşguldür. Topçu Taburu ise Tümene genel destek görevine başlamıştır.[25]

Türkiye'ye dönecek ikinci kafile 16 Ağustos'ta ve üçüncü kafile 23 Ağustos'ta kamyonlarla Chunchon'a, oradan da trenle Inchon Limanı'na sevk edilmişlerdir. İkinci kafile 47 subay, 68 astsubay, 1961 er mevcutlu olarak Langfitt gemisiyle 17 Ağustos'ta, üçüncü kafile 114 subay, 71 astsubay, 1061 er mevcutlu olarak Woodford gemisiyle 24 Ağustos'ta Türkiye'ye hareket etmiştir. Kore'ye gelen ikinci kafile 189 subay, 208 astsubay, 8 askerî memur, 1 sivil memur, 3232 erle 21 Ağustos'ta General

[23] "Kore Değiştirme Birliğimiz Yarın Gidiyor", **Milliyet,** 8 Haziran 1952, s.1. **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 72, Gömlek: 68, Belge: 68-7, Kutu: 76, Gömlek: 68, Belge: 68-1, Kutu: 76, Gömlek: 94, Belge: 94-1 (4), Kutu: 76, Gömlek: 100, Belge: 100-9 (10-12).

[24] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:7-8.

[25] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 75, Gömlek: 26, Belge: 26-5.

Nelson M. Walker gemisinden Pusan Limanı'na çıkmıştır. Bu kafilede 3'üncü Kore Türk Tugayı Komutanı Albay Sırrı Acar da bulunmaktadır.[26]

B. 3'ÜNCÜ TÜRK TUGAYI

1. Uzayan Savaş

Kore'de devam eden savaş hem uluslararası kamuoyunda hem de Türk kamuoyunda çok uzun süren ve bir çıkmaza dönüşen mesele olarak adlandırılır olmuştur. Yaklaşık üç yıldır süren savaşta iki tarafın da galip gelmesi mümkün olmamıştır. Güney Kore'nin BM, Kuzey Kore'nin ise SSCB ve Komünist Çin[27] tarafından desteklenen bir komünist koalisyonla dışarıdan desteklenmesi savaşın uzamasını sağlamış fakat bu ülkelerin kaynaklarını da iyiden iyiye tüketmiştir.[28]

Savaş, Türk kamuoyunda hala uluslararası emniyet için bir gereklilik olarak görülmekle birlikte ABD'de Kore savaşının uzaması Amerikalı askerler arasında gönüllülüğü azaltmıştır. Kore'de esir düşen Amerikalıların artması da birliklerde huzursuzluk ve korku yarattığından Amerikan Kongresi askerleri maddi yönden destekleyerek motivasyonlarını yükseltmeye çalışmıştır. Amerikan Kongresinin 9 Temmuz 1952'de aldığı kararla Amerikan askerleri, askeri eğitime başladıkları günden itibaren "aile destek ücreti" almaya hak kazanmış, göreve başlayanların günlük ücretleri de 50 dolar artırılmıştır.[29] Kore Savaşı boyunca Türk erlere verilen maaş 5 dolardır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin birlikleri değiştirme periyodu aşağı yukarı bir yıldır. 2'nci Değiştirme Tugayı birliklerinin Kore'den hareketi 24 Ağustos 1952'ye kadar sürmüş ve bu tarihte cephe sorumluluğu 3'üncü Değiştirme Tugayına devredilmiştir. 30 Ekim'e kadar cephenin hemen yakınında 25'inci Tümenin ihtiyatında bulunan 3'üncü Türk Tugayı, 2'nci ve 3'üncü savunma mevzileri tahkimatının tamamlanması,

[26] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 79, Gömlek: 35, Belge: 35-18 (43, 50), Kutu: 79, Gömlek: 102, Belge: 102-5, Kutu: 81, Gömlek: 10, Belge: 10-1, Kutu: 81, Gömlek: 12, Belge: 12-8 (9-12).

[27] Çin'in BM'de Milliyetçi Çin delegeleri tarafından temsil edilmesi ve Komünist Çin'e BM yaklaşımı hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Baskın Oran, "Birleşmiş Milletlerde Çin Sorunu", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.XXVI, Sayı:3, s. 19.

[28] "Koredeki Çıkmaz", **Milliyet,** 11 Haziran 1952, s.2.

[29] PUBLIC LAW 476—JULY 9, 1952, www.archives.og/statutes/1952/, (çevrimiçi), 9 Temmuz 1952.

bu mevzileri savunmanın prova edilmesi, muharebe ve arazi tatbikatları[30], bazı birliklerin eğitim maksadıyla Amerikan birliklerinin yanına gönderilmesi, Amerikan uzman ve eğitim merkezlerinden faydalanılması gibi eğitim ve tahkim işleriyle uğraşmıştır. Topçu Taburu ise 25'inci Tümen genel destek görevini sürdürmektedir.[31]

2. Tugayın Ödüllendirilmesi ve ABD Başkanlık Seçimi

Türk Tugayının bağlı bulunduğu 8'inci Ordu Komutanlığından 14 Eylül 1952 tarihinde alınan yazılı emirde Kore Türk Silahlı Kuvvetlerine ve 45'inci Tümene bağlı Filipinler Taburuna Kore Cumhurbaşkanı tarafından madalya verileceği bildirilmiştir.[32] 17 Eylül günü yapılan törende Türk Tugayının 25-27 Ocak 1951 günleri Kumyangjangni ile 185 ve 156 rakımlı tepeler bölgesinde elde ettiği başarılardan dolayı Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee tarafından "Cumhurbaşkanlığı Birlik Nişanı" Tugay Komutanı Tuğgeneral Sırrı Acar'a takılmış ve kendisine madalya beratı verilmiştir.[33]

Savaş devam ettiği esnada Amerika Birleşik Devletleri'nde başkanlık seçimleri yapılmaktadır. Başkanlık seçimlerinde eski BM Kore ordusu komutanı General Mc Arthur da aday olmuştur. General Mc Arthur'un adaylığı tüm birliklerde duyulmuş ve başkan olması durumunda Kore Savaşı ile ilgili belirleyici bir karar alabileceği umut edilmiştir. Çünkü savaş giderek çıkmaza girmektedir. Ayrıca kim olursa olsun yeni Amerikan başkanının Kore Savaşına nasıl yaklaşacağı merak konusu olmuştur. [34]

3. Üçüncü Tugayın İlk Muharebeleri

3'üncü Kore Türk Silahlı Kuvvetleri olarak adlandırılan 3'üncü Tugay hazırlıklarına devam ederken yoğunlaşan çatışmalar nedeniyle bu birliğin cepheye katılmasının hızlandırılması Amerikan yetkililerince talep edilmiştir.[35] 20 Ekimde eğitim ve atışlarını tamamlayan Türk Tugayı yine 25'inci Tümen emrinde olarak 9'uncu Kolordunun ihtiyatını teşkil etmek üzere 31 Ekim 1952 günü intikal etme emri almış, 7 Kasıma kadar 9'uncu Kolordu bölgesinden 10'uncu Kolordu bölgesine

[30] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 82, Gömlek: 91, Belge: 91-1 (2-4).
[31] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 85, Gömlek: 43, Belge: 43-2.
[32] "Birliğimize Kore Nişanı Verildi", **Milliyet,** 19 Eylül 1952, s.7.
[33] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 82, Gömlek: 34, Belge: 34-1:2, Kutu: 82, Gömlek: 91, Belge: 91-2 (3).
[34] "Amerikada Başkan Seçimi Bugün Yapılıyor", **Milliyet,** 4 Kasım 1952, s.7.
[35] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 89, Gömlek: 31, Belge: 31-2.

Vhipuri'ye intikal etmiştir. [36] 8 Kasımdan 14 Kasıma kadar da 7'nci Tümen emrinde görev yaparak bu Tümenin bir Alayının görevini devralmış ve Kumhwa-Chorwon arasında birinci hatta savunma görevi almıştır. 14 Kasım'dan itibaren bu bölgeyi teslim alan 25'inci Tümen emrine tekrar girmiştir.[37] Burada Tugay 9'uncu Kolordu bölgesinde 25'inci Tümenin ortasında, 14'üncü ve 27'nci Amerikan Alaylarının arasında birinci hat savunma mevziindedir.[38]

Türk Tugayı işgal ettiği bu mevzilerde bir önceki sene 3 Ekim-20 Aralık 1951 tarihleri arasında da bulunmuş ve mevziiyi o dönemde kararlılıkla savunmuştur. 1952'de savunduğu cephe aynı olmakla birlikte geçen mevziinin doğusundaki mevzidir. Sürekli düşman ateşi altında olan bu mevzide, keşif kolları arasında temas ve muharebeler olmuştur. Her iki taraf da birbirinin muharebe gücünü ölçmek için keşif kollarıyla yakın hedeflere taarruzlar yapmıştır. Tugay birlikleri gelişecek bir taarruza hazır olmakla birlikte işgal ettikleri mevzileri geliştirerek savunma için daha elverişli hale getirmişlerdir. Yaklaşık dört aylık bu sürede devamlı muharebe için hazır olmakla birlikte Türk birlikleri herhangi bir temasa girmemiştir.

25'inci Amerikan Tümeninden alınan emirle 14 Kasım 1952 gününden itibaren Tugayın görevi değişmiştir. Türk birlikleri bu tarihten itibaren asıl muharebe hattı olarak tabir edilen birinci hatta savunma görevi üstlenmiştir.[39] 29 Ocak 1953'te 25'inci Tümenin 9'uncu Kolordu ihtiyatına çekilmesiyle birlikte Tugay savunmakta olduğu birinci hattaki mevzileri 3'üncü Amerikan Tümeninin 65'inci ve 7'nci Alaylarına teslim etmiş, Topçu Taburu ise eski mevziinde kalarak birinci hatta geçen 3'üncü Tümenin Topçu Komutanlığı emrinde genel destek görevi almıştır.[40]

3'üncü Türk Tugayı, 3 Mayıs 1953'e kadar ihtiyatta kalarak ikinci savunma mevziinde tahkimatın tamamlanması ve eğitimle meşgul olmuş, Topçu Taburu ise genel destek topçusu vazifesiyle cephede kalmıştır. Ateşkes görüşmeleri devam ederken cephede büyük ölçüde muharebeler olmamışsa da Komünist orduları gerek

[36] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 86, Gömlek: 105, Belge: 105-4.
[37] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 89, Gömlek: 32, Belge: 32-10, Kutu: 90, Gömlek: 111, Belge: 111-2.
[38] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 89, Gömlek: 31, Belge: 31-4.
[39] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 90, Gömlek: 111, Belge: 111-4, Kutu: 94, Gömlek: 89, Belge: 89-2, Kutu: 98, Gömlek: 30, Belge: 30-4.
[40] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 98, Gömlek: 30, Belge: 30-11, Kutu: 99, Gömlek: 101, Belge: 101-8, Kutu: 102, Gömlek: 29, Belge: 29-2.

silah ve malzeme gerekse teşkilat ve sayıca büyük ölçüde takviye almıştır. Ateşkes görüşmelerinin ayrıntılarından savaşlardan sonra bahsedilecektir.

Savunma düzeninde iki tarafın da cephesi bozulmadan ateşkes görüşmeleri sürerken BM ordusu tarafından birliklerin muharebe yeteneklerini geliştirmek için tatbikatlar planlanmıştır. 20-24 Nisan 1953 günlerinde Amerikan 1'inci Kolordusu tarafından düzenlenen tatbikatlara katılan Türk Tugayı 30 Nisan'dan itibaren 25'inci Tümen ile 9'uncu Kolordu bölgesindeki yerinden 1'inci Kolordu 1 'inci Deniz Piyade Tümeni bölgesine intikal etmiş, Amerikan 7'nci Deniz Piyade Alayının savunma sorumluluğunu alarak 5 Mayıstan itibaren cepheye girmiştir. Topçu Taburu da 3'üncü Amerikan Tümeni emrinden çıkarak tekrar Türk Tugayı emrine girmiş ve 1'inci Amerikan Deniz Piyade Tümeni 2'nci Topçu Taburunu takviye görevi üstlenmiştir.[41]

Görüldüğü gibi birinci hat birlikleri sürekli değişmekte fakat cephe hattında ilerlemek mümkün olamamaktadır. Mevzi muharebelerinin uzun sürmesi her iki tarafın da takviye alması, sayılarının artması fakat üstünlük sağlayamamalarının bir sonucudur. Nisan ayı Amerikan hava keşif raporlarından elde edilen istihbarata göre Komünist orduların birinci hattında 246.700 mevcutlu 8 Çin ordusu ile 57.500 mevcutlu 2 Kuzey Kore kolordusu bulunmaktadır. Çin ordusunun toplam 215 toplu topçu taburları, 3 tank alayı; Kuzey Kore ordusunun ise toplam 55 toplu topçu taburu ve 7 tank alayı vardır. 405.500 mevcutlu 12 Çin ordusu ile 135.200 mevcutlu 6 Kuzey Kore kolordusu cephe yakınlarında ihtiyattadır. Bunlardan başka 69.700 Çinli, 26.600 Kuzey Koreli ikmal hizmetlerinde, 111.000 Çin ve 45.000 Kuzey Koreli de emniyet hizmetlerindedir. Bu rakamlara göre Kore'deki Komünist orduları mevcudunun 1.113.200 olduğu anlaşılmaktadır.

4. Vegas, Doğu Berlin, Batı Berlin, Elko ve Karsan Muharebeleri

3'üncü Türk Tugayı'nın Kore'de bulunduğu süre zarfında katıldığı en önemli taarruz muharebeleri Vegas, Doğu Berlin, Batı Berlin, Elko ve Karsan Muharebeleridir. Bu tepeler, birçoğu isimlerini BM ordusunun koyduğu, uzun süredir karşılıklı olarak korunan mevziler hattında bulunan tepelerdir. Kuzey ve Güney Kore

[41] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 110, Gömlek: 73, Belge: 73-4 (5), Kutu: 115, Gömlek: 67, Belge: 67-2.

adına süren ateşkes görüşmelerinde koz olarak kullanılmak üzere askeri başarıların etkili olabileceği düşünülerek taarruz muharebelerine girişilmiştir.

Türk Tugayı'nın bu tepeler bölgesindeki görevi 3 Mayıs 1953'te cephenin en batı kesiminde[42] ve ateşkes görüşmelerinin yapıldığı Panmunjom bölgesindeki[43] Amerikan 1'inci Deniz Piyade Tümeninin görevinin ihtiyattaki 25'inci Tümen tarafından alınmasıyla başlamıştır. Türk Tugayı da 25'inci Tümen emrinde olduğundan, Deniz Piyade Tümeninin mevzideki 7'nci Alayını değiştirerek 5 Mayıs'ta üç piyade taburuyla birinci hattı işgal etmiştir. Talimgah (Depo) taburu ihtiyatta kalmış, Topçu Taburu da Türk birliklerinin topçu desteğini sağlamıştır.[44] Türk Tugayının işgal ettiği ve savunduğu bölge İmjin Nehri'nin 4 km kadar kuzeyinde bir köprübaşı mevzii olup bu bölgenin ilerisindeki tepelerde bulunan muharebe ileri karakolları cephenin önemli karakollarıdır.[45]

BM cephesi Kore yarımadasını doğudan batıya kesen bir hatta çok uzun bir cephedir. Cephenin bazı kesimleri uygun savunma imkânı sağlayan hakim tepelerdeyken bazı bölgeleri de alçakta kaldıkları için gözetleme için birlikler ileri çıkartılarak karakollar şeklinde mevzilendirilmiştir. Türk Tugayının ilerisindeki asıl savunma mevziinin önündeki hâkim arazi kuzeyden elverişli gözetleme yeri ve taarruz mevzii olarak kullanılabileceğinden, hasmına böyle fırsatlar vermemek, aksine düşman mevziinin içini görebilmek için bu ileri sahadaki tepeler muharebe ileri karakollarıyla tutulmuştur. Amerikalı askerler cephede geçirdikleri uzun günler boyunca muharebe ileri karakol mevzilerine isimler koymuşlardır. Doğu kanatta mevziiye 100-200 metre yakın olan iki küçük muharebe ileri karakol mevziine "Doğu Berlin" ve "Batı Berlin" denilmiştir. Mevziinin orta kesimi bir kavis hâlinde olup Komünistlere 1000 metreden fazla uzaktır. Karşıya yakın olan tepeler, "Vegas", "Elko", "Karsan", "Eva" olarak adlandırılan muharebe ileri karakollarıyla tutulmuştur. Muharebe ileri karakol mevzileri dört taraftan gelecek saldırılara karşı savunulabilecek şekilde tahkim edilmiştir.

[42] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 72, Belge: 72-1.

[43] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 114, Gömlek: 32, Belge; 32-7, Kutu: 122, Gömlek: 39. Belge: 39-13, Sunalp; s. 71.

[44] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kulu: 115, Gömlek: 72, Belge: 72-10, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-2.

[45] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 123, Gömlek: 47, Belge: 47-20.

Bu ileri karakolların gerisinde Türk Tugayı'nın mevziileri bulunmaktadır. Türk Tugayı birliklerinin işgal ettikleri mevziler gece gündüz taciz atışlarına maruz kalmaktadır. Bu nedenle bütün cephedeki en çok önem verilen mevziler bunlardır.[46] Tugay cephesinde mayıs ayının başında 40'ıncı Çin Ordusu 120'nci Tümen 358'inci Alayı ile 360'ıncı Alaydan bir tabur ve 46'ncı Çin Ordusu 133'üncü Tümen 399'uncu Alaydan bir bölük bulunmakta olup piyade mevcutları 4100 tahmin edilmektedir. Türk Tugayının piyade mevcudu ise 2700'dür.[47]

BM kuvvetleri de Komünistler de muharebe sahasında elde edilecek bir başarının, işgal edilecek küçük veya büyük bir arazi kesiminin ateşkes görüşmelerinde etkili olabileceğini düşünerek fırsat kollamaktaydı. Kuzey Kore ve Çin'deki yayın organları muharebe sahasındaki her olayı tüm vasıtalarla abartılı biçimde duyurmuştur. Bu tür propagandalara fırsat verilmemesi için BM karargâhından bir emir yayınlanarak Komünist ordulara hiçbir fırsat verilmemesi emredilmiştir. [48] Bu fırsatı iki taraf da birbirine vermemek için çok yoğun biçimde topçu ve havanlarla birbirini ateş altında tutmaktadır. Her iki tarafın da ağır silahları mevzilerde bulunulan ateşkes görüşmeleri döneminde ikmal edilmiş ve çeşitlenmiştir. Bu yoğun ve uzak ateşler altında her gün açıkta yakalanan birkaç kişinin muharebe dışı kalması çok karşılaşılan bir durum haline gelmiştir.

5. Karşılıklı Taarruzlar

Türk Tugayının batısında 35'inci Amerikan Alayı, doğusunda İngiliz Tümeni mevzidedir. Komünist birliklerin taarruz harekâtına başlayacağı, 7 Mayıs 1953'te sağdaki İngiliz taburuna yaklaşması ve Doğu, Batı Berlin muharebe ileri karakol mevzilerini ateş altına almasıyla tespit edilmiştir. Taarruz daha başlangıçta Türk birliklerinin ağır silah ateşleriyle dağıtılmıştır. Komünist ordu topçu birliklerinin atışları 7 Mayıstan 13 Mayıs'a kadar sık sık tekrarlanmış, 13 Mayıs öğleden sonrası Vegas'a, 14 Mayıs öğleden sonrası da Doğu Berlin ve Batı Berlin'e ateş toplamaları şeklini almıştır. [49]

[46] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 67, Belge: 67-8.
[47] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 116, Gömlek: 51, Belge: 51-7.
[48] "Army To Study Captives", **New York Times,** 05.05.1953, (çevrimiçi) query.nytimes.com\search, 02.05.2014.
[49] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 116, Gömlek: 2, Belge: 2-2.

Komünist unsurlar, 14 Mayıs'ı 15 Mayısa bağlayan gece Vegas muharebe ileri karakol mevzisine taarruza başlamıştır. Taarruzdan önce yoğun bir topçu ve havan ateşi yapılmıştır. Böylelikle mevzilere zarar verildikten sonra 2'nci Taburun savunma sorumluluğunda olan Vegas mevzilerine taarruz başlamıştır. 02.00'da başlayan yoğun ateş yaklaşık bir saat sonra hafiflemiş ve Saat 02.50'de Komünist birlikler 2'nci Taburun bir bölüğünün mevzileri kuşatmaya başlamıştır. Makineli tüfek ateşleriyle desteklenen taarruz gece karanlığından faydalanılarak hızla gelişmiştir. Bu esnada Türk birliklerini destekleyen topçu ve havanlarla aydınlatma mermileri atılarak muharebe sahasındaki düşman aydınlatılmaya çalışılmıştır. Gerek mevzilerden ateşlenen piyade silahları gerekse topçu silahlarının verdiği zarar dolayısıyla yarım saat sonra oluşturulan sis perdesinin gerisinde taarruz kesilmiş ve taarruz kuvveti çekilmiştir. Bu kesimde Komünistlere verdirilen zayiat, sayılan 18 ölü, 52 yaralı ve tahmin edilen 150 ölü ve yaralı olmak üzere toplamda 220'dir.[50]

Aynı gece Türk Tugayı'nın 3'üncü Taburu da taarruza maruz kalmıştır. Bu taburun birlikleri tarafından savunulan Doğu ve Batı Berlin muharebe ileri karakollarına taarruz edilmiştir. Bu karakollar küçük tepelerde bulunduğundan ancak birer takım kadar kuvvetle savunulmaktaydı. Mevziler baskına uğrayınca hemen topçu ateşi ile taarruz istikameti ateş altına alınmıştır. Yakında bulunan istihkâm erleri ve 9'uncu Bölükten bir manga da savunmaya katılmıştır. Saat 03.45'te Doğu Berlin mevzisine bir taarruz daha yapılmış; fakat bu da püskürtülmüştür. Savunma mevzileri aşılamayınca Komünist birlikler geri çekilmeye başlamıştır. Sis perdesi oluşturularak çekilme tamamlanmıştır. Komünist birliklerin bu kesimdeki zayiatı, sayılan 3 ölü, 10 yaralı ve tahmin edilen 153 ölü ve yaralı olmak üzere toplamda 166'dır.[51] Gece boyunca Türk Tugayı'nın muharebeye giren birlikleri 300.000'den fazla piyade tüfeği mermisi, 9401 havan mermisi, 276 tepkisiz top mermisi, 4380 el bombası ve 155 tüfek bombası sarf etmiştir. Topçu Taburu 5733 ve Ağır Havan Bölüğü 2020 mermi atmıştır. Gece boyunca savunma mevzileri 10.613 top ve havan mermisi ile ateş altına alınmıştır. Bu muharebelerde Türk birlikleri tarafından 3 er ölen, 16 er de yaralı zayiat verilmiştir. Taarruz eden birliğin ise 400 kadar ölü ve yaralısı olduğu tahmin

[50] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 116, Gömlek: 2, Belge: 2-3.
[51] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 116, Gömlek: 2, Belge: 2-3.

edilmiştir.[52] Türk Tugayından hayatını kaybedenlerin günlere göre tarih sıralı listesi ektedir.

Türk Tugayı birliklerinin 14-15 Mayıs gecesi göstermiş olduğu başarı, 25'inci Tümen, 1 'inci Kolordu ve 8'inci Ordu Komutanlarının 16 Mayısta Tugayı ziyaret ederek bu muharebelerden dolayı tebriklerine neden olmuştur.[53] Ayrıca 16 Mayıs 1953 tarihli Stars and Stripes gazetesinde Vegas ve Berlin savunmaları geniş yer bulmuş "Düşmanın merkez kesimindeki Jackson tepelerinde 26 Nisanda 3'üncü Amerikan Tümenine taarruz etmesinden beri ilk defa olarak bu kadar ağır bir taarruz yaptığı" ifade edilmiştir.[54]

Türk birlikleri bu muharebeden sonra on gün kadar savunma mevzisinde muharebeye girmeden beklemiştir. Bu esnada mevzilerin geliştirilmesine ve topçu ateşi ile zarar görenlerin onarımına çalışılmıştır. İstihkâm Bölüğü yol çalışması, korunaklı mevzii inşası, tel engeli inşası, mayın döşemesi ve mayın geçit patikası yapımı ile bütün cephede tahkimata destek sağlamıştır.[55]

6. Cephe Hattını Ele Geçirme Çabaları

Bir önceki muharebeden sonra edinilen istihbarat bilgileri tekrar bir Komünist taarruzu için hazırlık yapıldığı yönündedir. Çıkarılan keşif birlikleri de cephedeki Çinlilerin çoğaldığını bildirmiştir. Bu istihbaratın gelişinden sonra 27 Mayıs 1953 günü saat 19.45'te aniden ağır bir topçu ateşi başlamıştır. Mevzilerde çalışan erler derhal silah başı yaptırılmış ve korunaklı mevziler işgal edilmiştir. Topçu ve havan ateşinin başlamasından çok kısa bir süre sonra taarruz başlamıştır. Berlinler, Vegas, Elko ve Karsan muharebe ileri karakollarına önce birer bölük sonrasında birer taburla kuşatma taarruzu icra edilmeye başlanmıştır. Çok kısa bir süre içinde muharebe alanına düşen 1400 top ve havan mermisi sayılmıştır.

Başlayan taarruz gece yarısından sonra Türk birliklerinin bulunduğu bölgede yoğunlaşmıştır. Döşenen mayınlar Komünist birlikler tarafından sis perdesi oluşturularak gizlenen istihkâm birliklerince kaldırılmaya başlanmıştır. Bu esnada

[52] **MSB Arşivi**, Kore Koleksiyonu, Defter no:9-10.

[53] **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 67, Belge: 67-6.

[54], Berlin Front**,** 16.05.1953, (çevrimiçi) **secure.newspaperarchive.com** \16mayjapan, 02.05.2014.

[55] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-7 (8-10).

topçu ve havan ateşleriyle bu birlikler ateş altına alınmıştır.[56] Topçu Taburu, Havan Bölüğü ve mevzideki 3'üncü Taburun ağır silahlarıyla ateş altına alınan taarruz kuvvetleri, taarruzdan vazgeçirilmiş ve geri çekilmek zorunda bırakılmıştır. Geri çekilme Doğu ve Batı Berlin karakolları bölgesinde olduğundan bu bölgeyi savunan 3'üncü Tabur Vegas, Elko ve Karsan karakollarını desteklemeye başlamıştır.[57]

Vegas ileri karakolu dört bir taraftan yapılacak taarruzlara karşı mevzilerle çevrelense de 157 rakımlı küçük bir tepe olduğundan burada bulunan birlik kuvveti de ancak bir bölük kuvvetindedir. Buna karşın bu tepeye biri cepheden biri de yanlardan olmak üzere iki taburla taarruz edilmiştir. Vegas karakolundaki 3'üncü Bölük, ağır zayiat vermiş olmasına rağmen düşman hücumlarını planlı ateşlerle karşılamış ve Topçu Taburuyla Havan Bölüğünün tepenin üç tarafına yaptığı tesirli ateşlerle desteklenmiştir. Buna rağmen mevziini savunmakta yeterli olamamıştır. Mevzileri işgal edilen bölük tepeyi terk ederek 100-150 metre kadar güneydoğusundaki Küçük Vegas diye adlandırılan tepeye çekilmiştir. Bu tepe de tahkim edilmiş olmasına rağmen yeterince mevzi bulunmadığından savunma layıkıyla tesis edilememiştir. Geriye çekilen bölüğe tekrar taarruz başlayınca 7'nci Bölük Komutanı bir takımla Küçük Vegas'a destek birliği olarak hareket etmiştir. 7'nci Bölük personeli 3'üncü bölükten geriye çekilebilenlerle birlikte Vegas'a, karşı taarruz yapmış, hasmını geriye atarak Vegas'ı geri almıştır. Bu muharebeler karşıdan tekrar taarruz edilmesiyle tepenin tekrar ele geçirmesiyle sonuçlanmış ve Türk birlikleri tekrar küçük Vegas olarak tabir edilen bölgede mevzilenmiştir. Aynı arazi kesimin defalarca el değiştirmesi her iki taraftan da çokça zayiat verilmesine neden olmuştur.[58]

Karşılıklı olarak el değiştiren Vegas Karakolu mevzileri üzerinde muharebe 29 Mayıs günü de aynı hızla devam etmiştir. Türk Tugayı'ndan 5'inci Bölük bölgeye azalan mühimmatı da takviye etmek üzere gönderilirken Komünist kuvvetlerin de Kuzeyden bir taburla takviye edildikleri görülmüştür. Türk birliklerinin böylece ardı ardına muharebeye girmesi sonucu 25'inci Tümenin ihtiyatındaki 14'üncü Amerikan Alayının bir taburu cepheye yaklaştırılmıştır. Bu taburun bir bölüğü asıl savunma

[56] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-10, Kutu: 123, Gömlek: 47, Belge: 47-21.
[57] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-11.
[58] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-11.

mevziinde daha önce Türk bölüklerince savunulan bir bölüklük mevziiyi teslim almıştır.

28 Mayıs günü devam eden muharebeler, gece de aynı şiddetiyle devam etmiştir. Gece saatlerinde tekrar taarruz eden Komünist birlikler Vegas tepesini ele geçirip daha da ilerleyerek Küçük Vegas tepesine kadar işgal etmiştir. Bu kapsamlı hareket hemen karşılık bulmuş ve ilk önce Küçük Vegas geri alınmıştır. Çok yakında takviye birlikler bulunduran Komünist kuvvet hemen Küçük Vegas tepesi bölgesine kuvvet sevk etmiştir. Gece yarısından sonra tekrar bu küçük tepeye taarruz edip tepeyi geri almışlardır. Büyük ve Küçük Vegas tepelerinde başta olmak üzere uzun süredir savunulmak için hazırlanmış olan bu ileri karakollar bölgesinde döşenmiş birçok mayın bulunmaktadır. Bu mayınlar Komünist taarruzlarını ilk etapta engellemekle birlikte tepeler el değiştirdikçe her iki taraf için de tehlike arz eder olmuştur. İki tarafın topçu ve havan ateşleri de birbirine çok yakın mevzilerde muharebe eden askerleri taraf gözetmeksizin olumsuz etkilemiştir. 29 Mayıs gecesinin galibi Türk birlikleri olmuştur. Yakın muharebeyle tepeler geri alınmış, fakat her iki taraf ta çokça zayiat vermiştir. Tugay karargâhından mevzidekilere cephane yollanmış, cephane götüren erler tarafından yaralıların bir kısmı geriye tahliye edilebilmiştir. [59]

Sabah saatlerinde yeni bir taarruzun hazırlığı telsiz konuşmalarından anlaşılmıştır. Hatta büyük kuvvetlerle yapılacak bu taarruzun ileri karakolların yerleştiği tepelerden sonra devam ederek BM cephesini yararak ilerleyeceği öğrenilmiştir.

Öğrenilen taarruz sabah gün ışığıyla birlikte başlamıştır. Küçük Vegas tepesinde muharebe devam ederken takviye kuvvetler kuzeyden yaklaşmış ve tepe kuşatılmaya başlanmıştır. Bu geniş çaplı taarruzun tepenin çevresine yapılan topçu ve havan ateşleriyle tepeyi işgali engellenmiştir.

Küçük Vegas tepesinde bulunan ve elde mevcut tüm tugay birlikleriyle takviye edildiğinden bütün taburların personelini de içinde bulunduran kuvvet gece gündüz muharebeye devam ettiği için kötü durumdadır. Askerler hem yorulmuş hem de üst üste yaşanan taarruzlardan psikolojik olarak olumsuz etkilenmişlerdir. Bu durum 25'inci Tümen Komutanlığına bildirilmiştir. 25'inci Tümen tarafından görevlendirilen

[59] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-12.

bir Amerikan bölüğü Türk Tugayı ihtiyatında bulunan Depo Bölüğünün görevini devralmış, Depo Bölüğü personeliyle cephe takviye edilmiştir.[60]

Depo Bölüğünün Küçük Vegası takviyesiyle karşı taarruza geçildi. Önce Büyük Vegas ardından da taarruza devamla Komünist kuvvetlerin savunma hattındaki 153 rakımlı tepe işgal edilmiştir. Türk birliklerinin bu beklenmedik taarruzu hemen karşılık bulmuş ve ele geçirilen tepeler Komünist birlikler tarafından akşam saatlerine kadar geri alınmıştır.[61]

Muharebe ileri karakollarında taarruza uğrayan tepeler sadece Küçük ve Büyük Vegas değildir. 28 Mayıs 1953 günü Vegas'a olduğu gibi Elko ve Karsan'a da aynı anda şiddetli topçu ve havan ateşinden sonra, taarruz edilmiştir. Türk Topçu Taburuyla, Havan Bölüğü taarruza geçen Komünist birlikleri ateş altına aldılarsa da birbirlerine karışan birliklerin üzerinde etkili olmak mümkün olmamıştır.

Elko tepesinde Türk Tugayının 2'nci Taburundan bir bölük bulunmaktadır. Taarruzun başlamasıyla buradaki bölük derhal silah başı yapmış ve savunma ateşlerine başlamıştır. Vegas tepelerinde olduğu gibi Elko ve Karsanda da taarruz yoğun topçu ateşiyle desteklenen kalabalık kuvvetlerle başlamıştır. Topçu ateşiyle etkisiz hale getirilemeyen Kuzeyliler mevzilere girmiş ve Türk birlikleriyle yakın muharebeye girmiştir. Akşam saatlerinde takviyelerle taarruz tekrarlanmıştır.[62]

28 Mayıs akşamı saat 22.30'da Komünist birliklerin takviye alması üzerine İstihkâm Bölüğü 2'nci Tabur emrine verilerek Karsan mevziine gitmek üzere önce Elko'ya gönderilmiştir. Burada durum kritik hale gelince Elko tepesinde hem 2'nci Tabur hem de İstihkâm Bölüğü savunmaya devam etmiştir. İlerleyen saatlerde taarruz kuvvetleri tekrar takviye alınca ayrıca bir takım daha bölgeye gönderilmiştir. Elko tepesine taarruz eden birliklerin kuvveti takviyelerle bir alay mevcuduna ulaşmıştır. Bu denli büyük kuvvetlerle taarruz edilmesi ateşkes görüşmelerinden önce yüksek zayiatı göze alarak az da olsa toprak kazanmak gayretinde olduklarına yönelik yorumlanmıştır.

Diğer muharebe ileri karakol mevzileriyle eş zamanlı olarak Karsan tepesine de taarruz başlamıştır. Bu tepede 6'ncı Bölüğün bir kısmıyla, Tabur İstihkâm Takımı

[60] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-13.
[61] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-14.
[62] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-10.

savunma düzeninde iken tepe kuşatılmış ve yoğun topçu ateşi ile birlikte Kuzey ordularınca taarruz başlamıştır. Zaten birkaç sıra mevzi ile savunulan küçük tepe kısa sürede Komünist kontrolüne geçmiştir. Burayı savunan kuvvetin büyük bir kısmı muharebe dışı kalmış, geri kalan kısmı da Elko'ya çekilmiştir.[63]

Karsan ve Elko tepeleri Küçük ve Büyük Vegas gibi birbiri gerisinde ve birbirini destekleyecek mesafededir. Karsan ele geçirildikten sonra buraya yerleştirilen silahlarla Elko'ya yapılan taarruzlar Komünist Alayı tarafından desteklenmiştir. Yine şiddetli topçu ve havan ateşinden de faydalanılarak Elko tepesine yapılan taarruzlar tepede yakın muharebe ve el bombası hücumlarıyla devam etmiştir. Tepede savunmasını sağlamlaştıran Türk birlikleri taarruzları kırmış ve tepenin işgalini engellemiştir. Sabaha karşı tepe el değiştirmeyince Komünist birlikler takviye almış ve cephane bütünlemesi yapmıştır. Türk Topçu Taburu savunan birlikleri desteklerken Komünist Alayın topçu birlikleri de tepedeki savunma mevzilerini ve çevresini ateş altına almaktaydı. Bu nedenle Türk birliklerine cephane takviyesi yapmak çok güç olmuş, yaralılarsa tahliye edilememiştir.[64]

29 Mayıs sabahı tüm muharebe ileri karakolları bölgesinde Komünist kuvvetler genel bir taarruza girişmiştir. Bu taarruzda Elko tepesi de hücumla geri alınmaya çalışılmış fakat Türk birliklerince savunularak taarruz kırılmıştır. Saat 09.30'dan itibaren devam eden taarruzlara karşılık vermek için iki Amerikan ve bir İngiliz Topçu Taburu da muharebeye katılmıştır. Topçu ateşinin yoğunluğu böylelikle artmış ve genel taarruz başarısızlığa uğratılmıştır. Taarruzun hafiflediği sırada Elko tepesinde bulunan Türk birlikleri bir Amerikan Bölüğü ile değiştirilmiştir.[65]

Amerikan Bölüğü Elko ileri karakol mevziini devralıncaya kadar savunan 6'ncı Bölüğün hayatta kalan personeli 8 sağlam ve 8 de yaralı olmak üzere 16 er ve birkaç subaydır. Takviye olarak bu mevziiye gelerek 6'ncı Bölükle beraber savunan İstihkâm Bölüğü'nün zayiatı ise 15 ölü ve 27 yaralıdır.[66]

29 Mayıs günü Vegas'da Türk birlikleri Elko'da Amerikan birlikleri bulunduğu esnada mevzideki yaralı ve ölülerin tahliye edilmesine çalışılmıştır. Taarruz zaman

[63] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-13.
[64] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 115, Gömlek: 87, Belge: 87-13.
[65] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 123, Gömlek: 47, Belge: 47-22.
[66] **MSB Arşivi**, Kore Koleksiyonu, Defter no: 10-11. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**, Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 115, Gömlek: 87, Belge: 87-14.

zaman hafiflese de karşı taraftan topçu ateşi sürekli devam ettiğinden bu mümkün olmamıştır. Birliklerin elindeki mühimmat azaldığında mühimmat ikmali yapmak da mümkün olmayınca 25'inci Tümen komutanlığından saat 20.30'da mevzilerin boşaltılarak geriye çekilmesi emri yayınlanmıştır. Bu emre uygun olarak her iki bölge BM kuvvetlerince gizlilik içerisinde boşaltılmış, birlikler geriye alınmıştır.[67] Bu sırada, miktarı çok olan ölen ve yaralıların da geriye nakli mümkün olmuştur. Mevziler boşaltıldıktan sonra sadece keşif kolları düşmanla temasta kalmıştır. Yeni bir taarruz gelişmediğinden keşif kollarının zayiatı olmamıştır.

28/29 Mayıs günlerinde aralıksız süren taarruzlarla Komünistlerin Türk muharebe ileri karakol mevzilerini ele geçirdikten sonra, ilerleyerek ve asıl savunma mevzisini de yararak buradan geçireceği büyük kuvvetlerin başarısı ile ateşkes görüşmelerine etkili olmak istediği şüphesizdir. Bu maksatla Türk muharebe ileri karakol mevzilerine 1 tümen ve 7 topçu taburuyla taarruz etmiş ve 3000 kadar zayiat vermek zorunda kalmıştır.[68] 26 saat süren bu muharebede Komünist birlikler, Türk Tugayı karşısındaki dört tabur bir bölükten ibaret kuvvetini iki kademe olarak 8-9 tabura çıkarmış ve taarruzu 7 topçu taburuyla destekleyerek Türk mevzilerine 65.000'i aşan top ve havan mermisi atmıştır. Komünist birliklerin savaş boyunca sıkça kullandığı gece taarruzu taktiği bu muharebelerde de sıkça kullanılmıştır. Gece karanlığından yararlanılarak yaklaşılıp el bombasıyla mevzilere saldırmaktan ibaret olan taktiğe karşı gece dinleme personeli çıkarak Türk birlikleri tedbir almıştır. Topçu ve havan aydınlatma mühimmatıyla muharebe sahasının aydınlatılması da gece taarruzlarının etkisini azaltmıştır. Türk birliklerinin mevziiye yakın muharebe için gelen düşmanını süngü hücumuyla uzaklaştırmasına yönelik olarak Komünist unsurların süngü eğitimi yaptığı görülmüştür.[69]

28-29 Mayıs muharebe ileri karakol savaşları sonrası 22 Haziran 1953 tarihinde Kara Kuvvetleri Komutanlığından Genelkurmay Başkanlığına gönderilen personel ve zayiat kuvvesi hakkındaki yazı ile Tokyo Türk İrtibat Heyeti Başkanlığınca hazırlanan raporun ekinde yer alan, 20 Haziran 1953 tarihine kadarki zayiat tablosunda benzer bilgiler bulunmaktadır. MSB Arşivinde bulunan 3'üncü Türk Tugayı birlik

[67] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 115, Gömlek: 87, Belge: 87-14.
[68] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 117, Gömlek: 72, Belge: 72-1.
[69] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu. Kutu: 116, Gömlek: 51, Belge: 51-7, Kutu: 123, Gömlek: 47, Belge: 47-20.

defterindeki bilgiler de bunları doğrular yöndedir. Belgelere göre, bu tarihlere kadar Kore Türk Tugayından hayatını kaybedenlerin sayısı, 34 subay, 1 sivil memur, 24 astsubay, 647 er olmak üzere toplam 706'dır. Yaralı sayısı, 81 subay, 66 astsubay, 1964 er olmak üzere toplam 2111'dir. Muharebe dışında hayatını kaybedenler ve yaralananlar 22 Haziran 1953 tarihli raporda belirtilen sayılara dahildir. * Kayıp sayısı, 4 subay, 1 astsubay, 163 er olmak üzere toplam 168 olarak gösterilmiştir. 48 saate yakın bir süre devam eden muharebede Türk Tugayı 2.532.767 piyade tüfeği fişeği, 62.970 çeşitli havan mermisi, 79.795 çeşitli el bombası sarf etmiş ve Türk Topçu Taburu 27.170, Amerikan topçusu da 112.000 mermi atmıştır.[70] Türk Tugayının zayiatı isimleri ekteki listede bulunan ve hayatını kaybeden 2 subay, 4 astsubay, 145 er ile 8 subay, 5 astsubay ve 233 er yaralı ve 2 kayıptır.[71]

Muharebe ileri karakolları savunma cephesinin ilerisinde, savunma hattına yapılacak taarruzları erkenden haber alarak tedbir geliştirmek üzere işgal edilen mevzilerdir. Vegas, Karsan ve Elko tepelerinde Türk birliklerinden teşkil edilen bu mevziler birçok defa el değiştirmesine rağmen BM Kuvvetleri kontrolünde kaldığı için BM savunma cephesi tehlikeye maruz kalmamıştır. Çokça zayiat verilmesine rağmen savunulan mevzilerde BM savunma planı her şartta uygulandığından Türk birliklerinin başarısı takdir ediliştir. Muharebe sonunda 25'inci Tümen, 5'inci Kolordu ve 8'inci Ordu Komutanlıklarından Türk birliklerine tebrik ve takdirnameler gönderilmiştir.[72]

1953 yılını savaşın sona ereceği yıl olarak gören askerler için çetin bir kışı baştan sona Kore topraklarında geçirmek tam bir yıkım olmuştur.[73] 1953 yılının ilk üç ayında normal keşif faaliyetlerinden başka muharebe sahasında önemli bir faaliyet olmamıştır. Bazı tepelere yapılan Komünist taarruzları hiçbir sonuç vermemiştir. Nisan 1953'de BM kuvvetleriyle Komünist kuvvetler arasında hasta ve yaralı esirlerin değiştirileceğine ve ateşkes görüşmeleri olacağına dair bazı haberler çıkmıştır.[74]

---

* Zayiatın ne kadarının muharebe dışı zayiat olduğu yönünde bilgiye rastlanmamıştır.

[70] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 117, Gömlek: 61, Belge: 61-1, Kutu: 123, Gömlek: 47, Belge: 47-91.

[71] **MSB Arşivi**, Kore Koleksiyonu, Defter no: 10-11. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**, Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 123, Gömlek: 47, Belge: 47-23.

[72] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 114, Gömlek: 37, Belge: 37-12 (14), Kutu: 117, Gömlek: 72, Belge: 72-1, Kutu: 123, Gömlek: 47, Belge: 47-20.

[73] "A Comprehensive Resolution of the Korean War", **Unıted States Instıtute Of Peace,** Special Report of May 2003, s.11.

[74] "Yeniden Sulh Umudu", **Zafer,** 24 Nisan 1953, s.7.

Bütün bu umutların aksine Komünist ordular bir baskınla taarruza başlamış ve 13 Temmuz 1953'de itibaren BM cephesinin yaklaşık olarak takip ettiği 38. paralelden 6-7 km. içerilere girecek şekilde taarruzunu ilerletmiştir. Çok büyük kayıpları göze alınarak yapılan bu taarruz geliştirilememiş ve ilerlenen mevziler korunamamıştır. Takviyeli bir tümenle yapıldığı tahmin edilen bu Çin taarruzunun o ana kadar gerçekleştirilen genel bir taarruz olmayıp sınırlı bir hareket olduğu, ateşkes görüşmelerine etki edeceği düşüncesiyle ve son Birleşmiş Milletler hava saldırılarına karşılık olması için yapıldığı düşünülmektedir.

Mayıs ayındaki muharebelerde çok fazla kayıp vermiş ve muharebe gücü moral olarak da zayıflamış olan Türk Tugayı birlikleri, mevzilerinin yarısını Amerikan birliklerine teslim etmiştir. 3'üncü Tabur ile 2'nci Bölük bu muharebelerde en çok yıpranan birliklerdir. Bu iki birlik haricindeki birlikler 8 km güneyde ikinci mevziiyi işgale hazır durumda görev almayı beklemişlerdir. Bu arada Komünist birliklerin bir hafta içerisinde Doğu ve Batı Berlin tepelerine taarruzu beklendiğinden tahkimat ve engel inşası ile mevzilerin hazır edilmesine hız verilmesine karar verilmiş, 7 Temmuz 1953 tarihine kadar da cephede Türk birlikleri mevzilerini savunmaya ve tahkimatını takviyeye devam ederek keşif faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.[75]

Tugay 6-7 Temmuz gecesi mevzilerini 1'inci Amerikan Deniz Piyade Tümeninin 7'nci Alayına devretmiş, Seul'ün 18 km kuzeydoğusundaki Uijongbu bölgesine intikal ederek 1'inci Kolordu ihtiyatına geçmiştir. Topçu Taburu ve Uçaksavar Bataryası, 25'inci Tümen emrinde kalmış, genel destek görevini sürdürmüşlerdir. 25'inci Tümen de mevzilerini 1'inci Deniz Tümenine devrederek 5'inci Kolordu ihtiyatına çekilmektedir.[76]

Uijongbu bölgesinde 25'inci Tümenle birlikte 1 'inci Kolordu ihtiyatı olarak bulunan Türk Tugayı, 4'üncü Tugayın gelişi ile Kore'ye yeni gelen birliklere eğitim vermiştir. Tugayın Topçu Tabur 1'inci Kolordudaki diğer Topçu birlikleriyle birlikte

[75] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 117, Gömlek: 55, Belge: 55-3, Kutu: 119, Gömlek: 130, Belge: 130-1, Kutu: 123, Gömlek: 65, Belge: 65-1, Kutu: 123, Gömlek: 90, Belge: 90-1.

[76] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 123, Gömlek: 65, Belge: 65-1, Kutu: 129, Gömlek: 21, Belge: 21-7, 21-11.

genel destek görevini yerine getirmiştir. 25 Ağustostan itibaren Topçu Taburu ve Uçaksavar Bataryası 25'inci Tümenin emrine dâhil olmuştur. [77]

3'üncü Türk Tugayı'nın katıldığı tüm bu savaşlardan sonra Komünist kuvvetler ve dolayısıyla bunların bağlı bulunduğu ülkeler ateşkesten başka bir çözüm olmadığını anlamışlardır. Daha önceki denemelerde gönülsüz ve pazarlığa yatkın olmayan bir tutum sergileyen Kuzey müzakerecileri bu sefer silah bırakmayı candan ve gönüllü bir tarzda istemişlerdir. 28-29 Mayıs muharebeleri ateşkes anlaşmasından tarih olarak aylarca önce gerçekleşmesine rağmen ateşkes düşüncesinin kesinleştiği muharebelerdir. Çünkü bu tarihten sonra taraflar arasında büyük taarruzlar ve toprak ele geçirme harekâtları olmamıştır. Türk Tugayı bu son muharebelerle ateşkese öncülük eden muharebeleri kazanmıştır.[78]

C. 4'ÜNCÜ TÜRK TUGAYI

7 Temmuz 1953 gününden itibaren 3'üncü Türk Tugayı cephe sorumluluğunu devrederek Türkiye'ye dönüş hazırlığına başlamıştır. Geri bölgede eğitim vermek üzere çeşitli planlar yapılmıştır. Bir grup da Türkiye'den kafileler halinde gelecek 4'üncü Tugayı karşılamak üzere Pusan Limanına gönderilmiştir.[79] 4'üncü Tugay, 12 Haziran 1953 günü 116 subay, 3 askerî memur, 121 astsubay ve 1812 er mevcutla İzmir'den Amerikan Blatchford gemisiyle hareket etmiştir. 4'üncü Kore Değiştirme Birliği olarak adlandırılan Tugayın 1'inci Kafilesi, 6 Temmuz 1953'te Pusan'a gelmiş ve 7 Temmuz'da Tugaya katılmak üzere trenle Uijongbu civarındaki ordugâha sevk edilmiştir. Türkiye'den gelen bu kafilenin yerine, ihtiyatta tutulan 3'üncü Tugayın 1'inci Kafilesi 98 subay, 94 astsubay, 1290 er mevcuduyla 3 Ağustos'ta Inchon Limanından Türkiye'ye hareket ettirilmiştir.[80]

4'üncü Türk Tugayının 1702 kişilik 2'nci Kafilesi de İzmir'den 2 Temmuz'da Amerikan Muir gemisiyle hareket etmiş, 26 Temmuz 1953'te Pusan'a çıkan birlik, 31

[77] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 123, Gömlek: 65, Belge: 65-3, Kutu: 125, Gömlek: 50, Belge: 50-4, Kutu: 125, Gömlek: 72, Belge: 72-9, Kutu: 127, Gömlek: 25, Belge: 25-2, Kutu: 129, Gömlek: 21, Belge: 21-13.

[78] General Matthew Ridgway, **The Korean War,** 1953, s.220.

[79] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 116, Gömlek: 1, Belge: 1-2, (3, 6), Kutu: 122, Gömlek: 40, Belge: 40-1 (3).

[80] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 125, Gömlek: 31, Belge: 31-1, Kutu: 125, Gömlek: 50, Belge: 50-3, Kutu: 125, Gömlek: 72, Belge: 72-1.

Temmuz'da Tugaya katılmıştır.[81] 3'üncü Tugayın 2'nci Kafilesi 90 subay, 99 astsubay, bir sivil aşçı, 1401 er mevcuduyla 1 Ağustosta Pusan-Yokohama yoluyla Türkiye'ye hareket etmiş, 14 Ağustosta Langfitt gemisiyle Yokohama'dan yola çıkan kafile, beraberinde 7 hasta ve yaralı ile esaretten dönen 12 kişi ile birlikte sevk edilmiştir.[82]

5 Temmuz 1953'te Amerikan Langfitt gemisiyle İzmir'den yola çıkan 3'üncü Kafile ise ateşkes anlaşmasının imzalandığı dönemde yarımadaya ulaştığı için 27 Temmuz'da Japonya'nın Sasebo Limanı'na çıkarılmıştır. 3'üncü Kafile 31 Temmuz akşamı Pusan Limanı'na gelmiş, 5 Ağustos'ta Tugaya katılmıştır. 84 subay, 1 askerî memur, 77 astsubay, 1541 er mevcutlu kafilede 4'üncü Tugay Komutanı Kurmay Albay Kemal Akkurt da vardır. Kendisi 2 Ağustos'ta Tugaya katılmış, 4 Ağustos'ta yapılan törenle birlik sancağını Tuğgeneral Sırrı Acar'dan teslim almıştır.[83]

Türkiye'ye dönen 3'üncü Tugayın son kafilesi de 78 subay, 101 astsubay, 1459 er mevcutlu olarak 9 Ağustos'ta trenle İnchon'a nakledilmiş ve 10 Ağustosta İnchon Limanı'ndan hareket etmiştir.[84]

4'üncü Türk Tugayı muharebeye girmemiş sadece mevzi işgal etmiştir. Ateşkes görüşmelerine rastlayan bir dönemde Kore Yarımadasında bulunan tugay muharebe görevi almadığı için zayiatı olsa da ancak muharebe dışı zayiatı olmuştur.

D. ATEŞKES VE SAVAŞ ESİRLERİ ANLAŞMALARI

1953 yılı kışı da Birleşmiş Milletler kuvvetleri için yine zorlu bir kış oldu. Mevzi muharebesinde olsa da sürekli tehdit altında bulunmak birlikleri psikolojik olarak da olumsuz etkilemiştir. Bu yılın ilk üç ayında keşif kollarının aralarında çıkan düşük yoğunluklu çatışmalardan başka muharebe olayı gerçekleşmemiştir.

[81] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 116, Gömlek: 1, Belge: 1-2, Kutu: 122, Gömlek: 42, Belge: 42-5 (129), Kutu: 123, Gömlek: 90, Belge: 90-10, Kutu: 128, Gömlek: 51, Belge: 51-1.

[82] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 123, Gömlek: 90, Belge: 90-10, Kutu: 125, Gömlek: 31, Belge: 31-1 (9, 11), Kutu: 125, Gömlek: 50, Belge: 50-3 (4).

[83] **MSB Arşivi,** Kore Koleksiyonu, Defter no:9-10. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi,** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 116, Gömlek: 1, Belge: 1-2, Kutu: 122, Gömlek: 42, Belge: 42-5 (61), Kutu: 125, Gömlek: 25, Belge: 25-1, Kutu: 125, Gömlek: 50, Belge: 50-2, Kutu: 125, Gömlek: 72, Belge: 72-1, Kutu: 127, Gömlek: 33, Belge: 33-3.

[84] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 125, Gömlek: 31, Belge: 31-1 (5, 11), Kutu: 125, Gömlek: 50, Belge: 50-4.

Bahar aylarının gelmesi ve cephedeki çatışmaların azalmasının da etkisiyle ateşkes umudu artmıştır. 8 Nisan 1953'te ülkelerine geri dönmek istemeyen savaş esirlerinin durumu hakkında anlaşmaya varıldığı basın organlarından ilan edilince ateşkes görüşmelerinin başlayabileceği düşünülmüştür. Fakat bu açıklamadan kısa bir süre sonra Güney Kore Cumhurbaşkanı S. Rhee, anlaşma sağlanmadığını, resmi görüşme dahi olmadığını, bir anlaşma sağlansa dahi ortak kararlaştırılan hükümleri kabul etmeyeceğini açıklamıştır. Daha sonra Cumhurbaşkanı emriyle 27.000 Kuzey Koreli esir salıverilmiştir. Bu hareket 3'üncü Türk Tugayının da çok fazla kayıpla mevzilerini savunduğu ve birçok BM askerinin kaybedildiği muharebelerin başarısını boşa çıkaracak bir etki yaratmış ve Komünist kuvvetler tekrar taarruza geçmiştir. Kısa süren bu taarruzdan Türk Tugayı geri bölgede bulunduğu için etkilenmemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Eisenhower görüşmek üzere Güney Kore Cumhurbaşkanı S.Rhee'yi Amerika'ya davet etmiştir. Güney Kore'den ayrılamayacağını belirten S. Rhee 22 Haziran 1953'te ABD dışişleri bakan yardımcısı ve BM kuvvetleri komutanı ile görüşmüştür. Görüşmelerin son bulduğu 12 Temmuz günü S. Rhee savaşın sürmesinin gereksizliğine ve Kore Yarımadasının tamamen ele geçirilmesinin imkânsızlığına ikna edilerek ateşkes anlaşmasını engellememeye ikna edilmiştir.

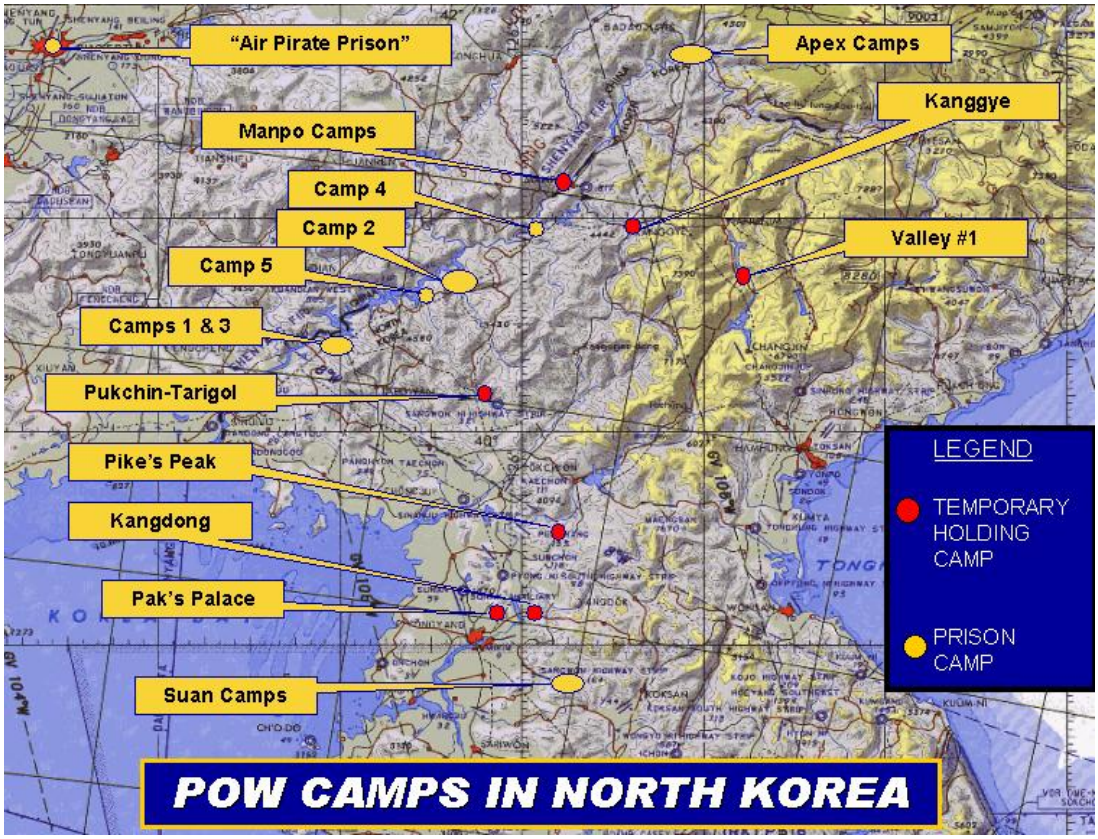
Kuzey Koreli yetkililere BM Kuvvetlerinin ateşkesi bozacak bir Güney Kore taarruzunu desteklemeyeceği teminatı verilmesiyle ateşkes imzalanacağı kesinleşmiş oldu. 10 Temmuz 1951'de görüşmeleri başlayan ve yaklaşık iki sene boyunca bir sonuca bağlanamayan ateşkes görüşmelerinin 27 Temmuz 1953 yılında son bulmasına ve anlaşmanın imzasına karar verildi.[85]

27 Temmuz 1953 günü saat 10.00'da önce cephe hattında askerden arındırılmış bölgede askeri yetkililerce ateşkes metni imzalandı. Daha sonra yetkili temsilciler de kendi bölgelerinde metni imzalayarak yürürlüğe koydular.

Ateşkes anlaşması uyarınca imzadan 12 saat sonra ateş kesildi ve her iki taraf da cepheden 2 km. geriye çekilerek tampon bölge oluşturuldu. Savaş esirleri imzadan

[85] Uzayan savaş dönemi Kore Savaşına asker gönderen ülkelerin kamuoylarında rahatsızlığa neden olmuştur. Örneğin Nisan 1953'te ABD vatandaşlarına yapılan bir ankette ateşkes anlaşmasının ilk fırsatta imzalanması gerektiğini düşünenlerin oranı %69'dur. Bkz.: Mehmet Kürşad Ordu, **"ABD Kamuoyunda Kore Harbi (1950-1953)"**, Ankara, 2008, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.72.

sonra 60 gün içinde askersiz bölgeye getirilerek ülkelerine iade edildi. Esir değişiminde tutsak olan tüm Türk askerleri Türk Tugayına geri katıldılar. Bir Tarafsız Milletler Gözlemciler Kurulu kurularak (İsveç, İsviçre, Polonya ve Çekoslovakya temsilcilerinden oluşacaktı) ateşkes hükümlerinin uygulanmasının kontrolü sağlandı. Aşağıdaki haritada gösterilen esir kamplarına bu kurulun gönderilerek inceleme yapması ve teslim edilmeyen esir bulunmadığından emin olunması amaçlansa da bu mümkün olmadı. Geçici yerleşim olarak gösterilen birçok kampın kapatıldığı anlaşıldı. Esir sayıları oranlanarak Komünist taraftan ne oranda iade yapıldıysa o oranda Kuzeyli tutsak serbest bırakılarak esirlerin tamamının geri alınmasına çalışıldı.

Şekil 3.1 Kuzey Kore'de Bulunan Esir Kampları
Kaynak: www.koreanwar.og/korean_war_maps_results/ powcamps_maps_2010, (çevrimiçi), 02.05.2014.

E. DİĞER TÜRK ASKERİ BİRLİKLERİ VE 2'NCİ TÜRK TUGAYINDAN İTİBAREN KAMUOYUNUN BİRLİKLERE İLGİSİ

Birleşmiş Milletler Kore Ordusunun bir birliği olarak Kore Yarımadasında görev alan Türk birlikleri 1960 yılına kadar tugay seviyesinde, 1966 yılına kadar bölük

seviyesinde ve 1971 yılına kadar da 8'inci Amerikan Ordusu Şeref Bölüğü kuruluşunda yer alan "Şeref Kıtası" adıyla manga seviyesinde görev yapmışlardır.[86]

Birincisi 4 Ağustos 1954, İkincisi 17 Ağustos 1954 tarihlerinde İki kafile olarak Kore'den ayrılan ve Türkiye'ye ulaşan 4'üncü Türk Tugayından sonraki birliklerin Kore'de temsil şekilleri, görev tarihleri ve komutan isimlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

[86] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 152, Gömlek: 81, Belge: 81-6 (30).

Tablo 3.1: 4'üncü Türk Tugayından Sonra Kore'de Bulunan Türk Birlikleri

Birlik	Komutan İsmi	Gidiş Tarihi	Dönüş Tarihi
5'inci Tugay	Tuğg. Mete Yurdakul	10 Haziran 1954 17 Haziran 1954	11 Ağustos 1955 15 Ağustos 1955
6'ncı Tugay	Tuğg. Hilmi Giray	11 Haziran 1955 17 Haziran 1955	9 Ağustos 1956 14 Ağustos 1956
7'nci Tugay	Tuğg. Cemil Uluçevik	10 Haziran 1956 17 Haziran 1956	14 Ağustos 1957 14 Ağustos 1957
8'inci Tugay	Tuğg. Niyazi Çelik	10 Haziran 1957 15 Haziran 1957	7 Ağustos 1958 14 Ağustos 1958
9'uncu Tugay	Tuğg. Rasim Atakan	7 Haziran 1958 18 Haziran 1958	13 Ağustos 1959 21 Ağustos 1959
10'uncu Tugay	Tuğg. Fahrettin Öngör	16 Haziran 1959 26 Haziran 1959	8 Ağustos 1960 17 Ağustos 1960
11'inci Kore Birliği	P.Bnb. Faruk Polat	15 Haziran 1960	17 Temmuz 1961
12'nci Kore Birliği	P.Bnb. Hadi Özgün	5 Temmuz 1961	16 Temmuz 1962
13'üncü Kore Birliği	P.Bnb. Mehmet Polatlı	2 Temmuz 1962	12 Temmuz 1963
14'üncü Kore Birliği	Kur.Bnb. Cemil Kılıçaslan	8 Temmuz 1963	6 Temmuz 1964
15'inci Kore Birliği	Kur.Bnb. Esat Otru	30 Haziran 1964	10 Temmuz 1965
16'ncı Kore Birliği	Kur.Bnb. Cengiz Arpağ	5 Temmuz 1965	15 Temmuz 1966
1'inci Şeref Kıtası	P.Asb Bşçvş. Koksal Keleş	26 Temmuz 1966	8 Haziran 1967
2'nci Şeref Kıtası	P.Asb.Bşçvş. Mazlum Dursun	6 Haziran 1967	6 Haziran 1968
3'üncü Şeref Kıtası	Asb.Bşçvş. Ali Teke	24 Temmuz 1968	12 Temmuz 1969
4'üncü Şeref Kıtası	Asb.Bşçvş. Ahmet Çavuşoğlu	19 Temmuz 1969	12 Temmuz 1970
5'inci Şeref Kıtası	P.Asb. Üst.Çvş. İlhan Bakan	9 Temmuz 1970	30 Haziran 1971

Kaynak: **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi;** Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 152, Gömlek: 81, Belge: 81-28 (29-31).

Tugay seviyesindeki Türk birliklerinin gidiş ve dönüşleri vapur yolculuğuyla, diğer birliklerin gidiş ve dönüşleri uçak yolculuğuyla gerçekleşmiştir. Tablodaki

birlikler Kore'de bir ateşkes anlaşması yürürlükte olduğu için ilk etapta muharebe düzeninde bulunmuşlar, daha sonra Amerikan birlikleri ile birlikte kuvvetin azaltılması neticesinde Türk birliklerinde de birlik büyüklüğü düşürülmüştür. "Kore Birliği" olarak adlandırılanlar Amerikan tugayına bağlı bir bölük (100-150 kişi), "Şeref Kıtası" olarak adlandırılan birliklerse Amerikan Şeref Bölüğüne bağlı bir mangadır (10 kişi). [87]

2'nci Türk Tugayından itibaren birliklerin kamuoyunda gördüğü ilgi savaşın ilk günlerine oranla azalmıştır. Birliklerin karşılanma ve uğurlanma törenleri yerel halkın ve devlet yetkililerinin katılı ile gerçekleşse de savaş esnasında birliklere ilgi azdır. Örneğin ilk gazi kafilesi İstanbul'da, savaş süresince diğer gelen gazi kafileleri ise İzmir Limanı'nda karşılanmıştır. İzmir'de 1952 yılından itibaren yapılan karşılama törenlerine NATO Kuvvetleri Komutanlığı yetkilileri de katılmıştır. 22 Eylül 1952'de yapılan karşılama töreninde NATO Güney Doğu Avrupa Kara Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Wyman yurda dönen askerlere hitaben şunları söylemiştir: *"Sizleri kış mevsiminde Kore'de çarpıştığınız zamandan beri tanıyorum. Fakat yalnız ben değil bütün dünya da sizi ve süngünüzü tanıyor. Atatürk'ün söylediği gibi zafer piyadenin süngüsünün ucundadır. Siz Kore'de bu süngü harbini ilk yapanlarsınız ve en büyük vazifeyi ifa ettiniz. Umarım ki burada da dost Yunan kuvvetleri ile beraber aynı şeyi yapacaksınız*[88]

Kore'de fiilen son kez savaşlara katılan 3. Değiştirme Birliği'nin dönüşünde de coşkulu bir karşılama töreni düzenlenmiştir. Sabahın erken saatlerinden itibaren İzmirliler Cumhuriyet Meydanı'nda Atatürk Heykeli'nin çevresinde toplanmaya başlamıştır. Civardaki binaların camları, balkonları karşılamaya gelenlerle dolmuştur. Gazileri taşıyan gemiyi İzmir Valisi Osman Sabri Adal, Orgeneral Abdülkadir Seven, NATO Komutanı Korgeneral Wyman, Korgeneral Yusuf Adil Egeli, Tümgeneral Ragıp Gümüşpala, Tümgeneral Muzaffer Alankuş, İzmir Belediye Başkanı Rauf Onursal, basın mensupları ve kalabalık bir halk karşılamıştır. [89]

[87] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 152, Gömlek: 81, Belge: 81-28 (29-31).
[88] **Ayın Tarihi**, S. 226 (Eylül, 1952), s. 50.
[89] "Kore", **Yeni Asır**, 28 Ağustos 1953, s.1

4'üncü Türk Tugayından itibaren gerek basında gerekse TBMM'de Kore Savaşının çok konu olmadığı görülmektedir. Özellikle 5'inci Tugaydan sonra Kore Savaşı çok nadiren konu edilmiştir.

F. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE MENSUP ÜLKELERİN BİRLİK MEVCUTLARI

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin içerisinde yer alan Avustralya, İngiltere ve Yeni Zelanda birlikleri birer buçuk sene; Belçika, Fransız, Habeş, Hollanda, Kolombiya, Kanada ve Siyam birlikleri birer sene; nakliyat gemisi durumuna göre Filipinler birlikleri 6-10 ay, Yunan birlikleri 6-8 ay; Amerikan birlikleri cephede, geride ve karargâhlarda bulunmalarına göre 9-18 ay Kore'de hizmet ettikten sonra değiştirilerek ülkelerine gönderilmişlerdir.

Kore'de bulunan Birleşmiş Milletlerden Avustralya, İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda birlikleri birlik hâlinde, diğerleri kafileler hâlinde değiştirilmişler, kafilelerin büyüklükleri hizmet süresini tamamlayan personel miktarı ile nakliyat gemisi durumuna bağlı olmuştur.[90]

Türk birliklerinde olduğu gibi diğer BM kuvvetlerinde de kayıplar vardır. Bunun yanında savaşın maddi yükü de giderek artmaktadır. Kore'de muharebeler bütün hızıyla devam ettikçe her iki taraf için de savaş durumu masraflı hale gelmiştir. BM kuvvetlerinin ana destekçisi Amerika savaşın mali yükünü gelecek dönemde telafi edebilmek için Kore'de kurulacak yeni ülkenin yeniden yapılandırılmasında fırsatlar aramaktadır. Bu bağlamda Amerikan Kongresi Koreli ve Çinli öğrencilerin ABD'nde öğrenim görmeleri için bir karar çıkartarak 45.000 dolarlık bir bütçe ayırmıştır.[91] BM nezdinde kurulan Kore'nin Yeniden İnşası Ajansına da yine Amerikan Kongresi kararıyla 67.500.000 dolarlık Kore ürünü alımı ile Kore ekonomisinin desteklenmesi yetkisi verilmiştir.[92]

BM Ordusunun mevcudu 20 Ağustos 1952 tarihi itibariyle şöyledir: 254.222

[90] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 95, Gömlek: 134, Belge: 134-4, Kutu: 98, Gömlek: 35, Belge: 35-12.

[91] PUBLIC LAW 400—JUNE 20, 1952, www.archives.og/statutes/1952/, (çevrimiçi), 20 Haziran 1952.

[92] PUBLIC LAW 431—JUNE 30, 1952, www.archives.og/statutes/1952/, (çevrimiçi), 30 Haziran 1952.

kara ve 41.273 hava Amerikan, 153.994 Güney Koreli, 19.909 İngiliz topluluğu, 5079 Türk, 1148 Siyamlı, 1344 Filipinli, 1276 Habeş, 1013 Fransız, 1160 Kolombiyalı, 916 Yunan, 711 Hollandalı, 705 Belçikalı-Lüksemburglu olmak üzere toplam 482.750.

Komünist kuvvetlerin 20 Ağustos 1952 tarihi itibarıyla mevcut durumu ise cephede 300.795, ihtiyatta 188.733, indirme ve çıkarmalara karşı geride 442.143, Kuzey Kore eğitim merkezlerinde 30.000 ve Güney Kore'de 2072 gerillacı olmak üzere toplam 963.743'tür.[93]

G. KORE SAVAŞINDA TÜRK ZAYİATLARI

Tokyo Türk İrtibat Heyeti Başkanlığının Türk Genelkurmayı için hazırladığı raporlarda yer alan personel durum raporunda; harekâtın başından itibaren verilen zayiat sayılarına göre 3'üncü Türk Tugayının Kore'den ayrılışı tarihlerine denk gelen 27 Temmuz 1953 tarihine kadarki muharebe zayiatı 619 şehit, 1599 yaralı, 168 kayıp; muharebe dışı zayiatı 96 ölü ve 517 yaralıdır.[94]

Yine aynı şekilde 4'üncü Türk Tugayının Kore'deki görevinin bitmesine yakın bir tarih olan Mayıs 1954 sonu için verilen sayılara göre muharebe zayiatı 619 şehit, 1599 yaralı, 168 kayıp; muharebe dışı zayiatı 106 ölü ve 581 yaralıdır.[95]

Bu sayılara göre 27 Temmuz 1953 gününden 1954 Mayıs sonuna kadar geçen sürede Kore Türk Tugayının muharebe zayiatının artmadığını görmekteyiz. 4'üncü Tugayın mevcudunda meydana gelen 10 ölü ve 64 yaralı sayısı farkı idari zayiat denilen araç kazaları, muharebe dışında silahla yaralanma, mevzilerin tahkimatı esnasında meydana gelen kazalar ve hastalık sonucu ortaya çıkan ölüm ve yaralanma olaylarından kaynaklanmaktadır.

Türk savaş esirlerinin tamamının ülkesine döndüğü hem arşiv belgelerinde hem de ikinci el kaynakların tamamında ifade edilmektedir. Komünist unsurlarca esir kamplarında bulunan BM askerlerinin sayıları milliyetlerine göre ayrı ayrı esir değişiminden önce bildirilmiştir. Bu sayı kadar Türk esir teslim alınmıştır. Yani kendi isteğiyle Kuzeyde kalmayı seçen esir yoktur. Fakat Komünist yetkililerin savaşın ilk

[26] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 79, Gömlek: 34, Belge: 34-31.

[94] **MSB Arşivi**, Kore Koleksiyonu, Defter no: 11-12. **Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi**, Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 125, Gömlek: 50, Belge: 50-12.

[95] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu: 150, Gömlek: 111, Belge: 111-43.

gününden itibaren esir alınanların sayılarını doğru bildirdikleri şüphelidir. Dolayısıyla akıbeti belli olmayanların bir kısmının esir düştükten sonra hayatını kaybetmiş olabileceği de değerlendirilmelidir. Bunun yanında gerek raporlarda gerekse MSB Arşivinde bulunan Birlik Defterlerinde çatışmalardan sonra kaybolanların hayatlarını kaybettikleri düşünülerek "şehit" olarak kaydedildikleri bilinmektedir.

Kore Savaşına katılan Türk birliklerinde savaş esnasında hayatını kaybedenler ile yaralanıp tedavisi esnasında hayatını kaybedenlerin tamamı olay meydana geldiğinde "şehit" kabul edilmemiştir. Savaşın devam ettiği günlerde hayatını kaybedenlerin muharebede olmaları ve o günün mevzuatına göre "vazife başında şehit" olmaları esas kabul edilmiştir. Bu nedenle 4. Türk Tugayının görev süresi sonunda hayatını kaybedenlerden 731'i şehit sayılmışken ilerleyen zamanda aileleri tarafından yapılan başvurular, tanık beyanları ve açılan davalar neticesinde "şehit" statüsü verilen kişi sayısı 1005'e kadar çıkmıştır. Bu nedenle tez metninde muharebelerde hayatını kaybedenlerden "şehit" olarak bahsedilmemiş, Ekli listede isimleri sıralanan kişiler için "şehit" ifadesi kullanılmıştır.

Tablo 3.2: Kore Savaşında 1,2,3 ve 4'üncü Türk Tugaylarının Personel Durumu

BİRLİĞİN ADI	HAYATINI KAYBEDEN (Şehit statüsü alan)			Yaralanıp Türkiye'ye Dönen			Kore'de Tedavi edilip birliğine katılan			YARALI TOPLAMI			Hastalanıp Kore'den Türkiye'ye Dönen			Kore'de Tedavi Olup Birliğe Dönen			HASTA TOPLAMI			ESİR (Tamamı iade edilmiştir)			YİTİK Akıbeti belli olmayan		
	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er	Sb.	Astsb.	Er
1'inci Tugay	25	16	369	12	14	309	34	24	750	46	38	1059	3	2	37	6	12	72	9	14	109	4	3	218	3	1	171
2'nci Tugay	8	2	111	7	6	149	13	11	314	20	17	463	2	3	21	7	15	58	9	18	79	-	-	-	-	-	-
3'üncü Tugay	4	8	178	8	5	162	7	6	316	15	11	478	3	4	23	9	6	63	12	10	86	2	-	7	-	-	-
4'üncü Tugay	1		9	-	-	-	2	5	57	2	5	57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	38	26	667	27	25	620	56	46	1437	83	71	2057	8	9	81	22	33	193	30	42	274	6	3	225	3	1	171
GENEL TOPLAM	731			672			1539			2211			98			248			346			234			175		

Kaynak: MSB Arşivi Kore Koleksiyonunda bulunan Kore Savaşı Birlik Defterlerinde yapılan çalışma Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953) isimli kitapla karşılaştırılarak rakamların teyit edilmesi sonucunda oluşturulmuştur.

H. PSİKOLOJİK HAREKÂT, TÜRK ESİRLER VE ESİR DEĞİŞİMLERİ

Psikolojik harekâtın genel olarak amacı; harekâtı yürüten taraf hakkında olumlu bir düşünce yaratmak, taraftarlar kazanmak ve muhalifleri zayıflatmaktır. Kore Savaşı sırasında psikolojik harekât önemli bir silah haline gelerek geçmişteki konvansiyonel savaşa yeni bir anlam katmıştır.

Psikolojik harp, yürürlükteki politikayı ve amaçları veya askerî harekâtı desteklemek için ideolojiyi benimseyen, benimsemeyen veya tarafsız grupların duygu, fikir, tutum ve davranışlarını etkilemek amacıyla düzenlenen propaganda ve diğer tedbirlerin planlı bir şekilde kullanılmasıdır.[96]

Kore Savaşında her iki taraf da birbirinin moralini bozmak, muharebe yeteneğini asgari seviyeye indirmek ve yakalanma korkusuyla karşı taraf askerinde psikolojik baskı yaratmak maksadıyla psikolojik harp faaliyetinde bulunmuştur. Yakalanma ve karşı tarafın eline geçme korkusu askerlerde ümitsizlik ve keder duygusu yaratmış, teslim olma düşüncesini ön plana çıkarmak için esir düşenlerle teslim olanlar arasında farklı muamele yapılacağını bildiren duyurular yapılmıştır. 1952 yılında başlayan mevzii harbi döneminde ise bu faaliyet çoğalmış ve çok geniş kapsamlı bir hal almıştır.

Psikolojik Harp kapsamında alınan haberler, esir soruşturmalarının sonuçları ve dünya basını, BM Ordusu Karargâhına bağlı Psikolojik Harp Şubesi tarafından incelenmekteydi. Bu şubenin faaliyet sahası her bir askeri birimle koordine kuracak şekilde genişti. Şube emrinde 10 adet hoparlör ve bir broşür bölüğü vardı.[97]

Psikolojik Harp Şubesi, Komünist unsurlara ulaştırılmasını yararlı gördüğü bütün haberleri ve düşman arazisindeki dost unsurları aydınlatacak bilgileri tespit ederdi. Bu haberler veya bilgiler ya basılı olarak düşman arazisine uçaklar, top mermileri ve çeşitli araçlarla atılır veya cepheye yüz metre yaklaşan ve iki bin metreye kadar sesi ulaşan veyahut uçaklara yerleştirilen hoparlörlerle Çince ve Korece olmak üzere doğrudan doğruya cephedeki düşman askerlerine sesle ulaştırılıyordu.

Bu amaçla cephedeki her kolordu bölgesinde hoparlörlü propaganda makinesine sahip üç ekip çalıştırılmaktaydı. Düşman esirleri broşürleri okuduklarını ve sesleri

[96] **Psikolojik Harekât Teknik ve Yöntemleri**, İstanbul, 1979, s.2.
[97] **Kore Harbi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953);** s. 363.

duyduklarını belirttiklerinden, savaşın anlamsızlığı konusunda ikna olduklarını savaştan Çinli olarak bir kazanımları olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler de BM Ordusunun psikolojik harp faaliyetlerinin amacına ulaştığını gösteren bir durumdur. Propaganda ve psikolojik harp faaliyetlerinin yanında Kuzey Kore ve Çin ordularındaki askerlerin kötü yaşam koşulları ve bu koşulları BM orduları ile karşılaştırmaları da askerleri teslim olmaya iten unsurlardandır.[98]

Komünist orduları da propaganda kâğıtlarını keşif kolları aracılığı ile ve BM Ordusu gerisine sızdırılan çeşitli unsurlarla dağıtmaktaydı. Elle dağıtılanlar haricinde BM kuvvetleri üzerine propaganda mermisi denilen küçük broşür ve tanıtım kâğıtları da atılmıştır.[99]

Komünist birlikler tarafından broşür dağıtmak üzere bazı iptidai yöntemlerle broşür desteleri atan mekanizmalar da yapılmıştır. Atılan bu broşür ve kâğıt parçalarıyla esas olarak iki konu gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bunlardan birincisi morali bozmak, ülke ve aile özlemi uyandırmaktır. Bu amaçla atılan kartlarda aile teması çokça işlenmiştir.

[98] Nevin Evrim Küçük, "**Kore Savaşı ve Gaziantep Kore Gazileri"**, Gaziantep, 2011, Gaziantep Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.155.

[99] İlyas Topçu, "**Kore Savaşı ve Kars Ardahan Iğdır Kore Şehitleri İle Gazileri"**, Kars, 2009, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.72.

Şekil 3.2 Örnek Bir Psikolojik Harp Broşürü (BM).
Kaynak: www.digital horizonsonline.org/cdm4, (çevrimiçi),01.05.2014.

İkinci amaçsa BM askerlerini savaşın daha çok uzun yıllar süreceğine inandırmak için BM temsilcilerinin barış görüşmelerine yanaşmadığını göstermektir. Bu amaca uygun ve eğitim düzeyi en düşük eğitimli askerlerin bile anlayabileceği bir dille BM aleyhinde propaganda yapılmıştır.

Şekil 3.3 Örnek Bir Psikolojik Harp Broşürü (Kuzey Kore) (Sevenlerinizin sizin için yas tutmasını engelleyin)
Kaynak: www.digital horizonsonline.org/cdm5, (çevrimiçi),01.05.2014.

Komünist propagandanın çok örgütlü ve ustaca planlanan bir biçimde uygulandığı görülmüştür. Bu hususun en önemli örneği broşürlerdir. Broşürlerin savaş alanından geride muntazam matbaalarda hazırlandığı ve üzerlerinde "Kore Halk Orduları Genel Siyasi Bürosu" damgasını taşıdığı dikkat çekmiştir.

1. Birleşmiş Milletler Ordusunun Keşif Yöntemleri

Birleşmiş Milletler Ordusu Komünist savunma hatları içinde ve mevzii derinliklerindeki tahkimatları ve silahları keşif için son model teknik araçlarla

donatılmış kuvvetli kara gözetlemelerinden başka hava fotoğraflarından da azami derecede faydalanmıştır. Fakat bu keşif sonuçları Kuzey kuvvetini, taarruza başlama zamanını ve ordusundaki morali tespit edemediğinden bu bilgilere sahip olabilmek için mümkün olabildiği kadar çok sayıda esir yakalanması gerekli görülmüş ve ileri hat birliklerine; hasmını keşif, gerillacı takibi görevlerinden başka bir de esir yakalama görevi verilmiştir.

Komünist birlikler, sığınaklardan ancak gece çıktığı için Türk keşif kolları da ancak gece esir yakalayabilmişler ve bu işte de başarılı olmuşlardır.

Komünistlerin de esir yakalamaya çok çaba gösterdiği bölük ve takım çapındaki kuvvetlerle keşif hareketlerinin ve taarruzlarının esas hedefinin esir yakalamak olduğu da anlaşılmıştır.

2. Esir Kampları ve Propaganda

Komünist birliklerin eline esir düşmüş 244 Türk askerinden 234'ü 1'inci Türk Tugayından, (6 subay, 3 astsubay, 255 er), 10'u da 3'üncü Türk Tugayındandır. [100] Türk esirler 1951 yılına kadar muhtelif şehirlerde konaklatılmış ve toplama kamplarında tutulmuşlardır. 1951 yılı sonlarına doğru Komünist güçler Kore – Mançurya sınırı üzerinde beş esir kampı kurmuşlardır. Bunlardan Pochon ve Pekton şehirlerindeki esir kamplarında Türk esirleri tutulmuştur. 1951 yılı içinde Pekton kampında Türk subay, astsubay, çavuş ve erler aynı kampta tutulmakta iken kamp içinde Türklerin kamp idaresine karşı grevde bulunmaları ve belirli bir muhalefet göstermeleri üzerine kamp idaresi erleri "Burası esir kampıdır. Burada ast üst yoktur. Subaylar sizden farksızdır. Sakın onlara selam vermeyin, onlara itaat etmeyin ve sözlerini tutmayın." telkinleriyle disiplini bozmaya yöneltmiştir. Fakat buna rağmen Türk askerlerin asil bir ruhla üstlerine saygı göstermeleri ve işaret ettikleri yolda yürümeleri bu kampın Çinli yetkililerince dağıtılmasına, subay, astsubay, çavuş ve erlerin ayrı kamplara yerleştirilerek Türk esir subaylarının Pochon kampına alınmalarına sebep olmuştur. Bu durum başka hiçbir milletin esirlerinde ortaya çıkmamıştır. [101]

[100] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 49, Gömlek: 120, Belge: 120-1, Kutu: 115, Gömlek: 76, Belge: 76-3, Kutu; 117, Gömlek: 61, Belge: 61-1, Kutu: 125, Gömlek: 50, Belge: 50-9.

[101] Burçin Erlevent, **"1950-1953 Kore Savaşında Esir Kamplarındaki Türkler"**, İstanbul, 2014, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Esaret hayatında barınmayı zorlaştırıcı tedbirler esirlerin dayanma gücünü kırmak için uygulanan yöntemlerdendir. Örneğin esirlere gerek kampa yerleşinceye kadar gerekse kampa yerleştikten sonra battaniye, yatak, kaput, elbise gibi ihtiyaçları verilmemiştir. Esir düştüklerinde üzerlerinde ne varsa iki seneye yakın bir süre bu eşyalarla yaşamışlardır. Bu yüzden soğukla mücadele çok zor olmuş, sac ve saz barakalardan ibaret olan kamplarda esirler yere serdikleri otlar üzerinde yatmışlardır. Yakacak olarak bütün kış hiçbir şey verilmemiştir.

Esir kamplarında genellikle yemek aynıdır. Sabah ve akşam bir büyük fincan büyüklüğünde ölçü ile kum darı, mısır kırması ve bali adı verilen süpürge tohumu; ayda veya 15 günde birçok defa kokmuş veya kurtlanmış balıklardan yapılmış balık suyu çorbası ve fasulye yemeği; ayda bir defa bir öğünlük, daha sonraları 15 günde bir ve sonra haftada bire çıkartılmış ekmek; ayda bazen de üç ayda bir keçi eti gibi gıda maddeleri verilmiştir.

Komünizm propagandası esir kaplarında sürekli devam etmiştir. Bu propagandalar komünizm hakkında dersler ve Amerika Birleşik Devletleri aleyhine dersler şeklinde gerçekleşmiştir. Bir gün Amerikalı birkaç esirin eline bayrak ve yazılar vererek "Yaşasın Komünistler, yaşasın Amerika komünistleri, kahrolsun emperyalist Amerikalılar" diye bağırtarak miting yapmışlar ve Türklerin de bu mitinge katılmalarını isteyerek onları zorlamışlardır. Fakat Türkler mitinge katılmamışlar, bir grup halinde kampın bir köşesinde toplanıp Çin kuvvetleri aleyhine bağırarak cevap vermişlerdir. Bu muhalefet üzerine sıra dayağından geçirilen Türklerden 10 kişi elebaşı oldukları gerekçesiyle hapse atılmıştır. [102]

Esir düşenlerin verdiği bilgiler ışığında Türk esirleri propagandalar esnasında ülkelerine yönelik olumsuz söylemleri takip etmiş, Türkiye hakkında söylenecek en ufak kötü bir söze topluca grev yaparak cevap vermişlerdir. Toplu tepkiler Türk esirlere davranışların temkinli olmasına neden olmuştur.

Birleşmiş Milletler harp esirlerinin esaret hayatlarının bir kısmı ortak kamplarda geçmiş olduğundan Türk esirlerince bazı dikkat çekici hususlara şahit olunmuştur:

Murat Özaylar, **"Kore Savaşı'nda Türk Esirleri"**, İzmir, 2014, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

[102] Burçin Erlevent, **A.e.**, s.149.

- Amerikalılara ve Türklere çok ağır ve insanlık dışı muameleler yapılmıştır. Açlık ve bitten 2000'e yakın esir kamplarda ölmüştür. Sopa ve kamçı ile dayak, ağır iş gördürme, ölüleri gömdürme, idrar ve su bulunan mağaralarda süresiz hapis, yüz ve eller soğuk suda yıkandıktan sonra soğuk rüzgâra çıkartıp saatlerce bekletme[103], el ve ayaklardan gerilme şeklinde asılma gibi insanlık dışı cezalar görülmüştür.
- Kuzey Koreliler esir Türklere Çinlilere göre daha iyi davranmışlardır.
- Esirlerden her kim komünizmi kabul ederse daha yumuşak ve farklı muamele görmüştür.
- İngiliz ve Avustralya esirlerine bariz derecede farklı ve koruyucu muameleler yapılmıştır. Bunun sebebi İngiltere ve dominyonlarının Çin'i resmen tanımış olmalarında aranmalıdır.

Esirler aileleriyle ilk bir buçuk sene haberleştirilmemiş, daha sonra iki – üç mektup yazıp cevaplarını alabilmişlerdir.

Esirlerin yıkanmalarına fırsat ve zaman verilmemiş, bu yüzden bol miktarda bitlenme vakası meydana gelmiştir. Yaralı ve hasta esirlerin bakım ve tedavileri yapılmamıştır. İade edilen yaralı esirlerin tamamı bakımsız ve neredeyse hepsi tüberküloz hastalığı kapmış olarak teslim alınmıştır.

Esir kamplarında insanlık dışı muameleler esirlerin değişiminin konuşulup görüşüldüğü 1953 yılı Ocak ve Şubat aylarına kadar devam etmiş, bu tarihlerden sonra özellikle değişimden 15-20 gün önce esirlere iyi davranılmaya başlanmış, yiyecek ve giyecek takviye edilmiştir.[104]

20 Nisan 1953 tarihinde başlayarak 26 Nisan 1953 tarihinde son bulan Panmunjom'daki hasta ve yaralı harp esirlerinin değişimi sırasında Birleşmiş Milletler, elinde bulunan harp esirlerinden 7027 kişiyi Çin yetkililerine, Çinliler de 776 kişiyi Birleşmiş Milletler Başkomutanlığına iade etmişlerdir. Çin tarafından teslim

[103] Yüz ve eller soğuktan donduğundan müthiş bir sızı ile çatlamakta, aylarca yara ve sızı devam etmektedir.

[104] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 115, Gömlek: 76, Belge: 76-3(4-7).

edilenlerin içinde 15 tane de Türk hasta ve yaralı harp esiri olup bunlar 28 Kasım 1950 ile 30 Nisan 1951 tarihleri arasında esir düşmüş er ve çavuşlardan oluşmaktadır. [105]

Harp esirlerinin iadesi, Ateşkes anlaşmasının imzalanmasından sonra aşama aşama devam etmiş, 19 Eylül 1953 tarihine kadar sürmüş, bu tarihteki iade işlemiyle ateşkes antlaşması sonrası teslim alınan Türk esir sayısı 229 olmuştur.[106] Böylece toplam 244 esirin tamamının iadesi sağlanmıştır.

[105] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 115, Gömlek: 72, Belge: 72-5, Kutu; 115, Gömlek: 76, Belge: 76-3.

[106] **A.g.a.**; Kore Harbi Koleksiyonu, Kutu; 127, Gömlek: 27, Belge: 27-1(2-3,14).

SONUÇ

Kore Savaşı 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin güneye doğru taarruzu ile başlayan ve 27 Temmuz 1953'de ateşkesle sonuçlanan bir savaştır. Savaşın en büyük nedeninin Yalta Konferansında paylaşılamadığı için Kuzey ve Güney olarak iki bölgeye ayrılan Kore yarımadasının Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği arasında nüfuz mücadelesine sahne olması olduğu söylenebilir. Kuzey Kore'nin de Güney Kore'nin de savaşa ancak kendilerini destekleyen bu ülkelerin yardımıyla hazır olabilmeleri bizi bu sonuca ulaştırmaktadır. Bu ana sebebin yanında ideolojik çatışma ve Korelilerin yarımadanın tamamına sahip olma isteği de etkili olmuştur. Sonuçta Kore Savaşı halen çözülememiş bir sorun olarak uluslararası kamuoyunun önünde duran iki parçalı Kore yarımadasının başından geçmiş en kanlı dönemdir. Günümüzde de iki parça halinde bulunan yarımada Kuzeyde Kore Halk Cumhuriyeti, Güneyde Demokratik Kore Cumhuriyeti isminde iki ülkeye ev sahipliği yapmaktadır. Savaştan önce de yaklaşık bu eksende olan durum göstermektedir ki Kore Savaşının yarımadadaki haklar açısından bir faydası olmamıştır.

Savaşın en önemli sonucu ABD ve SSCB'nin sıcak çatışmayla birbirlerine üstünlük sağlayamayacaklarını anlamış olmalarıdır. Kore Savaşına kadar devam eden gerginlik halinin ne zaman savaşa dönüşeceği merak edilirken gerçekleşen Kore Savaşı bu iki kutbun başka ülkeler eliyle de olsa ilk silahlı karşılaşmasıdır. Kore Savaşından somut bir sonuç elde edemeyen iki taraf, silahlı çatışma yerine caydırıcılığı ön plana alacak soğuk savaşa doğru yönelmiştir.

Savaş 38'inci paralelde başlamış ve aynı yerde bitmiştir. Yani dünyadaki iki kutup bu savaşta yenişememiştir. Bu durum ABD'nin SSCB'ne bakış açısını değiştirmiş, gerçek bir rakip olarak görmesini sağlamış ve bu durum da ülkeleri nükleer silahlanma başta olmak üzere aralarında nüfuz mücadelesine yöneltmiştir. Komünist Çin'in dünya çapındaki itibarı savaştan sonra artmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Atlantik Anlaşmasına Taraf Devletler Arasında Kuvvetlerinin Statüsüne Dair Sözleşme'ye (NATO/SOFA) diğer devletlerle birlikte 19 Haziran 1951'de Londra'da imza koymuş fakat sözleşmenin TBMM'de onaylanarak yürürlüğe girmesi 10.03.1954 tarihinde kabul edilen 6375 sayılı kanunla gerçekleşmiştir. Kore Savaşına katılma kararı Türkiye'ye NATO üyeliği kazandırırken ABD'ye de SSCB ile komşu bir ileri müttefik kazandırmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti için Kore'ye asker göndermenin gerekliliği kararın verildiği günden beri sorgulanan bir husustur. İkinci Dünya Savaşından sonra bu savaştan yenik çıkan Almanya ve atom bombalarının etkisiyle büyük bir yıkım yaşayan Japonya dışında dünya siyasetinde etkili olabilecek tüm devletler nüfuz arayışına girişmişlerdir. Kore Savaşına asker göndermekle Türkiye'nin bu nüfuz arayışında bir araç olup olmadığı sürekli tartışma konusu olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin çok partili dönemde seçilmiş ilk iktidar partisi Demokrat Partidir. Demokrat Partini Amerika etkisindeki siyaseti Türkiye'de tarımın ön plana çıkartılıp sanayide gelişmenin ikinci planda kalması ile sonuçlanmıştır. Kore Savaşına asker gönderilmesi de Amerika etkisiyle alınmış bir karar olarak gözükmektedir.

Savaşa katkı sağlayan devletlerin birlik seviyeleri karşılaştırıldığında Türkiye Cumhuriyeti'nin katkısı Amerika ve İngiltere'nin ardından üçüncü büyük birliktir. Birlik mevcudunun 5091 olması ve bu mevcudun zayiatlar neticesinde derhal ikmal edilmesi de savaşa Türkiye'nin verdiği önemin bir göstergesidir.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulunda alınan bir kararla uluslararası bir askeri güç oluşturulması Kore Savaşında ilk defa başvurulan bir yöntemdir. Bu karar ve neticesinde asker gönderilmesi ülkeler arası meselelere BM nezdinde bir çözüm bulunması seçeneğini ortaya koymuştur. Ülkelerdeki iç hukuk yaptırımları gibi uluslararası ihlallere de BM kuvvetleriyle yaptırım uygulanması uluslararası hukuk kurallarına riayeti geliştirecek bir tedbir olarak öne çıkmıştır. Türkiye'nin bu tedbire çok kısa bir sürede ve üstelik de bir muharip Tugayla cevap vermesi dikkat çekicidir.

Türkiye'nin asker göndermek hususunda gösterdiği hassasiyetin dünya barışına katkıda bulunmakla ilgisi bulunsa da en önemli sebebi kutuplaşan dünyada yalnız kalma korkusudur. Kore Savaşının çıktığı dönemde NATO kurulmuştur ve üyeleri artmaktadır. Türkiye'nin Amerika eksenindeki politikası devam etse de NATO üyeliği

henüz onaylanmamıştır. Zaten Türkiye'nin üyeliği savaşta Türk birliklerinden azami fayda sağlandıktan sonra gerçekleşmiştir. Bu durum Türkiye'nin savaşa katılımının Amerika için, NATO üyeliğinin de Türkiye için bir kazanç olarak düşünüldüğünü gösterir. Fakat savaşta ölen veya esir olan, çok uzun süreler kayıp olarak anılan Türk vatandaşlarının başına gelenler de bu kazancın faturasıdır.

İşte bu noktada yurt dışına asker gönderme kararının meşruiyeti tartışmalıdır. Zaten kararın alınışı TBMM kararıyla değil Bakanlar Kurulunun bir kararıyla gerçekleşmiştir. Bu durum mecliste muhalefetin ağır eleştirilerine sebep olmuştur. Savaşın ilerleyen günlerinde ilk zayiat ve esir haberleri geldikçe kararın gerekliliği ve alınış biçimi iyiden iyiye sorgulanır olmuştur. Kore Savaşına katılım mecliste muhalefetçe, sokakta da bazı derneklerce protesto edilse de Türk halkının bu duruma Kore'den gelen ölüm haberlerinin en çok arttığı günlerde bile çok olumsuz tepkiler gösterdiği söylenemez. Kore Savaşında ölenlerin arkasından en çok yapılan faaliyet mevlit okutmak olmuştur.

Savaşa birlik gönderme kararının Türk toplumu tarafından olumlu karşılanması ve desteklenmesi için özellikle ulusal yazılı basın olmak üzere birçok propaganda yöntemine başvurulmuştur. Bunlardan en önemlisi yukarıda bahsedildiği üzere savaşa katılmanın Türkiye Cumhuriyeti'nin emniyetine yönelik bir hareket olduğu algısıdır. Bunun yanında kamuoyunu ikna etmek için halkın dini duyguları yoğun olarak kullanılmaya çalışılmıştır. Komünist ideoloji din karşıtlığı, bu ideolojiyi benimseyen ülkeler ise dinsiz olarak tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu düşünceler dayanak gösterilerek de Kore Savaşına katılım dinin gereği olarak gösterilmiştir.

Kore'ye gidecek 1'inci Türk Tugayı yurt içinde farklı birliklerden personelle teşkil edilmiştir. Gönüllülük esas alındığı için farklı birliklerden personel alınması zorunluluk olmuştur. Birlikteki personelin gönüllü olması sıcak çatışmaya girecek askerler için olumlu bir özellikse de beraber çalışmamış ve bir birlik ruhu taşımayan kişilerin bir arada savaşmaları Tugay için dezavantajlı bir durumdur. Tugay teşkil edildikten sonra verilen eğitimlerde bu durum telafi edilmeye çalışılmıştır.

Oluşturulan birliğin sorgulanması gereken bir başka yönü de planlama eksikliğidir. Birlik oluşturulmaya başlanmış, bu sırada personel temin faaliyeti devam etmiş, bir yandan da eğitimlere başlanmıştır. Dolayısıyla eğitimler devam ederken

Tugaya katılan ve eğitime sonradan katılan personel olmuştur. Eğitim programları eğitim veren Sınıf Okullarınca belirlenmiştir. Eğitimlerin ihtiyaca göre planı yapılmadığı gibi birliğin yeterli eğitim düzeyine ulaşıp ulaşmadığının bir denetimi de olmamıştır.

1'inci Türk Tugayının oluşturulmasında Türkiye'de bulunan Amerikan irtibat heyetinin büyük etkisi olduğu görülmektedir. Bu heyetin yayınladığı raporlar birçok defa Genelkurmay Başkanlığınca yayınlanan emirlere aynen alınmış, dolayısıyla birlik Amerikan heyetinin istediği şekilde oluşturulmuştur. Zaten savaş döneminde Amerika'nın Türkiye üzerinde özellikle askeri konularda etkisi büyüktür. Karşılıklı anlaşmalarla askeri karargâhlarda Amerikalı askeri personel danışman olarak görev yapmaktadır. Bu durum devlet sırrı niteliğindeki harekât planlarının güvenliğinin tehlikede olması anlamına gelir.

1'inci Türk Tugayının oluşturulmasındaki Amerikan etkisi Tugayın Kore'ye sevki ve muharebeler süresince de devam etmiştir. Birçok lojistik husus gibi birliğin taşınması da Amerikan ordusunca üslenilmiştir. Türk Tugayı herhangi bir Amerikan birliği gibi Türkiye'den alınıp Kore'ye çıkartılmış, orada yerleştirilmiş, yemeği ve teçhizatı sağlanmıştır. Sonuçta ABD tarafından her türlü ihtiyacı karşılanan Türk birliği Amerikan 8'inci Ordusuna bağlanarak muharebe görevleri verilmiştir. Bir Türk birliğinin Amerikan karargâhından emir alması her ne kadar uluslararası bir amaca hizmet edilse de Türk askerinin Amerikan emelleri doğrultusunda savaştırıldığını göstermektedir. Kore Savaşında Ordu ve Kolordu seviyesinde zaten Amerikan birliklerinden başka birlik yoktur. Dolayısıyla bu savaşa giden her ülkenin birliğinin seviyesi ne olursa olsun Amerikan karargâhları tarafından yönetileceği aşikârdır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin de bu durumu kabullenerek asker göndermek kararını aldığı kabul edilmelidir.

Kore Savaşına 1'inci Tugay bünyesinde ilk etapta 5091, tugay göreve devam ederken 643 kişi katılmıştır. 2'nci Tugay yarımadaya 3615 kişiyle çıkmıştır. 3'üncü Tugay 2'nci Tugayı tamamen değiştirerek 5112 kişiyle muharebe meydanına ayak basmıştır. 4'üncü Tugayda ise 5457 kişi bulunmaktaydı. Dolayısıyla çatışmalara katılan ilk dört tugayda toplam 19818 kişi görev almıştır. Japonya'da bulunan irtibat heyeti 4 mevcutla görev yapmış ve toplam 4 defa değiştirilmiştir. Kore Savaşında

muharebelere katılan toplam Türk vatandaşı sayısı 19934 olmuştur. Bu dört yılda savaşan çok ciddi bir insan miktarını ifade eder ki bu da savaşın ülkedeki etkisini bize anlatmaktadır.

Türk toplumunu Kore Savaşı konusunda en çok etkileyen husus, savaşa gönderilen insanların akıbetidir. Savaşa giden toplam 19934 kişiden 721'i savaşta hayatını kaybetmiştir. 175 kişi kaybolmuş ve esir değişimlerinden sonra dahi haber alınamamıştır. 234 toplam esirin 9'u hariç tamamı 1'nci Türk Tugayındandır. Bu esirler üç yıllık esaretten sonra özgürlüklerine kavuşmuştur. Savaşta yaralananlardan engelli durumuna düşenler olduğu gibi savaşın psikolojik etkilerinden dolayı ruhsal sorunlar yaşayanlar da olmuştur. Savaşın en çarpıcı ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için gerçek faturası da budur.

Savaşların birbiriyle karşılaştırılması yapılsa da bu kıyas için ölü ve yaralı miktarlarını kullanmak doğru olmaz. Her muharebede hedefe ulaşmak için insan ve malzeme kaybedilir. Savaşlar siyasi çabalarla ulaşılamayan hedeflerin zorla el edilmesidir. Dolayısıyla zayiat kaçınılmazdır. Kore Savaşını Türk Silahlı Kuvvetlerinin diğer muharebeleriyle karşılaştırmayacağız. Fakat Kore Savaşına katılan diğer ülkeler ve muharebe görevlerini Türk birliklerininkilerle karşılaştırmak Türk birliklerinin kullanılması ve muharebe sahasındaki durumlarıyla ilgili fikir

Uluslararası bir orduda birliklerin aldıkları görevler ve muharebe sahasında kullanıldıkları yerler de önem kazanmaktadır. Çünkü savaşan birliklerin rapor verdikleri birer hükümetleri ve bu hükümetlerin de hesap verdikleri kamuoyu savaşı sürekli takip etmektedir. Türk Tugayları 25'inci Amerikan Tümeni, 9'uncu Amerikan Kolordusu ve 8'inci Amerikan Ordusu altında muharebelere katılmışlardır. Bu karargâhlarla uyumlu çalışmalarının da muharebedeki başarıları üzerine etkisi büyüktür. Fakat savaşlar devam ettiği sürece Türk birliklerinin diğer Tugay seviyesindeki birliklerle eşit oranda muharebe görevi alıp almadığı hep eleştirilmiştir. Türk Tugaylarının katıldığı muharebeler incelendiğinde bazı birinci hat muharebe görevleri arasında ancak 20 günlük boşluklar olduğu görülür. Bu süre çok kısa bir süredir. BM ordusunda 27 tane Tümen-Tugay seviyesinde birlik bulunduğu da düşünülürse Türk Tugaylarına çok sık muharebe görevi verildiği söylenebilir.

Görevlendirme Amerikan karargâhlarından yapıldığı için buna savaşta müdahale etmek mümkün değildir.

Türk birliklerinin Kore Savaşında gösterdikleri performansı değerlendirmenin zayiatla ölçüt bulamayacağını belirtmiştik. Fakat ölü, yaralı veya esir olarak kayıpların nedenlerini, savaşı değerlendirdiğimiz bu bölümde irdelemek gerekir. Türk birliklerinden en çok zayiat 1'nci Türk Tugayından olmuştur. 1'inci Türk Tugayında toplam muharebe dışı kalan insan sayısı 1953'dür. 25 subay, 16 astsubay, 369 er hayatını kaybetmiştir. 46 subay, 38 astsubay, 1059 er yaralanmıştır. 3 subay, 1 astsubay, 171 er kaybolmuştur. 4 subay, 3 astsubay ve 218 er de esir düşmüştür. Kayıpların çoğunluğunun 1'inci Türk Tugayında toplanmasının en büyük nedeni ilk birlik olarak bu tugayın Kore'ye gitmesi ve tam da genel taarruza başlayan Kuzey Kore ve Çin kuvvetlerinin önünde ilk muharebe görevini almasıdır.

2'nci Türk Tugayında toplam muharebe dışı kalan mevcut 621'dir. 8 subay, 2 astsubay, 111 er hayatını kaybetmiş, 20 subay, 17 astsubay, 463 er yaralanmıştır. Bu tugaydan kayıp veya esir olmamıştır. 1'inci ve 2'nci Türk Tugayından gerçekleşen zayiatın en önemli nedenlerinden biri de gerilla muharebesine alışık olunmamasıdır. 1'inci Tugay, 2'nci Tugay kadar eğitilebilse, savaş tecrübeleri aktarılabilse ve en önemlisi yarımadaya ayak bastıktan 20 gün sonra muharebe görevi almasaydı kayıpları çok daha az olabilirdi.

Kore Savaşına ateşkes anlaşması imzalanmasına kadar Türk birliklerinden Tugay seviyesinde dört tanesi katılmıştır. 4'üncü Türk Tugayı çok sınırlı birkaç çatışmaya katılmıştır. 3'üncü Türk Tugayı ise mevzi muharebesi yapılan dönemde birçok çatışmada rol almıştır. 3'üncü Türk Tugayından 4 subay, 8 astsubay, 178 er hayatını kaybetmiş; 15 subay, 11 astsubay, 478 er yaralanmıştır. Bu birlikten kaybolan bulunmazken 2 subay ve 7 er esir düşmüştür. Toplam kayıp 703'dür.

Türk Tugayları açısından Kore Savaşının önemli sonuçlarından biri de gerilla savaşının öğrenilmesi olmuştur. Gerilla savaşı Kore Savaşına kadar batılı ordularca çok kullanılmayan bir muharebe çeşidiydi. Avrupa ve Amerika orduları bu döneme kadar konvansiyonel savaş olarak adlandırılan klasik ateşli silahlarla yapılan silahlı çatışmalara yönelik olarak hazırlık yapmışlardır. Bu nedenle Komünist ordularca uygulanan gerilla savaşına karşı savunmasız kalmışlardır. BM ordusunun gerilla

taktiklerini öğrenmesi ve özellikle gece savaşmaya başlaması esnasında çok kaybı olmuştur. Oysa Sovyet Rusya ve Çin gerilla harbini çok eski devirlerden beri bir savaş taktiği olarak uygulamaktadırlar. Küçük kuvvetlerle büyük etkiler yaratan bu asimetrik savaş tekniğini Kore Savaşında etkin olarak kullanan komünist birlikler özellikle savaşın başında BM ordusunda büyük zayiata yol açmıştır. BM ordusu Türk Tugayının yarımadaya çıktığı 1950 yılı Ekim ayında bu savaş tekniğine karşı tedbir geliştirmeye ve karşı harekât yapmaya yeni yeni başlamıştır. Türk birlikleri gerilla harbine karşı uyarılmış olsalar da ilk zayiatlarından biri uzak gerilla ateşiyle vurulan ve Tugay Karargâh Bölüğüne mensup olan erdir. Dolayısıyla Türk kayıplarını artıran nedenler arasında Gerilla taktiklerini saymak doğru olur.

Ateşkes anlaşmaları sırasında esirlerin durumu uzun müzakerelere sebep olmuştur. Kore Savaşında savaşan Güney ve Kuzey Kore'den çok ABD ve SSCB ideolojileridir. Bu nedenle taraflar kendi esirlerinin karşı tarafın ideolojisini benimseyeceğinden her zaman endişe duymuştur. Her iki taraftan da yapılan ideolojik propagandaların etkisiyle esaret hayatı sona ermesine rağmen karşı ülkede yaşamayı seçenler olmuştur. Türk esirlerden bu türde tercih yapan olmamıştır. Türk askerlerinden esir düşenlerin tamamı ülkelerine geri dönmüşlerdir.

Savaşa asker gönderen her ülke yurt dışında da olsa savaşa katılmış askerlerine bazı haklar tanımıştır. Türkiye'de "gazi" olarak nitelendirilen bu askerler ülkelerin kültürlerine göre manevi bazı imtiyazlı sıfatlar yanında maddi çeşitli imkânlarla da ödüllendirilmiştir. Savaşa en büyük katkıyı yapan ABD, kamuoyu desteğini artırmak için savaş zamanından itibaren Kore'de savaşan askerlerine aile yardımı yapmış, dönenlere kira yardımları vermiş, hatta savaş devam ederken askerlerin maaşlarını artırarak motivasyon sağlamaya çalışmıştır. Türk askerleri savaş esnasında ancak "yurt dışı yevmiye" olarak adlandırılan, erler için 5 Amerikan Doları olup rütbeye göre artan bir para almışlardır. Amerikan erlerinin 50 Dolarlık maaşları yanında bu rakam çok düşüktür. Savaştan sonra ülkesinde övgü ile karşılanan Türk askerlerine maddi yardımlar sınırlı kalmıştır. Günümüzde de Kore, Kıbrıs ve İstiklal Savaşı gazileri "Muharip Gazi" olarak nitelenmekte ve üç ayda bir ancak bir aylık asgari ücret kadar gazilik maaşı almaktadırlar.

Sonuç olarak Kore Savaşı hem dünya siyasetini kutuplaşmaya yönelttiği için derinden etkileyen hem de Türkiye için ciddi ve uzun vadeli sonuçları olan bir savaştır. Fakat Güney ve Kuzey Kore arasında bir anlaşmaya varılamadığı için amaçsız gibi görülmektedir. Bu nedenle birçok ülkede unutulan savaş olarak adlandırılmaktadır. Fakat bu savaş Türkiye'de unutulmamalıdır. Çünkü 20 bine yaklaşan katılımı ve binin üzerinde insanın ölmesi ile Türk tarihinde önemli bir yeri vardır.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Belgeleri:

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (Gnkur. ATASE) Arşivi

Millî Savunma Bakanlığı (MSB) Arşivi

ABD Kongresi Resmi Arşivi (Çevrimiçi)

2. Tezler:

Analı, Serdar: **Kore Savaşı Sürecinde Siyasal Halkla İlişkiler ve Kamuoyu Oluşturma**, İzmir, 2014, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Avcı, Ahmet: **Kore Savaşı'nda Türk Ordusu**, Kırşehir, 2015, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çağlar, Derya: **Kamuoyu Oluşturulmasına Bir Örnek: 1945-1955 Yılları Arasında Gazetelerde Antikomünizm**, İstanbul, 2006, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Demirel, Özlem: **Türkiye'nin Kore Savaşına Katılma Kararının Analizi,** Ankara, 1990, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Denizli, Ali: **Kore Harbinde Türk Tugayları**, Ankara, 1992, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi.

Doğan, Gazi: **Kamuoyunda Kore Savaşı**, Ankara, 2004, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Erkan, Mehmet Sedat: **Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Kore Savaşı, Önemi, Öncesi ve Sonrası İle İlgili Değerlendirme**, Ankara, 2009, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Erlevent, Burçin: **1950-1953 Kore Savaşında Esir Kamplarındaki Türkler**, İstanbul, 2014, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Gündüz, Himmet: **Türkiye Basınında Kore Savaşı**, İstanbul, 2001, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Güven, Cüneyt: **Sebep ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye**, Denizli, 2007, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Haşimi, Nurullah: **Türkiye'nin Kore Savaşı'na Katılmasının Siyasi Nedenleri ve Sonuçları**, Batman, 2014, Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Işık, Adil: **Kore Savaşı'nda Türk Ordusu'nun Lojistik Desteği**, İzmir, 2009, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kahraman, Nazan: **Kore Savaşı ve Türk Basını (Mayıs-Eylül 1950)**, Ankara, 2009, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Karacaova, Tuncay: **İstanbul basınında Kore Savaşı**, Balıkesir, 2010, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Küçük, Nevin Evrim: **Kore Savaşı ve Gaziantep Kore Gazileri,** Gaziantep, 2011, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Lee, Hee-chul: **Türkiye-Kore İlişkileri (1950-1960)**, Ankara, 1988, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Oh, Jin Heouk: **Kore Gazilerinin, Kore ve Kore Savaşı Hakkındaki Kişisel Anıları Üzerine Antropolojik Bir Yaklaşım**, Ankara, 2002, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Ordu, Mehmet Kürşad: **ABD Kamuoyunda Kore Harbi (1950-1953)**, Ankara, 2008, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özateş, Himmet Hakan: **Türk Basınında Kore Savaşı (1950-1952)**, Ankara, 2010, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özaylar, Murat: **Kore Savaşı'nda Türk Esirleri**, İzmir, 2014, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Tatar, İlknur: **Kore Savaşı ve Dönem Siyasetinin Ulusal Basına Yansımaları**, Bursa, 2004, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Topçu, İlyas: **Kore Savaşı ve Kars Ardahan Iğdır Kore Şehitleri İle Gazileri**, Kars, 2009, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Üzmez, Adnan: **İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Gelişen Olayların Işığında Kore Savaşı ve Türkiye**, İstanbul, 2007, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yeneroğlu, Elif: **Kore Savaşı'ndan Körfez Savaşı'na Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları Üzerine Bir Çalışma (1950-1991)**, Ankara, 1998, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yücel, Ahmet: **Kore Harbinin Türk Dış Politikasına Etkisi**, Ankara, 2005, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

3. Kitaplar ve Makaleler:

"A Comprehensive Resolution of the Korean War", **Unıted States Instıtute Of Peace, Special Report of May 2003**, s.11.

Albayrak, Mustafa: **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004.

Armaoğlu, Fahir: **20. yy. Siyasi Tarih (1914-1995)**, İstanbul, Alkım Yayınları, 2010.

Armaoğlu,Fahir: **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1980**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1986.

Artuç, İbrahim: **Kore Savaşlarında Mehmetçik**, Kastaş Yay.,İstanbul, 1. Baskı, 1980.

Aydemir; Şevket Süreyya: **İkinci Adam**, C. III, Remzi Kitabevi, İstanbul 2006, s. 296-297.

Bağcı, Hüseyin: **Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar**, ODTÜ Gelişme Vakfı Yay., Ankara 2007.

Başgil, Ali Fuad: **27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri**, (Çeviren M. Ali Sebük, İ. Hakkı Akın), Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2006.

Bilgin, Şevket: "Mehmetçik Dünyanın Hayranlığını Topluyor", **Yeni Asır**, 2 Aralık 1950.

Çavdar, Tevfik: **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1950'den Günümüze)**, İmge Kitapevi, Ankara 2008.

Eroğul, Cem: **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitapevi, Ankara, 1998.

Denizli, Ali: **Kore Harbinde Türk Tugayları**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994.

Dora, Celal: **Kore Savaşında Türkler 1950-1951**, Akgün Matbaası, İstanbul, 1960.

Edwards, Paul M.: **United Nations Participants in the Korean War**, Library of Congress, 2013.

Ergüngör, Turan: **Kore'de Birinci Türk Tugayı**, Karınca Matbaası, Ankara, 1954.

Erkmen, Seyfi: **Kore'den Geldim**, Ege Matbaası, İstanbul, 1951.

Gençel, Münir: **Kore Kahramanları**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1952.

Grey, Jeffry: **The Commonwealth Armies and the Korean War: An Allience Study,** Manchester University Press, 1990.

Haluk Gülman, Mehmet Gönlübol: **Olaylarla Türk Dış Politikası (1945-1965)**, Ankara, 1996.

Hammes, Thomas X: **Forgotten Warriors**, University Press of Kansas, 2010.

Kore Savunmasına Katılmamızda Dini ve Siyasi Zaruret, İlahiyat Kültür Telifler Basım ve Yayım Kurumu, Acun Basımevi, İstanbul, 1950.

Jung, Soo-Ho: **The Korean War and US Public Opinion**, 2010.

Kepir, Mustafa: **Kore Kahramanlarına Sesleniş**, Emek Basımevi, Ankara, 1952.

Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953), Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1975.

Kore Savaşında Türk Tugayına Ait Efsaneler ve Gerçekler, **NTV Tarih**, Haziran 2013, sayı 53.

Kore'de Türk Muharebeleri, Ankara, Gnkur. ATASE D.Bşk.lığı Yay., 2012.

Korea South Diplomatic Handbook, International Business Publications, 2005.

Mac Donald, Callum A: **Korea: The War Before Vietnam**, Comperative American Studies – University of Warwick, Londra, 1986.

Mardin, Şerif: **Türkiye, İslam ve Sekülarizm**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015.

Nadi, Nadir: "Bir Balona Benzer", **Cumhuriyet**, 17 Nisan 1951, s.4.

Nadi, Nadir: "Paralelin Ötesi", **Cumhuriyet**, 30 Eylül 1950, s.4.

Nadi, Nadir: "Sonun Başlangıcı", **Cumhuriyet**, 27 Haziran 1950, s.4.

Oran, Baskın: "Birleşmiş Milletlerde Çin Sorunu", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.XXVI, Sayı:3, s. 19.

Öke, Mim Kemal: **Unutulan Savaşın Kronolojisi (1950-53)**, İstanbul, 1990.

Öztürk, Kazım: **Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri ve Programları**, Ak Yay., İstanbul 1968.

Psikolojik Harekât Teknik ve Yöntemleri, İstanbul, 1979.

Ridgway, General Matthew: **The Korean War**, 1953.

Rii, Ki-Suk Lee ve Hae Un: **Geography In Korea**, 1985.

Ruscuklu, Bülent: **Gazi Faruk Pekerol'un Anıları**; Alfa Yayınları, İstanbul, 2005

Sebükcebe, Muzaffer: "Bu Ayın Savaşları", **Korsavaş**, S. 16 (Eylül, 1976), s. 26-27.

Sohn, Pow-Key: **The History of Korea**, Seoul, 1982.

Stueck, William: **The Road To Confrontation**, The University of North Carolina Press, Greensboro, 1981.

Sunalp, Turgut: **Kore Harbi**, İstanbul, 1954.

Sükan, Faruk (Der.): **Başbakan Adnan Menderes'in Meclis Konuşmaları, (TBMM 1950-1960)**, Ankara 1992.

Şehitlerimiz, Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı, 1998., Cilt 4.

Toker, Metin: **DP'nin Altın Yılları 1950-1954**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991.

Toker, Metin: **Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1993.

Toker, Metin: **DP'nin Altın Yılları 1950-1954**, Bilgi Yayınevi., İstanbul, 1990.

Yanşar, Ahmet: **Kore'de Görülen Dava**, Güven Basımevi, İstanbul, 1951.

Yazıcı, Tahsin: **Kore Birinci Türk Tugayında Hatıralarım**, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1963.

4. Süreli Yayınlar:

Akşam Gazetesi

Ayın Tarihi

Berlin Front Gazetesi

Cumhuriyet Gazetesi

Daily News Gazetesi

En Son Dakika Gazetesi

Hürriyet Gazetesi

Korsavaş Dergisi

Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi

Milliyet Gazetesi

New York Times Gazetesi

NTV Tarih Dergisi

Yeni Asır Gazetesi

Son Posta Gazetesi

Ulus Gazetesi
Zafer Gazetesi

5. Çevrimiçi:

www.newspaperarchive.com
www.un.org
www.archives.org
earth.google.com
www.britannica.com
www.koreanwar.org
www.mapsofworld.com

EK-1 KORE SAVAŞINDA ŞEHİT OLAN TÜRK ASKERLERİ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
1	HASAN	KAÇAR	29.01.1950	İZMİR DİKİLİ
2	HASAN	KAYA	29.01.1950	KASTAMONU TAŞKÖPRÜ
3	NECİP	KESEN	29.01.1950	AYDIN GERMENCİK
4	MUSTAFA	KÖSE	29.01.1950	ANKARA POLATLI
5	ŞERAFETTİN	KÜPELİ	29.01.1950	BURSA MUSTAFAKEMALPAŞA
6	ABDULLAH	KILIÇ	14.04.1950	AFYONKARAHİSAR BOLVADİN
7	NECMETTİN	BALOĞLU	23.04.1950	HATAY ALTINÖZÜ
9	AHMET	ÖZBEK	23.04.1950	NİĞDE MERKEZ
8	FAİK	KIRAK	23.04.1950	ELAZIĞ SİVRİCE
10	ALİ	ERGÜL	24.06.1950	TRABZON AKÇAABAT
11	HALİL	KATLAN	29.07.1950	İÇEL MERKEZ
12	MUSTAFA	SAHRA	11.11.1950	ORDU FATSA
13	MEHMET	KORAL	12.11.1950	ANKARA AYAŞ
15	HALİL	KESKİN	13.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
14	MEHMET	AFFA	13.11.1950	İZMİR BAYINDIR
16	AHMET	AKIN	17.11.1950	HATAY ALTINÖZÜ
17	HİDAYET	AKPINAR	19.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ
18	AHMET	SARI	19.11.1950	ADANA CEYHAN
19	MEHMET	ÇELİK	20.11.1950	SİNOP AYANCIK
20	İBRAHİM	GÜLTEKİN	20.11.1950	UŞAK BANAZ
23	HALİT	ÇORUK	23.11.1950	KASTAMONU DEVREKANİ
24	MUSTAFA	GÖK	23.11.1950	İÇEL ANAMUR
25	RIDVAN	TERZİ	23.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
22	LÜTFÜ	ÇAM	23.11.1950	MUĞLA MİLAS
21	MÜSTECEP	CANTİMUR	23.11.1950	KOCAELİ KANDIRA
26	MUHARREM	ÖDEMİŞLİOĞLU	24.11.1950	İZMİR BAYINDIR
28	ADİL	DOĞAR	27.11.1950	ADANA ALADAĞ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
29	TAHİR	ÜN	27.11.1950	AMASYA MERKEZ
27	HALİL	BAYER	27.11.1950	ANKARA KIZILCAHAMAM
30	MUZAFFER	AÇIKGÖZ	28.11.1950	KONYA ILGIN
31	MUZAFFER	ARCA	28.11.1950	ELAZIĞ MERKEZ
32	NURETTİN	ARI	28.11.1950	KONYA ILGIN
33	MUSTAFA	ATICI	28.11.1950	ERZİNCAN TERCAN
35	ALİ	AYDAŞ	28.11.1950	ANKARA MAMAK
36	MUSTAFA	AYNA	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
37	AHMET	BERBER	28.11.1950	SİVAS KOYULHİSAR
38	ALİ	BİRER	28.11.1950	İZMİR BERGAMA
39	AHMET	ÇEKİN	28.11.1950	KONYA AKŞEHİR
40	MUSTAFA	ÇELİK	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
41	HALİL	ÇETİNATLI	28.11.1950	İZMİR KONAK
42	ŞABAN	ÇETİNKAYA	28.11.1950	KOCAELİ KANDIRA
43	RAMAZAN	DEMİR	28.11.1950	ORDU FATSA
44	SÜLEYMAN	DEMİR	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
45	SÜLEYMAN	DÖNMEZ	28.11.1950	ÜRGÜP
47	ŞEMSİ	ERDOĞAN	28.11.1950	HATAY ALTINÖZÜ
50	REMZİ	GÖÇMEN	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
51	EKREM	GÖK	28.11.1950	İZMİR MENEMEN
52	ADİL	GÖNEN	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
53	KEMAL	GÖRGÜLÜ	28.11.1950	VAN MERKEZ
54	MUSTAFA	GÜÇLÜ	28.11.1950	İZMİR TİRE
55	HASAN	GÜNSÜR	28.11.1950	MANİSA TURGUTLU
56	FAHRİ	GÜRCAN	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
57	İBRAHİM	GÜVEN	28.11.1950	İZMİR KARABURUN
58	NURİ	İÇTEN	28.11.1950	İZMİR TİRE
59	KEMALETTİN	İNCE	28.11.1950	İSTANBUL ÇATALCA
60	İSMAİL	İZMİR	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
61	İBRAHİM	KAHRAMAN	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
62	MEHMET	KARA	28.11.1950	ÇANKIRI ATKARACALAR
63	NAZIM	KARAGÖZ	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
64	RIZA	KARTAL	28.11.1950	ERZİNCAN TERCAN
65	MEHMET	KAVAK	28.11.1950	AYDIN BOZDOĞAN
66	MEHMET	KAYA	28.11.1950	HATAY HASSA
67	MEHMET	KESKİN	28.11.1950	GİRESUN MERKEZ
68	HÜSEYİN	KIRMIZI	28.11.1950	MANİSA TURGUTLU
69	MUSTAFA	KOCABIYIK	28.11.1950	BALIKESİR İVRİNDİ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
70	OSMAN	KOÇAK	28.11.1950	KIRIKKALE MERKEZ
71	OSMAN	KURT	28.11.1950	ZONGULDAK DEVREK
72	YUSUF	KUTLU	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
73	HİDAYET	KUZU	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
75	NURETTİN	MUTLU	28.11.1950	BURSA MUSTAFAKEMALPAŞA
76	MEHMET	OKTAY	28.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
78	ABDULLAH	ÖZBALCI	28.11.1950	BURDUR GÖLHİSAR
79	MUSTAFA	ÖZEN	28.11.1950	BALIKESİR İVRİNDİ
80	BEKİR	ÖZKURŞUN	28.11.1950	KONYA ILGIN
81	İBRAHİM	SAKMAN	28.11.1950	MUĞLA FETHİYE
82	KADİR	SALMAN	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
83	ÖMER	SARIKAYA	28.11.1950	DENİZLİ ACIPAYAM
84	MUSA	SERT	28.11.1950	BURDUR YEŞİLOVA
85	İSMAİL	SEZGİN	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
87	SÜLEYMAN	ŞAHİN	28.11.1950	ANKARA KIZILCAHAMAM
88	SELAMETTİN	TAYBUKA	28.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
89	ALİ	TİMURLENK	28.11.1950	OSMANİYE MERKEZ
90	ORHAN	TOKGÖZ	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
91	HASAN	TOPÇU	28.11.1950	ZONGULDAK ÇAYCUMA
92	İBRAHİM	TUNA	28.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ
93	KADİM	ULUK	28.11.1950	ARDAHAN POSOF
95	ŞEVKET	ÜNAL	28.11.1950	ZONGULDAK ÇAYCUMA
96	SÜLEYMAN	ÜNAL	28.11.1950	MUĞLA FETHİYE
97	ALİ	ÜSTÜN	28.11.1950	ERZİNCAN KEMAH
98	MUSTAFA	YALÇIN	28.11.1950	KONYA ILGIN
99	RECEP	YANGIN	28.11.1950	ZONGULDAK DEVREK
100	NECATİ	YAVUZ	28.11.1950	BURSA KARACABEY
46	HALİL İBRAHİM	ERDOĞAN	28.11.1950	KARS SARIKAMIŞ
74	HALİM	MESUBAY	28.11.1950	İZMİR BERGAMA
77	KERİM	KESEN	28.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
86	MEHMET	SÖNMEZ	28.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
94	MEHMET	UZUNBOY	28.11.1950	ELAZIĞ MADEN
48	MUHİTTİN	ERGİN	28.11.1950	İZMİR BERGAMA
49	SABRİ	ERTEKİN	28.11.1950	-
34	TİMUR	ARICI	28.11.1950	KIRŞEHİR KAMAN
185	A.MEHMET	ECEVİT	29.11.1950	ÇANKIRI KURŞUNLU
231	ABDULMECİT	KALKICI	29.11.1950	VAN ERCİŞ
115	AHMET	ASLAN	29.11.1950	-
118	AHMET	AVCI	29.11.1950	-
226	AHMET	İNCİ	29.11.1950	İÇEL MUT
260	AHMET	KAZAN	29.11.1950	TEKİRDAĞ HAYRABOLU
354	AHMET	ÜNSAL	29.11.1950	-
101	MUSTAFA	ACAL	29.11.1950	KONYA BOZKIR
102	EMRULLAH	AK	29.11.1950	BURSA MUSTAFAKEMALPAŞA
103	SÜLEYMAN	AK	29.11.1950	İZMİR TİRE
105	OSMAN	AKIN	29.11.1950	DENİZLİ ACIPAYAM
106	HAKKI	AKTAŞ	29.11.1950	SAMSUN ÇARŞAMBA
107	ALAATTİN	AKYAYLI	29.11.1950	İZMİR KEMALPAŞA
108	AZİZ	ALEMDAR	29.11.1950	TRABZON OF
110	ÖMER	ALIŞCI	29.11.1950	ANKARA BEYPAZARI
111	MUSTAFA	ALİBAŞ	29.11.1950	KASTAMONU DADAY
113	MEHMET	ALTINTAŞ	29.11.1950	ZONGULDAK DEVREK
114	SELAHATTİN	ALTUN	29.11.1950	MUĞLA YATAĞAN
194	ALİ	ERTEK	29.11.1950	İÇEL SİLİFKE
229	ALİ	KABAKLI	29.11.1950	KAHRAMANMARAŞ MERKEZ
251	ALİ	KILIÇ	29.11.1950	-
120	NEVZAT	AYDER	29.11.1950	İZMİR KONAK
121	HASAN	BABACAN	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
122	SÜLEYMAN	BACAK	29.11.1950	ANKARA KALECİK
267	ALİ	KUNT	29.11.1950	İÇEL MERKEZ
124	İBİŞ	BAHADIR	29.11.1950	HATAY HASSA
125	RASİM	BAHAR	29.11.1950	ERZİNCAN
126	HÜSEYİN	BALKAN	29.11.1950	AYDIN ÇİNE

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
129	MEHMET	BAŞARAN	29.11.1950	ÇANAKKALE BİGA
131	TAHİR	BAYIR	29.11.1950	İZMİR TİRE
132	MEHMET	BAYRAKTAR	29.11.1950	HATAY ALTINÖZÜ
133	AHMET	BERKER	29.11.1950	AYDIN NAZİLLİ
134	AHMET	BİLGİLİ	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
135	ARİF	BOĞA	29.11.1950	SİNOP BOYABAT
136	KOÇO	BOĞADAKİ	29.11.1950	İSTANBUL BEŞİKTAŞ
138	MEHMET	BOZ	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
139	VELİ	BOZ	29.11.1950	OSMANİYE MERKEZ
140	CEMAL	BOZOĞLAN	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
142	ABDURRAHMAN	CAN	29.11.1950	MALATYA DARENDE
143	ALİ RIZA	CAN	29.11.1950	SAKARYA KOCAALİ
144	MUSTAFA	CAN	29.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
145	YILMAZ	CAN	29.11.1950	UŞAK MERKEZ
146	ŞEVKET	CANDEMİR	29.11.1950	KOCAELİ KANDIRA
148	MUSTAFA	CEYLAN	29.11.1950	ANTALYA MERKEZ
149	OSMAN	CEYLAN	29.11.1950	ÇANAKKALE LAPSEKİ
150	HAMİT	CİHAN	29.11.1950	AYDIN SÖKE
151	İSMAİL	COŞKUN	29.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
147	BAYRAM	ÇAP	29.11.1950	ORDU FATSA
153	OSMAN	COŞKUN	29.11.1950	TOKAT ARTOVA
155	AHMET	ÇABUK	29.11.1950	İZMİR DİKİLİ
119	BEKİR	AVER	29.11.1950	ŞANLIURFA MERKEZ
157	İSMAİL	ÇAMUR	29.11.1950	SAKARYA HENDEK
158	HASAN	ÇATIK	29.11.1950	KASTAMONU MERKEZ
159	HAMDİ	ÇELİK	29.11.1950	ORDU FATSA
320	BEKİR	SERT	29.11.1950	-
161	MEHMET	ÇELİK	29.11.1950	SİNOP AYANCIK
162	MUSTAFA	ÇELİK	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
163	ŞABAN	ÇEPEL	29.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ
164	SÜLEYMAN	ÇEPNİ	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
165	AHMET	ÇETİN	29.11.1950	BOLU MUDURNU
166	HALİL	ÇETİN	29.11.1950	MARDİN MİDYAT
168	MUSTAFA	ÇETİNALP	29.11.1950	BARTIN ULUS
170	ÖMER	ÇOĞALAN	29.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
171	MUSTAFA	DAĞDELEN	29.11.1950	İZMİR TİRE
172	HALİL	DANIŞMAN	29.11.1950	HATAY YAYLADAĞI
174	İSA	DEMİR	29.11.1950	AFYONKARAHİSAR DİNAR
176	SALİM	DEMİR	29.11.1950	KOCAELİ MERKEZ
177	AHMET	DEMİRAL	29.11.1950	KARABÜK SAFRANBOLU
178	ŞEVKET	DERE	29.11.1950	BARTIN AMASRA
179	İSMAİL	DERELİ	29.11.1950	İZMİR TİRE
180	OSMAN	DOĞAN	29.11.1950	DENİZLİ MERKEZ
181	ŞEHMUZ	DOĞAN	29.11.1950	MARDİN DERİK
182	ABDURRAHMAN	DOĞANAY	29.11.1950	DÜZCE MERKEZ
183	KENAN	DOĞANGİL	29.11.1950	İSTANBUL BEYOĞLU
184	YUSUF	DUMAN	29.11.1950	HAKKARİ MERKEZ
186	RAMAZAN	EDİZ	29.11.1950	MARDİN MERKEZ
187	MEHMET	EĞİLMEZ	29.11.1950	KONYA KARATAY
188	MUSTAFA	EKER	29.11.1950	KONYA ILGIN
191	FADIL	EREN	29.11.1950	BOLU MERKEZ
193	HASAN	ERKEK	29.11.1950	BİLECİK BOZÜYÜK
227	AHMET EMİN	İP	29.11.1950	KONYA ILGIN
195	MUSTAFA	ERMAN	29.11.1950	İZMİR BERGAMA
196	KEMAL	ERTEN	29.11.1950	ERZİNCAN MERKEZ
197	MÜŞİR	EŞME	29.11.1950	KIRIKKALE KESKİN
198	ZAİM	FIRAT	29.11.1950	ERZURUM MERKEZ
199	MUSTAFA	GEDİK	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
201	NACİ	GÖKÇE	29.11.1950	AĞRI MERKEZ
202	HÜSEYİN	GÖKGÖZ	29.11.1950	BİNGÖL GENÇ
203	HASAN	GÖKTEPE	29.11.1950	MUĞLA MİLAS
204	MEHMET	GÖNÜLLÜ	29.11.1950	ISPARTA SÜTÇÜLER
205	AHMET	GÜÇLÜ	29.11.1950	KONYA BOZKIR
206	BATTAL	GÜLER	29.11.1950	ADANA CEYHAN
207	MUHARREM	GÜLER	29.11.1950	SİVAS SUŞEHRİ
208	AHMET	GÜLHAN	29.11.1950	MARDİN SAVUR
209	SELAHATTİN	GÜMÜŞ	29.11.1950	KARS MERKEZ
210	ŞÜKRÜ	GÜNDOĞDU	29.11.1950	AMASYA GÜMÜŞHACIKÖY
211	SALİH	GÜNER	29.11.1950	NİĞDE MERKEZ
212	MUSTAFA	GÜNEŞ	29.11.1950	SAMSUN ALAÇAM

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
213	HASAN	GÜNVARDAR	29.11.1950	İZMİR KONAK
214	HÜSEYİN	GÜRBÜZ	29.11.1950	TUNCELİ NAZIMİYE
215	MUSTAFA	GÜRBÜZ	29.11.1950	OSMANİYE MERKEZ
216	FAHRETTİN	GÜVEN	29.11.1950	SAMSUN MERKEZ
217	NİZAMETTİN	HANEY	29.11.1950	BALIKESİR MERKEZ
218	BİLAL	HANTAŞ	29.11.1950	KIRIKKALE MERKEZ
220	YUSUF	HAYDAR	29.11.1950	HATAY ALTINÖZÜ
221	ÖMER	HOTOĞLU	29.11.1950	TRABZON AKÇAABAT
222	ALİ	IRMAK	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
223	BAHATTİN	IŞIK	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
224	ALİ İHSAN	İÇER	29.11.1950	NİĞDE MERKEZ
225	ZEKERİYA	İNAN	29.11.1950	İÇEL MERKEZ
228	AKİF	İYİUSTA	29.11.1950	ZONGULDAK DEVREK
282	FAİK	ÜGE	29.11.1950	AYDIN SÖKE
230	MEHMET	KAÇMAZ	29.11.1950	İSTANBUL ŞİŞLİ
232	ARİF	KANLI	29.11.1950	GİRESUN ALUCRA
234	YUSUF	KARAASLAN	29.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ
235	ARİF	KARABIYIK	29.11.1950	İZMİR MENEMEN
246	HALİL İBRAHİM	KAYNAK	29.11.1950	ANKARA ŞEREFLİKOÇHİSAR
237	HASAN	KARACA	29.11.1950	OSMANİYE MERKEZ
238	SADIK	KARACA	29.11.1950	BURSA ORHANELİ
239	MEHMET	KARAKUYU	29.11.1950	MANİSA MERKEZ
240	RASİM	KARAPINAR	29.11.1950	BOLU MUDURNU
272	HALİL İBRAHİM	MENTEŞ	29.11.1950	BURSA ORHANELİ
242	İBRAHİM	KARATEKİN	29.11.1950	ÇANKIRI ILGAZ
243	VAKKAS	KARTAL	29.11.1950	GAZİANTEP ARABAN
244	YUSUF	KAVAK	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
245	YUSUF	KAYA	29.11.1950	GAZİANTEP İSLAHİYE
247	DEDE	KAZANCI	29.11.1950	GÜMÜŞHANE KELKİT
248	ALİ	KEKLİK	29.11.1950	İÇEL SİLİFKE
249	ALİ	KELLECİOĞLU	29.11.1950	GAZİANTEP ARABAN
104	İBRAHİM HALİL	AKDEMİR	29.11.1950	KONYA AHIRLI

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
127	HALİL	BARLAS	29.11.1950	-
141	HALİL	BULUT	29.11.1950	-
254	HABİP	KOCABAŞ	29.11.1950	DENİZLİ BULDAN
255	KAMİL	KOÇ	29.11.1950	BURSA ORHANELİ
256	ÖMER	KONAKLI	29.11.1950	OSMANİYE KADİRLİ
257	NEVZAT	KONTLAR	29.11.1950	ERZURUM MERKEZ
258	AHMET	KORKMAZ	29.11.1950	KÜTAHYA MERKEZ
241	HALİL	KARAKAŞ	29.11.1950	BURSA İNEGÖL
261	İSMET	KÖKSAL	29.11.1950	ANKARA BEYPAZARI
262	OSMAN	KÖSE	29.11.1950	SAKARYA KARASU
306	HALİS	PARLA	29.11.1950	ANKARA KIZILCAHAMAM
265	ABDULLAH	KURT	29.11.1950	GAZİANTEP OĞUZELİ
266	AHMET	KURT	29.11.1950	BAYBURT MERKEZ
270	KADİR	KUTLU	29.11.1950	İZMİR BERGAMA
271	ŞÜKRÜ	MEMİŞ	29.11.1950	SAMSUN HAVZA
273	HALİL	MERT	29.11.1950	BARTIN MERKEZ
274	NECATİ	MERT	29.11.1950	SAKARYA KOCAALİ
275	RAŞİT	METE	29.11.1950	İSTANBUL EMİNÖNÜ
277	SATILMIŞ	ODABAŞ	29.11.1950	ZONGULDAK ÇAYCUMA
278	İSMAİL	OLGUN	29.11.1950	EDİRNE UZUNKÖPRÜ
280	AHMET	ORHAN	29.11.1950	MUĞLA MARMARİS
281	HASAN	ÖCAL	29.11.1950	KIRIKKALE MERKEZ
264	HASAN	KURULDUK	29.11.1950	ADANA CEYHAN
283	İSMAİL	ÖREN	29.11.1950	ÇANKIRI ATKARACALAR
284	MEHMET	ÖZ	29.11.1950	İÇEL SİLİFKE
286	CEMAL	ÖZALTIN	29.11.1950	İZMİR
287	ARİF	ÖZBEK	29.11.1950	BURDUR MERKEZ
288	MEHMET	ÖZCAN	29.11.1950	İZMİR BERGAMA
292	YUSUF	ÖZEK	29.11.1950	AFYONKARAHİSAR MERKEZ
293	HASAN	ÖZENÇ	29.11.1950	ADANA KARAİSALI
294	RIZA	ÖZEREN	29.11.1950	YOZGAT MERKEZ
295	HAMDİ	ÖZKAN	29.11.1950	İZMİR TİRE
296	İSMET	ÖZKAYA	29.11.1950	KOCAELİ KANDIRA

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
297	ÖMER	ÖZKAYA	29.11.1950	VAN BAŞKALE
298	VAHDETTİN	ÖZKAYA	29.11.1950	KONYA ILGIN
299	REMZİ	ÖZKAYNAK	29.11.1950	NİĞDE MERKEZ
300	MEHMET	ÖZKOÇ	29.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
301	HAMİT	ÖZTÜRK	29.11.1950	ANKARA ŞEREFLİKOÇHİSAR
302	HASAN	ÖZULU	29.11.1950	ÇORUM SUNGURLU
303	MEHMET	ÖZYİĞİT	29.11.1950	AYDIN NAZİLLİ
304	KAZIM	PALA	29.11.1950	İÇEL TARSUS
305	İBRAHİM	PARAPAN	29.11.1950	İZMİR BERGAMA
154	HASIM	CÜCAL	29.11.1950	RİZE MERKEZ
307	MUSA	PEHLİVAN	29.11.1950	MUĞLA BODRUM
308	İSMAİL	PİDECİ	29.11.1950	AYDIN SÖKE
309	HULUSİ	PİROĞLU	29.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
311	SÜLEYMAN	SAKALLI	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
313	RAMAZAN	SANCAK	29.11.1950	İZMİR MENEMEN
314	MUSTAFA	SARI	29.11.1950	BURSA ORHANELİ
315	SEYDİ	SARI	29.11.1950	MARDİN KIZILTEPE
259	HİKMET	KOYGUN	29.11.1950	-
317	İZZET	SAYAR	29.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ
289	AHMET HİKMET	ÖZDEMİR	29.11.1950	YOZGAT MERKEZ
319	MEHMET	SEMİZ	29.11.1950	GAZİANTEP ŞEHİTKAMİL
321	RECEP	SEZER	29.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
109	MAHMUT	ALICI	29.11.1950	ANKARA ŞEREFLİKOÇHİSAR
323	NURİ	SOLAK	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
324	MEHMET	SOLMAZ	29.11.1950	İZMİR BERGAMA
325	HASAN	SOYKARA	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
326	MEHMET	SÖNMEZ	29.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ
327	SÜLEYMAN	SUBATAN	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
328	NACİ	SÜTÇÜ	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
329	MEHMET	ŞAHİN	29.11.1950	ESKİŞEHİR MERKEZ
330	RIFKI	ŞAHİN	29.11.1950	ORDU FATSA
331	KİRKOR	ŞAMDİYAN	29.11.1950	İSTANBUL BAKIRKÖY
332	SATILMIŞ	ŞEN	29.11.1950	ANKARA ÇUBUK

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
334	MUSTAFA	TAŞÇI	29.11.1950	BALIKESİR BANDIRMA
335	ALİ	TEK	29.11.1950	HATAY İSKENDERUN
336	OSMAN	TEKE	29.11.1950	ANKARA BEYPAZARI
337	İBRAHİM	TEZEREN	29.11.1950	ZONGULDAK EREĞLİ
338	İSMAİL	TOPAL	29.11.1950	ÇANKIRI ŞABANÖZÜ
339	SELAHATTİN	TOPALOĞLU	29.11.1950	İZMİR SEFERİHİSAR
340	MUSTAFA	TORUN	29.11.1950	ORDU ÜNYE
342	AHMET	TUNCER	29.11.1950	AMASYA MERKEZ
343	SÜLEYMAN	TURAN	29.11.1950	SAKARYA GEYVE
345	YAHYA	TÜFEK	29.11.1950	İZMİR BERGAMA
346	HACI	TÜLEK	29.11.1950	ANKARA ELMADAĞ
347	KADİR	TÜRKMEN	29.11.1950	DENİZLİ ACIPAYAM
348	YUNUS	UÇAR	29.11.1950	ZONGULDAK ÇAYCUMA
349	EYÜP	UZUNLAR	29.11.1950	BURSA MUDANYA
351	MEHMET	ÜNAL	29.11.1950	SAKARYA GEYVE
352	ŞAKİR	ÜNAL	29.11.1950	YOZGAT SORGUN
353	HÜSEYİN	ÜNLÜ	29.11.1950	SAMSUN ALAÇAM
355	HALİT	ÜRÜN	29.11.1950	KIRIKKALE KESKİN
356	İSMAİL	YALÇIN	29.11.1950	İZMİR URLA
357	ALİ	YAŞA	29.11.1950	SAKARYA GEYVE
358	MUHSİN	YAŞAR	29.11.1950	BOZKIR
359	OSMAN	YAŞAR	29.11.1950	ANKARA KALECİK
360	MUSTAFA	YATMAN	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
361	MUHARREM	YAVUZ	29.11.1950	BURDUR BUCAK
362	ŞERİF	YAVUZ	29.11.1950	GİRESUN ŞEBİNKARAHİSAR
363	BEKİR	YAY	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
364	MUSTAFA	YELKEN	29.11.1950	İÇEL SİLİFKE
365	HALİL	YILDIZ	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
366	İBRAHİM	YILDIZDAL	29.11.1950	KOCAELİ KARAMÜRSEL
269	HÜSEYİN	KOŞUCU	29.11.1950	BURSA MUDANYA
368	SÜLEYMAN	YILMAZ	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
369	YUSUF	YILMAZ	29.11.1950	GÜMÜŞHANE KELKİT
370	RIFAT	YİĞİTOĞLU	29.11.1950	ÇANKIRI MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
371	FAİK	YÖRÜK	29.11.1950	ELAZIĞ BASKİL
372	SALİM	YÜKSEL	29.11.1950	KASTAMONU DEVREKANİ
285	HÜSEYİN	ÖZALAN	29.11.1950	-
322	HÜSEYİN	SİNAN	29.11.1950	-
350	HÜSEYİN	ÜLGER	29.11.1950	-
233	İBRAHİM	KAPUCU	29.11.1950	KIRIKKALE BALIŞEYH
290	HALİL İBRAHİM	ÖZDEMİR	29.11.1950	İZMİR ÖDEMİŞ
169	İRFAN	ÇİL	29.11.1950	-
219	İSMAİL HAKKI	HASAT	29.11.1950	-
373	İSMAİL	ZEYTİN	29.11.1950	-
189	KADİR	AKSER	29.11.1950	ORDU FATSA
116	M.KAMİL	ATALAY	29.11.1950	KONYA EREĞLİ
250	KERİM	KICIR	29.11.1950	-
160	KORU	ÇELİK	29.11.1950	VAN ERCİŞ
200	LÜTFÜ	GÖKÇE	29.11.1950	BİLECİK BOZÜYÜK
374	LÜTFÜ	ZOR	29.11.1950	ERZURUM İSPİR
112	MAHMUT	ALICI	29.11.1950	ANKARA ŞEREFLİKOÇHİSAR
123	MEHMET	BADIRLI	29.11.1950	-
130	MEHMET	BATUĞ	29.11.1950	-
192	MEHMET	ERGÜL	29.11.1950	ELAZIĞ PALU
268	MURAT	KURU	29.11.1950	ORDU FATSA
318	MUSA	SELLI	29.11.1950	HATAY HASSA
152	MUSTAFA	ÇOŞKUN	29.11.1950	BOLU MUDURNU
156	MUSTAFA	ÇALIŞKAN	29.11.1950	ZARA
173	MUSTAFA	DAVAS	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
276	MURAT	ODABAŞ	29.11.1950	DÜZCE MERKEZ
310	MUSTAFA	REÇBER	29.11.1950	AMASYA MERKEZ
341	MUSTAFA	TORUN	29.11.1950	ORDU ÜNYE
175	ÜMİT	DEMİR	29.11.1950	ANKARA ÇUBUK
117	NASTİ	ATAR	29.11.1950	-
128	NİYAZİ	BARUTÇU	29.11.1950	İZMİR KONAK
167	OSMAN	ÇETİN	29.11.1950	-
190	OSMAN	ERDEM	29.11.1950	KAHRAMANMARAŞ ELBİSTAN
252	OSMAN	KIRMIT	29.11.1950	SİVAS YILDIZELİ
253	ÖMER	KIYAS	29.11.1950	ŞIRNAK MERKEZ
344	OSMAN	TURAN	29.11.1950	MUĞLA KÖYCEĞİZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
316	RAFET	ŞAYAN	29.11.1950	BALIKESİR KEPSUT
236	RAMAZAN	KARABOĞA	29.11.1950	-
263	RECEP	KUM	29.11.1950	-
333	RECEP	TORLAK	29.11.1950	BURSA MUSTAFAKEMALPAŞA
291	SAİT	ÖZDEMİR	29.11.1950	ORDU FATSA
279	TAHİR	ORCUNAL	29.11.1950	İZMİR BAYINDIR
137	TURAN	BORAN	29.11.1950	İSTANBUL FATİH
375	MUSTAFA	ÇETİNKAYA	30.11.1950	SAMSUN LADİK
376	HALİL	KÜÇÜK	2.12.1950	HATAY ALTINÖZÜ
377	KAZIM	TEZCAN	2.12.1950	ORDU FATSA
378	HALİT KAYA	ALDOĞAN	11.12.1950	İSTANBUL EYÜP
379	ÇETİN	ENGİRİ	12.12.1950	İZMİR KONAK
380	MUSTAFA	İNAN	14.12.1950	BALIKESİR BALYA
382	ABDULLAH	ÖZBEK	19.12.1950	HAKKARİ MERKEZ
381	MEHMET	METE	19.12.1950	-
383	BİLAL	AYDEMİR	28.12.1950	ÇORUM MERKEZ
384	ESAT	ÖZTÜZÜN	29.12.1950	KIRŞEHİR MERKEZ
385	TEMEL	YILMAZ	1.01.1951	TAŞOVA
386	AZİZ	TURAN	2.01.1951	NİĞDE MERKEZ
387	RAMAZAN	BAHAR	4.01.1951	İSTANBUL ÇATALCA
388	AHMET	KARATEPE	9.01.1951	KOCAELİ KARAMÜRSEL
389	SADETTİN	ŞAHİN	16.01.1951	DEVELİ
392	MUSTAFA	DÜZGÜN	25.01.1951	İÇEL ANAMUR
393	EMİRHAN	KARACA	25.01.1951	KAHRAMANMARAŞ ELBİSTAN
394	KUDDİSİ	KUŞDEMİR	25.01.1951	ADANA KARAİSALI
391	MAHMUT	ÇOŞKUN	25.01.1951	KAYSERİ BÜNYAN
390	RECEP	ARIİPEK	25.01.1951	BARTIN MERKEZ
395	İBRAHİM	BALLI	26.01.1951	HATAY YAYLADAĞI
396	MUSTAFA	ÇETİN	26.01.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
397	HALİL	DAĞ	26.01.1951	ELAZIĞ MERKEZ
398	BAHRİ	GÖLGE	26.01.1951	HATAY HASSA
399	İLYAS	KAHVECİ	26.01.1951	ÇANKIRI KURŞUNLU
400	AHMET	KESKİN	26.01.1951	İÇEL SİLİFKE
401	ABDULLAH	KILIÇ	26.01.1951	AFYONKARAHİSAR BOLVADİN

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
402	İLYAS	KILIÇ	26.01.1951	SAKARYA AKYAZI
403	ORHAN	SAPANCI	26.01.1951	MUĞLA MİLAS
404	M.ALİ	YÜKSEL	26.01.1951	-
405	MUSTAFA	MORİPEK	27.01.1951	ESKİŞEHİR MERKEZ
406	SELAHATTİN	YILMAZ	29.01.1951	İÇEL TARSUS
415	DAVUT	GÜRBIYIK	30.01.1951	YOZGAT MERKEZ
427	İBRAHİM ETEM	ŞENEL	30.01.1951	BURSA İZNİK
428	İBRAHİM ETEM	ŞENEL	30.01.1951	BURSA İZNİK
407	CEVAT	ALAN	30.01.1951	DİYARBAKIR ÇERMİK
408	AHMET	AŞKAR	30.01.1951	HATAY ALTINÖZÜ
409	ABDULLAH	AVRAS	30.01.1951	VAN ERCİŞ
410	AHMET	BIYIKLI	30.01.1951	SAMSUN MERKEZ
411	RAMAZAN	ÇELİKKAYA	30.01.1951	SİNOP AYANCIK
413	ÖMER	ER	30.01.1951	MUŞ MERKEZ
416	SÜLEYMAN	GÜVERCİN	30.01.1951	İZMİR BERGAMA
417	HÜSEYİN	KADİM	30.01.1951	ÇANKIRI ŞABANÖZÜ
419	MUHARREM	KARAGÖZ	30.01.1951	KOCAELİ MERKEZ
420	İSMAİL	KARAKUŞ	30.01.1951	ADANA FEKE
421	MEHMET	KARAKUŞ	30.01.1951	İSLAHİYE
422	ABDULLAH	KESER	30.01.1951	HATAY ALTINÖZÜ
423	ALİ	KESKİN	30.01.1951	GİRESUN MERKEZ
424	KADİR	KURT	30.01.1951	BALIKESİR MERKEZ
425	ÖMER	PEKİYİ	30.01.1951	ORDU FATSA
426	NURETTİN	ŞAHİN	30.01.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
429	AHMET	ŞENER	30.01.1951	İÇEL GÜLNAR
430	MEHMET	TOMAR	30.01.1951	İZMİR BAYINDIR
431	HASAN	TÜKENMEZ	30.01.1951	OSMANİYE BAHÇE
432	İBRAHİM	ÜNLÜ	30.01.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
433	OSMAN	YAVUZ	30.01.1951	KIRIKKALE MERKEZ
434	MUSTAFA	YILDIZ	30.01.1951	ORDU FATSA
435	RECEP	YILDIZ	30.01.1951	BURSA İNEGÖL
418	MEHMET	KARA	30.01.1951	ÇANKIRI ATKARACALAR
412	ÖMER	DİKER	30.01.1951	AKSARAY MERKEZ
414	SELAHATTİN	EREĞEMEN	30.01.1951	İSTANBUL BEYOĞLU

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
436	MEHMET	ÇELİK	31.01.1951	SİNOP AYANCIK
437	MEHMET ALİ	GÜNDÜZELİ	31.01.1951	DİYARBAKIR ÇERMİK
438	FEVZİ	AKTAŞ	2.02.1951	ERZURUM AŞKALE
439	HASAN HÜSEYİN	ÜNLÜ	3.02.1951	KONYA HADİM
440	ALİ	YAMUKLAR	3.02.1951	ADANA CEYHAN
441	DURMUŞ	ÇARŞAMBALI	24.02.1951	SAMSUN ÇARŞAMBA
442	OSMAN	KAR	24.02.1951	İÇEL ANAMUR
443	MEHMET	ÜSTÜNER	3.03.1951	ANKARA BEYPAZARI
444	ALİ OSMAN	DURMUŞLAR	5.03.1951	KALE
445	RESUL	ERTAŞ	11.03.1951	DİYARBAKIR LİCE
446	MUSTAFA	YANIK	13.03.1951	KAHRAMANMARAŞ MERKEZ
447	SEFER	CAMCI	15.03.1951	DÜZCE MERKEZ
448	HASAN	KAYA	16.03.1951	KASTAMONU TAŞKÖPRÜ
449	SATI	ÇETİN	18.03.1951	BARTIN MERKEZ
450	HAYDAR	TOPUZ	18.03.1951	ÇANKIRI MERKEZ
451	NEDİM	TUĞALTAY	18.03.1951	İZMİR BALÇOVA
452	SADIK	ELBİR	23.03.1951	İZMİR BAYINDIR
453	OSMAN	GEZER	23.03.1951	İÇEL MUT
454	NEVZAT	AYDOĞDU	28.03.1951	AYDIN ÇİNE
455	HÜSEYİN	AKTÜRK	29.03.1951	İZMİR TİRE
456	ZÜHTÜ	YENİAY	29.03.1951	GİRESUN BULANCAK
457	AHMET CEVAT	OLHON	7.04.1951	İSTANBUL FATİH
458	FEVZİ	AKKAN	11.04.1951	HATAY ALTINÖZÜ
459	NURİ	CANAYAKIN	11.04.1951	ERZİNCAN MERKEZ
460	İSMET	KORUR	11.04.1951	ESKİŞEHİR SİVRİHİSAR
461	HÜSEYİN	GÖNCÜ	12.04.1951	MUĞLA MİLAS
462	HÜSEYİN	YILDIZ	12.04.1951	SİNOP AYANCIK
463	ARİF	GÜLER	13.04.1951	ÇANKIRI ILGAZ
464	MEHMET	ÇAĞLAR	14.04.1951	İÇEL MUT
465	HALİL	UZUN	14.04.1951	ÇANKIRI KURŞUNLU
466	İBRAHİM	GÜÇER	15.04.1951	-
468	HASAN	MUDARA	16.04.1951	ÇORUM İSKİLİP
467	MUSTAFA	ÇETİN	16.04.1951	İZMİR ÖDEMİŞ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
469	ALİ	SULUTAŞ	17.04.1951	ÇORUM
470	MURAT	TAŞ	18.04.1951	SİİRT ERUH
471	RIFAT	TOPRAKTAŞ	18.04.1951	ADANA FEKE
472	HÜSEYİN	GÖÇMEN	19.04.1951	KIRIKKALE KESKİN
476	ABDULVAHAP	KARA	21.04.1951	MUŞ BULANIK
473	BEDRETTİN	ÇİĞDEM	21.04.1951	BURSA GEMLİK
474	MUZAFFER	ERDÖNMEZ	21.04.1951	İSTANBUL BAKIRKÖY
475	HALİL	GEDİGÜZEL	21.04.1951	İZMİR TİRE
477	İBRAHİM	KÖKEN	21.04.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
478	İSMAİL	KURT	21.04.1951	RİZE PAZAR
479	MUSTAFA	SÖZERİ	21.04.1951	ÇORUM MERKEZ
487	CAFER	KILICHAN	22.04.1951	SAKARYA AKYAZI
480	HÜSEYİN	ABACI	22.04.1951	ZONGULDAK MERKEZ
482	MEHMET	ARSLAN	22.04.1951	ZONGULDAK ÇAYCUMA
483	TEVFİK	ARSLANTAŞ	22.04.1951	ORDU FATSA
484	MEHMET	ÇAKIR	22.04.1951	KAYSERİ İNCESU
486	İBRAHİM	HIZARCI	22.04.1951	BALIKESİR EDREMİT
488	BİLAL	KIR	22.04.1951	KOCAELİ MERKEZ
489	ABDİ	ÖZKAN	22.04.1951	ZONGULDAK MERKEZ
490	HİDAYET	ŞEN	22.04.1951	ANKARA ŞEREFLİKOÇHİSAR
485	MUHARREM	GÜLER	22.04.1951	SİVAS SUŞEHRİ
367	SÜLEYMAN NECATİ	YILMAZ	22.04.1951	KOCAELİ KARAMÜRSEL
481	OSMAN	AÇIKGÖZ	22.04.1951	ANKARA KALECİK
494	ALİ	BİLGİN	23.04.1951	ORDU MERKEZ
501	ALİ	ÇOBAN	23.04.1951	ANKARA BEYPAZARI
491	İBRAHİM	AKÇAGÜN	23.04.1951	KONYA BOZKIR
492	MUSTAFA	AKTAR	23.04.1951	BİLECİK MERKEZ
495	HÜSEYİN	ÇAĞLAYAN	23.04.1951	SAMSUN MERKEZ
496	MUSTAFA	ÇAKMAK	23.04.1951	KONYA ILGIN
497	MUSTAFA	ÇETİNKAYA	23.04.1951	SAMSUN LADİK
498	ALİ	ÇİÇEK	23.04.1951	SİVAS KOYULHİSAR
499	TAHİR	ÇİÇEK	23.04.1951	MUĞLA MERKEZ
500	HASAN	ÇİĞDEM	23.04.1951	ÇANKIRI MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
502	DURSUN	DALYAN	23.04.1951	ÇANKIRI ŞABANÖZÜ
503	DURMUŞ	DÜZGÜN	23.04.1951	MUĞLA MARMARİS
504	KEMAL	ELÇİ	23.04.1951	VAN MERKEZ
505	OSMAN	EROL	23.04.1951	İZMİR TİRE
506	SÜLEYMAN	ERYÜREK	23.04.1951	ISPARTA MERKEZ
507	SELAHATTİN	KAR	23.04.1951	DÜZCE MERKEZ
508	İSMAİL	KARA	23.04.1951	İZMİR URLA
509	İSMAİL	KARAMAN	23.04.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
511	MUSTAFA	KAYA	23.04.1951	ANKARA KALECİK
512	ALİ OSMAN	KOÇOĞLU	23.04.1951	DÜZCE MERKEZ
514	NURETTİN	NAZLIGÜNEY	23.04.1951	KIRIKKALE DELİCE
515	ŞABAN	OKTAY	23.04.1951	KIRKLARELİ MERKEZ
516	NECATİ	PARLAR	23.04.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
517	SABRİ	PEHLİVAN	23.04.1951	ORDU FATSA
518	İBRAHİM	SAKARYA	23.04.1951	ANKARA KALECİK
519	ALİ	SANAL	23.04.1951	ANKARA MAMAK
520	KERİM	ŞEN	23.04.1951	TOKAT ARTOVA
522	MAHMUT	TETİK	23.04.1951	KIRIKKALE MERKEZ
524	HÜSEYİN	YILDIZ	23.04.1951	SİNOP AYANCIK
525	RAŞİT	YILMAZ	23.04.1951	SAFRANBOLU
493	MEHMET	ALACA	23.04.1951	-
513	MUSTAFA	MEZLA	23.04.1951	HATAY HASSA
521	SADIK	TAŞCI	23.04.1951	ÇANKIRI ŞABANÖZÜ
510	TALİP	KARŞANBAŞ	23.04.1951	HATAY MERKEZ
523	HASAN	TÜRKER	23.04.1951	ANKARA AYAŞ
526	HALİS	AKGÜL	24.04.1951	DÜZCE KAYNAŞLI
527	MUSTAFA	AĞAÇKIRAN	28.04.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
528	MEHMET	GÖNENÇ	28.04.1951	BALIKESİR BANDIRMA
529	HASAN	ALAGÖZ	1.05.1951	-
530	HÜSEYİN	ÇAKIR	4.05.1951	TRABZON OF
531	KADİR	KELLECİ	4.05.1951	ÇANKIRI ŞABANÖZÜ
532	BEKİR	BARUT	8.05.1951	ÇANKIRI MERKEZ
533	NAHİT	ÖZDEMİR	8.05.1951	İZMİR KARŞIYAKA
534	RÜŞTÜ	BOZKOYUNLU	11.05.1951	KIRIKKALE MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
535	FEVZİ	BAYRAM	15.05.1951	BALIKESİR SUSURLUK
536	DURMUŞ	KURT	16.05.1951	İÇEL GÜLNAR
537	HASAN	YILDIRIM	16.05.1951	SİNOP AYANCIK
539	NİHAT	SARIKAYALI	17.05.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
538	MEHMET	GÜMÜŞ	17.05.1951	-
544	ALİ	ORMANLI	18.05.1951	KOCAELİ GÖLCÜK
540	DURMUŞ ALİ	CAN	18.05.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
541	TEVFİK	DİNÇER	18.05.1951	UŞAK MERKEZ
542	ŞERİF	GÖREN	18.05.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
543	MEHMET	GÜNDÜZ	18.05.1951	AYDIN SÖKE
545	İBRAHİM	TERZİ	18.05.1951	TRABZON OF
546	İBRAHİM	TURAN	18.05.1951	İZMİR URLA
547	YAŞAR	TÜRK	18.05.1951	ISPARTA EĞİRDİR
549	KAMİL	YETKİN	18.05.1951	BOLU MENGEN
548	MEHMET MİKDAT	ULUÜNLÜ	18.05.1951	DİYARBAKIR MERKEZ
550	KEMAL	KARACADAĞ	20.05.1951	DİYARBAKIR ÇINAR
551	MEHMET	CABBAR	21.05.1951	-
552	LÜTFİ	BİLGİN	24.05.1951	-
553	HALİL	ÇAYAN	24.05.1951	İSTANBUL BEŞİKTAŞ
554	NAZIM	TAŞTAN	24.05.1951	ARTVİN YUSUFELİ
555	SELİM	YURTSEVEN	24.05.1951	ZONGULDAK MERKEZ
556	SALİM	TUTAK	25.05.1951	AMASYA
557	HALİT	DOLDURAY	26.05.1951	İSTANBUL KAĞITHANE
558	MEHMET	ÇALLIER	28.05.1951	İZMİR BAYINDIR
559	BEKİR	KARA	30.05.1951	İÇEL GÜLNAR
560	İSMAİL	ALAKARA	12.06.1951	KIRIKKALE MERKEZ
561	ŞERAFETTİN	ZİKOŞ	12.06.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
566	ABDURRAHMAN	SİNAN	13.06.1951	AFYONKARAHİSAR MERKEZ
562	İBRAHİM	ÇAKIR	13.06.1951	ADANA KOZAN
563	RIZA	ERDAL	13.06.1951	İZMİR BORNOVA
564	HÜSEYİN	KENAR	13.06.1951	BALIKESİR GÖNEN
565	HASAN	KUŞ	13.06.1951	HATAY REYHANLI
568	MEHMET	DEMİRBAY	14.06.1951	ADIYAMAN MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
569	ALİ	HAN	14.06.1951	ŞANLIURFA SİVEREK
570	MUSTAFA	KURUMLUOĞLU	14.06.1951	İZMİR KEMALPAŞA
571	İSMAİL	MALI	14.06.1951	BALIKESİR BANDIRMA
567	MEHMET SADIK	DEĞER	14.06.1951	MARDİN MERKEZ
572	YUSUF	GÖKALP	15.06.1951	BOLU GEREDE
573	RECEP	ÖZDEMİR	25.06.1951	ÇORUM KARGI
574	NAZIM	TOPALOĞLU	25.06.1951	OSMANİYE MERKEZ
575	AHMET	SAKA	26.06.1951	AYDIN SÖKE
576	KEMAL	ÇEVEN	27.06.1951	BURSA MUSTAFAKEMALPAŞA
577	HALİL	AVCI	2.07.1951	İZMİR TİRE
578	AHMET	FİL	14.07.1951	VAKFIKEBİR
579	TAHSİN	GÖKSU	17.07.1951	İZMİR BERGAMA
580	BURHAN	GÜL	23.07.1951	İSTANBUL FATİH
581	AHMET	KATIRCI	23.07.1951	MANİSA TURGUTLU
583	HÜSEYİN	TUGAY	27.07.1951	KONYA BEYŞEHİR
582	ALİ	SERT	27.07.1951	KOCAELİ MERKEZ
584	HALİL	ŞAHİN	28.07.1951	ADANA KOZAN
585	HAKKI	ERASLAN	30.07.1951	RİZE MERKEZ
586	MEHMET	KAYA	30.07.1951	AKSARAY MERKEZ
587	AHMET	ZOR	13.08.1951	GAZİANTEP İSLAHİYE
588	TAHSİN	VONA	14.08.1951	HOPA
589	EMİN	ÇİÇEK	18.08.1951	İÇEL TARSUS
590	HALİL	PARLAR	18.08.1951	İZMİR BAYINDIR
592	M.ALİ	DEMİR	19.08.1951	-
591	SABRİ	AYDIN	19.08.1951	KÜTAHYA MERKEZ
593	ERGÜN	EREN	19.08.1951	İÇEL MERKEZ
594	HALİM	KIZILKAYA	19.08.1951	KOCAELİ MERKEZ
595	TACETTİN	ÖZCAN	19.08.1951	BARTIN MERKEZ
596	MEHMET	ŞİMŞEK	19.08.1951	ERZURUM HORASAN
597	İBRAHİM	GÜMÜŞTEN	10.09.1951	MARDİN
598	SADIK	TOPCAN	16.09.1951	MANİSA KULA
599	MEHMET	ÖZMEN	23.09.1951	ELAZIĞ SİVRİCE
600	BAYRAM	GİŞİHAN	24.09.1951	ADANA KARAİSALI

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
601	MEHMET	TALAS	27.09.1951	YOZGAT BOĞAZLIYAN
603	MUSTAFA	TAŞKIN	29.09.1951	İZMİR KONAK
602	NEJMİ	SONKA	29.09.1951	İSTANBUL EYÜP
604	RAFET	DEMİRBAŞ	4.10.1951	ESKİŞEHİR SİVRİHİSAR
605	SERVER	KURUM	4.10.1951	ESKİŞEHİR MERKEZ
606	İSMAİL	GÖRELİ	5.10.1951	ADANA KOZAN
609	MEHMET KEMAL	PATATOĞLU	6.10.1951	KAYSERİ DEVELİ
607	GENÇAĞA	BALIK	6.10.1951	BAYBURT MERKEZ
608	DURMUŞ	ERÇOBAN	6.10.1951	ANKARA BEYPAZARI
610	HALİL	YONGACI	6.10.1951	BOLU GEREDE
611	ALİ	EMEKSİZ	8.10.1951	MALATYA DARENDE
612	HAKİR	USLU	8.10.1951	ERZİNCAN KEMALİYE
613	DURMUŞ	ÖZATAMER	17.10.1951	NİĞDE MERKEZ
614	YUSUF	ALGIN	18.10.1951	HAKKARİ YÜKSEKOVA
615	KAZIM	KURT	19.10.1951	İSTANBUL BEŞİKTAŞ
616	İSMAİL	AÇIK	22.10.1951	-
617	MEHMET	CANLI	22.10.1951	-
618	HÜSNÜ	PEHLİVANOĞLU	29.10.1951	TEKİRDAĞ MERKEZ
619	MUSA	GÜLPINAR	6.11.1951	SİVAS GÜRÜN
620	SELAHATTİN	BURÇOĞLU	10.11.1951	DİYARBAKIR MERKEZ
621	AKBAL	TAŞTAN	11.11.1951	BAYBURT MERKEZ
622	MEHMET	SOLMAZ	14.11.1951	İZMİR BERGAMA
623	ABDULLATİF	ÇELİK	16.11.1951	DİYARBAKIR BİSMİL
624	AHMET	DOĞAN	16.11.1951	KAYSERİ DEVELİ
626	BAHRİ	KURNAZ	16.11.1951	SAMSUN TERME
625	SEDAT	KORAL	16.11.1951	-
627	A.İHSAN	GÜVEN	19.11.1951	-
628	HÜSEYİN	SEYYAR	19.11.1951	İZMİR FOÇA
629	ÖMER	OĞUZHAN	20.11.1951	ELAZIĞ MERKEZ
631	BEKİR	ÖZDEMİR	20.11.1951	TOKAT MERKEZ
630	NECMETTİN	ORAR	20.11.1951	İZMİR KONAK
632	OSMAN	IŞIK	23.11.1951	İÇEL MUT

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
634	ALİ	OKUTAN	25.11.1951	İSLAHİYE
633	ŞÜKRÜ	KIRICI	25.11.1951	SUNGURLU
635	TAHİR	KAÇMAZ	27.11.1951	ERZİNCAN İLİÇ
636	ARİF	KOÇ	27.11.1951	ANTALYA KORKUTELİ
637	MEHMET	ÖGEN	28.11.1951	ERZURUM MERKEZ
638	ABDİ	BAL	29.11.1951	ANKARA ÇUBUK
639	SATILMIŞ	ÇATALKAYA	29.11.1951	ÇANKIRI ŞABANÖZÜ
640	RAMAZAN	ÇENGEL	29.11.1951	ORDU FATSA
641	MEHMET	ÇİMEN	29.11.1951	İZMİR TORBALI
642	YUSUF	DALGIN	29.11.1951	BALIKESİR İVRİNDİ
643	MUSTAFA	ELİBOL	29.11.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
644	CUMA	GÜZEL	29.11.1951	DİYARBAKIR ÇERMİK
645	MUSTAFA	KANKULAK	29.11.1951	BURSA KARACABEY
646	SADETTİN	KARABAY	29.11.1951	ANKARA ŞEREFLİKOÇHİSAR
647	ŞEVKET	KIVILCIM	29.11.1951	İZMİR TORBALI
648	AZİZ	AKSOY	1.12.1951	ÇANAKKALE BİGA
649	MUSTAFA	NAZLI	5.12.1951	KONYA BEYŞEHİR
650	AHMET	İNCİ	8.12.1951	İÇEL MUT
651	DEDE	ATASOY	14.12.1951	KIRŞEHİR MERKEZ
652	DURSUN	HINISLI	14.12.1951	ERZURUM HINIS
653	NASİF	KARACA	14.12.1951	DENİZLİ ACIPAYAM
654	MUSTAFA	KOCAGÖNCÜ	14.12.1951	ISPARTA YALVAÇ
655	MEHMET	KÖYEGİTMEZ	14.12.1951	KAHRAMANMARAŞ ANDIRIN
656	AHMET	AKAY	15.12.1951	GAZİANTEP ARABAN
657	HÜZÜFE	YILMAZ	17.12.1951	GÜMÜŞHANE ŞİRAN
658	YUSUF	KAYIK	20.12.1951	TRABZON SÜRMENE
659	ARİF	SEVEN	22.12.1951	GÜMÜŞHANE KELKİT
660	SALİH	SERDAR	25.12.1951	İZMİR ÖDEMİŞ
661	OSMAN MAZHAR	GÖRAL	28.12.1951	SAMSUN MERKEZ
662	AHMET	TÜRKKAN	8.01.1952	TRABZON MERKEZ
663	KEMAL	KARABAŞ	10.01.1952	ISPARTA MERKEZ
664	OHANDES	BÜYÜKONDO NOĞLU	29.01.1952	İSTANBUL EMİNÖNÜ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
665	İBRAHİM	ERGÜL	24.02.1952	ZONGULDAK MERKEZ
666	AHMET	KARTAL	24.02.1952	İZMİR ÖDEMİŞ
667	İSMAİL	ARIK	25.02.1952	ZONGULDAK DEVREK
668	HÜSEYİN	KÖSE	25.02.1952	TRABZON VAKFIKEBİR
669	HALİL	KURU	28.02.1952	BALIKESİR BANDIRMA
670	FEYYAZ	ÇELİKER	1.03.1952	MUŞ MERKEZ
671	MUSTAFA	ÇIRAK	1.03.1952	SİNOP MERKEZ
672	OSMAN	KAYIKÇI	1.03.1952	ÇANAKKALE EZİNE
673	HALUK ÖZHAN	İNAY	9.03.1952	MANİSA SOMA
674	SADIK	TAŞIR	9.03.1952	İZMİR BERGAMA
675	HALİL İBRAHİM	SERTTAŞ	12.03.1952	BURDUR TEFENNİ
676	ALİ	ÖZEN	13.03.1952	-
677	MUHİTTİN	TUZCULAR	13.03.1952	MANİSA MERKEZ
678	MEHMET	ÇELİK	19.03.1952	SİNOP AYANCIK
679	OSMAN	DERİCİ	20.03.1952	İZMİR TORBALI
680	HAMZA	ÇEVİK	31.03.1952	NİĞDE ULUKIŞLA
681	MEHMET	KURT	31.03.1952	GAZİANTEP ARABAN
682	İBRAHİM	SÜMER	2.04.1952	AYDIN NAZİLLİ
683	MEHMET	AKGÜL	4.04.1952	GAZİANTEP NİZİP
684	KAMİL	TOP	4.04.1952	MANİSA MERKEZ
685	ŞEVKET	TOMAK	6.04.1952	İSTANBUL BEYOĞLU
686	BEKİR	ŞAHİN	9.04.1952	ÇANKIRI MERKEZ
687	NİYAZİ	TEMEL	13.04.1952	SAKARYA KOCAALİ
688	YUNUS	TARIM	15.04.1952	BURSA GEMLİK
689	HÜSEYİN	TEMEL	17.04.1952	ADIYAMAN MERKEZ
690	HIDIR	BAĞANA	18.04.1952	TUNCELİ MERKEZ
691	KAZIM	MUTLU	18.04.1952	ANKARA AYAŞ
692	SAİT	TAŞDEMİR	18.04.1952	ELAZIĞ SİVRİCE
693	HACI	EROĞLU	26.04.1952	ŞANLIURFA SİVEREK
694	KADİR	KARABIÇAK	27.04.1952	KONYA AKŞEHİR
695	ŞABAN	KARADEMİR	27.04.1952	MANİSA TURGUTLU
696	YAŞAR	BİRGÜL	1.05.1952	ERZURUM MERKEZ
697	MEHMET	SOLCAN	17.05.1952	MANİSA MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
699	HAYRETTİN	YANAR	21.05.1952	KAYSERİ DEVELİ
698	MUHARREM	ÇOŞKUN	21.05.1952	MUĞLA MARMARİS
700	MEHMET SABRİ	OLCAY	22.05.1952	DİYARBAKIR KULP
701	ALİ	SELÇUK	28.05.1952	ELAZIĞ MERKEZ
702	HALİL	OKUR	29.05.1952	BURSA İZNİK
703	EYÜP	CAN	1.06.1952	AFYONKARAHİSAR EMİRDAĞ
704	İBRAHİM	BİTİRGEN	4.06.1952	AKSARAY MERKEZ
705	MEHMET NURİ	PAMİR	5.06.1952	NİĞDE BOR
706	FAHRETTİN	AKKARACA	6.06.1952	İZMİR KONAK
707	OSMAN	ALTUĞ	6.06.1952	NİĞDE BOR
708	DURSUN	GÜLER	6.06.1952	MESUDİYE
709	MUSTAFA	KÜÇÜKBİLGE	6.06.1952	DENİZLİ ÇAL
710	HASAN	ÖZYILMAZ	8.06.1952	İZMİR ALİAĞA
711	TEVFİK	ARPACI	21.06.1952	İZMİR BORNOVA
712	MUSTAFA	DERİCİ	21.06.1952	KOCAELİ MERKEZ
713	MEHMET	EROL	26.06.1952	KONYA EREĞLİ
714	SABRİ	AKAN	28.06.1952	HATAY SAMANDAĞ
715	ETHEM	ORTAÇ	2.07.1952	ISPARTA MERKEZ
716	YAŞAR	TÜRKMEN	5.07.1952	ELAZIĞ MERKEZ
718	İBRAHİM	HAKLI	8.07.1952	İÇEL MERKEZ
720	KAMİL	MENTEŞ	8.07.1952	BURSA YENİŞEHİR
717	MEHMET	ÇAPACI	8.07.1952	İZMİR TORBALI
719	DURMUŞ	KARAKUŞ	8.07.1952	ADANA KARAİSALI
721	HAYDAR	ÖZTEKİN	14.07.1952	İSTANBUL BAKIRKÖY
722	HASAN	ÜNAL	17.07.1952	-
723	DEMİR	ERKESKİN	20.07.1952	BALIKESİR BURHANİYE
724	DURMUŞ	İLHAN	20.07.1952	AYDIN SÖKE
725	KEMAL	SERİN	16.08.1952	KONYA AKŞEHİR
726	SELAHATTİN	OSKAY	8.09.1952	İSTANBUL FATİH
727	GALİP	ER	11.11.1952	KIRŞEHİR ÇİÇEKDAĞI
728	HÜSEYİN	ŞAHİN	13.11.1952	İZMİR DİKİLİ
729	MEHMET	ŞAHİN	18.11.1952	ESKİŞEHİR MERKEZ
730	HAMUŞ	SELKAYA	19.11.1952	HATAY MERKEZ
731	HASAN	BİLEN	21.11.1952	YALOVA MERKEZ
732	MUSTAFA	YILMAZ	21.11.1952	MUĞLA MARMARİS

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
733	AHMET	AŞKAR	26.11.1952	HATAY ALTINÖZÜ
734	HÜSEYİN	GENÇ	26.11.1952	SİNOP BOYABAT
735	HALİL	GÜMÜŞ	27.11.1952	İZMİR ÖDEMİŞ
736	CEVAT	BAYRAK	10.12.1952	İSTANBUL BEŞİKTAŞ
737	MEHMET	ONAT	10.12.1952	ZONGULDAK MERKEZ
738	MAHMUT	BEKTAŞ	26.12.1952	MALATYA HEKİMHAN
739	ADİL	DEMİRLER	31.12.1952	HATAY İSKENDERUN
740	MEHMET	KOÇ	31.12.1952	SİİRT KURTALAN
741	ALİ	EREN	6.01.1953	ERZURUM HINIS
742	AHMET	ÇANKAYA	8.01.1953	ELAZIĞ PALU
743	MUSTAFA	ERSAL	8.01.1953	ULUBORLU
744	FAHRETTİN	AKMUSTAFA OĞLU	14.01.1953	İSTANBUL ÜSKÜDAR
745	ALİ RIZA	KARALI	22.01.1953	HATAY İSKENDERUN
746	MEHMET	ERCİYAS	7.03.1953	-
747	MUSTAFA NECATİ	SANDIKÇI	29.03.1953	KARAMAN MERKEZ
748	KERİM	ŞEN	23.04.1953	TOKAT ARTOVA
749	ABDULKADİR	BAKAN	5.05.1953	KIRKLARELİ BABAESKİ
750	KASIM	ÖPÖZ	6.05.1953	YOZGAT ÇEKEREK
751	HİMMET	YETİM	7.05.1953	AYDIN GERMENCİK
752	BAYRAM	GÜN	9.05.1953	AFYONKARAHİSAR EMİRDAĞ
758	KEMAL	UYANER	13.05.1953	MALATYA PÜTÜRGE
753	SELAHATTİN	ALTINCIOĞLU	13.05.1953	BURSA MUDANYA
754	HÜSEYİN	ATALI	13.05.1953	ZONGULDAK MERKEZ
755	ABDULLAH	ÇAKIR	13.05.1953	ÇANKIRI MERKEZ
756	RASİM	KUMKAYA	13.05.1953	ANKARA AYAŞ
757	FAHRETTİN	TOPÇU	13.05.1953	AYDIN SÖKE
759	OSMAN	DİNÇ	14.05.1953	TEKİRDAĞ MALKARA
760	CUMA	GÖK	14.05.1953	KAHRAMANMARAŞ AFŞİN
761	İSMAİL	KARAYILAN	14.05.1953	KONYA AKŞEHİR

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
762	MUSA	ÖZCAN	16.05.1953	GAZİANTEP ŞEHİTKAMİL
763	ABDURRAHİM	EŞİT	24.05.1953	ÇANKIRI MERKEZ
764	MEHMET	KARTAL	24.05.1953	GÜMÜŞHANE KELKİT
765	MEHMET EMİN	ZORBİLMEZ	27.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ
776	ALİ	BAKIŞ	28.05.1953	-
795	ALİ RIZA	İYİM	28.05.1953	İZMİR BAYINDIR
816	HALİL İBRAHİM	ÖZDEMİR	28.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ
809	HASAN	KESKİN	28.05.1953	HATAY İSKENDERUN
769	HÜSEYİN	ALTIN	28.05.1953	MALATYA AKÇADAĞ
798	HÜSEYİN	EREN	28.05.1953	İZMİR BERGAMA
811	HÜSEYİN	KALKA	28.05.1953	ERZİNCAN MERKEZ
774	İSMAİL HAKKI	AVCI	28.05.1953	BURSA İNEGÖL
807	İSMAİL	IŞKIN	28.05.1953	SİVAS HAFİK
767	KAMİL	AKSU	28.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ
768	MEHMET	ALİŞ	28.05.1953	HATAY MERKEZ
801	MEHMET	GÜDELEK	28.05.1953	KAHRAMANMARAŞ PAZARCIK
766	MAHMUT	AKINCI	28.05.1953	ŞANLIURFA HİLVAN
770	MUSTAFA	APAN	28.05.1953	HATAY HASSA
771	MEHMET	ARSLAN	28.05.1953	ZONGULDAK ÇAYCUMA
772	SALİH	ASLAN	28.05.1953	HATAY MERKEZ
773	MUSTAFA	ATEŞ	28.05.1953	ADANA KARAİSALI
775	MEHMET	AVCI	28.05.1953	İZMİR MENEMEN
777	HANİFİ	BAYIR	28.05.1953	HATAY İSKENDERUN
778	PAŞA	BAYKAL	28.05.1953	MUŞ MERKEZ
779	AHMET	BAYRAM	28.05.1953	UŞAK EŞME
780	ŞERAFETTİN	BAYRAM	28.05.1953	BURSA İNEGÖL
781	SÜLEYMAN	BİRKESER	28.05.1953	ADANA ALADAĞ
782	HAMİŞ	BOZAĞAÇ	28.05.1953	HATAY REYHANLI
783	MAHMUT	BOZDAĞ	28.05.1953	TRABZON MERKEZ
784	MEHMET ALİ	ÇAVDAR	28.05.1953	AFYONKARAHİSAR BOLVADİN
785	İSA	ÇELİK	28.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
786	HALİL	DEMİR	28.05.1953	ADANA KOZAN
787	HÜSEYİN	DEMİR	28.05.1953	MARDİN MİDYAT
788	BEKİR	DEMİREL	28.05.1953	KARAMAN MERKEZ
789	MEHMET	DEMİRTAŞ	28.05.1953	ERZURUM TORTUM
790	TEVFİK	DİNÇ	28.05.1953	ADANA KOZAN
791	HAYDAR	DOĞAN	28.05.1953	ERZİNCAN MERKEZ
792	AHMET	DOĞRUSÖZ	28.05.1953	HATAY ALTINÖZÜ
793	MAHMUT	DÖNMEZ	28.05.1953	ADANA KARAİSALI
794	HASAN	DURDU	28.05.1953	MALATYA AKÇADAĞ
796	MUZAFFER	EREN	28.05.1953	ZONGULDAK MERKEZ
797	NECİP	EREN	28.05.1953	ÇANKIRI MERKEZ
799	SALİH	ERSIRMA	28.05.1953	KARAMAN MERKEZ
800	HÜSEYİN	GENÇ	28.05.1953	SİNOP BOYABAT
802	AHMET	GÖKALP	28.05.1953	SİİRT MERKEZ
803	MEHMET	GÖKTAŞ	28.05.1953	DENİZLİ MERKEZ
804	MEHMET	GÖZÜBÜYÜK	28.05.1953	ÇORUM MERKEZ
805	MUSTAFA	IRK	28.05.1953	ERZURUM MERKEZ
806	ASIM	İSMİOĞLU	28.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ
808	VEYSEL	KARALI	28.05.1953	KOCAELİ MERKEZ
810	HÜSEYİN	KAVAK	28.05.1953	ANKARA KIZILCAHAMAM
812	HÜSEYİN	KÖSE	28.05.1953	TRABZON VAKFIKEBİR
813	MURAT	KÖSE	28.05.1953	YOZGAT ÇEKEREK
814	HÜSEYİN	NALCI	28.05.1953	İZMİR KİRAZ
815	İBRAHİM	ORTAK	28.05.1953	HATAY REYHANLI
817	ASAF	SASAOĞLU	28.05.1953	HATAY MERKEZ
818	CEMİL	SEFA	28.05.1953	HATAY MERKEZ
819	EKREM	SOLAK	28.05.1953	AMASYA MERKEZ
820	ALİ	ŞAHİN	28.05.1953	SAMSUN BAFRA
821	ŞÜKRÜ	ŞAHİN	28.05.1953	BURDUR YEŞİLOVA
822	AHMET	TAŞ	28.05.1953	BURSA KARACABEY
823	BAYRAM	TAVŞAN	28.05.1953	DENİZLİ MERKEZ
824	AHMET	TEK	28.05.1953	BİLECİK MERKEZ
825	MUSA	TOPPINAR	28.05.1953	ADANA FEKE
826	AHMET RÜŞTÜ	ÜRER	28.05.1953	BURSA NİLÜFER
827	HAYDAR	YALÇIN	28.05.1953	ERZİNCAN MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
828	RIZA	YALÇINKAYA	28.05.1953	SİNOP AYANCIK
829	AHMET	YERMEZ	28.05.1953	AYDIN KARACASU
830	ALİ	YILMAZ	28.05.1953	ÇORUM MECİTÖZÜ
831	NEVZAT	YİĞİT	28.05.1953	AYDIN MERKEZ
919	ABDULLAH	ZEREN	29.05.1953	YOZGAT BOĞAZLIYAN
855	ABİT	ÇAMLICA	29.05.1953	HATAY REYHANLI
849	ALİ	BEĞENMİŞ	29.05.1953	-
898	ALİ	PİRİŞTİNA	29.05.1953	SİNOP AYANCIK
894	CELALETTİN	ÖZÇAPIR	29.05.1953	-
862	HÜSEYİN AVNİ	DEMİRKIRAN	29.05.1953	İZMİR TORBALI
905	HAYDAR	TALİ	29.05.1953	ERZURUM HINIS
879	HÜSEYİN	İNAN	29.05.1953	-
864	İBRAHİM	DİLSEL	29.05.1953	İÇEL MERKEZ
875	İBRAHİM	GIRTIL	29.05.1953	-
902	İSMAİL	ŞAFAK	29.05.1953	-
856	KEMAL	ÇANKAYA	29.05.1953	-
884	MEHMET ALİ	KESNİK	29.05.1953	HATAY ALTINÖZÜ
901	MEHMET	SARIKAYA	29.05.1953	-
914	MEHMET	YASAK	29.05.1953	-
832	RAİF	ADANUR	29.05.1953	MUŞ MERKEZ
833	HAMDİ	ADSIZ	29.05.1953	BAYBURT MERKEZ
834	MUSTAFA	AKBAŞ	29.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ
835	HAKKI	AKBULUT	29.05.1953	ANTALYA AKSEKİ
836	MUSA	AKDUMAN	29.05.1953	BURSA GEMLİK
837	DURSUN	AKTAŞ	29.05.1953	GÜMÜŞHANE KELKİT
838	SEZAİ	AKTAŞ	29.05.1953	BOLU GEREDE
840	ABDULLAH	ARIKAN	29.05.1953	MANİSA AKHİSAR
841	MUSTAFA	ARSU	29.05.1953	HATAY KIRIKHAN
842	MUSTAFA	ASLAN	29.05.1953	HATAY İSKENDERUN
843	OSMAN	AVCI	29.05.1953	RİZE MERKEZ
844	MAHMUT	AYDIN	29.05.1953	MARDİN NUSAYBİN
845	HASAN	AYDIN	29.05.1953	İZMİR BERGAMA
846	MEHMET	AZAZİ	29.05.1953	HATAY MERKEZ
847	KADİR	BAĞLAN	29.05.1953	BOLU MERKEZ
848	OSMAN	BAKAR	29.05.1953	MUĞLA YATAĞAN

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
850	HÜSEYİN	BOZAN	29.05.1953	İZMİR TORBALI
851	İBRAHİM	BULUT	29.05.1953	ERZURUM TORTUM
852	ALİ	CAN	29.05.1953	İÇEL MERKEZ
853	MEHMET	CANUÇURAN	29.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ
854	AHMET	CİVAN	29.05.1953	İÇEL MERKEZ
870	NUSRET	DÜŞENKALKAR	29.05.1953	İZMİR BERGAMA
857	ORHAN	ÇELEBİ	29.05.1953	ÇAYKARA
858	AHMET DURAN	ÇELİK	29.05.1953	TOKAT ARTOVA
859	HASAN	ÇELİK	29.05.1953	KONYA CİHANBEYLİ
860	SELAHATTİN	ÇELİKİĞNE	29.05.1953	TEKİRDAĞ MERKEZ
861	İSMAİL	DEĞER	29.05.1953	İZMİR ÖDEMİŞ
863	SÜLEYMAN	DEVECİ	29.05.1953	GAZİANTEP İSLAHİYE
865	NECİP	DOĞAN	29.05.1953	SİVAS HAFİK
866	ŞAKİR	DOĞAN	29.05.1953	ZONGULDAK MERKEZ
867	SÜLEYMAN	DONAT	29.05.1953	İZMİR DİKİLİ
868	ABDULKERİM	DÖNMEZ	29.05.1953	HATAY ALTINÖZÜ
869	MEHMET	DÜŞER	29.05.1953	HATAY SAMANDAĞ
871	AHMET	ELİTAŞ	29.05.1953	ADANA KARATAŞ
872	MEHMET	ERTEKİN	29.05.1953	KOCAELİ MERKEZ
873	DURALİ	ESEN	29.05.1953	ANTALYA ELMALI
877	FAHRİ	GÜNGÖRMÜŞ	29.05.1953	BAYBURT MERKEZ
878	MUZAFFER	İLKTEN	29.05.1953	BURSA KARACABEY
880	ALİ	KABAK	29.05.1953	AYDIN MERKEZ
881	BAYRAM	KARATAŞ	29.05.1953	AFYONKARAHİSAR DİNAR
882	ŞAHİN	KARATAŞ	29.05.1953	ELAZIĞ MERKEZ
883	AZİZ	KAYA	29.05.1953	KARS KAĞIZMAN
916	OSMAN	YÜRÜK	29.05.1953	ANKARA AYAŞ
885	ABDUL	KIZIL	29.05.1953	AFYONKARAHİSAR BOLVADİN
886	MEHMET	KIZILTAŞ	29.05.1953	MUĞLA MİLAS
887	MECİT	KONUŞ	29.05.1953	SAMSUN KAVAK
888	MUSTAFA	KOŞAN	29.05.1953	BALIKESİR İVRİNDİ
889	AHMET	MERSİN	29.05.1953	AYDIN ÇİNE
890	ARİF	MOR	29.05.1953	VAN ÇATAK

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
891	ALİ	OĞAN	29.05.1953	AYDIN GERMENCİK
892	ENVER	ÖZBİLEN	29.05.1953	HATAY KIRIKHAN
895	TEVFİK HADİ	ÖZÇELİK	29.05.1953	MARDİN DERİK
897	KAZIM	PEHLİVAN	29.05.1953	KIRIKKALE MERKEZ
899	MEVLÜT	PİŞKİN	29.05.1953	KASTAMONU CİDE
900	İBRAHİM	POLAT	29.05.1953	ADANA CEYHAN
903	ADEM	ŞAHİN	29.05.1953	BURSA İNEGÖL
904	ENVER	ŞİŞKO	29.05.1953	AYDIN SÖKE
906	HASAN	TATLI	29.05.1953	HATAY MERKEZ
907	YAHYA	TEKİN	29.05.1953	BALIKESİR BİGADİÇ
908	ADİL	TOP	29.05.1953	BAYBURT MERKEZ
909	İZZET	TOPRAK	29.05.1953	KASTAMONU KÜRE
910	OSMAN	TORUN	29.05.1953	YOZGAT ÇEKEREK
911	İZZET	TOSUN	29.05.1953	AYDIN MERKEZ
912	RIZA	ÜNAL	29.05.1953	KIRŞEHİR MUCUR
913	MEHMET	VURAL	29.05.1953	HATAY MERKEZ
915	ALİ	YILMAZ	29.05.1953	ÇORUM MECİTÖZÜ
917	HÜSEYİN	YÜKSEL	29.05.1953	İÇEL SİLİFKE
918	NAZMİ	ZENGİNOĞLU	29.05.1953	BALIKESİR GÖNEN
893	SEDAT	ÖZCAN	29.05.1953	-
896	SÜLEYMAN	ÖZTÜRK	29.05.1953	-
839	TAHSİN	ALABAŞ	29.05.1953	MUĞLA MERKEZ
876	YUSUF	GÖZÜBÜYÜK	29.05.1953	-
874	ZÜLKAR	ESEN	29.05.1953	ADANA KOZAN
920	ZEYNEL	SEPETÇİ	2.06.1953	MANİSA TURGUTLU
921	OSMAN	ÖZAKSU	3.06.1953	İZMİR BERGAMA
922	İSMAİL	ERYURT	8.06.1953	AMASYA TAŞOVA
923	SADIK	ÖDEN	17.06.1953	MANİSA SALİHLİ
924	İBRAHİM	TOY	22.06.1953	ADANA CEYHAN
925	YAKUP	BİLİR	26.06.1953	ÇANAKKALE BİGA
926	ALİ	MERAL	26.06.1953	DENİZLİ ACIPAYAM
927	NECATİ	ŞİMŞEK	26.06.1953	AYDIN MERKEZ
928	VEDAT	ESEN	28.06.1953	İSTANBUL KADIKÖY
929	İSPİR	BİÇER	3.07.1953	HATAY MERKEZ
931	MEVLÜT	TOSUN	5.07.1953	-
930	HASAN	DAĞLI	5.07.1953	KAHRAMANMARAŞ AFŞİN
932	FAHRETTİN	SÖZMEN	7.07.1953	MALATYA MERKEZ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
933	MEHMET ŞERİF	ŞUMNU	9.07.1953	SİNOP MERKEZ
934	İLYAS	SOYLU	21.07.1953	SİNOP
935	RESUL	AYDIN	25.08.1953	ELAZIĞ MADEN
936	AYHAN	DEMİRHANÖZ	23.09.1953	İZMİR KEMALPAŞA
937	MUSTAFA	DANA	27.09.1953	GAZİANTEP ARABAN
939	M.CAVİT	YÜRÜSÜN	10.10.1953	BEYAZIT
938	İBRAHİM	EVREN	10.10.1953	BERGAMA
940	HASAN	YENİ	16.11.1953	ADANA KOZAN
941	MEHMET	AKMAN	29.11.1953	BOLU MENGEN
942	ABDURRAHMAN	ŞAŞMAZ	29.11.1953	ADIYAMAN SAMSAT
943	NAZMİ	KARATAY	1.01.1954	ESKİŞEHİR MERKEZ
944	İBRAHİM	AK	15.01.1954	ÇANKIRI MERKEZ
945	YUSUF	ÖZCAN	20.01.1954	KOCAELİ KANDIRA
946	MUHSİN	YAŞAR	22.01.1954	BOZKIR
947	HASAN	UYGUNOĞLU	5.06.1954	BAYINDIR
948	OSMAN	ŞEKER	7.07.1954	AKYOL
949	KEMALETTİN	KUYUMCU	10.07.1954	BİLECİK BOZÜYÜK
950	MEHMET	SAYDAM	16.08.1954	ERMENEK
951	MEHMET	ÖZER	10.10.1954	MURADİYE
952	YAKUP	YILMAZ	19.12.1954	ORDU MESUDİYE
953	AHMET	ERTÜRK	4.03.1955	BURSA
954	SALİM	YILGÖR	4.05.1955	KEMALİYE
955	TEVFİK	AKÇAN	27.06.1955	KAYSERİ
956	HASAN	YAÇICI	5.08.1955	DÜZCE
957	ALİ	GÜLŞEN	12.08.1955	TİRE
958	İSMAİL	GÜLTEKİN	29.08.1955	ORHANELİ
959	TEVFİK	YILMAZ	26.10.1955	BURSA KARACABEY
960	İSMAİL MEHMET	ÖZLEMİŞ	17.01.1956	ACIPAYAM
962	FİKRİ	GÜRSES	29.02.1956	MESUDİYE
961	TAHSİN	ÇALGAN	29.02.1956	KELKİT
963	İSMAİL	ÇELEBİ	14.03.1956	BURSA ORHANGAZİ
964	YUSUF	DENİZ	15.08.1956	LİCE
965	HÜSEYİN	GÜNDÜZ	9.09.1956	OVACIK
966	ENEZ	BAYER	19.06.1957	ALAÇAM
967	TARIK	OKUR	3.07.1957	İSTANBUL ŞİŞLİ

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
968	TAHİR	ÇİMEN	14.07.1957	ÜNYE
969	SIDDIK	TUNÇ	20.07.1957	SOLHAN
970	HASAN	BAYSA	3.09.1957	İZMİT
971	FAHRİ	ORTAKÇI	13.09.1957	DADAY
972	MEHMET	GENEL	15.09.1957	YATAĞAN
973	MUSTAFA	KARAKUŞ	12.10.1957	ADANA KOZAN
974	ALİ	ÇALIŞKAN	23.10.1957	ORDU FATSA
975	HÜSEYİN	AYAŞ	28.12.1957	ALPU
976	TUNCAY	ÖZUYGUR	28.12.1957	MENEMEN
977	İBRAHİM	YILDIRIM	18.01.1958	AKÇADAĞ
978	ABBAS	KARAKAYA	22.01.1958	HOZAT
979	KULU	POLAT	17.05.1958	ARPAÇAY
980	ÖVEYİZ	ÖZTÜRK	21.05.1958	GAZİANTEP OĞUZELİ
981	MEHMET	OSMA	2.07.1958	VEZİRKÖPRÜ
982	MUHARREM	BIÇAKÇIGİL	17.07.1958	BURSA
983	SÜLEYMAN	KINIK	31.07.1958	YENİŞEHİR
984	DURAN	GÜLER	13.08.1958	ANKARA ŞEREFLİKOÇHİSAR
985	CELAL	SEL	29.08.1958	OLTU
986	AHMET	ÖZGÜL	10.09.1958	MURADİYE
987	ZİKERİYA	TERCAN	10.09.1958	ERGANİ
988	DURSUN	ÇEKMİŞ	27.09.1958	KARASU
989	ŞÜKRÜ	PAMUK	3.12.1958	AKKUŞ
990	HÜSEYİN	AKKURT	25.03.1959	ADIYAMAN
991	MUSTAFA	GÜNDOĞDU	10.04.1959	GÖLKÖY
992	MEHMET	DÖNMEZ	12.04.1959	MUĞLA MİLAS
993	NUSRET	KÜTÜKBAŞ	14.04.1959	ERZİNCAN
994	MEHMET	AKKÖSTEBEK	12.05.1959	AKSEKİ
995	İSMAİL	KILIÇ	23.05.1959	UŞAK MERKEZ
996	İSMAİL	GÜRSES	29.05.1959	-
997	NECİP	KOYUN	29.05.1959	-
998	HASAN	SARIMSAK	18.06.1959	KIRKLARELİ
999	DURMUŞ	ÖZER	2.07.1959	TEFENNİ
1000	VEYSEL	ŞAHİN	31.07.1959	YOZGAT SORGUN
1001	AHMET SABAHATTİN	BÜRKEV	14.09.1959	BEYOĞLU İSTANBUL
1002	MUZAFFER	ADAK	3.10.1959	ORTAKÖY
1003	BAYRAM	ALÇAR	15.10.1959	HANAK

NO	ADI	SOYADI	ŞAHADET TARİHİ	MEMLEKETİ
1004	ŞAKİR	KARAKILIÇ	10.06.1960	GÖLE
1005	MEHMET	KONUR	25.05.1963	GÖKSUN

ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında doğan Mehmet Savcı ilk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. Lisans öğrenimini Kara Harp Okulunda tamamladıktan sonra, 2006 yılında İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dalında, 2007 yılında ise Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler dalında Yüksek Lisans eğitimini tamamlamıştır. Evli ve iki çocuk babası olan Mehmet Savcı İngilizce ve Fransızca bilmektedir.